

სამეცნიერო ჟურნალი „ხელისუფლება და საზოგადოება“
(ისტორია, თეორია, პრაქტიკა)“

Scientific magazine

“AUTHORITY AND SOCIETY”

(History, Theory, Practice)“

Научный журнал “ВЛАСТЬ И ОБЩЕСТВО

(История, Теория, Практика)“

№ 3 (39) 2016

ლია დიპლომატიის ასოციაციის
სამეცნიერო ჟურნალი

Scientific magazine of
The Open Diplomacy Association

Научный журнал
АССОЦИАЦИИ ОТКРЫТОЙ ДИПЛОМАТИИ

ISSN 1512-374X

ჟურნალი დაარსებულია 2005 წელს საქართველოს ტექნიკური
უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის კათედრის მიერ

UDC 378(479.22)(051.2)

ხ. 402

სარედაქციო კოლეგია:

შოთა დოღონაძე

მთავარი რედაქტორი

ოთარ ქოჩორაძე

მთავარი რედაქტორის მოადგილე

ოთარ ბალათური

პასუხისმგებელი მდივანი

ნანა ავალიანი, რუდიგერ ანდრესენი, მუშუპე აბრამი (ბარმელია), ევგენი ბარათაშვილი, ბიორბი ბალათური, ოთარ ბალათური, რასა ბელოკაიტი, ანასტასია ბანიჩი, იური ბორიცკი, ვახტანგ ბურული, შოთა დოღონაძე, ელენე დრაკე, ჰარალდ ვერტცი, ბენადი იაშვილი, სერჟო კამიზი, რიჩარდ მაასი, მიხაილო მედვიდი, როინ მეტრეველი, იოჰიკა მიცუმი, ბაღრი ნაკაშიძე, ლიზავეტა შახანინა, ბუდი ნურანი რუჩანა, რამონ პიეტრო-სუარესი, ბერტ სურმიულენი, ქეთი ქოქრაშვილი, ოთარ ქოჩორაძე, რუსუდან ქუთათელაძე, მაია ჩხეიძე, ვიანესლან კიუნდოვი, ია სუბაშვილი. ენდრიუ ლენუქს ჰარლინგსი.

ჟურნალი ხელმძღვანელობს თავისუფალი პრესის პრინციპებით.

გამოქვეყნებული მასალების სიზუსტეზე პასუხისმგებელია ავტორი. გამოქვეყნებული მასალები გამოხატავს მხოლოდ ავტორთა პოზიციას და შესაძლოა არ ემთხვეოდეს რედაქციის შეხედულებებს.

რედაქციის მისამართი:

საქართველო, თბილისი, 0175, კოსტავას ქ. 77, VI კორპუსი,

I სართული, ტელ. 236-45-14,

77 Kostava st., 0175 Tbilisi, Georgia.

Tel. [+995 32] 2364514

e-mail: geoandependip@yahoo.com

გარეკანის გაფორმება: დავით ბალათური

ჟურნალი გამოდის ევარტალში ერთხელ, 4 ნომერი წელიწადში

ჟურნალის ელექტრონული ვერსია განთავსებულია ვებგვერდზე:

<http://odageorgia.ge/?page=gamocemebi>

ჟურნალის რეფერირებული მასალა განთავსებულია საერთაშორისო სამეცნიერო

ელექტრონულ ბიბლიოთეკაში: <http://www.eLIBRARY.ru>

ს ა რ ჩ ე ვ ი

თეორია

სალომე სიზანიშვილი შრომის ნიშნის კაცობრიობის ისტორიის შესახებ-----	5
Екатерина Шевчук ПОНИМАНИЕ ИСКУССТВА В ПОЛЬСКОЙ ЭСТЕТИКЕ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА-----	18
Лидия Поддубная, Людмила Ярошенко ГЕНЕЗИС СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИХ КОНЦЕПЦИЙ ВЛАСТИ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА-----	28
Максим Пампура ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: СОДЕРЖАНИЕ И СПЕЦИФИКА-----	39

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

სალომე კენჭოშვილი აღბილობრივი მმართველობის სისტემის სრულყოფის პრობლემები საქართველოში-----	50
Алла Дакал ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ: ЦИВИЛИЗАЦИОННЫЙ АСПЕКТ-----	57
დავით ბაღათურია, ნუნუ ოვსიანიკოვა „ინფორმისი“ – ორბანიზაციის თანამშრომელთა შორის ინფორმაციის გაცვლის ელექტრონული სისტემა-----	75
ვაჟა მანია აღბილობრივი მმართველობის საქართველოში: სამოქალაქო აქტივობის განვითარების პრობლემები თანამედროვე საქართველოში-----	85

სამართალი

Александр Муzychuk МОНИТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ КАК ФОРМА КОНТРОЛЬНО-НАДЗОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ-----	94
Олег Батраченко ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОЛИЦИЕЙ ПУБЛИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ПОРЯДКА И СПОСОБЫ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УКРАИНЫ-----	104

Катерина Избаш ПОНЯТИЕ СИСТЕМЫ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ-----	114
--	-----

სახელმწიფო და რელიგია

Валерий Кузев АННИГИЛЯЦИОНИЗМ КАК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦИОННОЙ МОДЕЛИ АДА-----	124
--	-----

საზოგადოება

თენგიზ თოფურძე საზოგადოებრივი ურთიერთობების დაგეგმვა და მართვა-----	135
---	-----

ნათელა ლომაძე PR-დეპარტამენტები სამთავრობო სექტორში-----	146
--	-----

მაია ჯახაია PR-სასწავლო მოდული საჯარო მმართველობაში-----	154
--	-----

პრაქტიკა

Григорий Иванец, Станислав Горельшев ОЦЕНКА УРОВНЯ ТЕХНОГЕННО-ПРИРОДНО-СОЦИАЛЬНОЙ ОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ ГОСУДАРСТВА НА ОСНОВЕ МЕТОДА ВЕКТОРНО-СТАТИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА С УЧЕТОМ ПЛОЩАДИ ИХ ТЕРРИТОРИИ И КОЛИЧЕСТВА НАСЕЛЕНИЯ-----	162
--	-----

Nikolai Orlov, Alexander Shapovalov THE NECESSITY AND IMPLEMENTATION OF EXPERIMENTAL RESEARCH BLOCK STACKED BARRAGE OBSTACLES-----	175
---	-----

თ ე ო რ ი ა

სალომე ხიზანიშვილი ფრიდრიხ ნიცშე კაცობრიობის ისტორიის შუსახეზ

საკაცობრიო ცივილიზაციასთან ერთად, ეპოქალური პრობლემები უფრო და უფრო მატულობს. ძალაუფლების ნების ნიცშეანური არეალი ფართოვდება. ამ ფონზე, „მცირე ერების“ სახელმწიფოებრივ ცხოვრებაში, გარეშე ფაქტორების ზემოქმედების შედეგად, ბზარები ჩნდება და გადარჩენის იმედი კლებულობს. მაგრამ, ასეთ ვითარებაშიც დასაკარგი არაფერია, წინ უნდა ვიაროთ! ეროვნული თვითმყოფადობისა და დამოუკიდებლობის შესანარჩუნებლად, ქვეყნის მომავლის ასაშენებლად, უმთავრესია ერის შინაგანი ძალის მობილიზება, გონივრული პოლიტიკის გატარება და ქვეყნის სტრატეგიული მართვის მექანიზმების ამოქმედება. ამ თვალსაზრისით, მსოფლიო ისტორია და საკაცობრიო აზროვნება „საყურადღებო რჩევებს“ ნამდვილად იძლევა. ჩვენც ამ პოზიციიდან შევეცადეთ გავგენალიზებინა ნიცშეს შემოქმედების ბირთვი – „ზარტუსტრას სწავლება“, რომელიც ორიენტირებულია ამაღლებული სიცოცხლის, სულითა და სხეულით ძლიერი ინდივიდის, ერის, ქვეყნისა თუ კაცობრიობის გადარჩენასა და დაცვაზე. ქართველი ერიც, ცივილიზებულ მსოფლიოსთან ერთად, მიძმე წარსული გამოცდილების გაზიარებითა და უკეთესი მომავლის შექმნის იდეით, ამ მოტივით აგრძელებს ისტორიასთან გრძელვადიან დიალოგს, ფსონს კი მასთან ხელისუფლება დებს.

საკვანძო სიტყვები: ზარტუსტრას სწავლება, ისტორიის არსი, შურისძიების სული, ეპოქალური პრობლემები, მსოფლიო პოლიტიკა, მცირე ერები, ქვეყნის სტრატეგიები.

თანამედროვე მსოფლიოში მიმდინარე პროცესები მართვის თვალსაზრისით, სახელმწიფოთა ინდივიდუალურ საზღვრებს აფართოებს და შესაბამისად, არღვევს ქვეყნების, ერების, ინდივიდების სუბიექტურ მთლიანობას. პოლიტიკური, ეკონომიკური და კულტურული ასპექტით იკვეთება ახალი რეალობა: ისტორიაში ბატონდება ძლიერების, ძლევამოსილების კულტი; XXI საუკუნის ადამიანის ცნობიერებაში ინერგება ლიდერი სახელმწიფოებისა და

„კაცობრიობის მსხნელი ქვეყნების“ პოლიტიკური უპირატესობის იდეალი; სამართლიანობისაკენ, სიმართლისაკენ მიმავალი გზა, ე.წ. „მცირე ერების“ საზღვრებთან იკეტება.

ასეთ რეალობაში ეროვნული იდეალების ძიების საკითხი აჩენს მწვავე კითხვებს: მსოფლიო გაერთიანებების ჩამოყალიბების კვალდაკვალ, რა ტიპის სახელმწიფოების მშენებლობას ეყრება საფუძველი, რა ღირებულებების დამკვიდრებაში იხარჯება „მცირე ერების“ სულიერი და ფიზიკური პოტენციალი, ან მომავალი მსოფლიოს გეოპოლიტიკურ სივრცეში როგორია მათი ადგილი და როლი.

იმის გასარკვევად და იმ მოტივით, ამა თუ იმ ერის სახელმწიფოებრივი ცხოვრების ჩამოყალიბებაში, როგორია ე.წ. „მსოფლიოს ეკონომიკურად და პოლიტიკურად მსხნელი ქვეყნების“ გავლენის სახიფათო არეალი, (რასაკვირველია, ჩვენი ინტერესი ჩერდება კონკრეტულად, საქართველოს პოლიტიკური მომავლის გარკვევაზე), არგუმენტირებული მსჯელობისათვის ფილოსოფიურ დოქტრინებს ვეყრდნობით. ამჯერად ნიცშეს შემოქმედებით ვხელმძღვანელობთ. განსაკუთრებით „საყურადღებო რჩევების“ იდეით, ვაანალიზებთ მისი მსოფლმხედველობის ბირთვს, – „ზარატუსტრას სწავლებას“, XXI საუკუნის გადასახედიდან აქტუალობას რომ არ კარგავს. ვფიქრობთ, გლობალური მსოფლიოს ჩამოყალიბების კვალდაკვალ, ინტერესმოკლებული არ არის კიდევ ერთხელ გავაანალიზოთ: 1. რამდენად მიზანშეწონილია თანამედროვე მსოფლიო პროცესების მართვაში „ზარატუსტრას სწავლების“ ჩართვა, ან 2. ამ „სწავლების“ საფუძველზე, რამდენად შესაძლებელია „მცირე ერებისათვის“ ეროვნული თვითმყოფადობის გადარჩენისა და შენარჩუნების, მსოფლიო ხალხთა შორის მშვიდობიანი თანაარსებობის, სამართლიანობის დამკვიდრების იდეის განხორციელება.

უნდა ითქვას, რომ კაცობრიობის ისტორიის შეფასებისას, ნიცშეს შემოქმედებაში, მსოფლმხედველობრივად რადიკალური პოზიციები იკვეთება. გერმანელი მოაზროვნე, წარსულის გადაფასების მიზნით, უკეთესი მომავლის ჩამოყალიბების იდეას გვთავაზობს მაგრამ იმავდროულად, ადამიანური ყოფისათვის დამახასიათებელ წინააღმდეგობებს ისეთი სისავსით წარმოაჩენს, რომელთა დაძლევა საეჭვო ხდება; თუმცა, ნიცშეს აზროვნებისათვის დამახასიათებელი პარადოქსული მსჯელობის მიუხედავად, მკაფიო ხდება

შემოქმედის მთავარი იდეაც: ეპოქალური ცვლილებების სწორედ წარმართვის მიზნით, უპირველესად, უნდა „ძღვეულ იქნეს“ თავად ადამიანი. ამ აზრით უნდა გავიგოთ მისი, მართლაც და ეპოქალური მნიშვნელობის ნათქვამი, „ადამიანს შორის დიდია მხოლოდ ის, რომ იგი ხიდია და არა მიზანი, იგი გ ა რ დ ა მ ა ვ ლ ო ბ ა ა და წ ა რ ხ დ ო მ ა“. [2. გვ.18]. „ესე იცტოდა ზარატუსტრაში“ ეს იდეა კურსივითაა ამობეჭდილი. დიახ, სიცოცხლის ფილოსოფოსი, ამ მიზნით უხმობს ცივილიზებული ეპოქის ადამიანს, ისტორიასთან პერმანენტული დიალოგისკენ. (ჩვენც მის ნათელყოფას ვცდილობთ თანმიმდევრულად). საკითხის მეორე მხარეა, საკუთარ ნათელხილვებს მინდობილი გენიოსი რამდენად რჩება თავდაპირველი ჩანაფიქრის ერთგული – ადამიანური სამართლიანობის ახალი სამყარო ძალისა და ძალმომრეობის იდეის გარეშე აშენოს.

ამ კონტექსტით, ჩნდება უპირველესი კითხვა: როგორ შეფასებას იმსახურებს წარსული? „ჰე, მეგობრებო, ესე იტყვის მძეცნე! სირცხვილი, სირცხვილი, სირცხვილი ეს არის ადამიანის ისტორია!“, [2.გვ.69] ათმქმევენებს ნიცმე ზარატუსტრას. შესაბამისად, თავს იჩენს შემხვედრი კითხვაც: თანამედროვე ადამიანი დაძღვეს თუ ვერა, (ან რა გზებითა და ცხოვრების როგორი წესით), წარსულის არასახარბიელო შედეგებს ან ახალი ისტორიის კეთებისას, რომელი ღირებულებების ჩამოყალიბებაზე დახარჯავს იგი საკუთარ შესაძლებლობებს? გამომდინარე იქიდან, რომ ეს საკითხები ნიცშესათვის უმთავრესია, იგი მათ სიდრმისეულ ანაღზს გვთავაზობს და რაც კიდევ უფრო საინტერესო და მნიშვნელოვანია, მთელი ძალისხმევით ცდილობს თავად გახდეს ახალი ადამიანისა და ე.ი ახალი ისტორიის მაუწყებელი. „ვით ავიტანდი ადამიანად ყოფნას, თუ ადამიანი მგოსანი, გამოცანათა ამომცნობი და შემთხვევისაგან მხსნელი არ იქნებოდა!“-ო, [2.გვ.108] „უჩვეულოდ კეთილი საქმეების კეთების“ პათოსით გვაგვსებს XX საუკუნის მიჯნაზე დიდ მოაზროვნე. და ეს უმთავრესი აზრი, რომელსაც იგი აფიქსირებს „ზარატუსტრას სწავლებაში“, დიდი ვალდებულებებისა და პასუხისმგებლობებისკენ უბიძგებს ნებისმიერ სუბიექტს, ეს იქნება კონკრეტული ინდივიდი, ისტორიული ადამიანი, ქვეყანა თუ მისი მმართველი ხელისუფლება. დიახ, კატეგორიულ იმპერატივად და გონივრულ რჩევად უნდა მივიღოთ გენიოსის თვალსაზრისი:

ადამიანი, ამ სიტყვის ფართო და ვიწრო გაგებით, ვაღდებულია ერთდროულად იყოს ღირსეული სიცოცხლის მეხოტბე, მისი სიღრმეების აღმოჩენი და მწვედომი, და რაც კიდევ უფრო მთავარია, სიცოცხლის, როგორც მუდმივად ცვალებადი და განახლებადი პროცესის შემფასებელი და საჭიროების შემთხვევებში, ცხოვრების უკეთურებისაგან მისი მხსნელი. დიახ, ნიცშეს ღრმა რწმენით, ეს ძირითადი მახასიათებლებია ადამიანის გონიერ არსებად ყოფნის მთავარი კრიტერიუმები; ასეთ სიმაჰაცით აღვსილ გონიერებას ითხოვს იგი ნებისმიერი სუბიექტისაგან, იმისათვის, რომ საკუთარი არსებობა სწორი გზით წარმართოს; ფფექრობთ, ეს შეგონება განსაკუთრებით საყურადღებოა იმათთვის, ვისაც ქვეყნის მართვის სადავეები ხელთ უპყრია და ერის მომავლის ბედს აქ და ახლა წყვეტს.

უთუოდ! ადამიანური ისტორიის გონივრული მართვა და ამ აზრით, მისი ხსნა აუცილებელია! მაგრამ დაგუბრუნდეთ და თანმიმდევრულად გავაანალიზოთ ნიცშეს მოძღვრების არსი. ვინ, ან სად არის მხსნელი, როცა სიცოცხლის ფილოსოფოსის აზრით, ცხოვრების უმაღლესი იმედი და ორიენტირი – ღმერთი (თანამედროვეთა ცნობიერებაში) მკვდარია და ადამიანი დარჩენილია სამყაროში მრტოდ მრტო, საკუთარი თავის ამარა?! „არარაობა წარმოჩენილია, მასში ცხოვრება უნდა ვისწავლოთ“-ო, არც ამ კონტექსტით ფარავს დოსტოევსკის მთავარ სათქმელს გერმანელი მოაზროვნე. მაგრამ, ამ მეტად სარისკო და უფრო მეტად სახიფათო გზით, იგი ახალ იმედზე მიგვანიშნებს: ”შე ვარ უღმერთო ზარატუსტრა და ჩემგან უნდა იშვას ზეკაცი“-ო, აცხადებს ის.

ვინ არის ზარატუსტრა? ნიცშეს პასუხი ასეთია: **ზეკაცისა და მარადიული დაბრუნების მასწავლებელი.** რას ნიშნავს ეს?

გამოკვეთილი ასპექტის სწორად გააზრებისათვის, არჩევანი გავაკეთოთ იმ პოზიციაზე, რომლის მიხედვითაც, ნიცშე მხოლოდ შემკითხველია, რომელიც ცდილობს მოიაზროს ზარატუსტრას არსი. ხოლო, ამისათვის და კიდევ იმ აზრით, რომ გერმანელი გენიოსის წარმოსახვებისა და განცდების საფუძველზე შევძლოთ კაცობრიობის ისტორიის სწორი შეფასება, გავყვეთ ზარატუსტრას სწავლების ლოგიკას, როგორც ნიცშეს აზროვნების განსაკუთრებულ სამხილს და შევეცადოთ მის ანალიზს. თუმცა, მსჯელობის ლოგიკა ასევე ითხოვს ყური მივუგდოთ ნიცშეს მიერ, შემდეგი ტიპის განაცხადებებსაც: „სიტყვებისა და კამათლების ჩხაკუნით

მოგატყუებ ზეიმთ მომლოდინეთ: ყველა ამ სასტიკ მეთვალყურეს უნდა გაუსხლტეს ჩემი ნება და მიზანი, რათა არაფერ ჩასწვდეს ჩემს სიღრმეს და უკანასკნელ ნებას. ამოდ ვპოვე ჩემთვის ხანგრძლივი და ნათელი მდუმარება“-ო. [2.გვ.133] დიახ, ასეთია ყოფიერებისა და ყოფიერის შესაცნობად გზადმიმავალი ბრძენის, ზარატუსტრას მიერ განდობილი სიტყვები. კაცისა, რომელიც დიდ მოვლენათა აღმოსაჩენად ემზადება „თანამოზეიმებთან“ ერთად, იმავდროულად „მისი „თანამგზავრები“ და „თანამქმედებიც“ რომ არიან. „მათი გულისათვის და მსგავსათა მისთა უნდა ჩემი თავი სრულყო, ამად ვილტვი ჩემ ბედნიერებას და ვეწირები ყოველ უბედურებას ჩემი უკანასკნელი გამოცდისა და შეცნობისათვის“-ო, [2.გვ.122], აცხადებს ზარატუსტრა. გარდა ამისა, მას კარგად აქვს გაცნობიერებული რომ თანამოძმის (ამ აზრის ფართო გაგებით), წინაშე ვალის მოსახდელად და დიდ საქმეებში მასთან „მეგობრად ყოფნა“, მიიმე არჩევანს – ტანჯვის მონაწილედ ყოფნასაც გულისხმობს. ამ ემოციითაც გასათვალისწინებელია ზარატუსტრას არსი, როგორც სიცოცხლის, ტანჯვისა და წრის მესიტყვისა! და ამიტომაც, თუ არა ნიცშეს, მასზე უკეთ ვის მოეხსენება, რომ განცდა ასეთ მეგობრობაზე, როგორც უკანასკნელ გამოცდაზე და მასზე დაყრდნობით ახალი სიტყვის თქმაზე, ახალი ისტორიის შექმნაზე, მეტად სახიფათო რისკიცაა.

(ასეთ მეგობრობაზე და მით უმეტეს, ასეთ რისკებთან დაკავშირებით, ქართველი მკითხველისათვის რთული არ უნდა იყოს პარალელების გავლება. მხედველობაში გვაქვს ჩვენი ქვეყნის წარსული და განსაკუთრებით, უახლოესი პერიოდი, 2008 წლის საქართველო-რუსეთის პოლიტიკური მოვლენები, როცა ჩვენმა ქვეყანამ ტერიტორიების 20% დაკარგა!).

დროულია ითქვას: სწორედ ამ სითუღეების გაცნობიერების გამოა, რომ სიცოცხლის მგრძობიარე ფილოსოფოსს, კაცობრიობისათვის აზროვნებისა და ცხოვრების ახალი გზების გაკვლევა, მიიმე ტვირთად, შეშლილობამდე მისულ ტანჯვად და დაუძლეველ შიშად ექცა. „ხიფათიანი ცხოვრება მე უდიდეს შიშს მგერის, ცხოვრება გარეულ ცხოველთა ტყეებში, გამოქვაბულში, ციცაბო მთებში, გაუვალ ხეობებში“. [2.გვ.224], ჩვენის მხრივ, თავს ნებას დავრთავთ და შევნიშნავთ, შიში, რომელიც მსჭვალავს დიდი მოაზროვნის მთელ შემოქმედებას, არა იმდენად სამყაროს წინაშე ადამიანური გონების უძღურების აღიარებას ან მისგან გაქცევას

უკავშირდება, რამდენადაც თანადროული ისტორიული რეალობიდან ავბედითობის მოლოდინს, ღირსეული სიცოცხლის გადარჩენის საკითხი ეჭქვეშ რომ დგას. აი, ამიტომ იჩენს ნიცშე განსაკუთრებულ ძალისხმევასა და გონივრულ სიფხიზლეს მისი თანამდროული „დაფლეთილი ისტორიის“ მიმართ. და ჩვენც, ოცდამეერთე საუკუნის წარმომადგენლებს, კიდევ უფრო მეტი პასუხისმგებლობა გვეკისრება „ნიცშესეული შიში“ ამ სიღრმით – ეპოქასთან შერკინებული მარტოსულის მძიმე განცდების საფუძველზე გავაცნობიეროთ. „სიზმარში, უკანასკნელი დილის სიზმარში დღეს თავი კონცხზე ვიპოვე, ქვეყნიერების გადაღმა, მეჭირა სასწორი და ქვეყანას ვწონიდი. ეს მინდა დავსდო სასწორეზე: ღირწება, ხელმწიფის მოყვარეობა, თავისმოყვარეობა“-ო, [2.გვ.214], ათქმევინებს იგი ზარატუსტრას. ბუნებრივია, ეპოქალური ცვლილებებით აფორიაქებული მისი გონება ისტორიის საზღვრებთან ჩერდება და ადამიანის დაცვას, მის გადარჩენას და რაც კიდევ უფრო მთავარია, მის განკურნებას ცდილობს თავდაუზოგავად. ხოლო, კითხვა, ადამიანის მოდგმარისგან საჭიროებს განკურნებას, ნიცშეს მტკიცებით, (მის მიერ, სიცოცხლის პროცესის არსობრივი საფუძვლების დრმა შეფასებით), შურისძიების სულია, – საკაცობრიო აზროვნების დაუძლეველი მტერი, ისტორიული ადამიანი თითქოსდა მძევლად რომ ჰყავს აყვანილი, უღირსი ყოფისაკენ უბიძგებს და ელფერს უკარგავს მის წარსულსა თუ აწმყოს.

„ესეა ჩემი სიბრალეული ნაყოსადმი, რამეთუ ვხედავ: ბედის ანაბარა დარჩენილია, მოწყალებისა, სულისა, ყოველი თაობის სიგიჟის ანაბარა, თაობისა, რომელი მოდის და ყოველს, რაც იყო, თავის ხიდად ქმნის!

... ამისათვის ძმანო, ჰხამს ყოფა ახალ კეთილშობილთა, რომელი ყოველი ბრბოსა და ყოველ ტირანების წინააღმდეგია და ახალ ფიცარზე სწერს სიტყვას „კეთილშობილი“, [2.გვ.154]“, ნებისმიერი ეპოქისათვის საურველსა და მისაღებ სიტყვას გვაწვდის „ღიდ ამბავთა“ მაუწყებელი ზარატუსტრა.

მაგრამ, ღმერთი მკედარია, ტრადიციული ღირებულებები გაუფასურებულია, ახალი მორალი შესაქმნელია, ისტორია ძალმომრეობის ბურუსშია გახვეული, ყველგან და ყველაფერში ნიჰილიზმი ბატონობს. ამ ფონზე, რას წინასწარმეტყველებს ნიცშე, როგორ უნდა დავისხნათ თავი სიცოცხლეზე მტრულ მებატონეთაგან, ძალაუფლების მოყვარეთაგან, ასე რომ

აქტიურდებიან და კაცობრიობის მომავალს დაპატრონებას ცდილობენ? და რაც მთავრია: საით მიდის კაცობრიობა?

ეს ის კითხვებია, რომელიც არც დღეს, XXI საუკუნეში და სავარაუდოდ, არც არასოდეს, საზოგადოებრივი ცხოვრების არსებობის მანძილზე არ დაკარგავს თავის აქტუალობას; მით უფრო, გლობალური სამყაროს ჩამოყალიბების კვალდაკვალ და მის პირისპირ; ეს განსაკუთრებით ითქმის მცირერიცხოვანი ერების მიმართ, ვინც საკუთარ გეოგრაფიულ სივრცეში, „ამა სოფლის ძლიერთაგან“ დამორგუნველსა და ღირსების შემლახველ ძალმომრეობის შედეგებს დღესაც, ცივილზებული მსოფლიოს ერთიანი სივრცის ჩამოყალიბების პროცესშიც სახადივით იხდიან. (ხოლო დაგროვილი პრობლემები თავის გამოხატულებას პოულობენ ეკონომიკურ, რელიგიურ, რასობრივ ომებში და სხვა სახის დაპირისპირებებში).

გამომდინარე იქიდან, რომ ზარატუსტრას სწავლება ამჯერად, ისტორიულ კონტექსტში ჩართვისა და მისი შეფასების პოზიციიდან გვაინტერესებს, უპრიანია ვიკითხოთ: ისტორიული ნიჰილიზმის პირობებში, რა როლი აქვს ზარატუსტრას ან რა მნიშვნელობას იძენს მისი სწავლება? ნიცშეს ზარატუსტრა მასწავლებელია, „მასწავლებელი, რომლის სწავლებასაც სურს მთელი აქამომდელი აზროვნება გაათავისუფლოს შურისძიების სულისაგან და აქციოს „ჰო“-ს დასტურად მარადიულ დაბრუნებაზე. ზარატუსტრა, როგორც მარადიული დაბრუნების მასწავლებელი, ისწავლება ზეკაცს“, სამართლიან აზრს აფიქსირებს გერმანელი ეგზისტენციალისტი, მარტინ ჰაიდეგერი. და ამ „უჩვეულოდ ამაღლებულ“ სწავლებიდან ჭეშმარიტების წვდომისათვის და რაც მთავარია, ნიცშეს მოძღვრების სწორად გასაგებად, იგი გეთავაზობს ამონარიდს (ერთგვარი მტკიცებულების სახით), ნიცშეს ერთი ჩანაწერიდან, (XIV, გვ.276), რომელიც ასე ერერს: „მხოლოდ სიყვარული უნდა განსჯიდეს და სჯიდეს“. [1.გვ.67].

უფრო კონკრეტულად: ჰაიდეგერის მიერ გამოთქმული თვალსაზრისები განსაკუთრებით საყურადღებოა ზარატუსტრას არსის გაგებასთან დაკავშირებით, იმ აზრის ნათელყოფით, რომ ზარატუსტრა არის მარადიული დაბრუნების მასწავლებელი და მასწავლებელი ზეკაცსა; რომ ეს ორი სწავლება ერთმანეთს ეკუთვნის; რომ სწავლება შეესაბამება წრეს, რომელიც, როგორც მარადიული დაბრუნება, ქმნის ყოფიერის ყოფიერებას ანუ დამრჩომს ქმნადობაში; რომ ხიდზე

გადამსვლელთათვის მთავარია შურისძიების სულისაგან აზროვნების დახსნა, და რომ მომავალ ისტორიაში შურისძიების სულისაგან დახსნილმა ზეკაცმა უნდა უჩვენოს მომავლის გზა მომავლის ადამიანს.

მაგრამ, ნიცშესთან ვიდრე ეს გადასვლა – ყოფიერისა და ყოფიერების კავშირი გამოიკვეთება, ჰაიდეგერს აუცილებლობად მიაჩნია პასუხი გაეცეს არსებით კითხვას: „დაძლეულია ასეთი აზროვნებით დღემდე არსებული აზროვნება? დაძლეულია შურისძიების სული?“ [1.გვ.69], და თუ არა, გაირკვეს მიზეზი. უდავოა, ჩანაფიქრი აქაც ამაღლებულია! გერმანელმა ექსისტენციალისტმა მისი დიდი წინამორბედის – ნიცშეს მსოფლმხედველობის ჭეშმარიტი არსი ჩვენთვისაც ხელშესახები და ახსნადი რომ გახადოს, საკითხი სირღმისეულად რომ წარმოადგინოს, მოაქვს ამონარიდი, რომელიც დაფიქსირებულია ნიცშეს „სასიხარულო მეცნიერების“ შესავალში აი, რას წერს სიცოცხლის ფილოსოფოსი: „ომებითა და გამარჯვებებით გაძლიერებული სული, რომელსაც მოთხოვნილებად ქცევია დაპყრობა, თავგადასავალი, ხიფათი, ტკივილიც კი; რომელიც მისჩვევია მძაფრ, მარად ჰაერს, ზამთრის გზებზე ხეტიალს, ყინულსა და მწვერვალებს ყველა გრძნობაში, რაღაც სახეობაა შურისძიების სუბლიმური ბოროტებისა და უკანასკნელი გაბედიების, რადგან შურისძიებაა ამაში, შურისძიება თავად სიცოცხლის მიმართ, როცა მძიმედტანჯული ადამიანი სიცოცხლეს თავისი პროტექციის ქვეშ იყვანს“. [1.გვ.70]

მაშ, რაზე მეტყველებს „ზარატუსტრას სწავლება“, ან საერთოდ, ვინ არის ზარატუსტრა? პასუხი ასეთია: მასწავლებელი, რომელიც ასწავლის მარადიულ დაბრუნებას და ზეკაცს. ჰაიდეგერი, ამ ორმაგ კავშირს ასე ხსნის: „იგივეს მარადიული დაბრუნება არის სახელი ყოფიერის ყოფიერებისა, ზეკაცი არის სახელი ადამიანური არსებისა, რომელიც ამ ყოფიერს შეესაბამება“-ო. [1.გვ.69].

„ზარატუსტრას სწავლებისა“ და ზოგადად, ნიცშეს მოძღვრების საფუძვლებიდან გამომდინარე, მეტაფიზიკური არსის მქონე ძალაუფლების ნება, როგორც „ქმნადობაზე ყოფიერების ხასიათის ამოტვიფრა“, განსაზღვრავს სიცოცხლეს, როგორც უწყვეტ პროცესს; ძალაუფლების ნება, აწმყოსთან შეხლილ ყოფიერს აბრუნებს წრეში და მას აქცევს მარადიული დაბრუნების მესიტყვედ; ეს გზა, ყოფიერის ხიდზე გადასვლა, ზეკაცის გზაა; ის აღწევს შურისძიების სულისაგან

აზროვნების გათავისუფლებას და ამ პათოსით ახალი მორალის შესაქმნელად ემზადება; აი, ამ გზითა და მოტივით სწადია ხიდზე გადასვლა „დიდ საქმეთა“ არმომჩენ ზარატუსტრას, როგორც კაცობრიობის მასწავლებელს.

ნათქვამის ნათელსაყოფად, კიდევ ერთხელ, არსობრივად გავიაზროთ ზარატუსტრას ყველაზე ამძლვებული განცდა: „და რა იხილა! არწივი მიაპობდა ჰაერს, ვრცელ წრეებს კრავდა, და გველი ეკიდა, მსხვერპლივით კი არა, არამედ მეგობარივით: რადგან ის ყელზე შემოჭიდებოდა მას.

„ესენი ჩემი ცხოველები არიან“ – თქვა ზარატუსტრამ და გულით გაიხარა“. [2.გვ.24]

გაიხარა, ვინაიდან, არწივი, როგორც სიამაყის სიმბოლო, გველი, როგორც სიბრძნის სიმბოლო, მისი საქმით თანამოაზრენი, თანამკმედნი და მოზემინენი არიან, (რაზედაც ზემოთ უკვე გვქონდა საუბარი) და კიდევ, იმიტომ, რომ ესენი ის ცხოველები არიან, რომლებმაც ზარატუსტრას გაუმხილეს მთავარი სათქმელი – ვინ უნდა გახდეს ის და რა არის მისი მიზანი. და რაც უფრო მმიშვნელოვანია, ზარატუსტრამ, ამიერიდან თავისი ცხოველების შეწვევით, გონიერებითა და სიამაყით აღვისილმა ყოფიერებასთან ადამიანის ახლებური კავშირი უნდა გვიჩვენოს. ასეთია მისი ხანგრძლივი მოგზაურობის მიზანი და აქედან იღებს სათავეს მისი იმედი კაცობრიობის მარადიულ განახლებაზე, ნიცშემ მასთან ერთად რომ ჩაიფიქრა. დიახ, ნიცშესთან ეს გზა – ახალი მორალის შექმნა, სიცოცხლისადმი განსაკუთრებულ სამსახურს გულისხმობს, ისეთ ქმედებას, რისი მეშვეობითაც ნიჰილიზმის სენისაგან თავდახსნილმა და ძლეულმა ისტორიულმა ადამიანმა ხიდზე გადასვლა უნდა შეძლოს, შემზადებულმა მიწის არსობრივი სიყვარულით.

მაგრამ, რეალურად ეს შესაძლებელია?

ზარატუსტრას სწავლებით, ეს შესაძლებელია! რამდენადაც ნიცშეს აზროვნება სინამდვილეში იაზრებს შურისძიების სულისაგან დახსნას. „მის აზროვნებას სურს ემსახუროს იმ სულს, რომელიც, როგორც თავისუფლება შურისძიების ვნებისგან, წინ უსწრებს ყოველგვარ მხოლოდ დამპობილებას, მაგრამ აგრეთვე ყოველგვარ მხოლოდ-დასჯის სურვილს; სურს ემსახუროს იმ სულს, რომელიც წინ უსწრებს ყოველგვარ სამშვიდობო ღონისძიებებსა და ომის გაჩაღებას: მას სურს იდგეს იმ სულის გარეთ, რომელსაც მშვიდობის დამყარება და უზრუნველყოფა მხოლოდ პაქტების საშუალებით სწადია.

შურისძიებისაგან თავისუფლების სივრცე ერთნაირად შორსაა პაციფიზმის, ძალადობისა და ანგარიშიან ნეიტრალიტეტისაგან. იგი აგრეთვე შორსაა საგანთა უსუსურ თვითდინებაზე მიშვებისაგან, მსხვერპლის გაღებაზე შიშნეული უარისთქმისაგან, ასევე შორსაა იგი ბრმა ილეთებისა და ვაჭრობისაგან ნებისმიერ ფასად“, [1.გვ.59] შენიშნავს ჰაიდვეერი და რასაკვირველია, მკითხველიც მისი ნათქვამის თანმიმდევრულია; გამომდინარე იქიდან, რომ ნიცშეს ტიტანური შრომა მართლაც, ამ აზრის სამსახურშია. მაგრამ, მეორეს მხრივ, პასუხგასაცემია სხვა, უფრო მეტად დამაფიქრებელი და ეჭვებით აღსავსე კითხვები: მაშ, რატომ იქცა ნიცშეს სამშობლო ეოქალური დაპირისპირებებისა და მეოცე საუკუნეში, ორი მსოფლიო ომის მთავარ მხარედ?! რატომ იქცა ნიცშეს მოძღვარება წინაპირობად სახიფათო ისტორიული ცვლილებებისა, კაცობრიობა ძალადობისა და აურაცხელი მსხვერპლის მონაწილე რომ გახადა? დიახ, მიუხედავად ჰაიდვეერის მტკიცებებისა, და რაც მთავარია, მიუხედავად ნიცშეს შემოქმედების ამადლებული ჩანაფიქრებისა, მისი სიღრმისეული იდეის საწინააღმდეგოდ, სამწუხაროდ, არაერთი არგუმენტი არსებობს.

აი, ზოგიერთი მათგანი: „როცა მიზნები დიადია, კაცობრიობა სხვა საზომით სარგებლობს და დანაშაულად აღარ თვლის უფრო საშინელი საშუალებების გამოყენებას“, [5.გვ.114] წერს იგი. ან კიდევ: „ახლოვდება დრო, როცა საჭირო შეიქმნება ბრძოლა დედამიწაზე ბატონობისათვის და ეს ბრძოლა წარიმართება ფილოსოფიური პრინციპების სახელით“. [5.გვ.114] კიდევ: „აი, ის, რაც შენში შეუწყნარებელია. შესაძლებლობები გაქვს და უარს ამბობ, ხელი მოაწერო“. [5.გვ.114] და თვითდაჯერებულმა იმაში, რომ „დედამიწაზე მართვის საქმე ჩვენ გეხვდა წილად“-ო, ხიფათებით აღსავსე ისტორიის მოთხოვნების შესრულებაზე ნიცშე თავად აწერს ხელს, რამაც შეშლილობამდე მიიყვანა გენიოსი. თუმცა, სულიერი გასხივოსნებისას, იმასაც წამოიძახებდა: „იოლია საუბარი ყოველგვარი სახის ამორალურ ქმედებაზე, მაგრამ აღმოჩნდება ძალები მის ასატანად? მაგალითად, მე ვერ შევძლებდი ჩემი ნათქვამის გამო ამეტანა ღალატი ან მომეკლა, ეს ერთობ დამტანჯავდა, ამის გამო მოვეკვდებოდი, ასეთი იქნებოდა ჩემი ხვედრი“. [5.გვ.102] რაც სინამდვილეში ასეც მოხდა. დიდი მოაზროვნე სხეულისა და სულის მიძიმე ავადმყოფობით გარდაიცვალა.

მაშ, რა უნდა იყოს ყოფიერებისა და ყოფიერის შესაცნობად გზადმიმავალი მგზავრის – ზარატუსტრას სწავლებაში სიცოცხლისადმი ასეთი უკიდურესი დასკვნების გაკეთების მიზეზები? ნიცშეს გიუმაჟი გონების შორსმჭვრეტელობით ნაკარნახევი განცდები და ამბიციური წარმოსახვები, თუ სიცოცხლის ფენომენის მეტაფიზიკური არსის მიუწვდომლობით აღტკინებული ადამიანის უგონობა, რომელსაც საზღვრები არა აქვს?

დიას, „ზარატუსტრას სწავლების“ საფუძველზე, კიდევ უფრო მეტად ვრწმუნდებით იმ რეალობაში, რომ ადამიანური ისტორიის, მისი წარსულისა და აწმყოს, მისი მომავლის სწორ ხაზებში წარმოსახნად, ერთი ფაქტორიც გასათვალისწინებელია და მეორეც, და კიდევ, ვფიქრობთ არც ისაა შემთხვევითი, რომ ცივილიზებული სამყაროს მკვიდრთ, მეოცე საუკუნის გზაგასაყართან, ნიცშეს გენია მთვარეულივით იმისათვის შემოგვეფეთა, რომ ატომური ბომბის სახიფათო ღილაკის მფლობელი თანამედროვე ადამიანი, მგრძნობიარე თვალთ კიდევ ერთხელ მიახედოს საკუთარ წარსულს, აწმყოს გაკეთილშობილების სურვილით აღავსოს და ღირსეული მომავლის შესაქმნელად, შემოქმედებითი ძალებით დამუხტოს.

ჩვენც, ქვეყნისათვის ღირსეული მომავლის სწორი გზების მოძიების მიზნით შევეცადეთ გადმოგვეცა დიდი წინამორბედის მოძღვრება.

რაც შეეხება მსოფლმხედველობრივ ჭრილში მის განხილვას. პარადოქსების მიუხედავად, ნიცშეს მოძღვრება მუდამ იქნება ნებისმიერი დროისა თუ გემოვნების მკითხველისათვის განსაკუთრებით საყურადღებო და გასათვალისწინებელი, დასაფიქრებელი და მისაღები, ერთდროულად გონების მპყრობელი და ხშირად, დამაბნეველი, მაგრამ არა უინტერესო და მიუღებელი, არა მოსაწყენი და ბანალური. აქედან გამომდინარე, „ზარატუსტრას სწავლება“ აზროვნებისათვისაც მუდამ მოთხოვნადი იქნება, – ადამიანის ადგილისა და როლის გაცნობიერებით, ისტორიასთან მისი სიახლოვისა თუ მისგან დაშორების მოტივით, ინდივიდუალურ სიმარტოვეში თუ ღმერთთან ერთად.

ლიტერატურა

References:

1. martin haidegeri. ra aris es _ filosofia? Tbilisi, gamomcemloba Carpe diem, 2014
1. fridrix nicSe. ese ityoda zaratustra. Tbilisi, 1993
2. Ницше Фридрих. Т. 1. М., 1990
3. Ницше Фридрих. Т. 2. М., 1990
4. Albert Camus. L' homme revolte. Paris 1951.

Salome Khizanishvili

FRIEDRICH NIETZSCHE ABOUT HUMAN HISTORY

Summary

It is doubtless that along with human civilization, the epochal problems continue to mount. Nietzsche's domain of power will is expanding. Against this background, under the influence of external factors, in public lives of „small nations” cracks appear and the hope for survival decreases. But, even in such conditions, there is nothing to be lost, we must go ahead! In order to maintain national identity and independence, to build the future of our country, the most important thing is to mobilize the internal force of the nation, to katerin the reasonable policy and activate the strategic management mechanisms. In this sense, the modern history surely provides us with “useful advice“.

Keywords: Zarathustra teaching, the essence of history, the spirit of revenge, epochal problems, world politics, the small nations, the country strategies.

Reviewer: Professor Otar Kochoradze, Georgian Technical University

Саломе Хизанишвили

ФРИДРИХ НИЦШЕ ОБ ИСТОРИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА

Резюме

Цивилизация человечества, ее эпохальные проблемы и Ницшенский ареал воли к власти, все больше расширяется. На этом фоне «малые нации» живя по государственному и при воздействия внешних факторов появляются трещины и надежда на спасения все

уменьшается. Даже в таких обстоятельствах ничего терять, надо идти вперед! Чтобы сохранить национальное самосознание и независимость, для строительства страны, главное мобилизовать внутренние силы, проводить осознанную политику и привести в действие механизмы управления. С этой точки зрения, мировая история и сознание человечества определенно выдают значительные советы.

И мы тоже с этой позиции постарались соанализировать ядро творчества Ницше – «Учение заратруста», которое ориентировано на возвышенное существование духовности и тела сильного индивида – для спасения нации, страны, или человечества. Грузинская нация вместе с цивилизованным миром по опыту прошлого и для создания лучших идей с такой мотивацией в реальности и в перспективе продолжает долгий диалог с историей. А власть держит с ней пари.

Ключевые слова: учение Заратустра, суть истории, дух возмездия, эпохальных проблем, мировой политики, малых народов, стратегия стран.

Рецензент: профессор Отар Кочорадзе, Грузинский технический университет

УДК 7.01

Екатерина Шевчук
**ПОНИМАНИЕ ИСКУССТВА В ПОЛЬСКОЙ ЭСТЕТИКЕ
ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА**

В статье анализируются взгляды польских эстетиков первой половины XX века (Станислава Викевича, Владислава Татаркевича, Станислава Оссовского, Романа Ингардена, Мечислава Валлиса, Генрика Эльзенберга, Леона Хвистка и др.) на искусство. Автор статьи обращает внимание на понимание природы и сущности искусства, его значения в нашей жизни в исследованиях польских эстетиков указанного периода. Концепция каждого из них характеризуется особым подходом в изучении феномена искусства, что и будет отображено в данной статье.

Ключевые слова: польская эстетика, искусство, творчество, произведение искусства, истина в искусстве, виды искусства, функции искусства, природа и искусство.

Сущность искусства можно постичь благодаря этимологическому анализу самого термина «искусство», а также произведя исследование истории его развития. Определение этимологии понятия искусство помогает очертить сферу его применения и понять диапазон его отнесений.

Много интересных наблюдений позволяет сделать исторический анализ понимания сферы искусства. В частности, оказалось, что в древности понятие искусство имело значительно больший диапазон, чем теперь, охватывало не только высокое искусство, но и ремесла, а также часть наук. Заключалось в каком-либо умении. Такое широкое понимание этого термина наводит на размышления о сущности современного искусства, которое оценивают в основном через призму традиционной, часто нормативной эстетической теории, что зажимает сферу художественного творчества в четко регламентированные тиски, вызывает сопротивление художников и порождает численные дискуссии среди теоретиков. Схожие проблемы в плоскости современного искусства стали логичным результатом тысячелетней истории его восприятия. Искусство стремилось к автономности, противопоставлялось природе и науке, хотело занять особенную нишу среди других существующих практик, подчеркивая свою уникальность. В результате этого происходит сужение самого понятия искусство (сведения его к ряду позитивных эстетических ценностей) и

также сферы его применения. Ситуация начала меняться только в конце XIX века. Однако, и сегодня вопрос определения понятия искусства как и положение его идентичности остается открытым. Своё видение проблем, с которыми столкнулась эстетическая теория представляют представители польской эстетики первой половины XX века. Все они пытались определить предметное поле эстетики, очертить ее рамки, охарактеризовать методы ее исследований. Одной из главных проблем эстетической теории польские эстетики считали определение сущности искусства, перспективу его эстетического переживания и оценивания.

В своих исследованиях они (в большей или меньшей мере) сосредотачивались на анализе основных положений теории искусства, а именно: вопросе дефиниции и общей характеристики искусства, его типологизации, места в нем творчества и истины, проявления в искусстве внеэстетических аспектов, а также соотношения искусства и природы.

Весьма современными являются взгляды на искусство представителя польской эстетики указанного периода, Станислава Виткевича. Согласно ему, важным аспектом искусства является индивидуальность художника, имеющего полное право на самовыражение, поэтому он может творить в манере, которая соответствует его душе. Именно с возможностью развития творческих индивидуальностей Виткевич связывает развитие в искусстве. Ценность произведения искусства, по его мнению, не зависит от направления, к которому он принадлежит, а только от таланта художника [22, С. 27-30]. В целом, эстетическая концепция С. Виткевича сыграла важную роль в процессе становления современной польской художественной культуры.

Согласно еще одному из представителей польской эстетики первой половины XX в., Владиславу Татаркевичу, искусство является необходимой составляющей жизни человека, поскольку именно искусство удовлетворяет его потребность выражения, творчества и самореализации, воплощает его желание к гармонии и прекрасному [15, С. 91]. В. Татаркевич представил основательный анализ понятия «искусство», стремился определить его характерные качества и свойства. Важным для философа (и до сих пор актуальным) был вопрос о границах искусства. В. Татаркевич обращал внимание на появление в начале – первой половине XX в. новых видов творчества, которые не вписывались в рамки традиционного представления о искусстве. Потому подчеркивал необходимость создания альтернативной дефиниции искусства, которая бы учитывала

специфику как традиционного, так и современного искусства [16, С. 59]. В. Татаркевич также поднимал вопрос о создании общей теории искусства, анализировал уже существующие [14, С. 51-52].

В концепции представителя польской эстетики исследуемого периода, Станислава Оссовского, важная роль отводится анализу отношения формы и содержания в искусстве, определению функций искусства. В своих исследованиях эстетик высказывал убеждение о социокультурной обусловленности как самого искусства, так и реакции на него [11, С. 373-374]. Подобно В. Татаркевичу обращал внимание на постепенный упадок роли прекрасного в искусстве [12, С. 163].

Роман Ингарден представил в польской эстетике первой половины XX в. оригинальную концепцию понимания сущности искусства, где главной составляющей являются ценности. Искусство эстетик понимает как встречу субъекта и объекта, которая может привести к их взаимному преобразению. В результате этой встречи может возникнуть что-то эстетически ценное (эстетическая конкретизация произведения искусства) [10, С. 19].

Последователем плюрализма в художественном творчестве был представитель польской эстетики первой половины XX в., Мечислав Валлис. Считал, что восприятие искусства зависит, прежде всего, от понимания творческого замысла художника [18, С. 65-67]. Важное значение эстетик придавал интерпретации семантического содержания произведения искусства. Обращал внимание на эволюцию художественных устремлений [19, С. 22-23].

Менее оригинальной и весьма традиционной была концепция Генрика Эльзенберга, еще одного представителя польской эстетики исследуемого периода. В духе Платона Г. Эльзенберг определял искусство как сферу создания прекрасных предметов. В классическом ключе он анализировал проблему соотношения формы и содержания в искусстве, а также взаимосвязи типового и оригинального [4, С. 193]. Настоящее произведение искусства является, по его мнению, откровением, выражает глубокое содержание. Стоящее произведение, согласно Г. Эльзенбергу, открывает что-то новое, является своего рода мировоззрением [5, С. 166-168]. Подобные параллели между искусством и философией характерны также концепциям таких представителей польской эстетики первой половине XX в., как: В. Татаркевич, С. Виткевич, С. I. Виткаци и Р. Ингарден.

В работах многих представителей польской эстетики исследуемого периода присутствует критика европоцентризма в сфере искусства. В частности, С. Виткевич подчеркивал значение для

развития художественной культуры человечества искусства Индии, Египта и всего Востока, обращал внимание на самобытность искусства славянских народов. М. Валлис, в свою очередь, утверждал о необходимости преодолеть «евроцентризм» в искусстве, подчеркивал важность выхода за рамки, очерченные средиземноморским культурным континуумом; обращал внимание на произведения экзотического искусства, искусства «дикарей» и т. д.

Фундаментом искусства польские эстетики считали творчество. В. Татаркевич, в частности, обращал внимание на усилении значения этого компонента в XX веке, стремился определить причины этого явления [14, С. 305]. Кроме того, анализировал критерии творчества. Согласно С. Оссовскому, творчество является необходимой составляющей искусства. Эстетик обращал внимание на формирование настоящего культа оригинального творчества. Различал два типа творчества: автотелический и гетеротелический [12, С. 293-295]. Утверждал о возможной эмансипации искусства, которую связывал с гетеротелическим творчеством. Согласно Р. Ингардену, творчество является необходимой составляющей преобразования мира природы в мир культуры. Эстетик анализировал основные мотивы творчества. Наиболее важными считал стремление победить течение времени и потребность самореализации [8, С. 279]. Исследование Г. Эльзенберга содержит анализ становления творческой личности художника, познать которую помогают результаты ее деятельности [6, С. 71-74].

Типология искусства в концепции В. Татаркевича связана с различием двух сфер в художественном творчестве: экспрессии и созерцания. Эстетик замечал, что на определенном этапе древние греки осознали, что те виды искусства, которые являются предметом созерцания (живопись, скульптура и архитектура), одновременно могут быть средством экспрессии (танец, музыка, поэзия). Таким образом, делал вывод В. Татаркевич, практика опережала теорию [13, С. 116-117]. Типология искусства у С. Оссовского связана с его пониманием функциональности разных видов искусства. Основным назначением произведений искусства, по его мнению, является удовлетворение потребности впечатлений и обогащение жизни. В общем, эстетик различил статические (живопись и скульптура) и динамические (литература, театр и кино) виды искусства [12, С. 175].

В теории художественного плюрализма представителя польской эстетики первой половины XX в., Леона Хвистка встречаемся с четырьмя основными типами искусства, соотношенными с четырьмя, выделенными им, типами действительности, а именно: примитивизм с

действительностью вещей, реализм с физической действительностью, импрессионизм с действительностью впечатлений, футуризм с действительностью воображений. Все указанные типы искусства, согласно эстетике, могут быть одинаково ценными [3, С. 85]. Последователем художественного плюрализма был также М. Валис. Основной его тезис заключается в признании существования разных, но равноценных типов искусства. Считал, что разные типы искусства являются несравненными, поскольку каждый из них совершенен в своем виде [18, С. 65].

Весьма основательным оказалось исследование видов искусства, совершенное Р. Ингарденом. Эстетик анализирует произведения литературы, музыки, архитектуры, скульптуры, театра, кино и живописи. Обращает внимание на характерный современному искусству момент синтеза и интеграции разных видов искусства [9, С. 303].

Тщательный анализ аудио-визуальных видов искусства начала XX века (кино [2] и радиопередачи [1]) содержит, в свою очередь, концепция Леопольда Блаустайна.

Положение истины в искусстве стало предметом исследования концепций С. Виткевича, Р. Ингардена и В. Татаркевича. Виткевич подчеркивал необходимость создания иллюзии действительности, которая была бы выражением истины природы. Рассматривал ее сущностью произведения искусства [22, С. 52]. Отмечал, что живописная истина не должна быть точным отражением предмета, однако, должна быть насыщена экспрессией художника [21, С. 214-216]. Концепция С. Виткевича является, таким образом, дуалистической: состоит из формализма, но не „чистого“, а подчиненного иллюзионистской цели, а также психологического экспрессионизма.

В. Татаркевич совершил блистательный исторический анализ положения истины в искусстве. Отмечал, что для современного этапа формирования взглядов на этот вопрос характерен постепенный отход от соответствия с изображенным предметом к соответствию с замыслом художника [14, С. 357-358].

Положение истины в искусстве в концепции Р. Ингардена как последовательного представителя аксиоцентризма, в сущности, связано с вопросом: влияет ли истина на эстетическую ценность художественных произведений? Такое сведение истинности произведения искусства к проявлению в нем эстетической ценности стало источником критики эстетической концепции Р. Ингардена.

Одним из ключевых вопросов теории искусства польских эстетиков первой половины XX в. было понимание сущности произведения искусства. Скрупулезный анализ сущности и структуры произведения искусства, детальное исследование способа его существования и познания совершил Р. Ингарден. Он характеризировал произведения искусства как чисто интенциональные произведения (с частичным фундаментом в физических предметах) с определенной структурой, которые служат формированию соответственных эстетических предметов. По мнению Р. Ингардена, достаточным основанием существования и функционирования произведения искусства является воплощение в нем эстетических ценностей. Заслугой теории произведения искусства Р. Ингардена является совершенное им различие объективных и субъективных элементов процесса творчества. Кроме того, эстетик различил бытийный фундамент произведения и само произведение. Он подчеркивал, что нельзя рассматривать отдельно разные элементы процесса формирования произведения искусства, следует учитывать взаимодействия между ними. В общем, уже в работе «О литературном произведении» вырисовывается целостная концепция произведения искусства Р. Ингардена [7].

Концепция произведения искусства М. Валлиса представляет эволюцию его взглядов. Произведение искусства является, согласно эстетике, произведением, наделенным основательными эстетическими характеристиками. М. Валлису свойственно широкое понимание произведения искусства, критерием является способность вызывать эстетические ощущения [17, С. 303-304]. Хотя вначале эстетик не различал произведение искусства и эстетический предмет, однако, со временем, очевидно под влиянием концепции Р. Ингардена, различил бытийный фундамент произведения (носителя произведения искусства) и эстетического предмета. Так же как Р. Ингарден, М. Валлис считал, что произведение искусства не является психическим предметом. Однако, в отличии от Р. Ингардена, утверждает, что произведение искусства не является интенциональным, но физическим предметом. Для концепций обоих мыслителей (М. Валлиса и Р. Ингардена) важным есть очерчение структуры произведения искусства, а также положение его идентичности. В контексте последнего М. Валлис стремился определить отношение понятий оригинал-копия, а также совершил анализ понятия китч. В отличии от Р. Ингардена, М. Валлис не создал общую теорию произведения искусства, возможно именно поэтому некоторые его взгляды оказались непоследовательными или внутренне противоречивыми.

Сущностью произведения искусства, по мнению Г. Эльзенберга, является ценное преобразование, одухотворение его творца или реципиента [4, 197-198].

Подробнее анализ положения способа существования произведения искусства содержится в концепции Р. Ингардена. Как интенциональный предмет произведение искусства является схематическим, содержит незаполненные места. То, что отличает настоящего ценное произведение, спрятано, по мнению эстетика, в его материи (качестве) [9, С. 201].

Вопрос внеэстетических функций искусства наиболее выразительно представлен в концепциях М. Валлиса, С. Оссовского, В. Татаркевича и Р. Ингардена. Согласно С. Оссовскому, „внеэстетические” цели творца так же важны, как его эстетические цели. Искусство может исполнять разные внеэстетические функции (социально-интегрирующие, катарсические). Оссовский утверждает, что важную роль в искусстве играют также сексуальные мотивы [12, С. 320-323]. В теории искусства Р. Ингардена, кроме эстетических ценностей важную роль играют внеэстетические метафизические качества [7, С. 369].

Об отношении природы и искусства писали такие представители польской эстетики первой половины XX в., как: С. Оссовский, М. Валлис, Г. Эльзенберг, В. Татаркевич. Так, например, С. Оссовский считает, что прекрасное в искусстве превышает природу, однако, нецелесообразно, по его мнению, противопоставлять два порядка прекрасного: прекрасное природы и прекрасное искусства [12, С. 255].

В концепции М. Валлиса, природа является одним из возможных эстетических предметов, однако, эстетические ценности природы отличаются от эстетических ценностей искусства, поэтому нет смысла их сравнивать [20, С. 255].

В. Татаркевич стремился изучить, в какой мере искусство отличается от природы, а также может ли искусство постичь такие ценности, которых нет в природе. Обращался к истории данного вопроса. В конце пришел к выводу, что искусство зависит от природы, может использовать ее по желанию, однако, отличается от нее, поскольку является, прежде всего, результатом творческого процесса [14, С. 340-348].

В целом, эстетические исследования представителей польской эстетики первой половины XX века были направлены на глубокий и системный анализ сущности искусства, изучение его ключевых характеристик и функций, определение структурных элементов произведения искусства, способа его существования и познания, а

также целого ряда важных для теории искусства вопросов, которые и сегодня вызывают внимание ученых. Анализ взглядов польских эстетиков на указанные вопросы, исследование дискуссий между ними по поводу некоторых положений, позволяет представить целостную картину понимания искусства в контексте польской эстетики первой половины XX века, а также открывает перспективу исследования динамики развития польской эстетики второй половины XX – начала XXI в., поскольку представители исследуемого периода воспитали ряд учеников и последователей; их позиции относительно некоторых вопросов порождали дискуссии и критическое обсуждение среди представителей разных направлений в польской эстетике следующего периода. Публикации их работ за рубежом вызвали научный интерес и способствовали формированию целостного образа польской эстетики первой половины XX в., пониманию ключевых идей и концептов ее представителей.

Литература

References:

1. Blaustein L. O percepcji słuchowiska radiowego // Blaustein L. Wybór pism estetycznych. – Kraków: Universitas, 2005. – S. 145-196.
2. Blaustein L. Przyczynki do psychologii widza kinowego. – Poznań, 1933. – S. 7-48.
3. Chwistek L. Wielość rzeczywistości // Chwistek L. Pisma filozoficzne i logiczne. – T. 1. – Warszawa: PWN, 1961. – S. 31-127.
4. Elzenberg H. Aesthetica (Inedita) // Elzenberg H. Pisma estetyczne, oprac. L. Hostyński. – Lublin: Wydawnictwo UMCS, 1999. – S. 193-198.
5. Elzenberg H. Ogólność i oryginalność w sztuce. Głębokość. Sztuka jako objawienie (Inedita) // Elzenberg H. Pisma estetyczne, oprac. L. Hostyński. – Lublin: Wydawnictwo UMCS, 1999. – S. 163-180.
6. Elzenberg H. Osobowość twórcza artysty // Elzenberg H. Pisma estetyczne, oprac. L. Hostyński. – Lublin: Wydawnictwo UMCS, 1999. – S. 69-75.
7. Ingarden R. O dziele literackim. Badania z pogranicza ontologii, teorii języka i filozofii literatury. – Warszawa: PWN, 1960. – 489 s.
8. Ingarden R. Studia z estetyki. – T. 1. – Warszawa: PWN, 1957. – 439 s.
9. Ingarden R. Studia z estetyki. – T. 2. – Warszawa: PWN, 1958. – 478 s.
10. Ingarden R. Wykłady i dyskusje z estetyki. – Warszawa: PWN, 1981. – 450 s.
11. Ossowski S. Socjologia sztuki // Ossowski S. Dzieła. – T. 1. – Warszawa: PWN, 1966. – S. 367-392.

12. Ossowski S. U podstaw estetyki // Ossowski S. Dzieła – T. 1. – Warszawa: PWN, 1966. – 432 s.
13. Tatarkiewicz W. Droga przez estetykę. – Warszawa: PWN, 1972. – 482 s.
14. Tatarkiewicz W. Dzieje szczęści pojęć. – Warszawa: PWN, 1975. – 437 s.
15. Tatarkiewicz W. Parerga. – Warszawa: PWN, 1978. – 140 s.
16. Tatarkiewicz W. Wybór pism estetycznych. – Kraków: Universitas, 2004. – 206 s.
17. Wallis M. O przedmiotach komicznych // Wallis M. Przeżycie i wartość. Pisma z estetyki i nauki o sztuce (1931-1949). – Kraków: Wydaw. Literackie, 1968. – S. 297-303.
18. Wallis M. O rozumieniu dążeń artystycznych w dziełach sztuki // Wallis M. Przeżycie i wartość. Pisma z estetyki i nauki o sztuce (1931-1949). – Kraków: Wydaw. Literackie, 1968. – S. 59-80.
19. Wallis M. Przeżycie i wartość. Pisma z estetyki i nauki o sztuce 1931-1949. – Kraków, 1968. – 323 s.
20. Wallis M. Secesja. – Warszawa: Arkady, 1967. – 343 s.
21. Witkiewicz S. Listy do syna. – Warszawa: PIW, 1969. – 835 s.
22. Witkiewicz S. Sztuka i krytyka u nas // Witkiewicz S. Pisma katei, red. J. Z. Jakubowskiego i M. Olszanieckiej. – T. 1. – Kraków: Wydawnictwo Literackie, 1971. – 1102 s.

Рецензент: профессор Николай Зайцев, доктор философских наук, , зав. кафедры культурологии и философии Национального университета «Острожская академия».

ეკატერინე შეგერუკი
ხელოვნების აღქმა კოლონურ ესთეტიკაში XX საუკუნის
პირველ ნახევარში

რეზიუმე

სტატიაში გაანალიზებულია პოლონელი ესთეტიკოსების (სტანისლავ ვილევჩის, ვლადისლავ ტატარკევიჩის, სტანისლავ ოსოვსკის, რომან ორგანდენის, მეჩისლავ ვალისის, ჰენრიხ ელზენბერგის, ლეონ ზვისტკას) შეხედულებები ხელოვნებაზე XX საუკუნის პირველ ნახევარში. სტატიის ავტორი ყურადღებას ამახვილებს მოცემულ პერიოდში პოლონელი ესთეტიკოსების მიერ ხელოვნების ბუნებისა და არსის გაგებაზე, მის დანიშნულებაზე ჩვენს ცხოვრებაში. თითოეული მათგანის კონცეფცია ხელოვნების ფენომენის შესწავლისადმი განსაკუთრებული მიდგომით ხასიათდება.

საკვანძო სიტყვები: პოლონური ესთეტიკა, ხელოვნება, შემოქმედება, ხელოვნების ნაწარმოები, ჭეშმარიტება ხელოვნებაში, ხელოვნების სხეები, ხელოვნების ფუნქცია, ბუნება და ხელოვნება

რეცენზენტი: პროფესორი ნიკოლოზ ზაიცევი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, „ოსტროჟსკის აკადემიის“ ეროვნული უნივერსიტეტის კულტუროლოგიის და ფილოსოფიის კათედრის გამგე

Kateryna Shevchuk

THE COMPREHENSION OF ART IN POLISH AESTHETICS OF THE FIRST HALF OF 20TH CENTURY

Summary

The article is devoted to the analysis of main ideas of Polish aestheticians of the first half of 20th century (Stanislaw Ossowski, Wladyslaw Tatarkiewicz, Stanislaw Witkiewicz, Roman Ingarden, Mieczyslaw Wallis, Henryk Elzenberg, Leon Chwistek and others). Author pays attention to their conceptions of art. The main aspects are: comprehension of the nature and essence of art, its meaning for our life. The conception of every philosopher is characterized by special approach in investigation of art. These specific features are recognized in the present article.

Keywords: Polish aesthetics, art, oeuvre, truth of art, kinds of art, functions of art, nature and art.

Reviewer: Professor Mykola Zaycev, Doctor of science, head of department of culture science and katerina at The National University of Ostroh Academy.

УДК 101:316

Лидия Поддубная, Людмила Ярошенко
ГЕНЕЗИС СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИХ КОНЦЕПЦИЙ
ВЛАСТИ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО ИНФОРМАЦИОННОГО
ОБЩЕСТВА

В статье представлен генезис социально-философских концепций власти: от античности до информационного общества, анализируются проблемы власти в информационном обществе. Для исследования используются аналитическая и феноменологическая методология, методы социальной и политической философии. Проведенный анализ проиллюстрировал разнообразие возможных значений власти, понятийную базу для формулировки точного определения, четкого описания и понимания феноменов власти.

Ключевые слова: *власть, феномен власти, информационное общество, информационно-коммуникационные системы, электронная демократия, сеть Интернет.*

Введение. В информационном обществе понятие «власть» является одним из самых употребляемых в сфере социальных, философских и политических наук. Оно относится к числу основополагающих понятий политической теории, являясь «ключом к пониманию политических институтов, самой политики и государства» [1, с. 55].

Актуальность публикации основывается на огромном влиянии информационно-коммуникационных систем и технологий, а также интерактивного канала массовой коммуникации – Интернет на практики власти в информационном обществе. Первые опыты по применению Интернет технологий в политике в качестве инструмента предвыборной агитации и пропаганды относятся к началу 1990-х годов [2, с. 109]. Разработка и появление в 1993 г. первого официального государственного Интернет сайта, принадлежащего Белому дому, положило начало к проникновению в киберпространство государственных структур. С начала 1995 г. федеральные органы власти США стали обзаводиться электронной почтой, а к 1998 г. общепринятой практикой стала работа с ней. Примером использования Интернет технологий как инструмента политических коммуникаций является работа «электронных правительств» или правительств, снабженных электронным интерфейсом. В основе этой идеи лежит представление о государстве как институте для эффективного удовлетворения насущных потребностей общества. Сеть Интернет

позволяет повысить эффективность государственного управления как в скорости обслуживания запросов граждан, так и в стоимости осуществляемых транзакций.

Целью публикации является философское осмысление социального феномена «власти», анализ существующих концепций власти, изучение трансформаций этого понятия в информационном обществе.

Анализ научных источников и публикаций. Среди исследователей, занимающихся изучением понятия «власть» можно выделить работы Аристотеля, Платона, Н. Макиавелли, Дж. Локка, Т. Гоббса, Ж.-Ж. Руссо, Вольтера, А. Смита, И. Канта, Ф. Гегеля, А. де Токвиля, Дж. Милля, К. Поппера, К. Маркса, Ф. Ницше, М. Штирнера, Н. Бердяева, А. Кожева, Б. де Жувенеля, М. Фуко, Н. Лумана, Т. ван Дейка, Э. Канетти и др.

Априори философия возникла, как практика власти, и за две с половиной тысячи лет своего развития в ней было разработано множество концепций власти, которые плохо согласуются между собой. В концепциях исследуются разновидности, формы, структура, функции, технологии и процедуры власти, исторические контексты властвования, разделения власти. Однако, проблема точного определения этого феномена остается не решенной, внося противоречивость и неясность в теории государства и права, а также расплывчатость в понятийный аппарат и методологический инструментарий таких наук о человеке как социология, политология, философия, теория управления.

Несмотря на то, что власть как таковая «тематизируется» сравнительно недавно, проблематика власти обсуждается в философии, начиная с античности. В древности власть не являлась темой для обсуждения и не нуждалась в философской рефлексии. Проблема власти обсуждается только в контексте положения дел в государстве (полисе). Человек трактуется как «существо политическое» (Аристотель) [3, с. 387]. Свободному рассуждению и обсуждению, требованию разумного обоснования всего существующего противостоит традиционный уклад жизни, закрепленный в мифологических представлениях и власти тех, кто имеет господствующее положение в рамках этого уклада. Платон формулирует вопрос о цели общественного единства (государства), определяя его двумя альтернативными возможностями. В одном случае порядок создается на благо общественного целого, а во втором – чтобы максимально содействовать благу какой-то определенной части, превращая прочие части в служебные,

подчиненные, используемые [4]. Такая постановка, по нашему мнению, является прямым попаданием в проблематику власти.

Слово «власть» в работах у Н. Макиавелли, а тем более у Т. Гоббса и Дж. Локка, употребляется по несколько раз на странице как понятное, не требующее специального объяснения. На первый взгляд, Н. Макиавелли в работе «Государство» рассматривает общественную проблематику в максимально прикладном ключе, провозглашая вне моральности то, что происходит в государстве. Он отмечает, что государь не может позволить себе быть добродетельным. Он должен быть готов в любой момент предпочесть пороки, которые «позволяют ему править». Чтобы государь твердой рукой держал бразды правления, кто-то непременно должен быть в заклянии на алтаре власти. Н. Макиавелли считает, что «обладать добродетелями и неуклонно им следовать вредно, тогда, как выглядеть обладающим ими – полезно». Чтобы «сохранить власть и одержать победу», государю позволительно применять любые, самые порочные средства, но «государь должен бдительно следить за тем, чтобы с языка его не сорвалось слова, не исполненного (высочайших) добродетелей» [5, с. 96].

У представителей эпохи Нового времени Дж. Локка и Т. Гоббса принципом общественного единства является некоторая инстанция, надзирающая за безопасным протеканием жизни. Власть они понимают как определенную «диспозицию», как способность вмешаться в жизненный процесс с целью что-то в нем изменить или на чем-то настоять. Если не возникает надобности для человека, обладающего властью, эта способность может и не использоваться. Жизненный процесс в таком случае протекает по каким-то своим особым законам, по которым он протекал бы и при отсутствии власти вообще.

Ж.-Ж. Руссо в работе «Происхождение неравенства» настаивает, что принцип реальной общественной организации не является абстрактной безопасностью. Действительным принципом является заинтересованность определенных людей в поддержании определенного, а не другого, общественного устройства, поскольку это устройство обеспечивает им преимущества перед другими людьми. В более широком смысле, сказанное означает, что власть – это не, что лишь способно осуществляться, а то – что всегда действительно осуществляется. Власть – это не только возможность оказать воздействие на жизненный процесс, а определенная структура самого этого процесса. Она представляет собой установление не

абстрактной диспозиции, а конкретного взаимодействия между людьми, в котором они заинтересованы.

В обсуждении проблематики власти у представителей эпохи Просвещения Вольтера, А. Смита, И. Канта акцент с вопроса о происхождении общественной организации смещается в сторону цели ее создания. Философы провозглашают, что принцип общественного порядка должен служить сохранению и устойчивому совершенствованию жизни, а для общественной организации нет необходимости в сознательной направленности субъектов к единству и общему благу. Лучший результат достигается при стихийной игре сил своекорыстного эгоизма. «Средство, которым природа пользуется для того, чтобы осуществить развитие всех задатков людей, – утверждает Кант, – это антагонизм их в обществе, поскольку он, в конце концов, становится причиной их законосообразного порядка» [6, с. 10]. Философы эпохи Просвещения провозглашают в качестве необходимых условий эффективной общественной организации имманентную конфликтность и противостояние. Они утверждают, что власть, как эффективный организующий принцип, должна иметь дело с конфликтами и основываться на противостоянии устремлений.

Ф. Гегель в разделе «Феноменологии духа» всякое противостояние общественных субъектов интерпретирует в терминах господства и рабства [7, с. 101-104]. Власть одних людей над другими в своей основе имеет эксплуатацию, т. е. отношение к человеку как к вещи, как к «говорящему орудию».

Впервые в политической философии А. де Токвиль в работе «Демократия в Америке» говорит о власти как таковой, а не о власти чьей-либо, какой-либо. Ученый отмечает, что «не кто-то определенный приказывает кому-то, не та или иная форма наведения порядка воцаряется. Власть как таковая обнаруживает себя: не как чья-то способность, характеристика, а как некий своеобразный субъект». «Власть абсолютна, дотошна, предусмотрительна и ласкова. ...Она желала бы, чтобы граждане получали удовольствия и не думали ни о чем другом. ...Она постоянно сужает сферу действия человеческой воли, постепенно лишая каждого отдельного гражданина возможности пользоваться всеми своими способностями» [8, с. 495].

Дж. С. Милль в эссе «О свободе» власть определяет началом, противоположным свободе. Он утверждает, что в эпоху демократии «возрастает власть общества как такового, власть не кого-то над кем-то, а некоей безличной инстанции над каждым: «все перемены стремятся усилить общество и ослабить личность», «возникает

тирания куда сильнее любых политических репрессий... порабощающая саму душу» [9, с. 10].

Не раскрывая понятие власти, М. Штирнер и М. Бакунин употребляли его только в значении силового давления на личность и общество. М. Штирнер считал, что: «государство проявляет «власть» (насилие), единичному это не дозволено». Его главной мыслью является то, что социальный порядок способен восприниматься людьми либо как средство, созданное ими самими для них самих, либо как некоторая данная свыше самодостаточная цель. В последнем случае имеет место собственно власть, которая требует от человека отдать не только «тело» (фиксируемое внешним образом поведение), но и «душу» (внутреннее преклонение), причем душу – прежде всего [10]. М. Бакунин феномен власти трактовал с этических позиций: «Такова уж логика всякой власти, что она в одно и то же время неотразимым образом портит того, кто ее держит в руках, и губит того, кто ей подчинен» [11].

В интерпретации Ф. Ницше власть, воля к власти являются главным принципом сущего, энергией всякого движения и всякой жизни, центральной категорией философии, универсальной движущей силой. Он утверждает, что: «в хорошей и здоровой аристократии существенно то, что она чувствует себя не функцией (всё равно, королевской власти или общества), а смыслом и высшим оправданием существующего строя – что она, поэтому, со спокойной совестью принимает жертвы огромного количества людей, которые должны быть подавлены и принижены ради неё до степени людей неполных, до степени рабов и орудий» [12, с. 380].

В качестве специального предмета теоретического изучения наук о человеке проблема власти рассматривается сравнительно недавно. Так в 1942 г. французский философ А. Кожев в работе «Понятие власти» так очерчивал проблемное поле: «Любопытно, что понятие и проблема Власти столь мало исследованы. Занимались, прежде всего, вопросами передачи Власти и ее происхождения, но сама сущность этого феномена редко привлекала внимание». ...совершенно очевидно то, что невозможно рассматривать политическую власть и саму структуру Государства, не имея представления о Власти как таковой. Поэтому необходимо хотя бы предварительное исследование понятия Власти – оно должно предшествовать всем исследованиям Государства [13, с. 7].

В качестве трудностей, препятствующих точному определению понятия «власть», В. Ледяев выделяет: поливариантность значений слова, обозначающих различные явления; трудности с эмпирической

фиксацией факта существования власти; множественность позиций по отношению к эпистемологии понятия [14]. Мы разделяем убеждение В. Ледяева: «Отсутствие всеми признанного определения не означает, что дискуссия по поводу содержания понятия беспредметна» [14, с. 15].

Французский ученый Бертран де Жувенель, считал что «власти свойственно неуничтожимое стремление к экспансии». В книге «Власть: Естественная история ее возрастания» пишет: «Благодаря порядку, исходящему от Власти, достигается повиновение членов сообщества. ... Все держится на повиновении. И знать причины повиновения – значит знать природу Власти. ... Власть продолжает повелевать, ей продолжают подчиняться, следовательно, власть существует. ... Власть способна существовать как чистое повелевание» [15, с. 43].

Французский философ М. Фуко создавал теорию власти, основываясь на эмпирических изысканиях и конкретных феноменах. Он рассматривал власть как господство. Ученый утверждал: «У меня нет какого-то обобщенного и годного на все случаи понимания власти» [16, с. 283].

Стивен Льюкс в своем классическом исследовании «Власть: радикальный взгляд» полагает, что все взгляды на власть носят оценочный характер, возникают и работают в определенной политической и моральной перспективе. Льюкс выделяет такую специфику власти как господство, и такой аспект этой специфики как согласие на господство со стороны субъектов, обладающих волей. [17, с. 48 – 49].

Среди прочих, понятие «власть» имеет и мистический аспект, связанный с ролью сакрального компонента политической власти, который в информационном обществе приобретает новые формы (e-democracy). Сакральность обозначает «священность», связь с чем-то высшим. Сакральный аспект появляется и при рассмотрении проблемы легитимации власти, так как убежденность в праве управлять имеет иррациональный характер.

Никлас Луман в работе «Власть» формулирует концепцию власти как средства социальной коммуникации. Он отказывается от позиции, что власть – это принуждение и провозглашает: «Власть поэтому следует отличать от принуждения к какому-либо конкретному действию» [18, с. 17]. Власть воздействует в ситуации коммуникации на процедуру выбора из перечня возможных альтернатив, не разрушая саму ситуацию выбора (отбора).

В работе «Дискурс и власть: Репрезентация доминирования в языке и коммуникации» Т. ван Дейк определяется власть через знание, которое в современном обществе распространяется мгновенно и охватывает огромные аудитории. Критически важными, по мнению ученого, для власти становятся: пути и средства включения различных субъектов в систему обмена знаниями (и информацией), в том числе в гетерогенные дискурсивные практики; возможности определять (формулировать) критерии правдивости, объективности, авторитетности и непредвзятости [19].

Мы считаем, что власть – это способ общественной организации, основанный на привилегированном, господствующем положении одних над другими. Основная стратегия власти может быть обозначена как деструктивная, т.к. власть состоит не столько в принятии организационных решений, сколько в исключении других из процесса их принятия. Поэтому главной целью борьбы за власть, ее сущностью, является «манипуляция неопределенностью». Мы разделяем позицию немецкого философа Э. Канетти, которую он представил в работе «Масса и власть». Философ утверждает, что власть «означает неодинаковую степень просматриваемости. Властитель просматривает все, но он не позволяет просматривать себя. Никто не вправе знать ни его настроений, ни его намерений». «У него много тайн, поскольку он много хочет, и он приводит их в систему, где одна тайна скрывает другую. Одну он доверяет тому, другую – другому и заботится о том, чтобы они не могли друг с другом связаться» [20].

Власть использует стремление человека к безопасности и стабильности, прячась за призывами ко всем ограничиться для блага целого. Этот призыв в классической форме заявлен Т. Гоббсом: «В случае согласия на то других, человек должен согласиться отказаться от права на все вещи в той мере, в какой это необходимо в интересах мира и самозащиты, и довольствоваться такой степенью свободы по отношению к другим людям, которую он допустил бы у других людей по отношению к себе» [21].

Информационное общество трансформирует формы власти. Существенным изменениям подвергается деятельность органов государственной власти, создается инновационная система государственного управления на базе электронных технологий сбора, передачи и распространения информации (электронное правительство). На основе информационно-коммуникационных систем и технологий совершенствуются процедуры демократического управления (электронная демократия, демократия прямого доступа). Формируется другой тип власти, основанный на научном знании.

Результаты научного познания становятся нормативной платформой принятия социально необходимых решений в политике, экономике, общественной жизни. Власть, основанная на научном знании, становится атрибутом информационного общества, определяя направления и параметры его социотехнического развития. Дискурсивная власть цифровых технологий порождает «клишированность» восприятия тех реалий, с которыми люди сталкиваются в профессиональной деятельности и в быту, формирует схему, шаблон видения, задает понятийное оформление чувственных представлений по определенному стандарту, организованному сообразно с культурными универсалиями. Трансформируются и сами механизмы политической власти. Взаимосвязь государства и общественных структур приобретает характер новой конфигурации цифрового соприсутствия, модернизируя существующие, традиционные формы диалога властных структур с гражданами и порождая новые. Их становление обозначает кардинальный пересмотр ценностей государственного управления, ориентацию на открытое демократическое общество, в котором гражданская и научная экспертизы деятельности органов государственной власти способствуют не только принятию эффективных управленческих решений, но и ответственности за них. Современная политическая власть получает новый информационно-коммуникационный ресурс идеологического воздействия СМИ и сети Интернет на личность и общество, активизирующий гражданское общество.

В нашей публикации мы сделали попытку социально-философской рефлексии происходящих трансформаций. Наиболее точно наше исследование иллюстрирует цитата из книги «Понятие власти» А. Кожева: «Все эти вопросы ниже могут рассматриваться лишь в виде наброска. Я не притязая на то, что излагаю здесь окончательную и полную теорию Власти. Речь идет, скорее, о постановке проблем и поиске общего пути их решения» [13, с. 12-13].

Вывод. Власть является одним из важнейших аспектов извечного философского вопроса о начале, и этот аспект может быть осмыслен только средствами философии. Существует преемственность в рассмотрении власти как социального феномена.

ლიტერატურა

References:

1. Современная западная социология: Словарь. – М.: Политиздат, 1990. – 432 с.

2. Вершинин М. С. Политическая коммуникация в информационном обществе. – СПб.: Изд-во Михайлова В. А., 2001. – 253 с.
3. Аристотель. Политика: сочинения в 4 т. / Пер. с древнегреч. – М.: Мысль, 1976. – Т. 4. – 779 с.
4. Платон. Государство: сочинения в 4-х т. / Пер. с древнегреч. – М.: Мысль, 1994. – Т. 3. – 654 с.
5. Макиавелли Н. Государь: сочинения / Н. Макиавелли. – Харьков: Фолио, 2001. – 656 с.
6. Кант И. Идея всеобщей истории во всемирно-гражданском плане: сочинение в 6-ти т / И. Кант. – М.: Мысль, 1966. – 720 с.
7. Гегель Г. В. Ф. Феноменология духа. – М.: Наука, 2006. – 444 с.
8. Токвиль Алексис де. Демократия в Америке. / Алексис де Токвиль. – М.: Весь Мир, 2000. – 560 с.
9. Милль Дж. О свободе // Наука и жизнь. – 1993. – № 11. – С. 10 – 15; – № 12. – С. 21 – 26.
10. Штирнер М. Единственный и его собственность / М. Штирнер. – СПб.: Азбука, 2001. – 234 с.
11. Бакунин М. А. Анархия и порядок. – М.: ЭКСМО-Пресс, – 2000. – 704 с.
12. Ницше Ф. По ту сторону добра и зла: сочинения в 2-х т. – М.: Мысль, 1990. – Т. 2. – 829 с.
13. Кожев А. Понятие Власти. – М.: Праксис, 2006. – 192 с.
14. Ледяев В. Г. Власть: концептуальный анализ. – М.: «Российская политическая энциклопедия» (РОС – СПЭН), 2001. – 384 с.
15. Жувенель Б. де. Власть: Естественная история ее возрастания / Бертран де Жувенель; пер. с франц. В. П. Гайдамака и А. В. Матешук. – М.: ИРИСЭН, Мысль, 2011. – 546 с.
16. Фуко М. Интеллектуалы и власть: Избранные политические статьи, выступления и интервью / Пер. с франц. Б. М. Скуратова под общей ред. В. П. Большакова. – М.: Праксис, 2006. – Ч. 3. – 320 с.
17. Льюкс С. Власть: Радикальный взгляд / пер. с англ. А. И. Кырлежева; Гос. ун-т – Высшая школа экономики. – М.: Изд. дом гос. ун-та. – Высшей школы экономики, 2010. – 240 с.
18. Луман Н. Власть / Пер. с нем. А. Ю. Антоновского. – М.: Праксис, 2001. – 256 с.
19. Ван Дейк Тён А. Дискурс и власть: Репрезентация доминирования в языке и коммуникации / Пер. с англ. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2013. – 344 с.
20. Канетти Э. Масса и власть / Э. Канетти. / Пер. с нем. Л. Ионин. – М., 1997. – 264 с.
21. Гоббс. Левиафан. Соч.: в 2 т. – М., 1991. – С. 99.

Рецензент: Профессор Александр Панфилов, доктор философских наук, заведующий кафедрой социально-гуманитарных дисциплин Харьковского института финансов Киевского национального торгово-экономического университета.

ლიდია პოდღუბნაია, ლიუდმილა იაროშენკო
ხელისუფლების სოციალურ-ფილოსოფიური კონცეფციის
გენეზისი: ანტიკურობიდან ინფორმაციულ საზოგადოებამდე

რეზიუმე

სტატიაში წარმოდგენილია ხელისუფლების სოციალურ-ფილოსოფიური კონცეფციის გენეზისი: ანტიკურობიდან ინფორმაციულ საზოგადოებამდე, გაანალიზებულია ხელისუფლების პრობლემები ინფორმაციულ საზოგადოებაში. კვლევაში გამოყენებულია ანალიტიკური ფენომენოლოგიური მეთოდოლოგია, სოციალური და პოლიტიკური ფილოსოფიის მეთოდები. ჩატარებულმა ანალიზმა გამოავლინა ხელისუფლების შესაძლო მნიშვნელობების მრავალფეროვნება, განმარტების ზუსტი ფორმულირებისა და ხელისუფლების ფენომენის მკაფიო აღწერისა და გაგების კონცეპტუალური ბაზა.

საკვანძო სიტყვები: ხელისუფლება, ხელისუფლების ფენომენი, ინფორმაციული საზოგადოება, ინფორმაციულ-კომუნიკაციური სისტემები, ელექტრონული დემოკრატია, ინტერნეტის ქსელი.

რეცენზენტი: პროფესორი ალექსანდრ პანფილოვი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი, კიევის ეროვნულ სავაჭრო-ეკონომიკური უნივერსიტეტის ხარკოვის ფინანსების ინსტიტუტის სოციალურ-ჰუმანიტარული დისციპლინების კათედრის გამგე.

LydiaPoddubnaya, LiudmylaYaroshenko
**GENESIS SOCIAL-PHILOSOPHICAL CONCEPT OF POWER:
FROM ANTIQUITY TO THE INFORMATION SOCIETY**

Summary

The article presents the genesis of social and philosophical concepts of power: from antiquity to the information society, analyzes the problem of power in the information society. For research use analytic and phenomenological methodology, methods of social and political philosophy. The analysis illustrated the variety of possible power values, a conceptual framework for the formulation of a precise definition, a clear description and understanding of the phenomena of power.

Keywords: power, power phenomenon, the information society, information and communication systems, e-democracy, the Internet.

Reviewer: Professor AlexanderPanfilov, Doctor of Philosophy, Managing the Department of Socially-Humanitarian Disciplines of the Kharkov Institute of Finance Kyiv National University of Trade and Economics.

УДК 340.1

Максим Пампура
ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В
СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: СОДЕРЖАНИЕ И СПЕЦИФИКА

Рассмотрены современные научные подходы к изучению трансформационных процессов. Определены основные виды политических трансформаций в современном мире. Дан анализ основных характеристик и специфики процессов модернизации, демократизации и глобализации.

Ключевые слова: *политический процесс, политическая трансформация, модернизация, демократизация, транзит, глобализация.*

Характер и направленность политических трансформаций, определяющих качественные изменения в структуре и механизмах функционирования современных политических систем, обусловлены комплексом объективных и субъективных факторов, сопровождающих данные процессы и определяющих особенности их содержания и специфику развития. Многообразие политических трансформаций, имевших место в мире за прошедшее столетие, послужило причиной появления целого ряда научных трактовок характера и сущности трансформационных процессов, в частности, – в рамках концепций модернизации, вестернизации, гуманизации, демократизации, интернационализации, регионализации, универсализации, локализации, глобализации и др. В центре внимания научных исследований конца XX – начала XXI вв. находится тема глобализации социальных, экономических и политических трансформаций, происходящих в современном мире. В отечественной научной мысли понятие «политическая трансформация» приобрело особое значение в связи со сменой политических режимов в странах Восточной Европы и постсоветского пространства.

Вопрос социальных и политических трансформаций разрабатывался такими классиками современной научной мысли, как Д. Аптер, Л. Даймонд, Г. О’Доннел, А. Пшеворский, Д. Растоу, Э. Тоффлер, С. Хантингтон, Ф. Шмиттер, П. Штомпка и др. Значительный вклад в развитие теории трансформационных процессов в посттоталитарных странах внесли такие отечественные и зарубежные исследователи, как Н. Баранов, В. Гельман, В. Горбатенко, Т. Загороднюк, Т. Заславская, В. Колесник, А. Мельвиль, Н. Панина, В. Солдатенко, Н. Шульга, В. Ядов и др. Однако, несмотря на большое количество научных исследований в данной сфере, вопрос о

содержании и особенностях разновидностей современных трансформационных процессов требует сегодня более детального рассмотрения, что позволит точнее понять характер и направленность трансформаций в политической и правовой сферах посттоталитарных обществ, уяснить происходящие в них изменения. Целью статьи является исследование основных видов трансформационных процессов современной государственно-правовой действительности, анализ их содержания, специфики и взаимосвязи.

Ряд ученых (Т. Бевз, В. Горбатенко, В. Солдатенко, В. Кучер, М. Кармазина и др.) к наиболее масштабным трансформационным процессам, определяющим характер и направления политического развития современной цивилизации, относят глобализацию, демократизацию, модернизацию и гуманизацию [1, с.9]. Ч. Ламажаа и Т. Дворцова выделяют такие разновидности трансформационных процессов, ставшие неотъемлемой частью современного мирового политического процесса, как модернизация и глобализация [2, с.263; 3, с.8]. Е. Бродовская отмечает, что современные общества ощущают на себе одновременное влияние таких экзогенных и эндогенных трансформационных процессов, как модернизация и демократизация [4, с.26]. Д. Москвин под обобщающим понятием политической трансформации предлагает понимать такие разновидности политического процесса, как модернизация и демократизация [5, с.9-10].

Большинство современных подходов к анализу динамики преобразований политических систем исходят из парадигмы модернизации – как подчеркивает Д. Москвин, теория модернизации – это «своеобразная рамка мышления, которая предусматривает однозначные ответы на проблему телеологичности динамики, т.е. заданности цели изменений и возможности завершения динамики с достижением этой цели» [5, с.9]. Попытки концептуализации понятия модернизации как особого вида социальной и политической трансформации просматриваются в работах таких исследователей, как Д. Аптер, С. Блэк, Дж. О'Коннел, У. Ростоу и др. Представителями классической (линейной) теории модернизации были сформированы представления, согласно которым развитие современных политических систем представляет собой копирование моделей функционирования наиболее прогрессивных стран Западной Европы и предусматривает их институционализацию (путём заимствования и встраивания западных образцов в модернизируемые страны), унифицированную по определённым факторам, этапам и результатам. Согласно общей идее концепции указанных учёных, модернизация представляет собой процесс трансформации системных качеств политической жизни и функций институтов политической системы во время

перехода от традиционного общества к современному. Таким образом, под «модернизацией», которая в общетеоретическом смысле базируется на идее внутренней способности общества к качественной эволюции, в современной науке понимают совокупность разного рода экономических, политических, государственно-правовых, психологических, культурологических сдвигов и преобразований конкретного общества в направлении его «осовременивания» и постоянного усовершенствования; приближения социальных и политических систем и их элементов к максимально возможному уровню развитости [1, с.25].

В классических работах Д. Аптера, У. Ростоу, Д. Растоу и др. можно выделить такие цели политической модернизации, как национальное единство, стабильная власть и равенство, и такие её стадии, как секуляризация (отход от единых религиозных представлений об общественно-политическом порядке), рационализация (демифологизация мировосприятия и политического порядка), конституционализация (формирование правового порядка в национальных государствах, а также в европейской международной правовой системе в целом) [6, с.88]. Обобщая условия политической модернизации различных стран и режимов, Ш. Эйзенштадт выделял следующие её основные аспекты:

1) создание дифференцированной политической структуры с высокой специализацией политических ролей и институтов;

2) территориальное и функциональное расширение законодательства, увеличение политической активности;

3) постоянное расширение вовлечённости в политическую жизнь социальных групп и индивидов;

4) возникновение и увеличение рациональной политической бюрократии;

5) ослабление традиционных элит и их легитимации; замена традиционных элит модернизационными и др. [7, с.232].

По мнению С. Хантингтона, содержание политической модернизации сводимо к трём основным аспектам — рационализации власти, дифференциации структур и росту политической активности: «Политическая модернизация в центре теоретического анализа и практической деятельности ставит проблемы повышения эффективности власти, рационализации политической системы и обеспечения прав и свобод личности» [8, с.113].

Комплексный характер политической модернизации связан с тем, что она не ограничивается рамками политической сферы, а охватывает экономическую, социальную, правовую, культурную и другие сферы общественной жизни. Эффективность модернизации зависит от степени

органичности её протекания в соотношении с реально существующими национальными институтами и ценностными ориентациями населения.

Под влиянием реальной политической практики представления о модернизации как о линейном движении со временем были существенно пересмотрены: теория модернизации в её различных интерпретациях эволюционировала в направлении усложнения взглядов исследователей относительно факторов и векторов, механизмов и субъектов, форм и темпов преобразований (У. Бек, А. Турен, Э. Гидденс и др.). Так, в работах представителей нелинейного подхода (Б. Мура, Р. Бендикса, Д. Рюшмейера и др.) происходит переосмысление концепции модернизации в направлении признания многовекторности этого процесса и возникновение разнообразных форм трансформирующихся обществ; формируются так называемые национальные (или неклассические) модели модернизации, для которых характерна своего рода фрагментарность результатов процесса политической трансформации. В отличие от линейного подхода становление демократического политического режима рассматривается лишь как один из возможных вариантов модернизации наряду с другими альтернативами. Как подчёркивают исследователи, на нынешнем этапе теоретического осмысления модернизации последняя уже не рассматривается как однозначно положительный процесс усовершенствования общества: очевидно, что «этот процесс постоянно сопровождаются конфликтные и кризисные явления, которые нередко не только ставят под вопрос его возможные положительные результаты, но и иногда отбрасывают общество назад в его общественно-политическом развитии» [1, с.32]. Конфликтно-кризисный потенциал модернизации фиксируют такие понятия, как: «провалы модернизации» (архаизация, анархизация, криминализация общества); «ловушки модернизации» (популизм, технократизм, национализм); «частичная модернизация» — параллельное сосуществование традиционности и рациональности как вариантов политического поведения и ориентации общества; «форсированная модернизация» — безосновательное, искусственное ускорение реформаторских процессов без учёта готовности к этому общества и наличия политико-властного обеспечения движения вперёд [1, с.33].

В последние десятилетия XX в. рамках теории политической модернизации активно исследовалась проблема демократизации — перехода от различных форм недемократического политического режима к демократии. Во многом интерес к данной проблематике был обоснован теми политическими процессами, которые происходили в постсоветских странах и странах Восточной Европы в 1990-х гг. Вследствие критики идейно-

теоретических построений авторов концепции модернизации, а также развития самой общественно-политической практики модернизационная теория в конце XX – в начале XXI вв. практически «растворяется» в содержании транзитологического подхода, рассматривающего процессы перехода или изменения общественно-политического устройства, а также определяющего способы влияния на результаты изменений, которые происходят во время перехода к демократии. Современные теории политической транзитологии акцентируют внимание преимущественно на общественных трансформациях, происходящих в постсоветских (постсоциалистических) странах, рассматривая их как качественные изменения институциональных и социокультурных механизмов функционирования политических систем.

Основатели транзитологии как самостоятельного научного направления — Д. Растоу, Г. О’Доннел, Т. Л. Карл, Ф. Шмиттер и др. — используют термин «транзит» для обозначения трансформирующейся политической системы или переходного состояния общества в целом. Переход к демократии (демократический транзит) понимается ими как процесс трансформации посттоталитарных обществ, имеющий своей целью формирование и установление демократии. Он является неким нечётким периодом времени между падением тоталитарного режима и моментом, когда рычаги власти оказываются под полным контролем демократического режима. Так, Д. Растоу определял демократический транзит как период «от момента, непосредственно предшествующего переходу, до момента, непосредственно следующего за переходом к демократии» [9, с.6], объясняя его внутренними и внешними факторами и исключая из рассмотрения страны, в которых переходные процессы были вызваны исключительно внешнеполитическими факторами. Большинство исследователей при этом подчёркивают, что период перехода завершается в тот момент, когда демократия окончательно формирует законные институты власти, а демократические руководители обеспечивают своё верховенство на основании закона [10, с.115]. А. Мельвиль предлагает рассматривать транзитологию как научное направление, изучающее закономерности разноплановых политических трансформаций современности [11, с.67], а В. Гельман определяет её непосредственно как сферу политических трансформаций — в данном случае, с его точки зрения, «центральными проблемами демократизации являются политическая конкуренция и становление политических институтов» [12, с.26].

Современная транзитология связывает глобальные мировые, долгосрочные тенденции развития и локальные политические процессы. Представление относительно глобального характера процесса демократизации базируется на теории «волн демократизации»,

предложенной С. Хантингтоном и продолженной Ф. Шмиттером, Л. Даймондом и др. авторами. Согласно данной теории, демократизация как мировой исторический процесс идёт волнами, под которыми понимаются группы переходов от недемократических режимов к демократическим, количество которых за определённый период времени значительно превышает количество переходов в противоположном направлении [13, с.26]. Выделяя такие периоды («волны») увеличения и сокращения количества переходов к демократическим режимам, С. Хантингтон рассматривает процесс демократизации как глобальный, способный, в конечном итоге, охватить все политические системы мира.

Первая и вторая волны демократизации — это революционный процесс в Европе и либерализация правящих режимов в XIX – начале XX вв., а также деколонизация стран третьего мира и демократизация бывших тоталитарных государств после Второй мировой войны. Однако среди дифференцированных по предпосылкам, характеру и темпам волн демократизации особый интерес современных исследователей вызывает «третья волна», включающая в себя посткоммунистические транзиты. Третья волна демократизации началась в середине 1970-х гг., чему, как отмечает С. Хантингтон, содействовали такие факторы, как подрыв легитимности авторитарных систем, экономический рост, корректирование своих позиций католической церковью, а также изменение внешней политики ведущих мировых политических держав и развитие глобальных информационных систем [13, с.58].

Следует отметить, что уже в конце 1990-х гг. большинство учёных, признавая волновой характер демократизации и соглашаясь с предложенной С. Хантингтоном периодизацией, отмечали ряд особенностей, характерных для третьей волны демократизации. Среди них выделяются следующие:

- специфичность результатов демократических транзитов третьей волны, при которых внутрисистемные реформы чаще всего происходят в рамках недемократических режимов;
- гибридность «демократических режимов», которые, отличаясь от авторитарных систем, в то же время лишь в некоторой степени соответствуют параметрам минимальной демократии;
- развитие электоральной демократии при застое в развитии либеральной демократии, что отражает поверхностный характер демократизации «третьей волны»;
- большая дифференцированность вариантов перехода;
- деструктуризация демократии, что отражается в изменениях политической инфраструктуры и конфигурации политических акторов [11; 12; 14].

Сложность и неоднозначность демократических транзитов «третьей волны» обусловили переосмысление основных теоретических положений и методологических принципов транзитологии. Современная транзитология как научное направление, изучающее межрежимные переходы, базируется на представлениях о многофакторной природе, нелинейности развития, вариативности результатов демократических транзитов. Специфика, динамика и результативность политико-трансформационного процесса демократизации в большой мере определяются соотношением, характером взаимосвязи и интенсивностью влияния институциональных и социокультурных факторов. Как отмечает А. Мельвил, практика демократических транзитов «третьей волны» доказывает, что формальная «инаугурация» демократии, т.е. провозглашение демократических институтов и процедур демократии, отнюдь не определяет общий результат трансформационных процессов. Современная мировая политическая реальность демонстрирует довольно широкий спектр траекторий политических трансформаций, в том числе переходы от одних типов недемократических режимов к другим, а также возникновение «гибридов», никак не вписывающихся в понятие демократии в его обычном значении. Именно поэтому в современном научном и политическом дискурсе появляются такие понятия, как «делегативная демократия», «авторитарная демократия», «имитационная демократия», «электоральная демократия», «нелиберальная демократия» и пр. [11, с.68], с помощью которых современные транзитологи на основе обобщения эмпирического материала предлагают дифференцированные по критериям классификации результатов демократического перехода «третьей волны». Ещё одну особенность современных демократических транзитов выделяет П. Гончаров. С точки зрения учёного, если в прошедшие столетия после социальных революций наступали продолжительные периоды усвоения демократических ценностей и стабилизации общества, то в конце XX – в начале XXI вв. транзит не завершается консервацией нового социального устройства, а становится лишь началом нового социального транзита. Такую особенность развития мирового социума в новейшее время П. Гончаров называет «глобальной перманентной транзитивностью» [15, с.78]. Таким образом, переходные процессы в наши дни носят не локальный, как раньше, а глобальный характер.

Действительно, последние десятилетия в мире наблюдается непрерывный процесс дальнейшего распространения стандартов либеральной демократии, признание всё большим количеством стран принципов защиты прав человека и прав народов на самоопределение. Так, К. Гаджиев отмечает, что по богатству событий и процессов, произошедших за последние десятилетия, широте и глубине

трансформаций, конец XX — начало XXI вв. превосходит последние столетия в истории цивилизации [16, с.430]. Особые, существенные перемены произошли в последние десятилетия, когда «мы оказались свидетелями уникального переплетения гигантских по масштабам явлений, каждое из которых можно было бы назвать эпохальным событием с точки зрения его последствий для всего мирового сообщества, но, взятые в совокупности, они создали такое поле напряжения, которое изменяет самые основы цивилизации, жизнеустройства людей» [16, с.430]. Речь идёт о таких основных изменениях:

– во-первых, в результате информационно-телекоммуникационной революции в промышленно развитой зоне мира постиндустриальное общество постепенно трансформируется в общество информационное;

– во-вторых, происходит совпавшая с этой революцией и стимулированная ею смена социально-политической парадигмы;

– в-третьих, вместо европоцентристского мира, в котором доминирующие позиции занимали основополагающие параметры западной рационалистической цивилизации, возникает новая всепланетарная цивилизация на началах органического сочетания единства и неделимости мирового сообщества, принципов диверсификации и плюрализма центров, народов, культур, религий и др.;

– в-четвертых, с распадом СССР и социалистического блока закончилась эра двухполюсного миропорядка, основанного на противостоянии и инфраструктуре холодной войны, начались широкомасштабные, качественные изменения в геополитической структуре мира [16, с.430-431].

Современные исследователи подчеркивают, что на сегодняшний день глобализация, наряду с модернизацией и демократизацией, является неотъемлемой частью мирового политического процесса [1, с.9; 2, с.263; 3, с.8]. Действительно, в последние десятилетия эти процессы стали намного интенсивнее и приобрели большую взаимосвязь, чем когда-либо ранее. Так, Э. Гидденс отмечает, что глобализация последней трети XX в. и начала XXI в. включает в себя кардинальные изменения в политике, экономике и культуре государств современного мира. Смещение власти от институтов национального (или централизованного) государства к вариативным, более зависимым от контекста, формам политической организации общества, ослабление государственности и усиление межгосударственных, международных, транснациональных структур власти приводят к дуализму в мировой политике, к определённой конфликтности между государствами и новыми акторами на международной политической арене [17, с.29-30].

Итак, в начале XXI в. цивилизация переживает глобальные изменения: происходят качественные преобразования, меняющие сущность мировой социально-политической и экономической системы. На наш взгляд, этот процесс следует рассматривать именно как особый вид трансформации, тем более, что нынешняя фаза глобализации имеет целый ряд особенностей, связанных, в частности, с развитием информационных и финансовых потоков, открытием политических границ и др., что существенно ускорило процессы политической, экономической и культурной интеграции и фрагментации современной общественной жизни.

Таким образом, к основным разновидностям трансформационных процессов современной государственно-правовой действительности следует отнести такие процессы, как модернизация, демократизация и глобализация. Мировой опыт общественно-политических трансформаций свидетельствует о том, что эти политические процессы, к которым приковано внимание современных зарубежных и отечественных исследователей, тесно связаны между собой, но, при этом, отличаются друг от друга по своим источникам, динамике, степени управляемости, а также масштабам институциональных и социокультурных изменений.

Литература References:

1. Суспільно-політичні трансформації в Україні: від задумів до реалій / В. Ф. Солдатенко (кер.) та ін.; НАН України. – К.: Парлам. вид-во, 2009. – 536 с.
2. Ламажаа Ч. К. Социальная трансформация / Ч. К. Ламажаа / Знание. Понимание. Умение. – 2011. – № 1. – С. 262-264 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://cyberleninka.ru/article/n/sotsialnaya-transformatsiya>.
3. Дворцова Т. А. Политическая адаптация российской молодежи к трансформационному развитию : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. полит. наук : спец. 22.00.02 «Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии» / Т. А. Дворцова ; Ставроп. гос. ун-т. – Ставрополь, 2005. – 21 с.
4. Бродовская Е. В. Трансформация политической системы современного российского общества: институциональные и социокультурные составляющие : автореф. дис. на соискание учен. степени докт. полит. наук : спец. 23.00.02 «Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии» / Е. В. Бродовская ; Тульский гос. ун-т. – Тула, 2008. – 62 с.

5. Москвин Д. Е. Трансформация политической системы России: институциональный аспект : автореф. дис. на соискание учен. степени канд. полит. наук : спец. 23.00.02. «Политические институты, этнополитическая конфликтология, национальные и политические процессы и технологии» / Д. Е. Москвин ; Урал. гос. ун-т им. А. М. Горького. – Екатеринбург, 2007. – 18 с.
6. Новакова О. В. Політичний процес: сутність, зміст та сучасні тенденції розвитку: Навч. пос. / О. В. Новакова. – Луганськ: Східноукр. нац. ун-т ім. В. Даля 2010, – 241 с.
7. Эйзенштадт Ш. Революция и преобразование общества. Сравнительное изучение цивилизаций / Ш. Эйзенштадт / Пер. с англ. А. В. Гордона; ред. Б. С. Ерасова. – М. : Аспект-Пресс, 1999. – 416 с.
8. Хантингтон С. Политический порядок в меняющихся обществах / С. Хантингтон. – М. : Прогресс-Традиция, 2004. – 480 с.
9. Растоу Д. Переходы к демократии: попытка динамической модели / Д. Растоу // Полис. – 1996. – № 5. – С. 3-16.
10. Баранов Н. А. Трансформации современной демократии: Учеб. пособие / Н. А. Баранов. – СПб. : Балт. гос. техн. ун-т, 2006. – 215 с.
11. Мельвиль А. Ю. О траекториях посткоммунистических трансформаций / А. Ю. Мельвиль // Полис. – 2004. – № 2. – С. 64-75.
12. Гельман В. Я. Постсоветские политические трансформации (набросок теории) / В. Я. Гельман // Полис. – 2001. – № 1. – С. 15-29.
13. Хантингтон С. Третья волна. Демократизация в конце XX века / С. Хантингтон ; [пер. с англ. Л. Ю. Панфиной]. – М. : РОССПЭН, 2003. – 386 с.
14. Даймонд Л. Прошла ли «третья волна» демократизации? / Л. Даймонд // Полис. – 1999. – № 1. – С. 12-24.
15. Гончаров П. К. Политический транзит: от концепции модернизации к парадигме транзитологии / П. К. Гончаров // Вестн. Моск. ун-та. Сер. 18. Социология и политология. – 2006. – № 2. – С. 59-78.
16. Гаджиев К. С. Политология (основной курс): учебник / К. С. Гаджиев. – М. : Высшее образование, 2007. – 460 с.
17. Гидденс Э. Ускользящий мир: как глобализация меняет нашу жизнь / Э. Гидденс ; пер. с англ. – М. : Изд-во «Весь Мир», 2004. – 120 с.

Рецензент: профессор Александр Муzychuk начальник факультета подготовки специалистов для следственных подразделений Харьковского национального университета внутренних дел, доктор юридических наук.

მაქსიმ პამპურა ტრანსფორმაციული პროცესები თანამედროვე მსოფლიოში

რეზიუმე

განხილულია ტრანსფორმაციული პროცესებისადმი თანამედროვე მეცნიერული მიდგომები. განსაზღვრულია თანამედროვე სამყაროში პოლიტიკური ტრანსფორმაციების ძირითადი სახეები. გაანალიზებულია მოდერნიზაციის, დემოკრატიზაციის და გლობალიზაციის ძირითადი მახასიათებლები და სპეციფიკა.

საკვანძო სიტყვები: პოლიტიკური პროცესი, პოლიტიკური ტრანსფორმაცია, მოდერნიზაცია, დემოკრატიზაცია, ტრანზიტი, გლობალიზაცია

რეცენზენტი: პროფესორი ალექსანდრ მუზინუკი, შინაგან საქმეთა ხარკოვის სამმებრო სპეციალისტების მომზადების ფაკულტეტის ხელმძღვანელი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი

Maksim Pampura

TRANSFORMATIONAL PROCESSES IN THE MODERN WORLD: CONTENT AND SPECIFIC FEATURES

Summary

The modern scientific approaches to studying transformational processes have been researched. The main types of political transformations in the modern world have been determined. Analysis of basic characteristics and specific features of processes of modernization, democratization and globalization has been provided.

Keywords: political process, political transformation, modernization, democratization, transit, globalization.

Reviewer: Professor Aleksandr Muzychuk, Head of the Faculty for Training Investigators of Kharkiv National University of Internal Affairs.

საჯარო მმართველობის პრაქტიკა

სალომე კენჭოშვილი
აღბილობრივი თვითმმართველობის სისტემის სრულყოფის
პრობლემები საქართველოში

სტატია ეთმობა იმ შესაძლო სტრატეგიას, რომელიც საჯარო მმართველობის სისტემის გაუმჯობესებისაკენ იქნება მიმართული. განხილულია ადგილობრივი თვითმმართველობის ეფექტიანობის ასამაღლებლად განსახორციელებელი სამუშაოები. ის დარგები რომელიც საჭიროებს დახვეწას ან სრულიად შეცვლას, ან ახალი სისტემის შემოღებას.

საკვანძო სიტყვები: საქართველო, ადგილობრივი თვითმმართველობა, რეფორმა, ეფექტიანობა, პოლიტიკური ნება.

ადგილობრივი თვითმმართველობის მიზანმიმართული და სწორი საქმიანობა ნებისმიერი ქვეყნის წარმატებული არსებობისათვის ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი ასპექტია. თუ სისტემა არ არის ეფექტიანი აუცილებელია მისი დახვეწა, თუმცა კარგი კანონმდებლობისა და პოლიტიკის შემუშავება სახელმწიფო ინსტიტუტების ვალდებულების მხოლოდ ერთი ნაწილია. ამის შემდეგ, არანაკლები მნიშვნელობა ენიჭება მიღებული რეგულაციებისა და პოლიტიკის განხორციელებას, მათ სისრულეში მოყვანას. ქართულ საჯარო სამსახურში კანონის ჯეროვანი აღსრულების პრობლემა ყოველთვის იღვას, რის შედეგადაც, ბევრი უკანონო და უსამართლო ქმედებას პქონდა ადგილი ყველა ხელისუფლების დროს. საზოგადოების დამოკიდებულებაც ამ საკითხზე ყოველთვის მწვავე იყო. სწორედ ეს ხდებოდა შემდეგ უნდობლობის მიზეზი, რაც ასევე მნიშვნელოვანი პრობლემაა საჯარო სამსახურისთვის, აუცილებელია მოსახლეობა ენდობოდეს სტრუქტურას, ეფექტიანობის მიღწევა შეუძლებელია ამის გარეშე.

საქართველოში უკანასკნელი წლების მანძილზე ადგილობრივი განვითარების პროცესის შეფასებისას შესაძლოა ორი, განსხვავებული პერიოდის გამოყოფა. ესენია 1991-2003 და 2003-2012 წლების პერიოდები.

პირველი პერიოდი, შეიძლება ორ ეტაპად დაიყოს. საბჭოური მემკვიდრეობის შემდგომი კოლაფსის ხანა, როდესაც

ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემა, ფაქტიურად, არ ფუნქციონირებდა და შედარებითი სტაბილიზაციის პერიოდი, როცა სტრუქტურირებული სისტემის ჩამოყალიბება დაიწყო. ამ დროისათვის დამახასიათებელია თვითმმართველობებისათვის მეტნაკლებად მრავალრიცხოვანი ფუნქციების მინიჭება. ეს ფუნქციები, უმეტესწილად, ფორმალური იყო, ადგილობრივ თვითმმართველობებს არ გააჩნდათ არც ადამიანური და არც ფინანსური რესურსი მათზე დაკისრებული მოვალეობების შესასრულებლად. აქ უადგილოა ვისაუბროთ დეცენტრალიზაციის პროცესზე, სახელმწიფო საკუთარი უმთავრესი ფუნქციების განხორციელებასაც ვერ ახერხებდა. მით უმეტეს, იგი ვერ იზრუნებდა ადგილობრივი თვითმმართველობის განვითარებაზე.

მეორე პერიოდიც ასევე ორ ეტაპად გავყოთ. “ვარდების რევოლუციის” შემდგომი წლები, როდესაც სახელმწიფო სტრუქტურების ეფექტურობა მკვეთრად გაიზარდა. ამასთან ხელისუფლება, ახდენდა დეცენტრალიზაციის საჭიროების დეკლარირებას (თუმცა რეალურად დაჩქარებული მოდერნიზაციის გეგმას ახორციელებდა) და მომდევნო პერიოდი (2007-დან და, განსაკუთრებით, 2008 წლიდან), როცა ცენტრალიზაციის კურსი უკვე იურიდიულადაც ფორმდება და ქვეყანაში ჰიპერცენტრალიზებული მართვის სტილი ინერგება. 2000-იანი წლების დასაწყისიდან არსებული ხედვები ორ ძირითად, ურთიერთგანსხვავებულ მიმართულებად ჩამოყალიბდა, რომლებიც ასე შეიძლება დახასიათდეს:

1. სრული დეცენტრალიზაციის განხორციელება: რადიკალური ცვლილებები ყველა სფეროში (ტერიტორიული მოწყობიდან დაწყებული სახელმწიფო ზედამხედველობის სისტემის ახლებური გააზრებით დასრულებული). ამ ხედვის მომხრენი აცხადებენ, რომ სანახევრო რეფორმის განხორციელება ვერ შეცვლის სისტემას და ვერ გამოიღებს ეფექტურ შედეგს. მითუმეტეს, რომ ნებისმიერი ხელისუფლება, რომელიც რეფორმების ღოზუნგით მოდის ხელისუფლებაში, თანდათან, საკუთარი ძალაუფლების განმტკიცების კვალობაზე, სტატუს კვოს მხარდამჭერი ხდება.

2. დეცენტრალიზაციის ეტაპობრივი, დროში გაწვლილი განხორციელება ნაწილობრივი ცვლილებების გზით, ამასთან ცალკეულ და არა ყველა სფეროში (ცვლილებები უნდა განხორციელდეს მხოლოდ ფისკალური დეცენტრალიზაციის, ადგილებისათვის უფლებამოსილებათა გადაცემისა და

ადგილობრივი ჰუმანური რესურსების გაძლიერების მიმართულებით, ხოლო ტერიტორიული მოწყობის არსებული მოდელი და თვითმმართველობის არსებული შიდა სტრუქტურა უცვლელედ, ან მცირე ცვლილებებით უნდა შენარჩუნდეს). ამ მიდგომის მომხრეები ახლაც, ისე როგორც 1991, 1997-1998 და 2005-2006 წლებში აცხადებენ, რომ სისტემის მყისიერი ცვლა დაშლის ძველ სისტემას ისე, რომ შექმნილი არ იქნება ახალი სტრუქტურები.

ამ ორ ხედვასთან ერთად არსებობს მესამე, არადეკლარირებული ხედვა, (ეთნიკური ნაციონალისტები, ნომენკლატურა), რომლებიც, სხვადასხვა მოტივით (ეთნიკური უმცირესობებისათვის უფლებების გადაცემის დაუშვებლობა, საკუთარი კლანური ინტერესების საპირისპიროდ ძალაუფლების საზოგადოებისათვის გადაცემის სურვილის არქონა და ა.შ.), ნებისმიერი ცვლილების მოწინააღმდეგეებად გვევლინებიან და ცდილობენ, გაახანგრძლივონ არსებული სისტემის არსებობა. საუკეთესო შემთხვევაში, ინტერესთა ეს ჯგუფები მეორე, დროში გაწეილი ხედვის მომხრეებად გამოდიან და სურთ, მაქსიმალურად შეაფერხონ დეცენტრალიზაციის პროცესი. სიტუაციას ართულებს ისიც, რომ მთავარი მოქმედი აქტორი, საზოგადოება არაინფორმირებული და ფრუსტრირებულია და რეფორმისადმი ინტერესს ნაკლებად ავლენს მას, მრავალი გაუმართლებელი დაპირების შემდეგ, ნაკლებად სჯერა, რომ რამე შეიცვლება.

2013 წლის მარტში დამტკიცებული “საქართველოს მთავრობის დეცენტრალიზაციისა და თვითმმართველობის განვითარების სტრატეგიის ძირითადი პრინციპები 2013-2014 წლებისთვის” წარმოადგენს რეალური და ყოველისმომცველი დეცენტრალიზაციის განხორციელების აუცილებლობის დეკლარირებას. მომავალი გეიწვენებს, თუ რამდენად განხორციელდება ეს რეფორმა და მოხდება თუ არა დეცენტრალიზაციის საპირისპირო პროცესების ხელახალი გაძლიერება. ერთი რამ დანამდვილებით შეიძლება ითქვას: თუ ამ ეტაპზე არაფერი შეიცვალა, რამდენიმე წელიწადში კვლავ და უფრო მწვავედ დადგება ამ საკითხის გადაჭრის საჭიროება, ოღონდ ბევრად უფრო მძიმე სასტარტო პოზიციებიდან. [1]

ჩვენი აზრით, მოცემულ სფეროში, რეფორმა უნდა ითვალისწინებდეს ისეთი მნიშვნელოვანი საკითხების მოგვარებას, როგორიც არის:

- სისტემის მეტი ორიენტირებულობა ხალხზე;

- დეცენტრალიზაცია;
- ახალგაზრდების ჩართულობა;
- ბიუჯეტის დაგეგმარება;
- მეტი კონტაქტი მოსახლეობასთან;
- პროფესიონალიზმის ამაღლება;
- მეტი თავისუფლება ადგილობრივ თვითმმართველობას;
- საარჩევნო სისტემის დახვეწა. [2,3,4,5]

ხალხზე ორიენტირებული სისტემა. სისტემის ეფექტიანობის ამაღლება არის ის უმთავრესი პროცესი, რომლის გარეშეც წარმოდგენელია რეფორმირების პროცესი. იგი უნდა იყოს ორიენტირებული ხალხზე და მათი პრობლემის გადაჭრაზე. რაც შეიძლება განისაზღვროს ნაკლები ბიუროკრატით, რომელიც ასე მაღალია დღეისთვის საჯარო დაწესებულებებში. მოხელეები უნდა იყვნენ გაცილებით ახლოს მოსახლეობასთან, რომლის ინტერესებსაც ისინი წარმოადგენენ. არჩეული წარმომადგენლები კი კვალიფიციურები და კომპეტენტურები, მათი დანიშვნა არ უნდა ხდებოდეს რომელიმე პარტიის მიკუთვნებით, არ უნდა ჰქონდეს ადგილი ნეპოტიზმს.

დეცენტრალიზაცია. სისტემა უნდა იყოს დეცენტრალიზებული, საქმიანობა გადანაწილებული სფეროების და კომპეტენციების მიხედვით. ასეთი სისტემა გაცილებით ეფექტიანია არსებულ ქალაქურ სიტუაციაზე. არ არის აუცილებელი იყოს უამრავი რაოდენობის დეპარტამენტი, მთავარია მათი საქმიანობა იყოს ეფექტიანი. არ უნდა არსებობდეს ფასადური დანაყოფები. სისტემა უნდა იყოს რეალური და დამოუკიდებელი და არა ფასადური.

ახალგაზრდების ჩართულობა. აუცილებელია გამოყოფილი იყოს გარკვეული ადგილი ახალგაზრდებისათვის, რომლებმაც გაცილებით უკეთ იციან მათი თანატოლების პრობლემები, რომლებიც უფრო სანდონი შეიძლება იყვნენ ახალგაზრდა თაობისათვის. ახალი და განსხვავებული ხედვა ყოველთვის გასათვალისწინებელია, ამიტომ არის აუცილებელი სისტემის რეფორმირებაში გარკვეული ყურადღება მიექცეს ახალგაზრდების ჩართულობის ამაღლებას.

ბიუჯეტის დაგეგმარება. უმნიშვნელოვანესი პუნქტია ადგილობრივი თვითმმართველობების ბიუჯეტის ეფექტიანი და სწორი გადანაწილება, პრიორიტეტების მიხედვით. ეს ბიუჯეტი ხომ მოსახლეობის მიერ გადახდილი გადასახადებით დგება, რომელიც უნდა ემსახურებოდეს მათ და არ უნდა გადადიოდეს ჩინოვნიკების ჯიბეში. ბიუჯეტის გადანაწილების პროცესში

მონაწილეობა უნდა მიიღოს მოსახლეობამ, თავად უნდა განსაზღვრონ მათთვის პრიორიტეტული მიმართულებები და სწორედ ამის მიხედვით უნდა მოხდეს მისი დაგეგმვა და გამოყენება.

მეტი კონტაქტი მოსახლეობასთან. ამ ყველაფრის მიღწევა წარმოუდგენელია ხალხთან მეტი კონტაქტის გარეშე. ადგილობრივი თვითმმართველობის წარმომადგენლების შეხვედრები თავის ამომრჩეველთან უნდა იყოს გაცილებით ხშირი ვიდრე ოთხ წელიწადში ერთხელ არჩევნების წინ. სწორედ ამ შეხვედრების დროს იკვეთება ის პრობლემები, რომლებიც მოსახლეობას აწუხებს და რომელთა მოგვარებაზეც უნდა იზრუნოს ადგილობრივმა მმართველობამ, თუ პრობლემები არ არის მაშინ, არსებული მდგომარეობის გაუმჯობესება უნდა იყოს მიზანი. უნდა მიდიოდეს მუდმივი დიალოგი ხალხთან.

პროფესიონალიზმი. პერსონალი, რომელიც დასაქმებული იქნება ადგილობრივ თვითმმართველობაში უნდა გამოირჩეოდეს მაღალი პროფესიონალიზმით, მათ საკუთარი ცოდნით უნდა შეძლონ იმის დამტკიცება, რომ შეუძლიათ ამომრჩეველების ცხოვრება გახადონ უკეთესი.

მეტი თავისუფლება ადგილობრივ თვითმმართველობას. ადგილობრივი თვითმმართველობა ექვემდებარება ცენტრალურ მმართველობას და მათ აქვთ შეზღუდვები ქმედებებში, ხდება მათი კონტროლი. რეფორმის პროცესში აუცილებელია მეტი თავისუფლების მინიჭება ადგილობრივი მმართველობისთვის, მათ უკეთ იციან ადგილობრივი მოსახლეობის პრობლემები და ისინი უკეთ ხედავენ მათი მოგვარების გზებს. სამოქმედო გეგმა არ უნდა იყოს ნაკარნახები ცენტრალური ხელისუფლებისგან. პრიორიტეტების განსაზღვრა ადგილობრივი საკითხია და არ უნდა მოხდეს მასში ჩარევა.

საარჩევნო სისტემა. იგი უნდა იყოს თავისუფალი და დემოკრატიული. არ უნდა ხდებოდეს თანამდებობრივი და პარტიული ნიშნების გამოყენება უპირატესობის მისაღებად. აუცილებელია არჩევნებზე ხმის მიცემის გზების განვითარებაც. არსებობს სტატისტიკური მონაცემები, რომელთა მიხედვით ვლინდება ინტერნეტის მომხმარებელთა რაოდენობა [6]. მოსახლეობის 42% ინტერნეტს იყენებს ყოველდღიურად, 35% კი არასდროს არ იყენებს მას. ისეთ წარმატებულ ქვეყანაში როგორც არის ამერიკის შეერთებული შტატები, დანერგილია ელექტრონული ხმის მიცემის შესაძლებლობა, რაც ნამდვილად

ამარტივებს ხმის მიცემის პროცესს. ასეთი სისტემის დანერგვამ საქართველოში შესაძლოა გაზარდოს არჩევნებში მონაწილე პირთა რაოდენობა, ვინაიდან ძალიან ბევრ ადამიანს შესაძლოა უბრალოდ დრო არ ჰქონდეს უბანზე მისასვლელად, არ უნდოდეს რიგში დგომა. ეს არ უნდა იყოს მოსახლეობის არჩევნებში მინიმალური მონაწილეობის მიზეზი, ელექტრონული ხმის მიცემის სისტემა ეფექტური გამოსავალია.

წარმატებული სტრატეგიის განსახორციელებლად, აუცილებელია პასუხი გაეცეს შემდეგ კითხვებს: ვინ ვართ? როგორია ჩვენი მიზნები და ფუნქციები? სად ვიმყოფებით? როგორია მდგომარეობა? სად ვიყავით გუშინ? რა ძლიერი და სუსტი მხარეების გვაქვს? რა გვიშლის ხელს? რა გვიწყობს ხელს? სად მივდივართ? რამდენად კარგად ვასრულებთ ჩვენს მისიას? რა უნდა გაკეთდეს რომ მისია შევასრულოთ? რა უნდა გავაკეთოთ? რა სტრატეგიული ალტერნატივა გვაქვს? როგორი უნდა იყოს ჩვენი სტრატეგია? რამდენად მდგრადია ჩვენი სტრატეგია? რა რისკის წინაშე ვდგავართ?

ამ ასპექტების გათვალისწინებით, ადგილობრივი თვითმმართველობის სისტემა სწორედ ისეთი იქნება, როგორიც უნდა იყოს, უფრო მეტად მორგებული ხალხის მოთხოვნილებებზე, მათი ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაზე. [7]

მსოფლიო დღითიდღე ვითარდება, ყოველდღიურად ახალი შესაძლებლობები გვემატება, რაც იმას ნიშნავს რომ სრულყოფილი სისტემა არ შეიძლება არსებობდეს, მას ყოველთვის დასჭირდება განახლება. როგორი კარგი სისტემაც არ უნდა შეექმნათ დღეს, ხვალ მისი გაუმჯობესება უნდა შეგვეძლოს.

ლიტერატურა

References:

1. samoqalaqo kulturis saerTaSoriso centri. (2015). adgilobrivi TviTmmarTveloba saqarTveloSi (1991-2014). Tbilisi.
2. Samoevi d. (2015) sajaro mmarTvelobis mecnierebaTa doqtoris samecniero xarixxis mosapoveblad wardgenili sadisertacio naSromis „efeqturi komunikacia da momsaxureba - adgilobrivi TviTmmarTvelobis organoebis saqmianobis xarixxis amaRlebis faqtori“ avtoreferati. Tbilisi, 2014
3. uruSaZe, i. adgilobrivi TviTmmarTvelobaSi moqalaqeta CarTulobis saxelmZRvanelo. <http://bit.ly/1sGklNF>

4. Mary L. Walsh (1997) Building Citizen Involvement Strategies for Local Government. Washington.
5. sazogadoebis ganwyoba saqarTveloSi (2016), erovnuli demokratiis institute.
6. baRaTuria g., baRaTuria o. (2015). strategiuli dagegmva saxelmwifo marTvisa da biznesis amocanebSi. Tbilisi.
7. John Gaventa (2004) Representation, Community Leadership and Participation: Citizen Involvement in Neighborhood Renewal and Local

Salome Kenchoshvili

PROBLEMS OF IMPROVING THE LOCAL GOVERNMENT IN GEORGIA

Summary

The article is devoted to the possible strategies that would be used to improve the public administration system . Discusses the efficiency of local government. Sectors which needs to be improved or completely replaced, or adding new systems.

Keywords: Georgia, local government, reform, efficiency, political will.

Reviewer: Professor Otar Kochoradze, Georgian Technical University.

Саломе Кенчошвили

ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ГРУЗИИ

Резюме

Статья посвящена возможным стратегиям, которые будут направлены на улучшение системы публичного управления. Рассматривается проведение работ для повышения эффективности местного самоуправления. Сектора, которые необходимо улучшить или полностью заменить, или добавить новые системы.

Ключевые слова: Грузия, местное самоуправление, реформы, эффективность, политическая воля.

Рецензент: профессор Отар Кочорадзе, Грузинский технический университет.

УДК 351.83/.84

Алла Дакал

ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ: ЦИВИЛИЗАЦИОННЫЙ АСПЕКТ

В статье проводится междисциплинарный анализ некоторых систем и концептуальных подходов государственной политики в сфере защиты прав детей в ряде культурных традиций, регионов и государств. Рассматривается возможность адаптации соответствующего зарубежного опыта в Украине.

Ключевые слова: государственная политика и управление, культура, образование, традиции, права детей.

Введение. Государство есть отражение социума, его потребностей, желаний и мечтаний, пусть даже навязанных или обусловленных кем или чем-либо, которые обязательно согласуются с постулатами исторически основополагающей его культуры.

Поэтому политика любого государства всегда несёт черты уникальности и своеобразия. Но, учитывая определённую гомогенность мирового сообщества (по различным признакам и причинам), каждое из государств вынуждено в той или иной степени нивелировать своё поведение. А значит, некоторые их внутренние элементы и взаимосвязи тоже гомогенизируются (чаще всего по культурно-региональному признаку) [1]. Поэтому для государств появляется возможность, экономя ресурсы и время, перенимать уже апробированный опыт других стран.

Междисциплинарная проблема передачи межгосударственного и кросскультурного опыта, использования его результатов и предвидения возможных адаптационных последствий, не нова. Над этой темой работали А. ван Геннеп [2], Б. Малиновский [3], другие ученые, чьи исследования иллюстрируют продуктивность кросскультурного подхода и его специфические особенности.

Пристальное внимание к кросскультурному методу проявили представители американской антропологической школы (А. Крёбер [4], Дж. Мёрдок [5]). В науках о культуре проблемы кросскультурного подхода получили наиболее четкое теоретическое обоснование в социальной и культурной антропологии (М. Каган [6], Ю. Солонин [7] и другие).

Научное наследие зарубежных антропологов и этнографов еще недостаточно изучено в Украине, особенно в контексте проблематики формирования и реализации государственной политики по защите прав детей.

Поэтому, прежде чем перенимать опыт в сфере защиты прав детей и делать его интенцией в государственной политике, необходимо провести широкий междисциплинарный анализ не только существующих практик, но и источников их происхождения – внутреннюю и внешнюю среду государств-инициаторов: природные и социальные условия воспитания детей и подростков. Т. е. то, что суммируется в культуре и традициях отношения к детям взрослых и общества в целом. Это позволит прогнозировать не только применимость на практике чужого опыта, но и вероятные последствия адаптации его в собственной культуре.

Варшавский саммит глав государств и правительств 2005 г. поручил Совету Европы [8]:

эффективно содействовать продвижению прав детей посредством выполнения требований Конвенции ООН по правам ребенка;

интегрировать права детей в политику Совета Европы и координировать все его мероприятия, касающиеся детства;

искоренять все формы насилия в отношении детей, особенно их сексуальную эксплуатацию.

В 2006 году Совет Европы разработал программу «Строим Европу для детей и вместе с детьми», основные принципы которой были уточнены Стратегией 2009-2011 гг., принятой в Стокгольме. Главной целью программы является оказание помощи всем заинтересованным сторонам в разработке и внедрении комплексных национальных стратегий и политики продвижения прав ребенка и искоренения всех форм насилия в отношении детей.

Для того, чтобы сформулировать рекомендации общеевропейского уровня, Советом Европы был проведен анализ национальной политики, законодательства и мероприятий, направленных на искоренение насилия в отношении детей, в государствах-членах Европейского сообщества. Разработанная методология включила в себя углубленный анализ масштаба и сущности насилия, правовых и институциональных основ борьбы с этим явлением, последних тенденций и наработок в политике и нормотворчестве, а также национальных и местных программ по предотвращению насилия, результатов их осуществления.

Украине также необходимо иметь свою модель стратегии в борьбе с насилием над детьми и соответствующие эффективные механизмы

его предотвращения на национальном, региональном и местном уровнях. А её руководящие принципы должны быть направлены на культурные изменения в плане восприятия обществом детей не как «маленьких» взрослых с «мини-правами», а как субъектов, имеющих полные права, в т. ч. и на защиту от насилия.

В статье предпринята попытка анализа детства в некоторых государствах и культурах, который может быть использован в Украине соответствующими специалистами, гражданским обществом, СМИ, семьями, самими детьми на национальном, региональном, локальном и личном уровнях.

В *Китае* с 1980 года было введено правило «одна семья – один ребенок». Это вызвало социальную напряженность, выраженный половой диспаритет, высокую стоимость администрирования. Ограничение рождаемости уменьшило численность трудоспособного населения, за счёт которого платятся пенсии. В конце 2012 г. появились признаки смягчения такой государственной политики, либерализация демографической политики началась с экономически развитых регионов.

В китайских семьях культивируется атмосфера взаимопомощи. Приучение детей к дисциплине, как и к наукам, традиционно начинается с семи лет. Образованию уделяется серьезное внимание. Причём оно традиционно начинается с изучения истории, на примерах которой происходит приобщение ребенка к культурным традициям и ценностям народа, объяснение, что есть «добро», а что является «злом», а также разбор ошибок, совершенных предками. С детства будущему члену китайского общества стараются внушить страх перед пороками. Показательно, что эти же принципы проповедуются и древними ведическими текстами.

Система воспитания детей в китайском обществе построена на культивировании амбициозности, трудолюбия, настойчивости и целеустремленности. В западной системе образования больше внимания уделяют личности ребенка, его самооценке и т. п. Родители-европейцы озабочены хрупкостью психики своих детей, поэтому, если у ребенка что-то не получается, его сразу ведут его к психоаналитику. А китайские родители будут «напрягать» своего малыша, требовать достижения результата, при этом сами активно участвуя в этом процессе вместе с ним.

В *Индии* система образования основана на британских принципах обучения. Дети проходят собеседование перед поступлением в школу. В государственных школах стоимость обучения (вместе с питанием) составляет около \$ 100 в месяц, что, в общем-то, доступно среднему

классу. В школах, в основном, преподают на английском языке. Первая ступень образования длится десять лет, вторая – два года (это обязательное среднее образование). Затем, в течение трех лет, дети могут продолжить свое обучение, как в школе, где их готовят к поступлению в университет, так и в профессиональном колледже, где они получают среднее специальное образование. В Индии есть и специализированные ремесленные школы, куда учащиеся поступают после восьми-десяти лет обучения, получая вместе со средним образованием соответствующую профессию.

Основная задача школы в Индии – воспитать характер, раскрыть личность. Характерно, что в старшей школе изучают темы «Отношение к еде», «Как развивать свое тело», «Дисциплина», и такие понятия, как «Смерть», «Идеал» и т. д. Тесты проводятся ежемесячно [9].

На общем собрании (раз в месяц) лучшие ученики получают сертификат, а школьникам, улучшившим свои отметки за последний месяц, выдают «карточки успехов». Принципиально, что более всего поощряется не ребенок, получивший высшие баллы, а тот, кто превзошел свои результаты минувшего месяца, т. е. поднялся над самим собою.

В стране очень много университетов с различными методами преподавания и направленностью. Высшее образование состоит из бакалавратуры (три-пять лет, в зависимости от специальности), магистратуры (два года) и докторантуры (три года).

Но Индия, как и многие другие страны, контрастна. Там голодает и нищенствует огромное количество детей, многие работают в тяжелейших условиях: маленькие дети-горняки добывают уголь, живя впроголодь и не имея возможности получить полноценное образование.

В *Африке* архаичные культуры бережно хранят и тесно переплетают в себе совершенно разные подходы к воспитанию детей. Первый из них заключается в традиционном общении, направленном на психику и тело ребенка спонтанными методами, ведь ребенок должен научиться выживать в активно-враждебной среде. Второй подход, магический, – главный (по мнению архаичного социума). Он воздействует на душевное состояние маленького человека и обуславливается незыблемой верой в магию вещей и способность предметов передавать свои свойства посредством прикосновений, временных и пространственных связей. Поэтому архаичные культуры Африки придают огромное значение всем своим традиционным обрядам.

Примером европейского типа образования можно привести только *Южно-Африканскую Республику*. Школьникам здесь предоставляются все условия для получения такого образования: комфортабельные компьютерные классы, школьные автобусы, большие библиотеки, бесплатный доступ в Интернет и многое другое. Высшие учебные заведения представлены педагогическими колледжами, техникумами и университетами.

Если говорить об *исламском мире*, то там отец ответствен за полное материальное обеспечение своих детей, а в обязанности матери входит кормление, воспитание, забота о них. Если произошел разрыв брака, мальчики остаются с матерью до достижения семи лет, девочки – до девяти или до замужества. Однако отец и в этом случае обязан опекать и обеспечивать детей до достижения ими совершеннолетия. Более того, супруг не имеет права отрицать отцовство ребенка, пока он официально в браке с его матерью, а отец – лишать своих детей наследства.

Дети-инвалиды имеют право на особенный уход и внимание, так же как и на образовательную и общественную поддержку (аль-Карадави, с. 231) [10]. Ислам призывает к милости и к приемным детям (опека, воспитание и образование). Опекун должен держать имущество сироты отдельно от своего, избегать извлечения из него выгоды.

Родители имеют право выбрать образование и вырастить своего ребенка в соответствии со своей религией и культурой. Дети обязаны уважать и почитать родителей и не должны повиноваться им только в случае, если они требуют исполнения вещей, противоречащих Исламу.

В 1990 г. была принята Каирская Декларация прав человека в Исламе, в которой указано, что ребенок особенно беззащитен перед дискриминацией, жестоким обращением и эксплуатацией, а значит, его права должны гарантироваться национальным и международным законодательством. Поэтому жестокое обращение и насилие над детьми (в т. ч. сексуальное) «... презирается Исламом», и является преступлением, наказуемым наиболее суровыми мерами. А экономическая эксплуатация детей является моральным преступлением: любая работа, связанная с риском для здоровья и безопасности ребенка должна быть строго запрещена. Со всеми малолетними преступниками необходимо обращаться внимательно и с достоинством – они имеют право на справедливое судебное разбирательство и защиту своих прав (Абдул-Рауф, с. 105) [11].

В *Турции* семьи имеют трёх и более детей. При этом в государстве нет поощрительных мер для увеличения рождаемости, но она не

падает. В семьях старшие присматривают за младшими, а отцы принимают самое активное участие в воспитании детей, что считается признаком здоровой семьи.

В Турции существует ежегодный национальный детский праздник, когда главные улицы и школьные территории украшаются воздушными шарами, цветами, национальными флагами. Празднование, в основном, проводится в средних учебных заведениях – детей выбирают мэрами, депутатами, министрами. Ученики в форме проходят колоннами по улицам городов, организовываются концерты и соревнования (в т. ч. международные олимпиады, семинары, брифинги). Приехавшие из других стран дети живут в турецких семьях, а администрация учебных заведений устраивает им экскурсии [12].

Система обязательного школьного образования в Турции имеет большую и развитую структуру (более 100 тыс. преподавателей на 3,5 млн. учеников). Продолжительность образования – 12 лет (по четыре года в начальных, средних и старших классах). Процесс получения образования в университетах основывается на международном Болонском соглашении и состоит из трех ступеней – бакалавр, магистр и аспирант. Обучение проводится на турецком языке, однако есть ВУЗы с преподаванием на других языках. Дипломы, получаемые в ВУЗах Турции, признаются в других странах мира.

Ислам и шариат – основа семейного воспитания ребенка в *Саудовской Аравии*. Родители для детей в Саудовской Аравии являются непререкаемым авторитетом и примером для подражания. Воспитание морально-нравственных качеств у ребенка является одной из главных их задач. Запрещено употреблять грубые слова или сквернословить в присутствии ребенка (жена в этом случае может пожаловаться на мужа шариатскому судье – кади). Ребёнка на протяжении длительного периода не подпускают к телевизору. Т. е. детям передаются сохранившиеся на протяжении столетий национальные и религиозные обычаи предков посредством традиционного распределения ролей родителей: отцы внушают основы национального самосознания, матери учат решать бытовые вопросы и почитать национальную культуру [13].

В Саудовской Аравии действует восемь университетов, свыше 24 тыс. школ, множество колледжей и других учреждений сферы образования, в которых обучение бесплатно – на это тратится более четверти государственного годового бюджета королевства (сюда входит все необходимое для учёбы, литература и даже медицинское обслуживание для учащихся и студентов). Для всех учащихся

предусмотрена выплата не только стипендий, но и, в случае появления у них интересных научных идей, еще и грантов на их разработку и апробацию. При этом королевство спонсирует обучение своих граждан в зарубежных университетах США, Великобритании, Канады, Австралии, Малайзии.

Однако, несмотря на серьезную государственную поддержку, в образовании слишком низок элемент конкуренции и свободы волеизъявления; превалирует клановость, с одной стороны, и разделенность по половому признаку – с другой.

Кроме того, в Саудовской Аравии распространенная практика осуждения несовершеннолетних на смерть. Так, эксперты ООН и Министерства иностранных дел Франции в сентябре 2015 года обратились к судебным и исполнительным властям Королевства Саудовская Аравия с просьбой об отказе последних от применения норм шариата при вынесении смертных приговоров несовершеннолетним преступникам [14].

Законы Саудовской Аравии предусматривают и даже поощряют практику раннего замужества девочек. Женихов по своему усмотрению выбирают отцы. Саудовская Аравия в этом плане сохранила буквальное понимание шариатского права. В этом она отличается от других мусульманских стран, которые давно пошли по другому пути. Например, в Иордании, в Эмиратах, в Тунисе установили четкий женский минимальный порог для вступления в брак – 15 лет. И если, например, иранские девушки активно занимаются спортом, и власти это только поощряют, то в Саудовской Аравии считается, что из-за спорта девушка «может потерять девственность». Директора и без того немногочисленных женских школ этой страны как могут обходят запреты духовенства, и ученицы занимаются аэробикой или играют в волейбол. Что же касается раннего замужества, то его не устают критиковать арабские правозащитники [15].

Северная Европа. В Швеции действует множество детских организаций, правительственных и неправительственных программ, целевых законов, касающихся детей. С 1979 г. в стране запрещены любые телесные наказания и повышение голоса на детей. Это государство находится на первом месте в мире по качеству родовспоможения и охране здоровья матери и ребенка. На бесплатное медицинское обслуживание уходит около 80 % подоходных налогов. Декретный оплачиваемый отпуск составляет 480 дней на каждого малыша.

Национальная программа «Контактная модель работы с семьей» действует в Швеции с 1982 г. и используется в работе с разными типами семей: неполными, в разводе, алкоголиками, наркоманами, с детьми-инвалидами, молодыми семьями. Местные комитеты социального обеспечения подбирают семьи или отдельных лиц для оказания поддержки другим семьям, находящимся в трудном положении. Подбираемые на добровольной основе лица – обычные люди без профессионального опыта, но умеющие контактировать, поддерживать, помочь другим. Это позволяет: 1) создать широкую социальную сеть поддержки родителей; 2) предотвратить их отчуждение от детей; 3) организовать возможность устанавливать детям отношения с другими взрослыми в качестве образца поведения человека мужского или женского пола; 4) дать возможность родителям иметь выходные, проводимые по собственному усмотрению.

Для такой работы готовятся т. н. секретари по контактам, которые проходят специальную подготовку и являются социальными работниками. Начальный этап работы с семьей и лицами для контакта (на этой стадии дети не вовлекаются) обычно связан с обсуждением многочисленных вопросов. В дальнейшем используются групповые методы работы. Кроме того, обучение проводится в форме вечерних тематических семинаров и еженедельных кружков.

В Швеции процесс обучения решает две задачи: 1) получение определенной квалификации, освоение общеобразовательных дисциплин; 2) воспитание граждан шведского общества, дорожащих его ценностями и готовых проявлять активную гражданскую позицию. Для закрепления прав учащихся с 2006 г. начал действовать закон, запрещающий любые формы ущемления прав, а также унижений достоинства студентов и учащихся школ. А контроль возложен на специальные государственные органы [16].

В Дании семейные традиции в воспитании детей базируются на уважении к старшему поколению, ревностному отношению к родителям и родственным связям. Все праздники проводятся вместе, а дети, живущие отдельно, сохраняют теплые и дружеские отношения со всеми родственниками и родителями.

Отношение к воспитанию маленьких датчан довольно свободное. Их считают полноценными членами семьи, при этом родители не навязывают им своего мнения. Излишние вольности компенсируются выполнением сообща всех семейных дел. Брошенных детей в Дании нет – любого, оставшегося без родителей, ребенка тут же пристраивают к другой семье.

В Дании очень высокое налогообложение – за общественный счет удовлетворяется большинство социальных потребностей населения: бесплатное медицинское обслуживание и обучение, стипендии для студентов и т. д.

Дания относится к немногочисленным странам, в которых основными заказчиками образовательных услуг являются семьи. Часть школ являются муниципальными и работают согласно общегосударственной программе (они финансируются из местных бюджетов). Частные учебные заведения находятся на балансе государства, но обучение в них проходит по самостоятельно разработанным программам. Систему обучения страны объединяют только единые требования изучения математики, родного и английского языков.

Основные требования родителей предъявляются не к уровню знаний, получаемых в школе, а к социальной адаптации своих детей и умению ими самостоятельно принимать решения. Поэтому открытие школ часто происходит по заказу родителей, и программы составляются, исходя из их запросов, а не в соответствии с требованиями государственной программы обучения.

В *Норвегии* характерно существование множества семей, имеющих по несколько детей, но так и не узаконивших свои отношения. Регистрация в этой стране необязательна – дети, родившиеся в гражданском браке, имеют такие же права, как и дети от законного брака. Рождение ребенка подкрепляется пособием, а мать получает материальное вознаграждение. Мама или папа ребенка оформляют на работе оплачиваемый отпуск (14 дней). В дальнейшем мама может оформить оплачиваемый отпуск на 11 месяцев, а потом на ребенка выделяется пособие.

Финляндия – первая страна в мире, где женщины получили одинаковые права с мужчинами. В Финляндии законодательная база в сфере прав ребенка и их защиты включает около 50 законов, касающихся самых разнообразных сфер жизнедеятельности. Закон о защите детей четко устанавливает, что все дети имеют право на безопасное, сбалансированное и всестороннее развитие и необходимую защиту своих прав и интересов, независимо от их гражданской принадлежности, происхождения и имущественного положения. Родителям и/или опекунам надлежит заботиться о полноценном развитии ребенка и его самочувствии и нести ответственность за не надлежащее исполнение требований законодательства в сфере воспитания ребенка. В свою очередь, финское государство в лице

своих официальных учреждений стремится поддерживать родителей и/или опекунов в выполнении их задач по воспитанию ребенка.

Закон гарантирует ребенку особую защиту в виду его физической и умственной незрелости. В случае, если родители по каким-либо причинам, не в состоянии справиться со своими обязанностями и задачами по воспитанию ребенка, государственные органы обязаны вмешаться в ситуацию. При этом государство обязано найти наиболее щадящий подход к решению ситуации, при котором право на самоопределение как семьи, так и ребенка ущемляется наименьшим образом. Применительно к каждой ситуации выбирают такие меры оказания помощи и поддержки семье, которые наилучшим образом отвечают индивидуальным потребностям данного ребенка и данной семьи. Закон исходит из необходимости содействия семье на самых ранних стадиях развития кризисных ситуаций, с помощью разнообразных мер: консультаций, тренингов, поддержки и совместной работы с семьей [17].

Центральная Европа. Стоимость жизни во Франции велика и, чтобы обеспечить малышей всем необходимым, француженки зачастую рано выходят на работу после рождения ребенка. Декретный отпуск непродолжительный: шесть недель до родов, десять недель после (и это при условии работы на предприятии до рождения ребенка не менее двух лет).

Во Франции традиционно считается, что ранняя социальная адаптация детей – пребывание их в коллективе, общение с окружающими – оказывает положительное влияние на их дальнейшее развитие. Телесные наказания как метод воспитания исключены. Обычно это лишение провинившегося ребенка лакомств или развлечений. В качестве награды может отменяться наказание или выдаваться денежное вознаграждение (дети часто имеют свою копилку).

В ясли детей водят до двух, максимум трех лет. Государственные ясли работают с понедельника по пятницу. Количество кормлений строго соответствует возрасту воспитанника и имеет индивидуальный график. Дети, которым исполнился год, получают двухразовое питание (обед и полдник). Спит каждый малыш в своём режиме, в привычное для себя время. К дисциплине отношение очень серьезное.

Право на пользование государственными детскими учреждениями имеют исключительно только оба работающих или учащихся родителя. Поэтому во Франции один из родителей, не занятый работой или учебной, занимается воспитанием малыша. В случае, когда он не

работает, но занят активным поиском работы, ребенка могут принять в ясли на три месяца.

Для оформления ребенка в государственные ясли женщина уже на седьмом-восьмом месяце беременности должна стать в очередь на получение места. Существуют и частные ясли, но оплата в них, по сравнению с государственными учреждениями, намного выше. Альтернативой ясель являются ассоциации нянь. В группу одной няни берут двоих или троих малышей. Двухразовое питание входит в стоимость услуг. Некоторыми родителями используются услуги частных нянь. Но чтобы работать в качестве такой няни, нужно получить государственную лицензию, окончив специальные курсы подготовки.

Во Франции домашнее воспитание не распространено, поэтому развита система образования, в т. ч. дошкольного (ясли, детские сады, центры досуга).

Образовательная система Франции делится на четыре блока: начальная, средняя, старшая и высшая школы (университет). Вместе с общедоступными бесплатными учебными заведениями существуют и платные private, не находящиеся под юрисдикцией государства или религиозных организаций. Условия обучения детей, как в private, так и в государственных учебных заведениях, зависят от их территориальной принадлежности.

В *Англии* маленьких детей, начиная с 3-х месяцев, родители приучают к общению, беря их в общественные места. В этом же возрасте ребенка отдают в ясли. Детские сады работают в две смены (до 16.00), а государство выдает родителям компенсирующий ваучер, которым можно расплатиться за одну из них. К малышам относятся терпеливо – отвлекают чем-нибудь, переключая их внимание. Детям постарше неоднократно объясняют, в чем они неправы. Максимальное наказание – пребывание в углу в одиночестве.

Особенность воспитания ребенка в *Англии* – познание жизни на собственных ошибках. При этом за любое правильное решение или поступок, даже незначительные, его хвалят для поднятия уровня самооценки.

Школьное образование, как и медицина, в *Англии* бесплатные (хотя есть частные школы и детские садики). В школу английские дети идут с 4-х лет. Тетради и учебники выдаются в учебном заведении. Обучение построено в форме игры: учитель обрисовывает проблему, а ребенок сам формулирует себе тему задания. Опросы проводятся в письменном виде. Индивидуальные тематические работы предназначены для свободного самостоятельного творчества ребенка.

В США семья декларируется наивысшей ценностью. Детям американцы уделяют достаточно много внимания. Все общественные заведения оборудованы местами для кормления и переодевания ребенка, а большинство ресторанов предлагают элементарные развлечения для детей. С 17 лет американцы живут без родителей. Бабушки и дедушки не принимают участия в воспитании внуков, поэтому родители нанимают беби-ситтера (но это недешево), ведь существует законодательство, запрещающее ребенка, не достигшего 12 лет, оставлять одного, без присмотра на улице и в доме.

Среднее образование американец получает за 12 лет. В США есть разные типы школ, из них $\frac{3}{4}$ государственные. В большей части частных учебных заведений всё, как в обычных государственных школах. Есть заведения пансионного типа, а также церковно-приходские учебные организации. В некоторых школах практикуется раздельное обучение мальчиков и девочек. Около 15 % школьников посещают частные учебные заведения с высокой стоимостью обучения.

Права детей в США начали защищать защитники прав животных в начале 1870-х гг., а в 1912 г. была создана федеральная структура «Детское Бюро» для предотвращения жестокого обращения и защиты интересов детей. В 1962 г. доктор Генри Кемпе разработал методику определения ребенка, подвергнувшегося издевательствам или дурному обращению. К 1970 г. во всех штатах США были приняты нормативные акты, которые обязывали врачей, дантистов, учителей, социальных работников и т. д. сообщать правоохранительным органам о своих подозрениях в дурном обращении с детьми. В 1974 г. принят федеральный Закон о предотвращении жестокого обращения с детьми и ликвидации его последствий, и созданы специальные органы для работы с пострадавшими детьми. Сейчас в США действует система обеспечения благополучия ребенка (в каждом штате свои законы и правила по защите детей) – любой человек имеет право сообщить соответствующим органам (обычно, в полицию) о своих подозрениях в отношении дурного обращения с детьми (в 18-ти штатах такие действия обязательны). И каждый предполагаемый случай насилия рассматривается сотрудником специального Агентства Защиты Детей.

Если сотрудник Агентства посчитал, что ребенок пострадал по вине родителей, то его, если угрожает серьезная опасность, перемещают в приют, к родственникам или отдают под опеку другой семьи на время расследования и суда. В менее серьезных случаях за семьей устанавливается наблюдение, а родители обязаны пройти обязательные консультации с психологом. В экстремальных случаях

სуд ღიშაფ რდრფელთ დრ ჰრფ, ა რბენოკ დდტ ნა უსუნოვლენე. ვ ლუბოფ სლუშაფ დმე ვინოვნდკოფ ჰოფადეფ ვ ოსობეთ ბეზე დანნთ, კ კოტორთ (ვ ნეკოტორთ შტატთ) რეზრშენ დოსუტ ჰაინტერესოვანნთ ლდმ.

ბოლშდნოვო ოტობრანნთ დეტთ ჰერესელთ კ რდსვენნდკთ დლ ვ სემთ ოპეკუნოფ (ონთ ჰოლუშათ გოსუდარსვენნთ ᰄსობთ ნა ჲოტო რბენკ). ესე დო ნევოზმონო, თ ონთ ჰოფადეთ ვ დეტსეთ დ «გრუპოვთ დომა» დრ სოვმესთო ჰროვდნთ «ტრუნთ» დ ბეზდმნთ ᰄდროსკოფ. ᰄრდმერნო ᰄოლოვნა დეტთ, ნაოდივშდსე ᰄო დ ოპეკოფ, ვოზრეშათ კ სოთმ რდრფელთ. ვ სრედნე ოდინ რბენოკ ნაოდიტე ᰄო ოპეკოფ ᰄოლო 12 მესეცეფ.

სეგდნე გლავნო ვნდმეთ სპეცდლდსოფ ნაჰრავლენო ნა დსრეველენე ლდნთ ᰄოვედენე რდრფელთ, კ სოცდალნო თერაპევტდკოსო ვოდეფშდთ დ სოხრანენე სემთ, ა ნე ნა კარატელნთ მერე ვ ონოშენთ რდრფელთ, დ ოტლუშენა ᰄთ ნდრ რბენკ, კაკ Ეო ბოლო რანეე. ᰄრდზნო, კო სფერა ჰეშდტე დეტთ – Ეო ნე თოლკო დეტელნოვთ აგენტსთ, ნო დ მეჯდდსდცდლნარნა ᰄრობლემა, ტრებუშთა უსდლთ რაზნთ სპეცდლდსოფ. თეპერ მნოგეთ ობცდნთ სტრემთე სოვადეთ სოთვესტვუნთე კომანდთ დრ Ეღლუბლენნო სოტრუნდნოვთე მეჯდუ რაზლდნთთ აგენტსთ (18).

ვდოვდ. ᰄრ რეზრბოტე დ რეალდზენა გოსუდარსვენნო ᰄოლდტდკა ვ სფერე ჰეშდტე ᰄრფ დეტთ სლედუე Ეოტე ვუნტე თოტ ფაკტ, კო კულტურნა სრედა სტანოვდტე ვსე ბოლე მნოგობრანნთ, ᰄრდოვდ კ ვოზდნკოვენო ნოვთ სოცდალნთ დ ᰄოლდტდკსთ ᰄრობლე, ᰄოროჯდთ ᰄეგატდვნთ სტერეოტდფ ნეტერᰄდმთ, კსენოფობდ, დდსკრდმინაცი, ნასდლთ. მეჯკულტურნთ დდოლოგ ᰄრედუᰄრეჯდთ რეზდელენე ობცდნთ ᰄო Ეთნდკოსო, რელდგდოვნო, ეზდკოვო დ კულტურნო ᰄრდზნო, ᰄბესეჩდვთ კონსტრუქტდვნთ ᰄოჰოდ ვ ვოᰄროსთ სოსუშესტოვანთ რაზლდნთ დენტდკოსთ, რეზდვთ ვეზდოᰄნდმენთ დ ვოსᰄრდთ დნთ ცენნოვთ დ ᰄოჰოდოფ.

ცელოსტნოვთ დ სტრუქტურა სემთ ელენთენნთ ᰄოკაზატელთ ვეზდოდეფშდთ სოვრედნო დ ტრადდცდნო ვ სოცდოკულტურნო რეალნოვთ გოსუდარსთ – სემთ Ელდტე დდნთ დნ ᰄო ნაბოლე კონსერვატდვნთ Ეო სოცდალნთ ინსტდტუტოფ, სᰄოსბნთ Ეოკაზდვთ სოᰄროტდვლენე ᰄროცესთ მდდერნდზაცი/გლობალდზაცი. ნო Ეთ ელენთ, ვსე-ტაკ, კოსუნდლთ ინსტდტუტა სემთ, კო გოვორდ Ეო დრ გლუბოკ ᰄრდნკოვენთ ვ სოვრედნთ სოცდუმ. ჰნაჩდ ნუნეშნთ ᰄრობლეთ Ერეველენე გოსუდარსთ ნელეზ რეასმარდვთ ვნე ბორბთ ტრადდცთ დ მდდერნდზაცი ვ სემთ (19).

სეიშაკ სუშესტოვანე მნოგთ ტრადდცდნთ ფორმ სოცდოკულტურნო ჰდზნთ ნასელენთ რაზლდნთ რეგდონოფ ᰄლანეტთ

находятся под вопросом из-за условий и направлений современного развития мира. Внутренний облик человека усложняется и модифицируется, трансформируется семья, ее формы видоизменяются. Проведённый анализ современного положения ребёнка в семье, уровней отношения к нему со стороны родителей, родственников, социума и государства в различных культурах подтверждает, что даже традиционные методы воспитания с течением времени принципиально меняются.

Тематика прав детей в современных условиях требует рассуждения в терминах существования человека как биологического вида. Но науки о человеке и обществе выросли на стандарте противостояния государств и идеологий (внутривидовая борьба). Исходя из этого, в человеческом обществе часто всплывают идеи различных «заговоров» – своеобразная адаптация к изменению природной ситуации. Нельзя загнать природный процесс естественного отбора в привычные рамки внутривидового противостояния. В виртуальном мире современного человека нет природы, за его границами ничего не существует. А реальные проблемы, которые затрагивают всё общество, просто игнорируются – легче воевать с другими людьми, чем анализировать природные явления и процессы, адаптироваться к ним.

Современные данные антропологии и психологии показывают, насколько важно эмоциональное общение с ребенком, и это не могло не проявиться в формах традиционного воспитания. Но если, в тенденциях современной моды, украинцам заимствовать новые способы воспитания младенцев в культурах европейских народов, то оказывается, что ребенку, кроме общения, нам нечего предложить. Внушать малышу нормы поведения, принятые в рафинированном обществе? Но для усвоения этих истин ребёнку, как минимум, нужно научиться разговаривать и кое-что понимать.

Иначе обстоят дела в архаичных культурах, где ребенок воспринимается совсем по-другому, чем в европейской цивилизации, которая все усилия сводит к воздействию на психику и тело малыша. Архаичному человеку дух, который воплощен в ребенке, намного важнее – именно он определяет сущность человека, управляя его поведением. И от него зависит, каким человеком станет ребёнок. А для этого ведётся воздействие на дух на магическом уровне мифов. Но это уже исторически пройденный этап, и его модернизация не является целесообразной.

Западное общество сейчас находится на уровне пресыщения, со свойственной вальяжностью и стремлением наслаждения свободой.

Под эти сложившиеся общественные тенденции и подогнаны модели воспитания, применяемые в нем. Китай – наоборот, только недавно начал своё бурное развитие. Поэтому его система воспитания имеет совершенно другие цели. В сравнении с китайской «жесткой» моделью воспитания западная система делает акцент на свободе личности и материальной заинтересованности у детей, стремясь воспитать свободного человека, желающего и умеющего зарабатывать деньги.

Американская образовательная система, отражая вседозволенность, царящую в обществе, ставит молодых людей перед определенными искушениями. Осознавая это, был сделан вывод о необходимости преподавания основ полового воспитания. Но, в силу культурных особенностей американцев, произошло пренебрежение этическим аспектом секса и повышение внимания обучению молодежи методам контроля над рождаемостью. Поэтому у подростков сложилось ошибочное мнение, что добрые отношения приветствуются при условиях избегания нежелательной беременности и заражения венерическими заболеваниями.

Опекание прав детей и подростков американским государством породило многие проблемы молодежи преступности. А избыточная активность социальных служб не смогла конструктивным и здоровым способом помочь детям преодолеть замкнутый круг их проблем в собственных семьях.

Для Украины воспитание подрастающего поколения имеет особый смысл – её территория находится на границе смешения/столкновения европейской и азиатской цивилизаций, их кросскультурного и трансграничного переноса. Украинцам – жителям многонациональных конгломератов – известно, насколько глубоки культурно-бытовые различия между европейскими и азиатскими семьями. В смешанных семьях у супругов возникают огромные трудности, вызванные расхождениями в стереотипных взглядах на семью, ее бытовое устройство и нормы поведения ее членов.

Поэтому перед украинцами возникает непростой выбор вектора воспитания подрастающего поколения, который определит на многие десятилетия их будущее. Любая неестественная стандартизация прав детей, разнообразное развитие которых заложено историческим генезисом человечества на основе его природных потребностей, даст в долговременной перспективе трудно предсказуемые, но точно негативные последствия. Воспитание детей, определение обществом их мировоззрения, мировосприятия и стереотипов поведения (посредством обучения) – это не просто взаимоотношения внутри каждого отдельного социума, являющиеся проявлением культурной

практики. Это процесс, происходящий в разных социальных группах по различным законам. Поэтому в этой сфере наблюдается огромное разнообразие. И унификация этого процесса на основе искусственно выделенных каких-либо ценностей, является вызовом, как за счёт внутренних разнонаправленных этносоциальных процессов, так и за счёт потери собственной идентичности и соответствия внешним условиям среды. При таком значимом выборе неоценимую помощь оказывают знания о способах воспитания детей и особенностях государственной политики в сфере защиты их прав в разных культурах мира – они помогут найти оптимальный вариант для Украины.

Литература

References:

1. Востряков Л. Е. Модели культурной политики (кросскультурный анализ) / Л. Е. Востряков // Общество и экономика. – М., 2004. – 26.01. – № 1. – С. 139–178.
2. Геннеп А., ван. Обряды перехода: Систематическое изучение обрядов / Арнольд ван Геннеп. Пер. с франц. Ю. В. Ивановой, Л. В. Покровской. Послесл. Ю. В. Ивановой. – М.: Вост. Лит., 2002. – 198 с.
3. Малиновский Б. Избранное: Динамика культур. / Б. Малиновский. Пер. с англ. – М.: РОССПЕН. 2004. – 959 с.
4. Крёбер А. Л. Конфигурации культурного роста. / А. Л. Крёбер // Избранное: Природа культуры. – М.: РОССПЭН, 2003. – 799 с.
5. Мёрдок Дж. П. Социальная структура / Дж. П. Мёрдок. Пер. с англ. А. В. Каратаева. – М.: ОГИ, 2003. – 608 с.
6. Каган М. С. Введение // Философия культуры. Становление и развитие.– СПб.: Издательство «Шань», 1998. – С 3–14.
7. Солонин Ю. Н. Понятие культуры: методологические и онтологические проблемы ее сущности // Введение в культурологию. Курс лекций / Под ред. Ю. Н. Солонина, Е. Г. Соколова. – СПб., 2003. – С. 14–33.
8. Комплексная национальная стратегия защиты детей от насилия [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.rfdeti.ru/files/1271311648_se1.pdf
9. Воспитание детей в Индии [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.nn1.su/article/1633
10. Права ребенка в Исламе [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://muslim.kz/ru/article/191-prava-rebenka-v-islame.html>.
11. Воспитание. Права ребенка в Исламе. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://islam.com.ua/vospinanie/4-prava-rebenka-v-islame>

12. Карнейро Р. Культурный процесс / Пер. Ю. С. Терентьева // Антология исследований культуры. Т.1. Интерпретация культуры. Санкт-Петербург. Университетская книга, 1997. – С. 420–437.
13. Тайлор Э. О. методе исследования развития учреждений в применении к законам о браке и происхождении // Этногр. обозрение.– М., 1890. № 2.
14. Эксперты: «Саудовской Аравии следует прекратить казни детей» [Электронный ресурс]. – Режим доступа : www.pravoslavie.ru/82435.html
15. Приймак А. Дети-жены Саудовской Аравии / Артур Приймак // Georgia Times [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.georgiatimes.info/analysis/75193.html>
16. Собкин В. С., Писарский П. С. Жизненные ценности и отношение к образованию: кросскультурный анализ Москва-Амстердам. По материалам социологического опроса учителей, учащихся и родителей. – М.: Центр социологии образования РАО, 1994.
17. Юлия Винокурова. Организация деятельности социальной службы по вопросам защиты детей в Финляндии. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.russian.fi/info/story/prava_detej/soc_sluzhba_detej.html
18. Деятельность служб защиты детей от насилия в семье в США. [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.univer5.ru/sotsialnaya-rabota/zarubezhnyiy-opyit-sotsialnoy-raboty-198/Page-39.html>.
19. William D., Seda A. Cross-Cultural Codes of Modernization // World Cultures. 11 (2), 2002. 152–170 p.

Рецензент: Виталий Скуратовский. профессор кафедры социальной и гуманитарной политики Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, доктор философских наук, заслуженный деятель науки и техники Украины.

ალა დაკალი
სახელმწიფო პოლიტიკა ბავშვთა უფლებების დაცვის
სფეროში: ცივილიზაციური ასპექტი

რეზიუმე

სტატიაში მოცემულია რიგ კულტურულ ტრადიციებსა, რეგიონებსა და სახელმწიფოებში ბავშვთა უფლებების დაცვის სფეროში სახელმწიფო პოლიტიკის ზოგიერთი სისტემისა და კონცეპტუალური მიდგომის დისციპლინათაშორისი ანალიზი.

განიხილება უკრაინაში უცხოეთის გამოცდილების ადაპტაციის შესაძლებლობები.

საკვანძო საკითხები: სახელმწიფო პოლიტიკა და მართვა, კულტურა, განათლება, ტრადიციები და ბავშვთა უფლებები.

რეკენზენტი: პროფესორი ვიტალი სკურატოვსკი. უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემიის სახელმწიფო მართვის სოციალური და ჰუმანიტარული პოლიტიკის კათედრის პროფესორი, ფილოსოფიურ მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის მეცნიერებისა და ტექნიკის დამსახურებული მოღვაწე.

Alla Dakar

PUBLIC POLICY IN THE SPHERE OF CHILDREN'S RIGHTS PROTECTION: CIVILIZATION ASPECT

SUMMARY

The article is dedicated to the interdisciplinary analysis of public policy concepts and approaches being used in various states, regions and cultures of the world for ensuring the children's rights protection. The possibilities to adopt the relevant foreign practice in Ukraine's case are examined.

Keywords: public policy and administration, culture, education, traditions, children's rights.

Reviewer: Vitaly Skuratovsky, professor of social and humanitarian policy National Academy of Public Administration under the President of Ukraine, Doctor of Philosophy, Honored Worker of Science and Technology of Ukraine.

დავით ბაღათურია, ნუნუ ოესიანიკოვა
„ინფორმისი“ – ორბანიზაციის თანამშრომელთა შორის
ინფორმაციის ბაცვლის ელემენტარული სისტემა

სტატიაში განხილულია ავტორთა მიერ დამუშავებული ე-მმართველობის სისტემის ქვე-პროგრამა – „ინფობოქსი“; რომელიც არსებულ მეთოდებსა და სისტემებთან შედარებით უფრო ეფექტიანს ხდის ინფორმაციის გაცვლის პროცესს ისეთ დიდ ორგანიზაციებში, სადაც ინფორმაციის ოპერატიულად გაცვლას თანამშრომელთა შორის (როგორც ვერტიკალურად, ისე ჰორიზონტალურად) გადაწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ორგანიზაციის ეფექტიანად მართვის თვალსაზრისით. “ინფობოქსის” უპირატესობა ინფორმაციის მიმოცვლის არსებულ სისტემებთან (მაგ. ელ-ფოსტა) შედარებით, არის მისი სიმარტივე, რაც გულისხმობს:

- user-friendly – მომხმარებლებისთვის ადვილად გასაგები და მარტივი
- cross-browser – პროგრამა არ საჭიროებს ინსტალაციას. მასში სამუშაოდ შეგვიძლია გამოვიყენოთ ნებისმიერი ბროუზერი (Mozilla Firefox, Chrome, Opera, IE...) ნებისმიერ ოპერაციულ სისტემაზე (Windows, Mac OS, Linux...)
- სისწრაფე და სხვა თვისებები, რაც განაპირობებს ინფორმაციის გაცვლის პროცესის ეფექტურად და ეფექტიანად მართვას, კერძოდ: ინფორმაციის მიწოდების შესაძლებლობას თანამშრომელთა სხვადასხვა ჯგუფებისთვის სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა მიზნის არსებობისას, ინფორმაციის მიღების კატერინა, შეტყობინებაზე კომენტარების დაუყოვნებლივ გაკეთებისა და ფაილების მიმაგრების შესაძლებლობას კატერ. “ინფობოქსი” ფუნქციონირებს როგორც კომპანია პსკ-ს ინტრანეტის ნაწილი, შემდგომში მოხდება მისი კონვერტირება ადამიანური რესურსების მართვის ე-მმართველობის ცენტრალურად სისტემაში, რომელიც ამჟამად დამუშავების პროცესშია.

საკვანძო სიტყვები: ე-მმართველობა, „ინფობოქსი“, ინფორმაციის მიმოცვლა, ადამიანური რესურსების მართვა, user-friendly, cross-browser.

შესავალი

ნებისმიერი ორგანიზაციის წარმატებას განაპირობებს სხვადასხვა ფაქტორთა ერთობლიობა: ორგანიზაციის ფინანსური და ტექნოლოგიური შესაძლებლობები, მისი ძლიერი

და სუსტი მხარეები, შესაძლებლობები და მათი გამოყენების კატე, მოსალოდნელი საფრთხეები და მათი თავიდან აცილების კატე, ორგანიზაციის განვითარების სწორად ჩამოყალიბებული ხედვა და მისია, მკაფიოდ განსაზღვრული მიზნები და ამოცანები, მიზნების მიღწევის სტრატეგიები და, რაც მთავარია, ორგანიზაციის კერსონალი, მათ შორის ხელმძღვანელობა და ის ადამიანები, რომლებიც ქმიან საბოლოო ანგარიშით იმ შედეგებს, რომელიც განსაზღვრავს ორგანიზაციის წარმატებასა თუ წარუმატებლობას. სწორედ ამიტომ, ორგანიზაციის საქმიანობაში გადაამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ადამიანური რესურსების ოპტიმალურ დაგეგმვასა და ეფექტიან მართვას. ამისათვის მმართველი მენეჯერები უნდა ფლობდნენ ადამიანური რესურსების მართვის შესაბამის ტექნოლოგიებსა და მეთოდებს. ბუნებრივია, რომ ეს მეთოდები ერთნაირად საჭიროა როგორც საჯარო მმართველობის ორგანიზაციებისთვის, ისე კომერციული და არასამთავრობო დაწესებულებებისთვის.

ამრიგად, ადამიანური რესურსების მართვა (HR Management) წარმოადგენს ნებისმიერი ორგანიზაციის ეფექტიანობის ერთ-ერთ აუცილებელ და უმთავრეს პირობას. *როგორ ვმართოთ ორგანიზაცია?* როგორ მოვახერხოთ პერსონალის ეფექტური და ეფექტიანი ჩართვა ორგანიზაციის საქმიანობაში დასახული მიზნების მისაღწევად? ეს ერთი შეხედვით მარტივი კითხვები, რომლებიც თეორიულად თითქოსდა გადაწყვეტილია, პრაქტიკულად აწყდება სერიოზულ პრობლემებს, ხშირად გადასაწყვეტად მეტად რთულ და ზოგჯერ გაუგებარ წინააღმდეგობებს.

ადამიანური რესურსების მართვის ძირითადი ფუნქციები (ორგანიზება/დაგეგმვა, ორგანიზაციაში შემოსვლის მართვა, სამუშაოს მართვა, ორგანიზაციიდან გასვლის მართვა), თავის მხრივ, მოიცავს სხვადასხვა საკვანძო ქვეფუნქციასა და კონკრეტულ პროგრამებს. ეფექტიანი საჯარო სამსახურის ჩამოყალიბებისთვის მნიშვნელოვანია, რომ ყველა აღნიშნული ფუნქცია სრულყოფილად ხორციელდებოდეს და, ამასთან, ადამიანური რესურსები მართვის სისტემაში შემავალი ყველა ქვესისტემის ფუნქციონირება უნდა ხდებოდეს საერთაშორისოდ აღიარებული პრინციპებსა და ღირებულებების მიხედვით. აქვე უნდა გაითვალისწინოთ პერსონალის თითოეული ინდივიდის „კაპიტალი“ ანუ მისი ცოდნა, პროფესიული გამოცდილება, პიროვნული თვისებები,

ინდივიდუალური მიზნები, ინტერესები, მისწრაფებები და ა.შ. ადამიანური რესურსების მართვა აუცილებლად გულისხმობს ამ კაპიტალის გამოყენებას ორგანიზაციის ინტერესების შესაბამისად. ორგანიზაციის ხელმძღვანელობამ უნდა შეძლოს განსხვავებული ხასიათის, ცოდნისა თუ გამოცდილების მქონე ადამიანთა მართვა ორგანიზაციის საერთო მიზნების მისაღწევად. როგორც კი იცვლება ორგანიზაციის მიზნები და სტრატეგია, მაშინვე იცვლება კონკრეტული ამოცანები და შესაბამისად შეიძლება შეიცვალოს ორგანიზაციის პერსონალის სტრუქტურაც და შემადგენლობაც, რომლის მართვა უმტკივნეულოდ და მნიშვნელოვანი დანაკარგების გარეშე უნდა განახორციელოს პერსონალის მართვის არსებულმა სისტემამ, რომელსაც საამისოდ ესაჭიროება გარკვეული მოქნილობა და ადაპტაციის კაბე ახალ პირობებთან.

დღეს, შესაძლებელია ითქვას, რომ ადამიანური რესურსების მართვის თეორიის ძირითადი პრინციპები მთლიანად არის ჩამოყალიბებული [1,2,3,4,5,6]. სხვა საქმეა თუ როგორ ხდება აღნიშნული პრინციპების რეალურ ცხოვრებაში რეალიზება და დაგროვილი ცოდნის ფაქტობრივი გამოყენება კონკრეტულ სახელმწიფოებრივ თუ კომერციულ საქმიანობაში. ძირითადი პრობლემა დღეს არის თეორიული მიღწევების პრაქტიკული რეალიზება, კვლავაც *აქტუალურია კითხვა*: „რა შეიძლება გაკეთდეს იმისთვის, რომ ადამიანმა უფრო უკეთ, უფრო ეფექტიანად იმუშაოს?“

თანამედროვე პირობებში ადამიანური რესურსების მართვის ეფექტიანობას განსაზღვრავს არა მხოლოდ სწორი მენეჯერული მეთოდოლოგია, არამედ აგრეთვე უახლესი ტექნოლოგიური მიღწევები, რამაც დღეს ელექტრონული მმართველობის (ე-მმართველობა) ფორმა მიიღო.

ე-მმართველობა გულისხმობს არა მხოლოდ არსებული პროცედურების კომპიუტერიზაციას, არამედ მთლიანად პროცედურების შეცვლასა და გამარტივებას, რაც რადიკალურად აუმჯობესებს მომსახურების ხარისხს, ავტომატიზებულია ინფორმაციის მიმოცვლის, გადაწყვეტილებების მიღების, მათი შესრულებისა და მონიტორინგის პროცედურები, ურთიერთქმედებები მომხმარებელთან, საკუთარ თანამშრომლებთან და სხვადასხვა ორგანიზაციებთან. ამრიგად, ე-მმართველობის პირობებში, როგორც სახელმწიფოს, ისე ბიზნესის მართვა (ზოგადად,

ბიუროკრატიის მომსახურება) ხდება უფრო მოსახერხებელი, საიმედო და იაფი [7,8,9,10].

ადამიანური რესურსების მართვის ელექტრონული სისტემის მოდული „ინფობოქსი“

ემმართველობამ უნდა უზრუნველყოს თვით პერსონალის უკეთ ორგანიზება. იმისათვის, რომ პერსონალმა უკეთ იმუშავოს ახალ პირობებში, მას საამისოდ უნდა ჰქონდეს სათანადო შესაძლებლობები, კომუნიკაცია პერსონალს შორის უნდა იყოს დროული და ეფექტიანი, ინფორმაცია ადვილად აღსაქმელი, რომელიც გამორიცხავს ორაზროვნებას, და ა.შ.

ჩვენს მიერ წარმოდგენილია სწორედ ისეთი ცენტრალიზებული ელექტრონული სისტემა, რომელიც ხელს უწყობს ადამიანური რესურსების მართვის და ორგანიზაციაში კომუნიკაციების ეფექტიანობის ამაღლებას.

მომხმარებელი ვებ-ბროუზერის მეშვეობით უკავშირდება ვებ-სერვერს, რომელიც თავის მხრივ უკავშირდება მართვის ვებ პროგრამას, რომელიც ახორციელებს მონაცემების მიმოცვლას მონაცემთა ბაზასთან და ახდენს მომხმარებლის იდენტიფიცირებას მისი უნიკალური კოდისა და პაროლის მიხედვით. იდენტიფიცირების შემდეგ მომხმარებელი მიმართავს სხვადასხვა მოდულებს ან ქვემოდულებს მისთვის დადგენილი პრივილეგიების შესაბამისად. ამ დროს აუცილებელია ინფორმაციის კონფიდენციალობისა და კატერი სისტემების უსაფრთხოების სრული უზრუნველყოფა. მონაცემთა ბაზაში თავმოყრილია დიდი ოდენობით ყველა სახის ინფორმაცია კომპანიის სტრუქტურული ერთეულების, თანამშრომლების, ბრძანებების, მიმოწერის და სხვადასხვა სახის სპეციფიკური მონაცემების შესახებ.

მართვის ვებ პროგრამა (Lime – Local Information Management Engine – ადგილობრივი (ორგანიზაციის შიდა) ინფორმაციის მართვის სისტემა) არის ვებ-პროგრამა, რომელიც ამჟამად დამუშავების პროცესშია. იგი წარმოადგენს მონაცემთა ბაზის რთული არქიტექტურის მარტივ და გასაგებ ვიზუალიზაციას. იგი მოიცავს მოდულებს, ქვემოდულებს და ქმედებებს, მომხმარებლებს და პრივილეგიებს. პროგრამის მოხმარებლები არიან მონაცემთა ბაზაში რეგისტრირებული კომპანიის თანამშრომლები, რომელთაც ნებისმიერი ქმედების

შესასრულებლად პროგრამულადვე აქვთ გარკვეულ ქმედებებზე ჩართული პრივილეგია (მოქმედების შესრულების უფლება).

მაგ: რომელიმე სტრუქტურული ერთეულის თანამშრომელს უფლება აქვს ადამიანური რესურსების დეპარტამენტის თანამშრომელს გაუგზავნოს შვებულების მოთხოვნის ფორმა მისთვის სასურველი (და დასაშვები) პერიოდით. ამ სტრუქტურული ერთეულის მენეჯერს აქვს უფლება დაუდასტუროს შვებულების ეს მოთხოვნა, ხოლო HR-ის თანამშრომელს აქვს უფლება დადასტურებული შვებულების ფორმის მიხედვით მოამზადოს ბრძანება, რომელზეც რეზოლუციის დადების უფლება (პრივილეგია) აქვს მხოლოდ კომპანიის დირექტორს

ამ სისტემის ერთ-ერთი ნაწილია მოდული – “ინფობოქსი”. ამასთან ერთად დამუშავდება აგრეთვე სხვადასხვა სტრუქტურული ერთეულების სამუშაო სპეციფიური ქვე-პროგრამები, მაგ.:

- ადამიანური რესურსების მართვის მოდული;
- ტრენინგ ცენტრი;
- ხარისხის მართვის კონტროლის მოდული;
- სამეურნეო სამსახურის მოდული;
- საინფორმაციო ტექნოლოგიების მოდული;
- სტრუქტურული ერთეულების კონტროლის მოდული;
- პირადი გვერდის მოდული;
- შეტყობინებების მოდული;
- მენეჯერის მოდული;
- კითხვარები და ფორმები;
- სიახლეები და განცხადებები ;
- დინამიური ცვლადების მართვის პანელები;

კატერ.

ზემოთ განხილულ მაგალითში მონაწილეობს 3 მოდული: პირადი გვერდი, HR, მენეჯერის მოდული. სხვა შემთხვევაში, მაგალითად თანამშრომელთა ცოდნის ტესტირების ამოცანაში საჭირო იქნება მხოლოდ ერთი მოდული (ტრენინგ ცენტრი) თავისი ქვე-მოდულებით, რომელიც ერთი მხრივ ითვალისწინებს ტესტირებისთვის საჭირო კითხვების და პასუხების მართვას და საგამოცდოდ მომზადებას, ხოლო, მეორე მხრივ, სამეცადინო ქვემოდულს და უშუალოდ გამოცდას, აგრეთვე ჩაბარებული გამოცდების შედეგების ძებნასა და სტატისტიკებს.

ამჟამად უკვე დამუშავებულია და ფუნქციონირებს მოდული „ინფობოქსი – კორპორაციაში ინფორმაციის გაცვლის ელექტრონული სისტემა (ვებ- აპლიკაცია)” რომელიც წარმოდგენილი იყო კონფერენციაზე “ხელისუფლება და საზოგადოება – 2015”. პროგრამა დამუშავდა რეალურ ორგანიზაციაში კომუნიკაციის არსებული სისტემის ანალიზის საფუძველზე. პროგრამა არსებულ მეთოდებსა და სისტემებთან შედარებით უფრო ეფექტიანს ხდის ინფორმაციის გაცვლის პროცესს კორპორაციაში, ანუ ისეთ დიდ ორგანიზაციებში, სადაც ინფორმაციის ოპერატიულად გაცვლას თანამშრომელთა შორის (როგორც ვერტიკალურად, ისე ჰორიზონტალურად) გადამწყვეტი მნიშვნელობა ენიჭება ორგანიზაციის ეფექტიანად მართვის თვალსაზრისით. ფაქტობრივად, “ინფობოქსი” არის კორპორაციის ერთგვარი შიდა სოციალური ქსელი – ინტრანეტი, რომელიც კორპორაციათა ელექტრონული მმართველობის ერთ-ერთ აუცილებელ ელემენტს წარმოადგენს, როგორც საჯარო მმართველობისა და სახელმწიფო მართვის, ისე კომერციული ორგანიზაციებისთვის. “ინფობოქსის” უპირატესობა ინფორმაციის მიმოცვლის არსებულ სისტემებთან (მაგ. ელ-ფოსტა) შედარებით, არის მისი სიმარტივე, რაც გულისხმობს:

- user-friendly – მომხმარებლებისთვის ადვილად გასაგები და მარტივი

- cross-browser – პროგრამა არ საჭიროებს ინსტალაციას. მასში სამუშაოდ შეგვიძლია გამოვიყენოთ ნებისმიერი ბროუზერი (Mozilla Firefox, Chrome, Opera, IE...) ნებისმიერ ოპერაციულ სისტემაზე (Windows, Mac OS, Linux...)

- სისწრაფე და სხვა თვისებები, რაც განაპირობებს ინფორმაციის გაცვლის პროცესის ეფექტურად და ეფექტიანად მართვას, კერძოდ: ინფორმაციის მიწოდების შესაძლებლობას თანამშრომელთა სხვადასხვა ჯგუფებისთვის სხვადასხვა დროს და სხვადასხვა მიზნის არსებობისას, ინფორმაციის მიღების კატერინა , შეტყობინებაზე კომენტარების დაუყოვნებლივ გაკეთებისა და ფაილების მიმაგრების შესაძლებლობას კატერ.

“ინფობოქსი” ფუნქციონირებს როგორც კომპანია პსპ-ს ინტრანეტის ნაწილი, შემდგომში მოხდება მისი კონვერტირება ადამიანური რესურსების მართვის ე-მმართველობის ცენტრალიზებულ სისტემაში LIME, რომელიც ამჟამად დამუშავების პროცესშია.

დასკვნა

სტატიაში წარმოდგენილია ადამიანური რესურსების მართვის ორიგინალური ელექტრონული სისტემის ერთ-ერთი მოდული, რომლის მოხმარება შესაძლებელია ონლაინ რეჟიმში და რომელიც მომხმარებლისთვის კომფორტული და ხელმისაწვდომია. სისტემა მომხმარებელზე ორიენტირებულია, რაც შეადგენს ორგანიზაციათა ეფექტიანი და ეფექტური მართვის აუცილებელ ნაწილს და პასუხობს ელექტრონული მმართველობის უახლეს საერთაშორისო მოთხოვნებს.

მთლიანად სისტემა (და შესაბამისი მოდულები) არის მომხმარებლებისთვის ადვილად გასაგები და მარტივი (user-friendly), დამუშავებული პროგრამა არ საჭიროებს ინსტალაციას, მასში სამუშაოდ შეგვიძლია გამოვიყენოთ ნებისმიერი ბროუზერი ნებისმიერ ოპერაციულ სისტემაზე (cross-browser). ამავე დროს სისტემა გამოირჩევა სისწრაფით და სხვა თვისებებით, რაც განაპირობებს ინფორმაციის გაცვლისა და სხვა პროცესების ეფექტურად და ეფექტიანად მართვას.

მთლიანობაში ე-მმართველობის სისტემა, რომელიც ამაჟამად დამუშავების პროცესშია და მისი წარმოდგენილი მოდული „ინფობოქსი“ იძლევა პერსონალის მართვის გაუმჯობესების შესაძლებლობებს, კერძოდ: ადამიანური რესურსების დაზოგვისა და ოპტიმიზაციის შესაძლებლობას, პერსონალის მოტივაციის ამაღლებას, კომუნიკაციის გამარტივებას, ინფორმაციის გაცვლის კატერინა, სტატისტიკის მარტივად წარმოებას (რომლის მეშვეობითაც მენეჯერებს საშუალება ეძლევათ უკეთ დაგეგმონ მომავალი პროექტები და ბიუჯეტი). გარდა ამისა აღიშნული სისტემა გამოირჩევა რიგი ინოვაციებით: მოდულების ავტონომიურობით, მუდმივად და ადვილად განვითარების შესაძლებლობით, მომხმარებლებისათვის პროგრამის მოხმარების სიმარტივეთ. ხელმისაწვდომია ნებისმიერი მოწყობილობით, რომელიც მუშაობს ინტერნეტში, და ნებისმიერ ადგილას სადაც არის ინტერნეტი, აქვს დიდი მოცულობის ინფორმაციის ბევრ სხვადასხვა ჭრილში სწრაფად და მარტივად მიღების შესაძლებლობა.

საბოლოო ანგარიშით შეიქმნება ე-მმართველობის ისეთი სისტემა, რომელიც ფაქტობრივად, ცვლის პერსონალის მართვის უზარმაზარ და რუტინულ სამუშაოს

მომხმარებლისთვის მარტივი პროცედურებით, რომლის დანერგვაც მოიტანს მნიშვნელოვან სოციალურ და ეკონომიკურ ეფექტს.

ლიტერატურა

References:

1. robert b. denharti, jenet v. denharti, sajaro marTva, Tbilisi, ilias saxelmwifo universiteti, 2012.
2. maikl armstrongi – adamanuri resursebis marTva., Tbilisi 2002 w.
3. vaJa gurgeniZe – personalis marTva., Tbilisi 2005 w.
4. sajaro samsaxuris biuro. sajaro dawesebulebebSi adamanuri resursebis marTvis saxelmZRvanelo sam nawilad. red. meri gabaSvili (naw.1,2,3) da Tekla rurua (naw. 3). gamomc. Sps „biart+“ (naw. 1, 2), Sps „vesta“ (naw. 3), Tbilisi, 2014
5. Human Resource Management: A contemporary approach, by Ian Beardwell, Len Holden, Tim Claydon, 4th edition, Prentice Hall;
6. Human Resource Management, by Gary Dessler, 9th edition, Prentice Hall
7. eleqtronuli mmarTvelobis gzamkvlevi. saqarTvelos iusticiis saministro. <http://e.gov.ge/guide/>
8. bernard krabina, po-uen liu, morten meierhof-nilseni, jeremi milardi, piter reixstedteri, maria a. vimeri. cifruli saqarTvelo, eleqtronuli saqarTvelos strategia da samoqmedo gegma 2014-2018 http://dea.gov.ge/?action=news&news_id=47&lang=geo
9. doRonaZe S. iaSvili g. – „sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi, gamowvevebi – eleqtronuli mTavroba“, Tbilisi, “cis name”, 2013
10. Miller, W & Walling, J, (2013). “Government in the twenty-first century: New Avenues of Study”. Taking Sides. New York, NY: McGraw Hill.

David Bagaturia, Nunu Ovsiannikova **“INFOBOX” – ELECTRONIC SYSTEM OF INFORMATION EXCHANGE BETWEEN EMPLOYEES IN ORGANIZATION**

Summary

The article considers the part of e-governance system – program package “InfoBox” created by the authors, which makes the information exchange process more effective than existing methods and systems in a large organizations, where operative exchange (vertical and horizontal) of

information between employees has a decisive meaning from the point of effective management of the organization. The advantage of “InfoBox”, in comparing with the other system of information exchange (e.g. e-mail) is its simply character, namely:

- The system is “user-friendly” - it is simply and easy for understanding,
- Cross-browser – the program doesn’t need installation, it is possible to use any browser (Mozilla Firefox, Chrome, Opera, IE...) in any operational system (Windows, Mac OS, Linux...)
- Speed and the other characters, namely: the opportunity to send any info to the various groups of employees in different time period for the various tasks, monitoring of the information receiving’s fact, immediately making of the comments, attaching of the files, etc.

“InfoBox”, is functioning as the part of intranet of PSP company, then it will be converted into centralized e-governance system of HR management which is now in the process of development.

Keywords: e-Governance, “InfoBox”, Information Exchange, HR management, User-Friendly, Cross-Browser.

Reviewer: professor Shota Dogonadze, Georgian Technical University

Давид Багатурия, Нуну Овсянникова
“ИНФОБОКС” – ЭЛЕКТРОННАЯ СИСТЕМА ОБМЕНА
ИНФОРМАЦИЕЙ МЕЖДУ СОТРУДНИКАМИ В
ОРГАНИЗАЦИИ

Резюме

В статье рассматривается разработанная авторами модуль системы электронного управления – “Инфобокс”, что делает процесс информационного обмена более эффективным, чем существующие методы и системы в крупной организации, где оперативный обмен (вертикальные и горизонтальные) между сотрудниками имеет решающее значение с точки зрения эффективного управления организацией. Преимущество “Инфобокс”, в сравнении с другой системой обмена информацией (например, по электронной почте), это его простота, а именно:

- “user-friendly” - просто и легко для понимания,

- Cross-browser – программа не требует установки, можно использовать любой браузер (Mozilla Firefox, Chrome, Opera, IE...) в любой операционной системе (Windows, Mac OS, Linux...)
- скорость и другие характеристики, а именно: возможность отправки какой-либо информации для различных групп сотрудников в разные периоды времени для различных задач, мониторинг получения информации, комментарии, возможность прикреплять файлы и т. д.

“Инфобокс” функционирует в рамках корпоративной сети компании ПСП, затем программа будет включена в централизованную систему электронного управления персоналом, которая сейчас находится в процессе разработки.

Ключевые слова: Электронное Правительство, “Инфобокс”, Обмен Информацией, Управление Персоналом, Удобный, Кросс-Браузер.

Рецензент: профессор Шота Догонадзе, Грузинский технический университет

ვაჟა მანია

ადგილობრივ დემოკრატია: სამოქალაქო აქტივობის ბაზრდის პრობლემები თანამედროვე საქართველოში

სტატიაში გაანალიზებული და შემუშავებულია ის მექანიზმები და ღონისძიებები, რომლებიც დაგვეხმარება მოსახლეობის პოლიტიკურ-სამართლებრივი და სახელმწიფოებრივი ცნობიერების კულტურის ღონისძიებებში და საშუალებას მოგვცემს გავზარდოთ მოქალაქეთა ჩართულობის დონე საჯარო მმართველობის სისტემაში. მიღებული შედეგი კი ადგილობრივი დემოკრატიის შემდგომი განვითარების გარანტია იქნება.

საკვანძო სიტყვები: საჯარო მმართველობა, ადგილობრივი დემოკრატია, სამოქალაქო აქტივობა, სახელმწიფოებრივი ცნობიერება, ინფორმაციული უზრუნველყოფა.

საქართველოს კონსტიტუციის მე-5 მუხლი ადგენს ხალხის მონაწილეობის უფლებას მმართველობითი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში.[1] სამოქალაქო ინიციატივის წახალისება, გადაწყვეტილებათა მიღების პროცესში მოქალაქეთა მაქსიმალურად ჩართვა ხელს უწყობს დაძლეულ იქნეს ხელისუფლების „ანონიმურობის“ პრობლემა. ხალხი მუდმივად უნდა დარჩეს ხელისუფლების წყაროდ – მათ შორის არჩევნების შემდგომ პერიოდშიც.

დემოკრატიის პრინციპიდან გამომდინარეობს, რომ სახელმწიფო მმართველობის ცენტრში უნდა იდგეს ადამიანი. სახელმწიფო მმართველობის ორგანოში დასაქმებულმა პირებმა უნდა განახორციელონ ხალხის დემოკრატიულად ლეგიტიმირებული ნება. სახელმწიფო მმართველობის ერთადერთი და უზენაესი მიზანი შეიძლება იყოს მხოლოდ ადამიანი.[2, გვ. 64-65]

ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანიზაციისა და ფუნქციონირების ძირითადი იდეები ასახულია ადგილობრივი თვითმმართველობის ევროპულ ქარტიაში (სტრასბურგი, 15.X.1985).[3] სადაც დადგენილია ერთგვარი იდეალური მოდელი, რომელზეც ორიენტაციას იღებენ ევროპის ქვეყნები ადგილობრივი თვითმმართველობის განვითარების საქმეში. ჩვენთვის ეს მოდელი საინტერესოა არა მარტო როგორც ნორმატიული სამართლებრივი აქტი, არამედ უფრო მეტად, როგორც ერთგვარი საკანონმდებლო მანიფესტი, დეკლარაცია,

რომელიც განსაზღვრავს ადგილობრივი თვითმმართველობის, როგორც სახალხო მმართველობის ფორმის იდეოლოგიას.

ადგილობრივი თვითმმართველობა - ეს არა მარტო თვითორგანიზაციის ფორმაა, ამავდროულად, იგი საჯარო ხელისუფლების ორგანიზაციის ელემენტიცაა. მისი სპეციფიკა ხელისუფლების ორმაგი ბუნებიდან (პოლიტიკური და საზოგადოებრივი), გამომდინარეობს.

დემოკრატიული სამართლებრივი სახელმწიფოებრიობის რეჟიმში, დემოკრატია ადგილებზე ადგილობრივ დემოკრატიაში ტრანსფორმირდება, რომელიც ხორციელდება ადგილობრივი თვითმმართველობის ინსტიტუტების მეშვეობით. ადგილობრივი დემოკრატია მოქალაქეებში ავითარებს დამოუკიდებლობას, ენერგიას, გერგილიანობას და იწვევს საზოგადოებრივი ძალების განვითარებას. ადამიანები აღარ ელოდებიან მთავრობისგან ყველა სიკეთეს და ეჩვენებენ საკუთარი თავის იმედად ყოფნას. და რაც ყველაზე მნიშვნელოვანია, რეალური ადგილობრივი თვითმმართველობის არსებობისას, საზოგადოებრივი ცხოვრება თანაბრად ნაწილდება სახელმწიფოს მთელ ტერიტორიაზე და არ არის ხელოვნურად კონცენტრირებული ცენტრში.

ჩვენი კოლეგებისა და ზოგიერთი მეცნიერის მიერ ჩატარებული სოციოლოგიური კვლევის შედეგების ანალიზი [იხ.4] საშუალებას გვაძლევს ჩამოვაყალიბოთ ადგილობრივი დემოკრატიის შემდეგი სპეციფიკური ნიშნები:

- მმართველობითი საქმიანობის სუბიექტისა და ობიექტის ურთიერთკავშირი და ურთიერთ განპირობებულობა ადგილობრივ თვითმმართველობაში.

- ადგილობრივი თვითმმართველობის მექანიზმის შემადგენლობისა და ფორმირების მაქსიმალურად დემოკრატიული საშუალებები.

- ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში ისტორიული, კულტურული, კონფესიური და სხვა სახის ადგილობრივი თავისებურებების გათვალისწინება.

- მოსახლეობის მხრიდან ეფექტიანი კონტროლის განხორციელების შესაძლებლობა ხელისუფლების ადგილობრივ ორგანოების საქმიანობაზე.

- სახელმწიფოებრივი და ადგილობრივი ინტერესების დაბალანსების უზრუნველყოფა.

ამავდროულად არ უნდა დაგვავიწყდეს, რომ ადგილობრივი თვითმმართველობის ფუნქციონირების ეფექტიანობა

მნიშვნელოვნად განპირობებულია მისდამი სახელმწიფოს დამოკიდებულებაზე, ასევე რეგიონალური და ადგილობრივი ორგანოების ურთიერთობის ხარისხზე. ამასთან დაკავშირებით მიგვაჩნია, რომ სამართლებრივი, საორგანიზაციო და საფინანსო-ეკონომიკური ხასიათის საკითხების გადაწყვეტის დროს ეს ურთიერთობები დაფუძნებული უნდა იყოს სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებისა და ადგილობრივი ორგანოების *კონივრულ ურთიერთქმედებაზე*.

ურთიერთქმედება, წარმოადგენს რა მართვის პროცესის ერთ-ერთ ფუნქციას, ითვალისწინებს მნიშვნელოვანი ინფორმაციის გაცვლას, ერთობლივი საქმიანობის დაგეგმვასა და განხორციელებას, ამიტომაც ადგილობრივი თვითმმართველობისა და მისი ორგანოების ურთიერთქმედება სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოებთან შეიძლება საკმაოდ მრავალფეროვანი იყოს.

დღეს განსაკუთრებულად მნიშვნელოვანია ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოსახლეობის აქტიური მონაწილეობის საკითხი. აქედან გამომდინარე, ადგილობრივი დემოკრატიის განვითარებისათვის, ყველაზე აქტუალურ საკითხს ისეთი მექანიზმების შემუშავება წარმოადგენს, რომლებიც საშუალება მოგვცემს რაც შეიძლება მეტი მოქალაქე ჩაერთოს ადგილობრივი მართვის სისტემაში.

თვითმმართველობა - ნიშნავს დამოუკიდებლად მიიღო გადაწყვეტილება, დამოუკიდებლად აგო პასუხი საკუთარ გადაწყვეტილებებზე (მაგალითად, აუცილებლად უნდა გავაცნობიეროთ, რომ მოსახლეობა ირჩევს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს იმისთვის, რომ მათი მეშვეობით მოახდინოს საკუთარი, და არა სხვისი, ნების რეალიზაცია). თანამედროვე რეალობაში, ხშირ შემთხვევაში, ადგილობრივი ერთობები ვერ აცნობიერებენ საკუთარ უფლებებს ვერც ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელების პროცესში, და ვერც საკუთარ ვალდებულებებს ადგილობრივი თვითმმართველობის დამოუკიდებლად განხორციელებისათვის, მით უფრო, საკუთარი პასუხისმგებლობის არსებობას ადგილობრივი მნიშვნელობის საკითხების გადაწყვეტისათვის.

დემოკრატიული საზოგადოების ხასიათი ვლინდება სწორედ იმაში, რომ ადამიანები მზად არიან თვითონ გაუმკლავდნენ პრობლემურ სიტუაციებს და არ გადაამისამართონ პასუხისმგებლობა სხვებზე. ამგვარად, ადგილობრივი

თვითმმართველობის განხორციელებაზე მოსახლეობის პასუხისმგებლობის განმტკიცება ხელს შეუწყობს, როგორც დემოკრატიულ გარდაქმნებს მთელი ქვეყნის მასშტაბით, ასევე ადგილობრივი თვითმმართველობის დემოკრატიის განვითარებას. საბოლოო ჯამში, მუნიციპალური წარმონაქმნის თითოეულმა მცხოვრებმა უნდა გაცნობიეროს პირადი პასუხისმგებლობა და ვალდებულება საკუთარი ქალაქისა თუ სოფელის ბედზე.

ევროპული ქარტია ადგილობრივი თვითმმართველობის შესახებ, მესამე მუხლის პირველი პარაგრაფი, შემდეგნაირად განსაზღვრავს პასუხისმგებლობის პრინციპს: „ადგილობრივი თვითმმართველობა ნიშნავს ხელისუფლების ადგილობრივი ორგანოების უფლებასა და შესაძლებლობას, კანონის ფარგლებში საკუთარი პასუხისმგებლობით მოაწესრიგონ და მართონ საზოგადოებრივი საქმეების მნიშვნელოვანი ნაწილი, ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესების შესაბამისად“.[3]

ამ პუნქტის თანახმად, ადგილობრივ თვითმმართველობაში იგულისხმება ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების უფლება და რეალური უნარი რეგლამენტირება გაუწიონ საჯარო საქმეების მნიშვნელოვან ნაწილს და მართონ ისინი, კანონის ფარგლებში იმოქმედონ საკუთარი პასუხისმგებლობით და ადგილობრივი მოსახლეობის ინტერესებიდან გამომდინარე. რაც ჩვენი აზრით თვალნათლივ მეტყველებს იმაზე, რომ ქარტია ცნობს ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებს იმ სუბიექტებად, რომლებიც მუნიციპალიტეტის დონეზე პასუხისმგებელნი არიან საჯარო საქმეების გადაწყვეტაზე.

ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოსახლეობის მონაწილეობის ფორმების სრულყოფა უნდა განვითარდეს შემდეგი მიმართულებით:

1. ინფორმაციული ტექნოლოგიების (საინფორმაციო - ტელე-კომუნიკაციური ქსელები - ინტერნეტი) აქტიური დანერგვა მოსახლეობის მიერ ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელების პროცესში.

აღსანიშნავია ის გარემოება, რომ დღეისათვის მოქალაქეებისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ურთიერთქმედების პროცესში პრაქტიკულად არ გამოიყენება ელექტრონული ფორმა. ამასთან დაკავშირებით მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, რეკომენდაცია გაეწიოს და ფართოდ დაინერგოს საჯარო მართვის დოქტორის დავით ლელაძის სადისერტაციო ნაშრომში [5] შემოთავაზებული

საჯარო სერვისების მობილური აპლიკაცია. მოცემული პროგრამის იდეოლოგია გულისხმობს ინფორმაციული ტექნოლოგიების ფართო გამოყენებას, მთავარი მიზანი კი - მოსახლეობისათვის კომფორტული პირობების შექმნაა, მოსახლეობის ფართო მასებისათვის ხელმისაწვდომი ციფრული მომსახურების პაკეტის მიწოდებით. რაც საგრძნობლად აამაღლებს მოსახლეობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების ურთიერთქმედების ხარისხს.

ძირითადი ძალისხმევა მიმართული უნდა იყოს ადგილობრივი ერთობებისა და მმართველობის ადგილობრივი ორგანოების წარმომადგენელთა ურთიერთქმედების ფორმების ხარისხობრივ და არა მხოლოდ რაოდენობრივ მანევრებლების სრულყოფაზე. დიალოგის განხორციელება ადგილობრივ ერთობასა და საჯარო ხელისუფლების ორგანოებს შორის უნდა შეესაბამებოდეს ადგილობრივი საკითხების გადაწყვეტაში მოქალაქეთა აქტივობის გაზრდის მოთხოვნებიებს.

სამწუხაროდ, ჩვენთან, როგორც აღვნიშნეთ, ჯერ კიდევ სათანადოდ არ არის განვითარებული და არ გამოიყენება საინფორმაციო-კომუნიკაციური ტექნოლოგიები და უკვე არსებული საინფორმაციო რესურსები ადგილობრივ დონეზე, განსაკუთრებით სოფლად. მუნიციპალური ერთეულების არსებული ოფიციალური საიტების შინაარსის ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ისინი არ პასუხობენ თავის ძირითად ამოცანას - უზრუნველყონ მუნიციპალური წარმონაქმნების მოსახლეობის ინფორმირებულობა ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოების საქმიანობაზე, ოპერატიულად მიაწოდონ ინფორმაცია მიმდინარე და ჩასატარებელი ღონისძიებების შესახებ, ორგანიზება გაუკეთონ სრულფასოვან „დიალოგს“ მოსახლეობასა და საჯარო ხელისუფლებას შორის. და რაც ყველაზე სიმპტომატურია: ვებგვერდებზე იშვიათად ხდება მასალების განახლება!

აღსანიშნავია კიდევ ერთი პრობლემა - მუნიციპალური ორგანოების თანამშრომლების მოუმზადებლობა გამოიყენონ ინფორმაციული ტექნოლოგიები მოსახლეობასთან ურთიერთობის პროცესში, რაც თავის მხრივ ამუხრუჭებს ადგილობრივ დონეზე რეფორმების გატარების პროცესს.

საჭიროდ მიგვაჩნია შეიქმნას (გაფართოვდეს უკვე არსებული) ვაი ფაის დაფარვის ზონები მოსახლეობის არაორგანიზებულ თაგშეკრის ადგილებში (გამოყენებული

იქნეს ქ. თბილისში თავისუფლების მოედანზე, პუშკინის სკვერთან, უკვე აპრობირებული მაგალითი). ქალაქის ტიპის დასახლებებში ეს შეიძლება იყოს დასვენების მწვანე ზონები. მაგალითად, დიდუბე-ჩუღურეთის რაიონში, დიდძის მასივში რობაქიძის გამზირიდან ლუბლიანის ქუჩის დასაწყისამდე განლაგებულ ალფაში. სოფლის, დაბის ტიპის დასახლებებში კი ე.წ. „ბირუები“. [მოცემული პროექტის განხორციელების თეორიული და მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფა შესაძლებელი იქნება განხორციელდეს სტუ-ს საჯარო მმართველობის ლაბორატორიის ბზაზე].

დღეისათვის აუცილებელია საჯარო მმართველობისა და ადგილობრივი თვითმმართველობის ორგანოებმა უფრო აქტიურად დანერგონ ინფორმაციული ტექნოლოგიები ადგილობრივ თვითმმართველობებში, ვინაიდან ინფორმაციულ-ტელეკომუნიკაციური კავშირები ადგილობრივ მოხელეებსა და თანამეგობრობებს შორის, უდაოდ, ხელს შეუწყობს მოსახლეობის მონაწილეობის ინიციატიური ფორმების შემდგომ განვითარებას ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში.

2. ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებაში მოსახლეობის მონაწილეობის უკვე არსებული ორგანიზაციულ-სამართლებრივი ფორმების მოდერნიზაცია და ახლის შექმნა.

პირდაპირი დემოკრატიის ერთ-ერთ უმნიშვნელოვანეს ინსტრუმენტს წარმოადგენს საზოგადოების მონაწილეობა კანონშემოქმედებით პროცესში და მუნიციპალური სამართლებრივი აქტების პროექტების განხილვაში. საზოგადოება ვალდებულია მონაწილეობა მიიღოს იმ სასიცოცხლო მნიშვნელობის გადაწყვეტილებების ერთობლივ შემუშავებასა და საჯარო მიღებაში, რომლებიც ეხება თითოეულ მაცხოვრებელს: მერიის დადგენილებები, ქალაქმშენებლობის გეგმების შემუშავება, სოციალური მიზნობრივი პროგრამები (მაგალითად, მანქანების პარკირების ადგილების განსაზღვრა და სხვა). მაგრამ პრაქტიკაში ადგილობრივი ერთობები ფაქტიურად არ/ვერ იყენებენ ადგილობრივი დემოკრატიის ისეთ ფორმებს, როგორცაა მოქალაქეთა კანონშემოქმედებითი ინიციატივა და საჯარო მოსმენები. ამასთან დაკავშირებით აუცილებელია, რომ, კანონმდებლობა, რომელიც არეგულირებს მოცემულ ფორმებს, იცვლებოდეს და ითვალისწინებდეს მოქალაქეებისათვის უფრო

მოსახერხებელ წესს ადგილობრივი თვითმმართველობის განხორციელებისთვის.

მსოფლიო პრაქტიკაში დიდი ხანია აპრობირებულია ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება ადგილობრივ თვითმმართველობის ორგანოებში პირდაპირი დემოკრატიის განხორციელებისთვის. ჩვენ შეგვიძლია გამოვიყენოთ საინფორმაციო ტექნოლოგიები საჯარო მოსმენების ეფექტიანი ჩატარებისთვის (აქ ჩვენ ვითვალისწინებთ იმ მომენტს, რომ საჯარო მოსმენების უმრავლესობა ტარდება სამუშაო დროს და მოქალაქეთა უმრავლესობას, დაკავების გამო, ფიზიკურად არ შეუძლია მათში მონაწილეობის მიღება).

ჩვენი აზრით, საჯარო მოსმენების ელექტრონული ფორმა მოიზიდავს ახალგაზრდობას და ინტერნეტის აქტიურ მომხმარებლებს, რაც თავის მხრივ, ხელს შეუწყობს ადგილობრივი დემოკრატიის ისეთი ფორმის განვითარებას, როგორცაა საჯარო მოსმენები.

3. ტერიტორიულ დონეზე ადგილობრივი თვითმმართველობის სფეროში პოლიტიკის ნორმატიულ-სამართლებრივი განმტკიცება.

მიზანშეწონილად მიგვაჩნია იმ ქვეყნების მოწინავე გამოცდილების გამოყენება, რომლებიც აქტიურად იყენებენ ინტერნეტ-ტექნოლოგიებს კანონების ხარისხის ასამაღლებლად, რაც თავის მხრივ, უზრუნველყოფს მათ შესაბამისობას მოქალაქეთა რეალური მოთხოვნებისადმი.

დასკვნა

დასკვნის სახით გვინდა აღვნიშნოთ, რომ დღევანდელ ქართულ საზოგადოებაში, ადგილობრივი გადაწყვეტილებების მიღების პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობა ფაქტიურად უფრო გამონაკლისია, ვიდრე წესი.

არსებული სიტუაციის დასაძლევად, მოსახლეობის პოლიტიკურ-სამართლებრივი და სახელმწიფოებრივი ცნობიერების კულტურის დონის ამაღლების მიზნით, აუცილებელია:

- საჯარო მმართველობის საფუძვლების შეტანა საგანმანათლებლო პროგრამებში (თუნდაც ელემენტარული).

- მოსახლეობის ყოველმხრივი ინფორმაციული უზრუნველყოფა [კანონები, კანონქვემდებარე აქტები, საჯარო მმართველობის აქტუალური საკითხები და სხვა]. ამ მიზნით შეიქმნას (გაფართოვდეს უკვე არსებული) ვაი ფაის დაფარვის

ზონები მოსახლეობის არაორგანიზებულ თავშეყრის ადგილებში. ქალაქის ტიპის დასახლებებში ეს შეიძლება იყოს დასვენების მწვანე ზონები. სოფლის, დაბის ტიპის დასახლებებში კი ე.წ. „ბირუები“. [მოცემული პროექტის განხორციელების თეორიული და მეთოდოლოგიური უზრუნველყოფა შესაძლებელი იქნება განხორციელდეს სტუ-ს საჯარო მმართველობის ლაბორატორიის ბზაზე].

- ახალგაზრდობის მოზიდვა-გააქტიურება ქვეყნის აღმშენებლობაში პრაქტიკული მონაწილეობის მისაღებად. ამ მიზნით ტირაჟირება გაეწიოს და ფართოდ დაინერგოს საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის ტრენინგ-პროექტი „როგორ ვმართოთ სახელმწიფო?“ (ხელმძღვანელი პროფესორი გენადი იაშვილი). რომლის მიზანი იქნება საქართველოს ახალგაზრდობაში სამოქალაქო თვითშეგნების აღზრდა-გაძლიერებისა და სახელმწიფოებრივი მმართველობის აზროვნებაში უწიგზურობის ლიკვიდაცია.

ლიტერატურა

References:

1. saqarTvelos konstitucia, Tbilisi, „raizi“, 2015.
2. sajarom marTvelobis samarTlebrivi safuZvlebi. Tsu administraciul mecnierebaTa institutis gamocemebi. tomi 3. Tbilisi, 2016.
3. evropuli qartia adgilobrivi TviTmmarTvelobis Sesaxeb. ratificirebulia saqarTvelos parlamentis 26.10.2004 wlis N 515 – IIs dadgenilebiT.
4. Алешкин А. В. Территориальное общественное самоуправление в системе местного самоуправления: автореф. дис... канд. юрид. наук. / А. В. Алешкин. Москва, 2011; Крамаренко С. Развитие институтов непосредственной демократии в местном самоуправлении: теоретико-правовые и прикладные аспекты. Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук. Воронеж 2013; Sameovi d. efeqturi komunikacia da momsaxureba–adgilobrivi TviTmmarTvelobis organoebis saqmianobis xarixsis amaRlebis faqtori. doqtoris akademiuri xarixsis mosapoveblad wardgenili disertacia. Tbilisi, 2015 weli; kaiSauri b. adgilobriv TviTmmarTvelobaSi gadawyvetilebebis miRebis Tanamedrove sistemebi da perspeqtivebi (q. gorisa da goris Temis municipalitetebis qeisi). doqtoris akademiuri xarixsis mosapoveblad wardgenili disertacia. Tbilisi, 2016 weli
5. lelaZe d. eleqtronuli mTavroba. doqtoris akademiuri xarixsis mosapoveblad wardgenili disertacia. Tbilisi, 2015 weli.

6. doRonaZe S., iaSvili g. sajaro samsaxuri saqarTveloSi: reformebi, gamowvevebi – “elecTronuli mTavroba”. Tbilisi, 2013.

Vaja Mania

LOCAL DEMOCRACY: CIVIL ACTIVITY INCREASING PROBLEMS IN MODERN GEORGIA

Summary

In the article is analyzed and developed the mechanisms and measurements that will help us raise the level of political, legal and public awareness, and will enable us to increase the level of citizen participation in public governance system. The result will be a guarantee for the further development of local democracy.

Keywords: public administration, local democracy, civic activism, state consciousness, informational provision

Reviewer: Professor Shota Dogonadze, Georgian Technical University

Важа Мания

МЕСТНАЯ ДЕМОКРАТИЯ: ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ ГРАЖДАНСКОЙ АКТИВНОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ГРУЗИИ

Резюме

В статье проанализированы и разработаны механизмы и меры, которые помогут нам в повышении политическо-правовой и культуры государственного мышления, позволит нам повысить уровень гражданского участия в системе публичного управления. Полученный результат будет гарантией для дальнейшего развития местной демократии.

Ключевые слова: публичное управление, местная демократия, гражданская активность, государственное мышление, информфционныйное обеспечение.

Рецензент: Профессор Шота Догонадзе, Грузинский Технический Университет.

ს ა მ ა რ ო ა ლ ო

УДК 340.1

Александр Муzychук МОНИТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ КАК ФОРМА КОНТРОЛЬНО- НАДЗОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ

Определены содержание и особенности мониторинга земель как формы котрольно-надзорной деятельности в сфере земельных отношений. Рассмотрены современные научные подходы к изучению процедуры мониторинга состояния земель. Дан анализ основных стадий процедуры мониторинга земель в Украине, определены основные направления его усовершенствования.

Ключевые слова: мониторинг земель контрольно-надзорная деятельность, административная процедура, стадии процедуры, земельные отношения.

Задача административно-правового обеспечения контрольно-надзорной деятельности в сфере земельных отношений в Украине требует сегодня усовершенствования существующих механизмов реализации соответствующих административных процедур контроля, оптимизации их структуры и функциональных связей. Одним из наиболее действенных средств контроля за соблюдением законодательства в сфере земельных отношений и обеспечением рационального использования земельных ресурсов, сохранения их качественного состояния является мониторинг земель, так как принятие эффективных управленческих решений по поводу соблюдения норм действующего законодательства зависит, в первую очередь, от наличия точных, научно обоснованных данных о качественном состоянии земель и происходящих в них изменений.

Проблемы, связанные с порядком осуществления контрольно-надзорной деятельности в сфере земельных отношений, рассматривались в работах С. Боголюбова, Т. Кичилук, Г. Ларионова, И. Ореховой, В. Семчика, С. Хомяченко и др. Теоретические основы формирования и проведения мониторинга окружающей среды и его элементов, в том числе и мониторинга состояния земель, исследовали такие учёные, как Б. Данилишин, В. Горбатюк, Д. Добряк, Г. Землякова, П. Кулинич, Т. Лактионова, Н. Малышева, М. Мозалёва, С. Шаропова. Однако вопросы определения и правового закрепления порядка проведения мониторинга земель требуют сегодня более

детального рассмотрения, что и обуславливает актуальность данной статьи.

Целью данной статьи является изучение процедуры мониторинга земель, что предполагает уяснение сущности и содержания мониторинга земель как формы контрольно-надзорной деятельности в сфере земельных отношений, рассмотрение современных научных подходов к изучению процедуры мониторинга состояния земель, анализ основных стадий процедуры мониторинга земель в Украине, а также определение основных направлений его усовершенствования.

Справочная юридическая литература определяет мониторинг земель как систему наблюдения за состоянием земельного фонда с целью своевременного выявления изменений, их оценки, предупреждения и ликвидации последствий негативных процессов [1, с.337]. Подобное определение мониторинга земель содержится и в действующем законодательстве Украины [2, ч.1 ст.191], что даёт возможность некоторым исследователям отрицать его отнесение к системе контроля в сфере земельных отношений. Так, М. Климишин отмечает, что данное определение мониторинга как систематических наблюдений за состоянием земель, оценки этого состояния и процессов, связанных с земельными отношениями, не включает в себя его непосредственного определения как соответствующей функции, формы или метода осуществления контроля, т. е. определяет мониторинг лишь как некую информационную систему для комплексной оценки и прогнозирования состояния земель [3, с.4]. Тем не менее, как справедливо замечает П. Кулинич, мониторинг — это не простое получение данных о состоянии земель. Необходимы, прежде всего, анализ и оценка этих данных, поскольку правильно оценённая информация является научным критерием управления качеством их состояния [4, с. 764]. Исследователь предлагает рассматривать мониторинг земель как регулярное наблюдение за состоянием естественных, технических и социальных процессов с целью их оценки, контроля и прогнозирования [4, с. 764], тогда как предложенный М. Климишиным подход к определению мониторинга не выходит за пределы его понимания лишь как системы наблюдения за состоянием земель. Следует согласиться с точкой зрения В. Горбатука и К. Клименко, что основной функцией мониторинга земель выступает именно контроль текущего состояния и оценка перспектив развития неблагоприятных процессов для информационного обеспечения принятия управленческих решений, направленных на оптимизацию использования земель [5, с.150]. Таким образом, организация действенной системы мониторинга является первоочередной задачей для контрольно-надзорной деятельности органов государственной власти в сфере земельных

отношений. Собранные путём мониторинга материалы становятся правовым основанием для принятия необходимых решений компетентными органами по поводу использования и охраны земель, дают возможность органам государственного управления предъявлять соответствующие требования к землепользователям по устранению правонарушений в сфере использования и охраны земель, а также привлекать к ответственности лиц, виновных в этих нарушениях [6, с.294-295].

Основные признаки мониторинга земель дают возможность рассматривать его как особую форму контрольно-надзорной деятельности специально уполномоченных субъектов в сфере земельных отношений, а также как особую процедуру организационно-правового характера, в которой реализуется специальная правосубъектность уполномоченных на его осуществление лиц [7, с.65-66]. Таким образом, эффективность контрольно-надзорной деятельности в сфере земельных отношений предполагает необходимость чёткого регламентирования и нормативного закрепления порядка реализации процедуры мониторинга.

Необходимо отметить, что в современной административно-правовой науке не существует единого подхода к определению оптимальной структуры процедуры мониторинга земель. В порядке проведения мониторинга окружающей среды современные учёные, как правило, выделяют такие основные стадии, как стадия сбора информации о состоянии соответствующего явления, стадия его оценки и стадия прогноза как необходимого элемента, на основе которого принимаются соответствующие управленческие решения. Так, Л. Перович и Л. Винарчик предлагают выделять: подготовительный этап, заключающийся в сборе необходимой информации, этап обработки информации и аналитический этап с выдачей рекомендаций относительно принятия управленческих решений [8, с.99]. В. Горбатюк и К. Клименко в порядке организации и проведения мониторинга состояния земель выделяют такие отдельные этапы, состоящие, в свою очередь, из ряда соответствующих процессуальных действий: подготовительный этап мониторинга; производственный этап мониторинга; этап пополнения базы данных; этап представления результатов мониторинга; этап проверки и усовершенствования системы мониторинга состояния земель [5, с.153].

Т. Оверковская предлагает выделять в процедуре мониторинга земель ряд следующих последовательных стадий: сбор, обработку, передачу, сохранение и анализ информации о состоянии земель, прогнозирование их изменений и разработку научно обоснованных рекомендаций для

принятия решений по предотвращению негативных изменений состояния земель и соблюдению требований экологической безопасности. Автор подчёркивает, что информация, которая собирается и сохраняется в системе мониторинга, используется органами государственной власти и местного самоуправления для разработки научно обоснованных рекомендаций и в процессе своевременного принятия решений по улучшению охраны земель, а также даёт возможность предъявлять к землевладельцам и землепользователям соответствующие требования в случае загрязнения, истощения, порчи земель. В связи с этим, порядок проведения мониторинга земель должен предусматривать: 1) выполнение специальных съёмок и обследований земли; 2) выявление негативных факторов, влияние которых требует осуществления контроля; 3) оценку, прогноз, предотвращение влияния негативных процессов [9, с.126].

Анализ существующих подходов к определению структуры процедуры мониторинга даёт возможность определить следующие общие стадии, представляющие собой относительно самостоятельные и завершённые элементы процедуры мониторинга земель, состоящие, в свою очередь, из отдельных этапов, каждый из которых реализует соответствующие промежуточные цели, направленные на решение задач данной стадии административной процедуры:

1. Подготовительная стадия, которая предусматривает выполнение ряда процессуальных действий, объединённых в следующие основные этапы:

1.1. Планирование мониторинга. Данный этап предусматривает на основании задач мониторинга, закреплённых в Положении о мониторинге земель, Положении о мониторинге грунтов на землях сельскохозяйственного назначения, Положении о государственной системе мониторинга окружающей среды, и в соответствии с объектом мониторинга, которым являются все земли Украины независимо от форм собственности на них [12, ч.2 п.1], формирование базы нормативных документов, регламентирующих мониторинг земель и оценку состояния земельных ресурсов, обоснование режима мониторинга состояния земель, определение общих методических и методологических подходов к проведению мониторинга состояния земель.

1. Разработка технологии осуществления мониторинга.

Согласно задачам мониторинга, на данном этапе происходит: технико-экономическое обоснование проведения мониторинга земель; разработка сети наблюдений мониторинга, определение исполнителей и их функций; разработка программы наблюдения; определение основных критериев и показателей оценивания состояния земельных ресурсов;

избрание методики обработки результатов о состоянии земель; разработка требований к технологическому и программному обеспечению мониторинга состояния земель.

Согласно действующему законодательству, система мониторинга земель основывается на использовании существующих организационных структур субъектов мониторинга и функционирует на основе единого нормативного, организационного, научно-методического, методологического и метрологического обеспечения [10, п.11; 11, п.4.1]. В соответствии с Положением о государственной системе мониторинга окружающей среды, элементом которого является мониторинг земель, методологическое обеспечение всех компонентов системы мониторинга осуществляется на основе:

- единой научно-методической базы по измерению параметров и определению показателей состояния окружающей среды;
- внедрения унифицированных методов анализа и прогнозирования свойств окружающей среды, компьютеризации процессов деятельности и информационной коммуникации;
- общих правил создания и ведения баз и банков данных и знаний, картографирования экологической информации, стандартных технологий с использованием географических информационных систем [10, п.13].

2. Практическая стадия, состоящая из следующих основных этапов:

2.1. Проведение подготовки субъектов мониторинга. На данном этапе процедуры происходит непосредственная организация проведения исследования, в частности — установление конкретных сроков проведения мониторинга и порядка использования инструментария, формирование штатов, укомплектование необходимым оборудованием, обеспечение инструкциями, средствами связи.

Важным элементом данного этапа является согласование запланированных действий между всеми субъектами мониторинга земель. Согласно нормам действующего законодательства в данной сфере, взаимоотношения субъектов системы мониторинга должны основываться на взаимной информационной поддержке решений, рациональном использовании природных ресурсов и экологической безопасности; координации действий во время планирования, организации и проведения общих мероприятий по мониторингу окружающей среды, при возникновении чрезвычайных ситуаций и ликвидации их последствий; эффективном использовании имеющихся организационных структур, средств наблюдений за объектами окружающей среды; компьютеризации

процессов деятельности; содействии наиболее эффективному решению общих задач мониторинга; ответственности за полноту, своевременность и достоверность переданной информации; коллективном использовании информационных ресурсов и коммуникационных средств; бесплатном информационном обмене [10, п.18].

2.2. Проведение мониторинга (этап сбора информации). На данном этапе в соответствии с планом непосредственно осуществляется сбор необходимых для анализа состояния земель данных (картографических материалов, материалов агрохимического, земельно-кадастрового, радиологического, токсикологического и других обследований), а также даётся оценка информационной достоверности имеющихся данных и проводятся исследования по оценке начального и текущего состояния объектов мониторинга, выявлению негативных факторов, влияние которых требует осуществления контроля.

Положением о мониторинге земель определяется, что мониторинг земель состоит из систематических наблюдений за состоянием земель (агрохимическая паспортизация земельных участков, съёмка, обследование и изыскания), выявления в нем изменений, а также проведения оценки: состояния использования земельных участков; процессов, связанных с изменениями плодородия почв (развитие водной и ветровой эрозии, потеря гумуса, ухудшение структуры почвы, заболачивание и засоления), зарастанием сельскохозяйственных угодий, загрязнением земель пестицидами, тяжёлыми металлами, радионуклидами и другими токсичными веществами; состояния береговых линий рек, морей, озёр, заливов, водохранилищ, лиманов, гидротехнических сооружений; процессов, связанных с образованием оврагов, оползней, селевых потоков, землетрясениями, карстовыми, криогенными и другими явлениями; состояния земель населённых пунктов, территорий, занятых нефтедобывающими объектами, очистными сооружениями, складами горюче-смазочных материалов, удобрений, стоянками автотранспорта, захоронениями токсичных промышленных отходов и радиоактивных материалов, а также другими промышленными объектами [12, п.3].

3. Аналитическая стадия, состоящая из следующих этапов:

3.1. Обработка информации. На данном этапе осуществляется обработка собранной информации, её анализ, обобщение и интерпретация, готовится статистическая и аналитическая информация о состоянии земель с целью принятия соответствующих управленческих решений. Данная стадия предусматривает оценку реального состояния земельного фонда по результатам обследований. Состояние земельного фонда оценивается путём

анализа ряда последовательных наблюдений и сравнений полученных показателей [12, п.4]. Данные, полученные в результате наблюдений, используются субъектами системы мониторинга для дальнейшей обработки с целью получения следующих результатов: обобщённых за определённый промежуток времени или на определённой пространственной единице данных; обобщённых по множеству параметров комплексных показателей; оценок состояния земель; прогнозов состояния земель и его изменений; научно обоснованных рекомендаций, необходимых для принятия решений [13, п.6.6]. Информация, полученная во время наблюдений за состоянием земель, обобщается и передаётся в пункты сбора автоматизированной информационной системы соответствующих управлений земельных ресурсов [12, п.7-8].

3.2. Представление результатов. На основании интерпретации полученных данных происходит разработка содержания и порядка представления отчётов по результатам мониторинга состояния земель, а также прогнозирование изменений и подготовка рекомендаций по рациональному использованию земельного фонда и предотвращению влияния негативных процессов. Результаты мониторинга земель должны учитываться при дальнейшем планировании и программировании контрольно-надзорной деятельности, во время формирования и реализации государственной политики в сфере земельных отношений. По результатам оценки состояния земель составляются отчёты, прогнозы и рекомендации, которые подаются в местные органы исполнительной власти, органы местного самоуправления и Росгеокадастр с целью принятия мер по предотвращению и ликвидации последствий негативных процессов [12, ч.3 п.8]. Росгеокадастр предоставляет всем заинтересованным субъектам системы мониторинга информацию о состоянии земельного фонда, структуре землепользования, трансформации земель, мерах по предотвращению негативных процессов и ликвидации их последствий [10, п.26]. Результаты мониторинга грунтов и агрохимической паспортизации земель сельскохозяйственного назначения используются в процессе регулирования правовых основ земельных отношений, при проведении экономической и денежной (нормативной и экспертной) оценки земель, определении размеров платы за землю, планировании мероприятий по воспроизводству плодородия грунтов и повышению урожайности сельскохозяйственных культур, корректировании агротехнологий, проведении эколого-агрохимического районирования (зонирования) территории, разработке рекомендаций относительно рационального и экологически безопасного применения агрохимикатов и др. [11, п.3.5].

Таким образом, усовершенствование контрольно-надзорной деятельности в сфере земельных отношений предполагает сегодня чёткое

определение и соответствующее нормативное закрепление процедуры мониторинга земель, что является необходимым условием эффективного противодействия нарушениям земельного законодательства и несоблюдению норм рационального землепользования. К основным элементам процедуры мониторинга земель отнесены следующие основные стадии: 1) подготовительная стадия (планирование мониторинга, разработка технологии осуществления мониторинга); 2) практическая стадия (подготовка субъектов мониторинга; сбор информации и её предварительная оценка); 3) аналитическая стадия (обработка информации и представление результатов). Для усовершенствования существующего порядка проведения мониторинга земель представляется необходимым: чёткое определение цели и задач мониторинга, методов его проведения; установление и нормативное закрепление основных стадий и этапов процедуры мониторинга земель; четкое закрепление полномочий субъектов реализации данной процедуры; определение основных критериев и нормативов для оценки состояния земельных ресурсов и выявления кризисных ситуаций; разработка и соответствующее законодательное закрепление процедуры участия в международных мониторинговых исследованиях состояния земель и др.

Литერатура References:

1. Большой юридический словарь / под ред. А. Я. Сухарева, В. Е. Крутских. – 2-е изд., перераб. и доп. – М. : ИНФРА-М, 2003. – 704 с.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р., № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002.- № 3–4. – Ст.27.
3. Климишин М. Д. Контроль у сфері державного управління земельними ресурсами / М. Д. Климишин // Державне управління: теорія та практика. – НАДУ. – 2006. - № 1. – 12 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej3/txts/GALUZEVE/05-KLIMISCHIN.pdf>.
4. Кулинич П. Ф. Моніторинг земель / П. Ф. Кулинич // Юридична енциклопедія: в 6 т. Т.3: К-М / [ред.: Ю. С. Шемшученко та ін.]. – К. : Укр. енцикл., 2001. – 791 с. – С. 764.
5. Горбатюк В. М. Організаційно-технологічні особливості здійснення моніторингу земель на регіональному рівні / В. М. Горбатюк, К. В. Клименко // Геодезія, картографія і аерофотознімання. – 2007. – Вип. 69. – С. 150-156.

6. Шеремет А. П. Земельне право України: навч. пос. / А. П. Шеремет. – [2-ге вид.]. – К.: ЦУЛ, 2009. – 632 с.
7. Позняк Е. В. Правові засади здійснення моніторингу об'єктів підвищеної небезпеки / Е. В. Позняк // Актуальні проблеми становлення і розвитку права екологічної безпеки в Україні: Мат. наук.-пр. Круглого столу, 28.03.2014 р., м. Київ / за ред. М. В. Краснова; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Чернівці: Кондратьєв А. В., 2014. – С. 65-68.
8. Перович Л. М. Кадастровий моніторинг земель // Л. М. Перович, Л. В. Винарчик // Геодезія, картографія і аерофотознімання. – 2009. – Вип. 72. – С. 97-101.
9. Оверковська Т. К. Моніторинг земель України : правові аспекти / Т. К. Оверковська // Юридичний вісник. – 2015. - № 1 (15). – С. 125-128.
10. Про затвердження Положення про державну систему моніторингу довкілля : Постанова Кабінету Міністрів України : від 30.03.1998 р., № 391 // Офіційний вісник України. – 1998. - № 13. – Ст. 91.
11. Про затвердження Положення про моніторинг ґрунтів на землях сільськогосподарського призначення : Наказ Мінагрополітики : від 26.02.2004 р., № 51 // Офіційний вісник України. – 2004. - № 13. – Ст. 922.
12. Про затвердження Положення про моніторинг земель : Постанова Кабінету Міністрів України : від 20.08.1993 р., № 661 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/661-93-%D0%BF>.
13. Про затвердження Положення про порядок інформаційної взаємодії органів Мінекоресурсів України та інших суб'єктів системи моніторингу довкілля при здійсненні режимних спостережень за станом довкілля КНД 211.0.1.101-02 : Наказ Мінекоресурсів України : від 21.08.2002 р., № 323 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lawua.info/jurdata/dir238/dk238445.htm>.

Рецензент: професор Руслан Степанюк, начальник кафедри криміналістики, судової медицини и психіатрії Харківського національного університету внутрішніх дел, доктор юридических наук.

ალექსანდრე მუზიჩუკი
მიწის მონიტორინგი როგორც კონტროლისა და
ზედამხედველობის საქმიანობის ფორმა უკრაინაში მიწით
სარეგულირების სფეროში

რეზიუმე

სტატიაში განსაზღვრულია მიწის მონიტორინგის, როგორც მიწით სარეგულირების კონტროლისა და ზედამხედველობის საქმიანობის ფორმის შინაარსი და თავისებურებები. განხილულია მიდგომები მიწების მდგომარეობის მონიტორინგის პროცედურის შესწავლისადმი. მიდგომები ავტორი აანალიზებს უკრაინაში მიწის მონიტორინგის პროცედურის ძირითად სტადიებს, გვთავაზობს მისი სრულყოფის ძირითად მიმართულებებს.

საკვანძო სიტყვები: მიწის მონიტორინგი, საკონტროლო – საზედამხედველო საქმიანობა, ადმინისტრაციული პროცედურა, პროცედურის სტადიები, მიწითი ურთიერთობები.

რეცენზენტი: პროფესორი რუსლან სტეპანიუკი, შინაგან საქმეთა ხარკოვის ეროვნული უნივერსიტეტის კრიმინალისტიკის, სასამართლო მედიცინისა და ფსიქიატრიის კათედრის ხელმძღვანელი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი

Aleksandr Muzychuk

MONITORING OF LANDS AS A FORM OF CONTROL AND SUPERVISORY ACTIVITY IN THE SPHERE OF LAND RELATIONS IN UKRAINE

Summary

The content and specific features of monitoring of lands as a form of control and supervisory activity in the land relations sphere are considered. The current scientific approaches to studying the procedure of land monitoring have been considered. Analysis of the main stages of the procedure of land monitoring in Ukraine has been provided; main directions of its improvement have been determined.

Keywords: monitoring of lands, control and supervisory activity, administrative procedure, stages of the procedure, land relations.

Reviewer: Professor Ruslan Stepaniuk head of criminalistics, forensic and psychiatry chair of Kharkiv National University of Internal Affairs, Doctor of juridical sciences,

УДК 342.56

Олег Батраченко

ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОЛИЦИЕЙ ПУБЛИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ПОРЯДКА И СПОСОБЫ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УКРАИНЫ

В статье охарактеризовано законодательство некоторых европейских стран в сфере регулирования обеспечения полицией публичной безопасности и порядка; выявлены особенности такого регулирования; предложены пути применения положительного опыта европейских государств относительно административно-правового регулирования обеспечения полицией публичного порядка и безопасности в законодательстве Украины.

Ключевые слова: полиция, административное законодательство, публичная безопасность, публичный порядок, европейский опыт.

Постановка проблемы. Определение путей совершенствования административного законодательства, регламентирующего обеспечение Национальной полицией публичной безопасности и порядка в Украине, требует изучения зарубежного опыта в этой сфере. Его учет необходим при разработке правовой концепции повышения эффективности деятельности Национальной полиции Украины в рассматриваемом направлении, поскольку это позволит не только комплексно подойти к решению данной задачи, но и даст возможность предвидеть результаты от внедрения тех или иных конкретных мер, в частности, избежать практических ошибок, выбрать наиболее оптимальный вариант организации деятельности Национальной полиции по обеспечению общественной безопасности и порядка.

Особенно важным для Украины является учет европейского опыта, поскольку принятый нашим государством курс на евро интеграцию обязывает Украину привести национальное законодательство в соответствие с европейскими стандартами и нормами. Показательным является опыт государств ЕС по организации единого информационного пространства в органах полиции всех уровней, детальная регламентация взаимодействия различных структурных подразделений полицейских органов, а также сотрудничество с другими государственными органами.

Актуальность темы исследования подтверждается отсутствием научных трудов, посвящённых определению путей использования

В соответствии с Законом «Об организации Баварской государственной полиции» к полиции отнесены все полицейские силы Республики Бавария. Ст. 3 уточняет, что каждый чиновник полиции, задействованный на службе публичной безопасности, уполномоченный на выполнение задач полиции на всей территории государства. При этом, в структуре полиции образуется Служба административной полиции, выполняющая центральные административные задачи полиции. В отдельной статье исследуемого закона указано, что служебные инстанции полиции должны сотрудничать между собой и с другими учреждениями, задачей которых является предупреждение угроз для публичной безопасности и порядка, и информировать органы обеспечения безопасности о состоянии безопасности [2, с. 57].

Полномочия полиции, в том числе, в сфере обеспечения общественной безопасности и порядка в Баварской республике определены Законом «О задачах и полномочиях Баварской государственной полиции». Согласно ст. 11 полиция может принимать меры, необходимые для преодоления существующей в конкретном случае угрозы для общественной безопасности или порядка, если в других статьях не предусмотрены особые полномочия полиции. Меры в этом смысле полиция может частности применить тогда, когда это необходимо для того, чтобы: 1) прекратить или предотвратить совершение уголовных нарушений, нарушений порядка или антиконституционных действий; 2) устранить последствия, появившиеся из-за таких деяний; 3) преодолеть угрозы или устранить последствия, которые угрожают жизни, здоровью или свободе личности или объектов, сохранение которых представляется необходимым в публичных интересах [2, с. 60].

Итак, законодательство о полиции ФРГ достаточно подробно регламентирует полномочия полицейских органов в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка (которое признано основным заданием деятельности полиции), а также предусматривает формирование специальной службы, которая осуществляет административную деятельность в этой сфере – административной полиции.

Современная полицейская система Франции представляет собой сложный аппарат с собственной структурой, призванной защищать интересы администрации. Структурно вышеуказанный аппарат состоит из следующих подразделений: национальная полиция, муниципальная полиция, жандармерия. Большинство функций в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка выполняет

жандармерия. Административная полиция занимается предупреждением правонарушений и выполняет другие профилактические функции. Судебная (уголовная) полиция занимается раскрытием преступлений, выявлением обстоятельств их совершения, розыском, задержанием преступников и передачей обвиняемых судебным органам [3, с. 464].

Полномочия полиции Французской республики в сфере обеспечения общественной безопасности и порядка определены Законом Франции «Об усилении безопасности и защиты свободы личности» от 1981 г. [4, с. 602]. Законодательство достаточно подробно регламентирует деятельность полиции в сфере борьбы с преступностью и охраной публичного порядка. Особенно это относится к реализации функций судебной полиции – совокупности полномочий и деятельности по констатации нарушений любых запретительных норм, обеспеченных уголовно-правовой санкцией, сбору доказательств и передачи правонарушителей судебной власти [5, с. 142].

В Великобритании законодательство в исследуемой сфере представлено Законом Соединенного Королевства «О полиции» от 1996 г. Как отмечает М. В. Лошицкий, британская полиция большую часть времени при выполнении возложенных на нее обязанностей занимается охраной публичного порядка, и эта задача является доминирующей в деятельности полиции, а также важным элементом является то, что функции по охране публичного порядка выполняет каждый полицейский независимо от звания и должности [6, с. 158].

В то же время, работа полиции Великобритании по охране публичного порядка, предупреждению правонарушений, задержанию и изоляции правонарушителей, изданию распоряжений и нормативных актов, направленных на улучшение состояния публичного порядка и безопасности не относится к административной деятельности. Употребляется термин «охрана королевского порядка» и заимствованное в США определение – «охрана публичного (общественного) порядка» [6, с. 8].

Таким образом, терминология, используемая в полицейском законодательстве Великобритании, близка к той, что используется в новом Законе Украины «О Национальной полиции». Однако, по своему содержанию деятельность по охране публичного порядка и безопасности в Великобритании не относится к административной, поскольку осуществляется всеми подразделениями и службами полиции. При этом, следует отметить, что Закон «О полиции» детально регламентирует вопросы планирования деятельности

полиции, ее структуру, сотрудничество с другими государственными учреждениями в сфере охраны публичного порядка и безопасности.

В частности, в ст. 6А отмечается, что каждый орган полиции должен до начала каждого соответствующего трехлетнего периода, выдавать план («трехлетний стратегический план»), которым определяется среднесрочная и долгосрочная стратегия полицейской деятельности в этой зоне в течение данного периода времени. Предполагается также планирование деятельности местной полицией. Ст. 23 регламентировано что, если старшие офицеры нескольких сил полиции считают, что любые полицейские функции могут выполняться более эффективно или результативно в случае совместных действий этих сил, они имеют право по определению органов полиции, которые содержат такие силы, заключить в этих целях договор о сотрудничестве [2, с. 241-242, 250]. То есть взаимодействие между различными силами (отделами) полиции осуществляется в форме сотрудничества на договорной основе. Это является специфической чертой деятельности полиции Великобритании.

Свои особенности имеет функционирование полиции в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка в Королевстве Бельгии, где полицейское законодательство представлено рядом законов, в частности, законами Королевства Бельгии «О деятельности полиции» от 1992 г., «Об организации интегрированной полицейской службы полиции, структурированной на два уровня» от 1998 г., «О дисциплинарном уставе персонала полицейских служб» от 1999 г.

Статьей 1 Закона «О деятельности полиции» регламентировано, что при выполнении задач административной или судебной полиции, службы полиции обеспечивают соблюдение и способствуют защите индивидуальных свобод и прав, а также демократического развития общества. Кроме того, подчеркивается, что любые меры принуждения (полицейские меры) могут применяться исключительно в соответствии, на основании и в порядке, определенном законодательством [2, с. 113]. Характерно, что в данном Законе отдельный раздел посвящен вопросу координации и руководству операциями, применяемыми органами полиции.

Статьей 14 Закона Королевства Бельгия «О деятельности полиции» определено содержание деятельности органов полиции по обеспечению публичной безопасности и порядка. В частности, отмечается, что при выполнении задач административной полиции службы полиции заботятся о поддержании публичного порядка, в частности о соблюдении законов и требований полицейских уставов, осуществляющих предупреждение нарушений, и обеспечивают защиту лиц и имущества. С этой целью они

обеспечивают общий надзор и проводят контроль в местах, к которым они имеют доступ на законных основаниях, подают отчеты о выполнении задач компетентным органам, а также передают информацию, собранную при выполнении задач, осуществляют меры, которые относятся к их полномочиям, и поддерживают связь между собой и с компетентными административными органами [2, с. 119]. Также органы полиции осуществляют надзор за душевнобольными, за осужденными, которым изменен порядок исполнения наказания в виде лишения свободы, за осужденными, в отношении которых принято решение о приостановлении исполнения наказания, следят за соблюдением требований законодательства о въезде на территорию страны, пребывание на ней, устройства и выдворение иностранцев и тому подобное.

Итак, в Королевстве Бельгия, как и в большинстве стран ЕС, образуется специальный отдел полиции – административная полиция, к основным задачам которого относится обеспечение и поддержание публичной безопасности и порядка.

В Португальской Республике с целью охраны публичной безопасности образуется полиция публичной безопасности, которая функционирует в соответствии с Законом «Об организации полиции публичной безопасности» от 2007 г.

Согласно ст. 1 этого Закона миссия полиции публичной безопасности состоит в обеспечении демократической законности, внутренней безопасности и прав граждан в соответствии с Конституцией и законами. Характерно, что полиция публичной безопасности подотчетна члену правительства, который отвечает за внутреннюю администрацию, а организация этой полиции является единственной на всей территории государства [2, с. 202]. Такой способ организации полиции способствует выработке единого по всей территории государства подхода в сфере охраны публичной безопасности, а также подчинению единым правилам ее обеспечения.

Статьей 32 Закона Португальской Республики «Об организации полиции публичной безопасности» определены задачи полиции публичной безопасности, основными из которых являются: (а) гарантировать условия безопасности, которые дают возможность для реализации прав и свобод, уважения к гражданам, а также возможность полноценного функционирования демократических институтов в соответствии с принципами легальности и деятельности правового государства; (б) гарантировать публичный покой и порядок, защиту лиц и имущества; (с) обеспечивать общее предупреждение преступности во взаимодействии с другими силами и службами

безопасности; (d) предотвращать совершение других действий, противоречащих закону и установленным правилам [2, с. 202].

Таким образом, полицейское законодательство Португальской Республики предусматривает создание разветвленной системы полиции публичной безопасности как самостоятельной организации, имеющей единый центр управления, единые полномочия и функции.

В Польше также введена централизованная модель управления полицией. Взаимодействие иерархических ступеней «полицейских лестниц» (организационных единиц и организационных звеньев) основывается на соблюдении принципа субординации. Управление в сфере внутренних дел осуществляется комплексным министерством, имеющим признаки бюрократической организации. Реализуя преимущественно контрольную и методологическую функции, профильные отделы (департаменты) министерств обеспечивают обработку концептуальных вопросов правоохранительной деятельности и формирование стандартов оперативно-служебной работы, налаживания и поддержания сотрудничества субъектов полицейской деятельности и т.д. [8, с. 393].

Основными задачами полиции Польши в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка в соответствии с ч. 2 ст. 1 Закона Республики Польша «О полиции» от 6 апреля 1996 г. являются: 1) охрана жизни и здоровья людей, а также имущества от противоправных посягательств, угрожающих этим благам; 2) охрана безопасности и публичного порядка, в том числе обеспечение спокойствия в публичных местах, а также в средствах публичного транспорта и публичного сообщения, в дорожном движении и на водоемах, предназначенных для общего пользования; 3) инициирование и организация мероприятий, имеющих целью предупреждение совершения преступлений и проступков, а также криминогенных явлений, и сотрудничество в этой области с органами государственной власти и местного самоуправления, а также общественными организациями и т.д. [2, с. 358].

В Республике Польша практикуется привлечение к исполнению обязанностей полиции в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка различных общественных формирований. По этому поводу А. С. Проневич отмечает, что основанные на волонтерских началах общественные квазиполицейские формирования (добровольные полицейские службы, стражи безопасности, гражданские стражи) являются действенной формой самоорганизации населения и альтернативой неконтролируемому объединению граждан. Подобные формирования в Германии законодательно признаны «частью

полицейской исполнительной службы». Зато организационно-правовые основы деятельности «гражданских сторожей» в Польше определяются советами гмин (городов) [8, с. 395].

Подытоживая опыт правового регулирования полицейской деятельности в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка в зарубежных странах ЕС, можно сделать следующие выводы: 1) в этих государствах применяются термины «публичная безопасность» и «публичный порядок»; 2) в большинстве стран ЕС для выполнения функций охраны публичной безопасности и порядка создается специальный полицейский орган – административная полиция (ФРГ, Французская Республика и др.), полиция публичной безопасности (Португальская Республика); исключением является полиция Великобритании, где полномочия в данной сфере выполняют все отделы и органы полиции; 3) полицейское законодательство этих государств детально регламентирует (как правило, в нескольких законодательных актах) вопрос полномочий полицейских органов в сфере обеспечения публичной безопасности и порядка, планирование деятельности полиции, ее структуру, сотрудничество с другими государственными учреждениями в сфере охраны публичного порядка и безопасности, порядок взаимодействия между различными полицейскими силами.

На основе проведенного анализа зарубежного законодательства стран ЕС в сфере регулирования деятельности полиции по обеспечению публичной безопасности и порядка, можно предложить следующие способы его применения в соответствующем законодательстве Украины:

1) наделение территориальных (местных) органов полиции более широким кругом полномочий в сфере охраны публичной безопасности и порядка; привлечение органов местного самоуправления к участию в нормативно-правовом регулировании деятельности местной полиции, в частности, определение ее структуры и штатной численности, приоритетных задач, требующих решения в соответствующем регионе;

2) более активное привлечение общественных и других гражданских формирований к обеспечению публичной безопасности и порядка наряду с государственной полицией;

3) введение системы планирования деятельности Национальной полиции Украины на всех уровнях; закрепление в Законе Украины «О Национальной полиции» принципов разработки перспективных и текущих планов на соответствующих территориях.

Литература

References:

2. Концептуальні засади розвитку системи забезпечення національної безпеки України : аналіт. доп. / О. О. Резнікова, В. Ю. Цюкало, В. О. Паливода, С. В. Дрьомов, С. В. Сьомін. – К. : НІСД, 2015. – 58 с.
3. Статус поліції: міжнародні стандарти і зарубіжне законодавство / за заг. редакцією О.А. Банчука. – К. : Москаленко О. М., 2013. – 588 с.
4. Соболь Є. Ю. Досвід організації та діяльності поліції провідних країн Європи / Є. Ю. Соболь, С. С. Коломойцев // Форум права. – 2010. – № 2. – С. 461–466.
5. Білоконь М. В. Державне управління у сфері охорони громадського порядку : монографія / М. В. Білоконь. – Х. : НУВС, 2004. – 700 с.
6. Шишкарєв С. Н. Полицейская система Франции: дисс. ... канд. юр. наук: спец. 12.00.14 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Шишкарєв Сергей Николаевич. – М., 2001. – 166 с.
7. Лошицький М. В. Адміністративно-правові відносини в сфері охорони громадського порядку: дис. ... канд. юр. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Лошицький Михайло Васильович. – К., 2002. – 181 с.
8. Заросило В. О. Порівняльний аналіз адміністративної діяльності міліції України та поліції зарубіжних країн (Великобританії, Канади, США та Франції): автореф. дис. канд. юр. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / В. О. Заросило. – К., 2002. – 21 с.
9. Проневич О. С. Організаційно-правові засади діяльності поліції (міліції) Німеччини, Польщі та України: порівняльно-правовий аналіз: дис. ... доктора юр. наук: спец. 12.00.07 «Теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право» / Проневич Олексій Станіславович. – Х., 2011. – 445 с.

Рецензент: професор Александр Музычук, начальник факультета підготовки спеціалістів для слідствених подразделений Харківського національного університету внутрішніх дел, доктор юридических наук,

ოლეგ ბატრაჩენკო
ევროპული გამოცდილება პოლიციის მიერ საჯარო
უსაფრთხოების უზრუნველყოფის სამართლებრივ
რეგულირებასა და წესრიგში და მისი გამოყენების
მეთოდები უკრაინის კანონმდებლობაში

რეზიუმე

სტატიაში დახასიათებულია პოლიციის მიერ საჯარო უსაფრთხოების უზრუნველყოფის რეგულირების სფეროში ზოგიერთი ევროპული ქვეყნის კანონმდებლობა; გამოვლინებულია ასეთი რეგულირების თავისებურებები; ავტორი გვთავაზობს უკრაინის კანონმდებლობაში პოლიციის მიერ საჯარო წესრიგისა და უსაფრთხოების სფეროში ევროპული საველმწიფოების დადებითი გამოცდილების გამოყენების გზებს

საკვანძო სიტყვები: პოლიცია, ადმინისტრაციული კანონმდებლობა, საჯარო უსაფრთხოება, საჯარო წესრიგი, ევროპული გამოცდილება

რეცენზენტი: პროფესორი ალექსანდრე მუზინუკი, შინაგან საქმეთა ხარკოვის სამმებრო სპეციალისტების მომზადების ფაკულტეტის ხელმძღვანელი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი

Oleh Batrachenko

EUROPEAN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION OF GUARANTEEING PUBLIC SAFETY AND ORDER BY THE POLICE AND THE WAYS OF ITS USAGE IN THE LEGESLATION OF UKRAINE

Summay

The author of the article has characterized legislation of some European countries in the sphere of regulation of guaranteeing public safety and order by the police; has revealed the features of this regulation; has offered the ways of using the positive experience of European countries with respect to administrative and legal regulation of guaranteeing public order and safety by the police in Ukrainian legislation.

Keywords: police, administrative law, public safety, public order, European experience.

Reviewer: professor Aleksandr Muzychuk, Head of the Faculty for Training Investigators of Kharkiv National University of Internal Affairs, doctor of juridical sciences.

УДК 342.9

Катерина Избаш

ПОНЯТИЕ СИСТЕМЫ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ

В статье, на основе научных взглядов ученых, исследованы теоретические подходы относительно толкования таких понятий, как «система» и «правоохранительные органы». С учетом конструктивного анализа научных разработок и действующего законодательства, предоставлено авторское видение сущности понятия «системы правоохранительных органов». Отмечено, что система правоохранительных органов представляет собой систему субъектов, осуществляющих правоохранительную деятельность, и которые призваны защищать законные права и интересы граждан Украины.

Ключевые слова: *система, правоохранительные органы, система правоохранительных органов, субъект, элемент.*

Постановка проблемы. Деятельность государственных и общественных органов охватывает различные сферы жизни. Государство выполняет много как внутренних, так и внешних функций: обеспечение развития экономики как в целом, так и отдельных ее сфер, осуществление внешней политики, создание условий для развития науки, культуры, образования, поддержание обороноспособности страны и многие другие. Справедливым будет отметить, что одно из центральных мест занимает выполнение задач, связанных с защитой прав и свобод человека и гражданина, обеспечением правопорядка и законности, защитой прав и законных интересов государственных и негосударственных организаций, борьбе с преступностью и другими правонарушениями. Выполнение указанных выше задач возлагается на систему правоохранительных органов Украины. Однако, приходится констатировать тот факт, что понятие «системы правоохранительных органов» является одним из самых неопределенных в украинском правоведении.

Состояние исследования. Выяснению сущности понятия «правоохранительные органы» уделялось внимание в научных исследованиях С.С. Алексеева, А.М. Бандурки, М.М. Белоусова, И.Ю. Богдановской, В.П. Божьева, В.В. Бойцовой, И.Ф. Бутко, Т.В. Варфоломеевой, Н.А. Ковалева, М.И. Козюбры, В.В. Копейчикова, В.А. Котюка, Б.С. Крылова, И.М. Кузнецова, И.Ф. Кузьмина, В.П. Рябцева, И.С. Самощенко, А.А. Селиванова,

О.Ф. Скакун, А.Д. Тихомирова, Ю. Тихомирова, М. И. Хавронюка, М.В. Цвика и других. Однако, по нашему мнению, недостаточно раскрытой остается проблема выяснения сущности понятия «системы правоохранительных органов».

Именно поэтому целью статьи является: рассмотреть сущность понятия «системы правоохранительных органов».

Изложение основного материала. Изложение основного материала данного исследования предлагаем начать с определения сущности таких понятий, как «система» и «правоохранительные органы». Понятие «система» широко используется как в научной литературе, так и в повседневной жизни. Следовательно, термин «система» происходит от древнегреческого σύστημα - «сообщение» и буквально означает целое, составленное из частей. С философской точки зрения, «система» - это целостный комплекс взаимосвязанных элементов, которые, выступая системой более низкого порядка, одновременно представляют собой «элементы системы высшего порядка» [1, с.381]. В Новом толковом словаре Украинского языка понятие «система» - это порядок, обусловленный правильным, планомерным расположением и взаимной связью частей чего-либо; форма организации, строение чего-либо (государственных, политических, хозяйственных единиц, учреждений и т. д.); строение, структура, составляет единство закономерно расположенных и функционирующих частей [2, с. 286]. Под системой, утверждает С.А. Комаров, следует понимать сложноорганизованное целое, включающее элементы, соединенные различными связями и взаимоотношениями [3, с. 188]. Любая система, продолжает автор, предусматривает два основных компонента, во-первых, структуру – отделение и набор относительно самостоятельных элементов в рамках единого более общего целого (процесса), и во-вторых, взаимодействие элементов структуры [3, с. 232]. По мнению кибернетика В.А. Карташова, система – это функционирующая совокупность материальных образований, взаимодействующих в достижении определенного результата, необходимого для удовлетворения исходных потребностей [4, с. 79]. В свою очередь Н.М. Онищенко утверждает, что система – это упорядоченная совокупность элементов, взаимосвязанных и взаимодействующих друг с другом, которая имеет относительную самостоятельность и органическое единство, характеризуется внутренней целостностью и автономностью функционирования [5, с. 63]. С точки зрения ученых Н.Р. Нижник и А.А. Машкова, «система» - это совокупность взаимосвязанных и расположенных в определенном порядке элементов, составляющих

целостное образование, обладающее определенными свойствами, которые не сводятся к сумме свойств ее элементов [6, с. 27], и такие которые обеспечивают целостное функционирование государства и ее институтов [7, с. 123]. Согласно позиции, которую высказывает Ю.И. Черняк, система – это отражение в сознании субъекта (исследователя, наблюдателя) свойств объектов и их отношений в решении задачи исследования, познания [8].

Следует также отметить позицию В.С. Тюхтина, который к основным характеристикам системы относит: 1) элементы, которые имеют реальные обязанности между собой; 2) наличие, именно системно-образующих, а не каких-либо связей; 3) не аддитивность свойств системы качествам ее отдельных элементов [9, с. 48-49]. В свою очередь известная украинская учена Л. Луць указывает, что «система» - это целостная совокупность (комплекс) закономерно расположенных и взаимосвязанных и взаимодействующих элементов [10, с. 48]. Заслуживает внимания определение предложенное К. Сорокой, по его мнению, система – это множество элементов, находящихся в определенном соответствии и связях друг с другом, они взаимодействуют между собой, создают определенную целостность и как целое взаимодействуют с окружающей средой [11, с. 26]. К основным признакам системы, по нашему мнению, следует отнести следующие: 1) комплексность (совокупность) элементов; 2) упорядоченность и делимость элементов; 3) наличие связей между ними; 4) наличие целостных свойств. Таким образом, понятие «системы» является универсальным и применяется во многих отраслях научного познания, оно представляет собой совокупность четко определенных элементов, которые в своей совокупности являются целостными и упорядоченными.

На следующем этапе нашего исследования, рассмотрим сущность понятия «правоохранительных органов». Следует заметить, что выяснению сущности данного понятия уделяли внимание многие ученые, однако единого подхода к его определению так сформировано и не было. Понятие «правоохранительные органы» приобрело широкого потребления после принятия Конституции Украины 1996 г. В частности часть 3 ст. 17 Основного Закона положила основу обеспечения государственной безопасности и защиты государственной границы Украины на «соответствующие воинские формирования и правоохранительные органы государства, организации и порядок деятельности которых определяются законом» [12]. В.М. Дубинчак отмечает, что правоохранительные органы – это согласованная система уполномоченных субъектов, являющихся элементом

механизма государства, которая осуществляет выполнение правоохранительных функций в соответствии с требованиями действующего законодательства Украины [13]. Авторы учебника «Суд, правоохранительные и правозащитные органы Украины» под правоохранительным органом понимают государственное учреждение (или государственное юридическое лицо), которое действует в системе органов власти и выполняет на основе закона государственные функции (властные, организационно-распорядительные, контрольно-проверочные и т.п.) в различных сферах внутренней и внешней деятельности Украинского государства [14, с. 7]. С точки зрения Р. Тевлина, правоохранительные органы – это все государственные органы, которые наделены определенными полномочиями в области контроля за соблюдением законности и правопорядка. К ним относятся специальные государственные инспекции, контролирующие органы и тому подобное. При этом автор отмечает, что общественные организации, которые участвуют в правоохранительной деятельности, не входят в систему правоохранительных органов [15, с. 53]. В свою очередь А.М. Бандурка указывает, что правоохранительные органы – это государственные учреждения и организации, которые функционируют в обществе, главной целью деятельности которых является обеспечение законности, борьба с преступностью и другими правонарушениями [16, с. 21-23]. Я. Кондратьев дает такое определение понятию «правоохранительный орган», - это государственный орган, основным (или главным) предметом деятельности которого является законодательно определенные функции или задачи по охране права, восстановлению нарушенного права или организации исполнения наказания, защите национальной (государственной) безопасности, поддержание правопорядка, обеспечение состояния законности [17]. В.П. Божьев считает, что правоохранительные органы образуют определенным образом обособленную по признаку профессиональной деятельности самостоятельную группу органов государства, которые имеют свои четко определенные задачи. То есть критерием выделения правоохранительных органов из общей массы органов государства в этом случае есть круг задач [18]. М.И. Мельник и М.И. Хавронюк правоохранительными органами считают только те государственные органы, которые, действуя в рамках уголовно-процессуальной или административной процедуры, ведут борьбу с преступностью и правонарушениями, влекущими юридическую ответственность исключительно в сфере публичного права. К таким они относят: суды, органы прокуратуры, милиции, налоговой милиции, Службы

безопасности Украины, Управления государственной охраны, пограничных войск, Военную службу правопорядка в Вооруженных Силах Украины, дознание государственной таможенной службы, дознание государственного пожарного надзора, Государственного департамента по вопросам исполнения наказаний [19, с. 31-32]. Интересным является мнение авторского коллектива учебника «Правоведение» под общей редакцией А.М. Колодий и А.Ю. Олейник, в котором указано, что правоохранительные органы – это структурированные коллективы служащих, осуществляющих государственные и негосударственные функции контроля, надзора, досудебного следствия, охрану и защиту всех форм собственности, охрану природы, охрану прав, свобод и законных интересов человека и гражданина другие правоохранительные функции. Автор отмечает, что в механизме Украинского государства и гражданского общества правоохранительные органы занимают особое место. Они отличаются от других органов по ряду признаков, а именно: а) их правоохранительная деятельность имеет определенную специализацию и во многих случаях является не только главным, но и единственным направлением деятельности; б) они создаются и действуют на основании Конституции и законов Украины; в) имеют государственно-властные полномочия для выполнения своих обязанностей; г) имеют возможность применять средства государственного принуждения к правонарушителям; д) применяют другие предусмотренные законом виды ограничений; е) имеют относительную самостоятельность, собственную структуру, некоторые другие особенности по отношению к другим государственным органам; е) непосредственно занимаются предупреждением правонарушений; ж) могут быть государственными и негосударственными [20].

Подводя итог всего вышесказанного, следует согласиться с позицией А.В. Ильченко, который указывает, что обычно в юридической науке характерными чертами правоохранительных органов являются [21]:

- осуществление ими определенных функций, в частности: обеспечение законности и охраны правопорядка в обществе, борьба с правонарушениями, охрана законных прав и интересов граждан, юридических лиц, общества и государства в целом, которые в совокупности называют «правоохранительной деятельностью»;

- наличие в них для выполнения указанных функций соответствующих государственно-властных полномочий, в частности

возможности издавать нормативно-правовые акты регулятивного характера, обязательные для выполнения теми, кому они адресованы;

- возможность непосредственно применять различные меры принуждения;

- осуществление их деятельности под особым государственным контролем и надзором на основе закона и в установленном порядке.

Законы Украины также по-разному трактуют понятие «правоохранительные органы». Так, в Законе Украины «Об основах национальной безопасности Украины» указано, что «правоохранительные органы – это органы государственной власти, на которые Конституцией и законами Украины возложено осуществление правоохранительных функций», а в Законе Украины «О демократическом гражданском контроле над Военной организацией и правоохранительными органами государства» правоохранительные органы определяются как государственные органы, которые в соответствии с законодательством осуществляют правоприменительные или правоохранительные функции [22, с. 275]. Итак, нечеткое, противоречивое и непоследовательное определение понятия «правоохранительный орган» в различных законах Украины и научных подходах, негативно влияет на деятельность этих органов, поскольку непосредственным образом касается правового регулирования компетенции таких органов, правового и социального статуса их работников и тому подобное.

Относительно толкования понятия «системы правоохранительных органов» можно сказать, что в общем понимании ее определяют как систему субъектов, осуществляющих правоохранительную деятельность. Субъектами этой системы являются: государство через законодательные, исполнительные, судебные органы, президентские структуры, прокуратуру и т.д.; некоторые общественные организации и объединения; отдельные граждане, которым государством делегируются определенные полномочия с учетом соответствующего распределения среди них компетенции, форм и средств осуществления [22]. В свою очередь А.Л. Соколенко указывает, что система правоохранительных органов – это относительно самостоятельная подсистема институциональной подсистемы правоохранительной системы, которую представляет целостная иерархическая, структурированная совокупность взаимообусловленных и взаимодействующих правоохранительных органов, она сформирована по функциональному критерию для общего профессионального осуществления правоохранительной деятельности [23].

Вывод. Таким образом, суммируя вышесказанное, считаем возможным предоставить авторское определение понятия «системы правоохранительных органов». Это единая, структурированная совокупность государственных субъектов, осуществляющих правоохранительную деятельность. Они находятся в постоянном взаимодействии друг с другом, и имеют четко определенные структуру, задачи, а также общую цель: обеспечить и защитить законные права и интересы человека и гражданина. Важным и необходимым, по нашему мнению, является законодательное закрепление единого определения указанного понятия, это в значительной степени облегчило бы деятельность субъектов, входящих в систему правоохранительных органов.

Литература

References:

1. Алексеев П.В., Панин А.В. Философия. Учебник. – М.: Проспект, 1997. – 568 с.
2. Новий тлумачний словник української мови у чотирьох томах / Укладачі В. Яременко, О. Сліпушко.–К.:“Аконіт”, 1998. – Т. 4. – 944 с.
3. Комаров С.А. Общая теория государства и права. Курс лекций / С.А. Комаров. – 2-е изд., испр. и доп. – М.: Манускрипт, 1996.- 316с.
4. Карташев В. А. Система систем. Очерки общей теории и методологии. // В. А. Карташев – М: «Прогресс-Академия», 1995. – 325 с.
5. Оніщенко Н.М. Загальна характеристика правової системи як інтегруючої категорії юридичної науки / Н.М. Оніщенко // Правова держава: Щорічник наукових праць Інституту держави і права ім. В.М.Корецького НАН України. Вип.П. — К.: Вид. Дім «Юридична книга», 2000. — 628 с.
6. Нижник Н.Р, Машков О.А. Системний підхід в організації державного управління: Навч. посіб. / За заг. ред. Н.Р.Нижник.– К.:Вид-во УАДУ, 1998.– 160 с.
7. Атаманчук Г.В. Обеспечение рациональности государственного управления / Г.В. Атаманчук. – М.: Юрид. лит., 1990. – 290 с.
8. Черняк Ю.И. Системный анализ в управлении экономикой. – М.: Экономика, 1975. – 191 с.
9. Тюхтин В.С. Системно-структурный подход и специфика философского знания / В.С. Тюхтин //Вопросы философии. – 1968. - №11.- с.42-51

10. Луць Л. Критерії системного аналізу – методологічні основи дослідження правової системи / Л.Луць // Вісник Львівського університету. Серія юридична. – 2001. – Вип. 36. – С. 48- 50.
11. Солодкий В.О. Управління регіональним розвитком житлово-комунального господарства / В.О. Солодкий // Вісник Українського державного університету водного господарства та природокористування. Серія: економіка: зб. наук. пр. – Рівне: Український державний університет водного господарства та природокористування, 2002. – Вип. 5 (18). – С. 187–193.
12. Тацій В. Я. Поняття та система правоохоронних органів: у контексті системних змін до Конституції України / В. Я. Тацій // Вісник Академії правових наук України : зб. наук. пр. – Х. : Право, 2012. – 2012 р. №4(71). – С. 3-17.
13. Дубінчак В. М. Правоохоронна діяльність: сутність, суб'єкти, засоби забезпечення (теоретико-правовий аспект): дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / В. М. Дубінчак ; Київ. нац. ун-т внутр. справ. – К., 2010. – 425 с.
14. Суд, правоохоронні та правозахисні органи України : підручник / О. С. Захарова, В. Я. Карабань, В. С. Ковальський (кер. авт. кол.) та ін. ; відп. ред. В. Маляренко. – К. : Юрінком Інтер, 2004. – 376 с.
15. Тевлін Р. Про поняття «правоохоронні органи» у широкому та вузькому розумінні / Р. Тевлін // Радянське право. – 1985. – № 7. – С.51–54.
16. Бандурка О. М. Основи управління в органах внутрішніх справ України : теорія, досвід, шляхи удосконалення / О. М. Бандурка. – Х. : Основа, 1996. – 398 с.
17. Кримінальне право України: Загальна частина / Відп. ред. Кондратьєв Я. Ю. – К.: Правові джерела, 2002. – 425 с.
18. Правоохранительные органы Российской Федерации : учеб. для высш. юрид. учеб. заведений и юрид. ф-тов / [В. Н. Аргунов, В. К. Бобров, В. П. Божьева и др. ; под ред. В. П. Божьева ; рец. В. Б. Алексеев]. – 3-е изд., испр. и доп. – М. : Спарк, 2000. – 415 с
19. Мельник М. І. Правоохоронні органи та правоохоронна діяльність : навч. посіб. / М. І. Мельник, М. І. Хавронюк. – К. : Атіка, 2002. -576 с
20. Колодій А.М., Олійник А.Ю. Правознавство: Підручник. / А.М.Колодій, К. Правова єдність ВАВ. – 2009. – 792 с.
21. Ільченко, О.В. Визначення системи державних правоохоронних органів України та їх місце в системі органів державної влади [Текст]/ О.В.Ільченко // Юридична наука: політичні, економічні та соціальні витоки сьогодення: матеріали Міжнародної науково-практичної

конференції (01-02 грудня 2011 р.)- Київ: Центр правових наукових досліджень, 2011. С. 96-98.

22. Економічна безпека: навч. посіб. / О. Є. Користін, О. І. Барановський, Л. В. Герасименко та ін.; за ред. О. М. Джужі. — К.: Алерта; КНТ ; Центр учбової літератури, 2010. — 368 с.

10. Соколенко О. Л. Адміністративно-правові засади захисту прав громадян у діяльності правоохоронних органів : дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.07 / О. Л. Соколенко; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – Харків, 2013. – 207 с.

Рецензент: профессор Александр Музычук начальник факультета подготовки специалистов для следственных подразделений Харьковского национального университета внутренних дел, доктор юридических наук.

კატერინა იზაში სამართლდამცავი ორბანოების სისტემის ცნება

რეზიუმე

სტატიაში ავტორმა, მეცნიერთა შეხედულებებზე დაყრდნობით გამოიკვლია ისეთი ცნებების განმარტებები, როგორცაა „სისტემა“, „სამართლდამცავი ორბანობი“. მეცნიერული დამუშავებისა და მომქმედი კანონმდებლობის კონსტრუქციული ანალიზის გათვალისწინებით სტატიაში წარმოდგენილია „სამართლდამცავი ორბანობის სისტემის“ ცნების არსის ავტორისეული ხედვა. აღნიშნულია რომ სამართლდამცავი ორბანობის სისტემა სუბიექტების სისტემას წარმოადგენს, რომელიც ახორციელებს სამართლდამცველ საქმიანობას და რომელიც მოწოდებულია დაიცვას უკრაინის მოქალაქეთა ინტერესები და კანონიერი უფლებები.

საკვანძო სიტყვები: სისტემა, სამართლდამცავი ორბანობი, სამართლდამცავი ორბანობის სისტემა, სუბიექტი, ელემენტი.

რეცენზენტი: პროფესორი ალექსანდრ მუზინუკი, შინაგან საქმეთა სარკოვის სამმებრო სპეციალისტების მომზადების ფაკულტეტის ხელმძღვანელი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი

Katerina Izbash

THE CONCEPT OF THE SYSTEM OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES

Summary

The author of the article based on scientific views of scholars has researched theoretical approaches to the interpretation of the concepts such as “system” and “law enforcement agencies”. Taking into account the structural analysis of scientific developments and the current legislation, the author’s vision on the essence of the definition of “the system of law enforcement agencies” has been provided. It is emphasized that the system of law enforcement agencies is a system of subjects carrying out law enforcement activities and are to protect the legitimate rights and interests of citizens of Ukraine.

Keywords: system, law enforcement agencies, the system of law enforcement agencies, subject, element.

Reviewer: Professor Aleksandr Muzychuk, Head of the Faculty for Training Investigators of Kharkiv National University of Internal Affairs.

სახელომწოზო და რელოობი

Валерий Кузев
**АННИГИЛЯЦИОНИЗМ КАК АЛЬТЕРНАТИВА
ТРАДИЦИОННОЙ МОДЕЛИ АДА**

В статье исследуется учение об аннигиляционизме, представляющее собой одну из основных эсхатологических доктрин в христианской традиции. Автор прослеживает становление данной концепции и анализирует ряд аргументов сторонников этого взгляда.

Проводится общий обзор процесса становления аннигиляционизма в историко-религиоведческой перспективе. Автор обращается к трудам богословов и философов, которые оказали влияние на развитие учения о конечном уничтожении грешников.

Далее анализируются некоторые разновидности аннигиляционной теории и рассматриваются доводы современных приверженцев этой позиции. Значительное внимание уделяется вопросам корреляции аннигиляционизма с учением о небытии зла в христианской религиозной философии и философской теологии. Автор также обращается к этической проблематике ретрибутивной справедливости в контексте учения о загробном наказании.

Ключевые слова: аннигиляция, традиционная модель ада, воздаяние, эсхатология.

Проблема ада занимает важное место в современных философских и теологических дискуссиях. Одна из возможных альтернатив традиционной концепции ада – аннигиляционизм (деструкционизм). В рамках данной теории отрицается тезис традиционной модели о вечном сознательном существовании в аду, вместо этого выдвигается утверждение, согласно которому проклятые полностью перестают существовать. Целью статьи является философско-религиоведческий анализ основных аргументов сторонников аннигиляционизма в христианской традиции.

Как сколько-нибудь заметное явление аннигиляционная теория заявляет о себе в период XVII-XVIII вв., ознаменовавшийся существенными трансформациями в восприятии и толковании идеи ада. Образ мстительного гневного Божества, который был неотъемлемым элементом ада и который благодаря усилиям многих проповедников воспроизводился в сознании верующих, стал

подвергаться решительной критике со стороны отдельных философов. Так, Т. Гоббс полагает несправедливым, что Бог, который «является отцом милосердия ... будет карать человеческие прегрешения на протяжении бесконечного времени и такими жестокими пытками, какие только могут представить себе люди» [2, 420]. Мыслитель отрицал бессмертие души в том смысле, как оно понималось в западном христианстве [Там же, 310]. Сходную точку зрения выразил Д. Локк. Локк отвергал не только платоническую эпистемологию, но и присущий платонизму тезис о природном бессмертии душевной субстанции. В «Разумности христианства» (1695) философ представил морталистский взгляд касательно посмертного возмездия. С. Кларк, И. Ньютон и У. Уинстон придерживались аналогичных убеждений [5, 147].

Со второй половины XIX в. возможно говорить о появлении организованного аннигиляционистского движения. Теория условного бессмертия и деструкционистская интерпретация ада приобрели догматическое оформление в среде адвентистов. Учение это является одним из базовых положений эсхатологической доктрины АСД и отражено в сборнике вероучительных формул: § 26 «Основных положений вероучения Христиан Адвентистов Седьмого Дня» (1980).

Рассмотрим более детально аргументы современных сторонников этой позиции, а также некоторые разновидности аннигиляционной теории. Аргумент от диспропорции подразумевает явное несоответствие между конечным, ограниченным злом, которое совершил человек и бесконечным наказанием. Ансельм Кентерберийский, один из апологетов традиционной концепции ада, утверждал, что грехи человека достойны бесконечного возмездия, поскольку они совершенны против личности бесконечного величия (Cur Deus homo 1.7, 1.11). Принцип статуса, перенесенный в теологическое пространство, длительное время с успехом использовался для обоснования вечности адского наказания. По мере того как культурно-цивилизационные изменения вызвали к жизни иные правовые нормы, все больше теологов стали подвергать сомнению справедливость вечного возмездия. Как утверждает К. Пиннок, вечное наказание противоречит понятию о справедливости, а потому должно быть отброшено: «Тот факт, что мы согрешили против бесконечного Бога, не служит оправданию бесконечного наказания. ... Старые аргументы в пользу ада, понимаемого как вечное наказание, больше не работают» [10, 152-153].

Моральное возражение может быть представлено следующим образом: концепция вечного сознательного наказания неприемлема с

моральной точки зрения и несовместима с основными качествами Бога, такими как справедливость, милосердие и любовь. Подобные представления, по мнению современных противников традиционного ада, превращают Бога из любящего Отца в жестокого мучителя, неустанно сжигающего нечестивцев (см. [6, 237]).

Согласно одной из вариаций аннигиляционизма, исчезновение нечестивых после смерти является естественным результатом их греха. Действие греха на природу существа настолько разрушительно, что приводит к полной его элиминации. Исходя из тезиса об отсутствии у зла онтологического статуса, возможно предположить, что если некто становится все более злым (греховным), его бытие уменьшается. Если такое существо продолжает двигаться по данной траектории, оно в конечном итоге полностью прекратит свое существование.

Как нам представляется, христианская религия обнаруживает определенные предпосылки для формирования указанного эсхатологического сценария. В пифагорейско-платоновской философии, оказавшей значительное влияние также и на христианскую мысль, первооснова зла, отождествляемая, как правило, с материей, считалась не обладающей подлинным бытием. Для Платона истинным бытием наделен только высший идеальный мир (Государство, VII). Второе начало мироздания материя-хора представляет собой определенный вид пространства, она вечна, бесформенна и неуловима, фактически она то же самое, что и небытие (Тимей, 49а, 55 вс, 52 ab). Плотин также усматривает в материи первооснову зла, но в отличие от Платона, отрицает ее совечность божественному началу. Зло появляется вследствие умаления блага. В неоплатонизме структура универсума представляет собой ряд последовательных эманаций. Поскольку Единое есть полнота совершенства и блага, материя, находящаяся от него на максимально возможном отдалении, есть практически полное небытие. «Материя, - указывает Плотин, - есть совершенная непричастность, лишенность и полное отсутствие Блага» (Эннеады, I,8, 4).

Эти неоплатонические построения послужили основой для истолкования сущности зла в христианстве. Речь идет прежде всего о так называемой *привативной* концепции зла, наиболее, пожалуй, значимой в понирологии. В соответствии с этим учением, зло в действительности не существует, но представляет собой лишь отсутствие или лишение добра. Одним из первых христианских богословов, двигающихся в этом направлении, стал Климент Александрийский. Мы ограничимся здесь лишь некоторыми общими

выводами, следующими из системы философа. Только бытие Бога полное и совершенное благо. Все другие виды бытия по сравнению с ним несовершенны, они являются лишь ущербной копией истинной реальности. Поскольку Бог желает многообразия проявлений бытия, одни из этих проявлений с необходимостью более несовершенны, чем другие; по отношению к Богу они занимают более отдаленную позицию. Бог творит множество различных сущностей, каждая из которых есть элемент великой иерархически обустроенной системы мироздания. На вершине этой системы находится Бог, абсолютное добро и чистый дух. Вслед за Богом идут ангелы, затем люди, животный мир, растения, неживая природа и так далее вплоть до неоформленной темной материи, которая наименее реальна, духовна и добра [3, 99-100]. Итак, сообразно с этой системой, чем дальше отстоит некая сущность от Первоисточника, тем более приближена она к негативному полюсу мироздания, обладает тем меньшей степенью реальности и блага.

Возможная корреляция между грехом, злом и небытием должна быть всего очевиднее в случае с существом, которое в максимальной степени сделалось сопричастником зла. Таким существом в христианстве считается Дьявол, источник всяческого зла. Для нас важно отметить две наличествующие тенденции: связь демонического начала с материей и положение об онтологической и моральной пустоте, недостаточности демонов. В отличие от гностических представлений, в доктринальной парадигме христианства материальный мир не является злом субстанциональным и не считается творением Дьявола. Однако, несмотря на борьбу с крайним дуализмом, христианство усвоило некоторые из его положений. Определенный антисоматизм и антикосмизм присутствует уже в новозаветных текстах (Ин. 12:31; 1Кор.15:50). Под влиянием гностической мысли Дьявол отчетливее стал восприниматься как правитель этого мира. Многие богословы полагали, что тела демонов после падения сделались причастными материи, получили большую плотность по сравнению с эфирными телами ангелов. Наряду с этим, установилось мнение, что хотя природа демонов происходит от Бога, а следовательно реальна и добра, они отошли от реальности, бытия и блага в сторону лишения реальности. Итак, хотя Дьявол не может быть назван абсолютным злом, он максимально удален от Источника добра. Он стоит к пустоте настолько близко, насколько это вообще возможно для сотворенного конечного существа. Средневековая схоластическая мысль восприняла и развила представление о Сатане как о почти небытии, признавая при этом его огромную

разрушительную мощь. Григорий Великий и многие другие богословы полагали, что Дьявол пребывает в близости к полному небытию: он отступил от Верховной Сущности, а потому с каждым днем становясь все более несовершенным, приближается к небытию (Моралии, 14:18).

Должно обратить внимание, что ад как средоточие зла и обитель Дьявола антагонистичен горнему эмпирею, в том числе и на онтологическом уровне. Во-первых, ад в христианстве нередко осмыслялся как место вполне материальное, о чем свидетельствует католическое учение о реальности адского огня и телесных муках (*poena sensus*), которым подвергаются там грешники. Во-вторых, хаос ада противоположен порядку и гармонии, царящими в небесных сферах. Беспорядочность ада выносит его за область божественного промысла – небесного и земного уровней универсума, подчиненных божественной ойкономии.

При всем том, хотя большинство христианских мыслителей восприняли меоническую концепцию зла как лишения, немногие пришли к выводу, что если некто достаточно зол, он полностью перестает существовать в результате действия его собственного греха. Фома Аквинский в согласии с предшествующей христианской мыслью полагал, что благо тождественно бытию (ST I.5.1). Зло не может существовать самостоятельно, оно существует не само по себе, а как изъян вещи. «Зло никак не может быть усвоено ни бытию, ни форме, ни природе. Поэтому то, что именуется злом, суть [просто] указание на отсутствие блага» (ST I.48.1). Как кажется, это значит, что наиболее злые из существ имеют меньше бытия, соответственно, достигая некоей «критической массы» зла, они самоэлиминируются. Однако Фома не делает такого заключения. Бытие сотворенной вещи возможно определять в двух смыслах. Во-первых, как просто существование («сущее безусловно»), которое не предполагает степеней существования. Во-вторых, как существование в качестве того или иного, что уже допускает наличие степеней. В этом смысле существо благо в той мере, в которой оно актуализирует присущую своему виду потенциальность. Так как каждое существо призвано реализовать себя целиком в бытии (благе), то зло, соотносимое с природой существа, представляет собой невозможность для него достичь полной актуальности. Итак, хотя *бытие* и *благо* эквивалентны, отсюда не следует, что привация влечет за собой полное уничтожение [14, 48-53].

Существует еще одна вариация теории, которая также выносит на первый план разрушающее действие греха, но не предусматривает полной аннигиляции проклятых. В соответствии с этим взглядом,

разделяемым некоторыми современными теологами и философами, нечестивые трансформируются в некие безличные существа, уже не обладающие той совокупностью свойств, которые конституируют саму сущность человеческой природы. Так, по мнению Р. Суинбёрна, человек, длительное время совершающий зло, уничтожает в себе всякое желание к благу, он фактически элиминирует свободу воли и способность к рациональным актам. Эти базовые качества человеческой природы настолько искажены, что можно говорить об уничтожении в субъекте собственно человеческой составляющей. Тот, кто постоянно опирается благим желанием, пишет Суинбёрн, постепенно трансформируется в существо, в котором такие желания больше не возникают. Он становится пленником своих негативных страстей и не имеет возможности сопротивляться им. Будучи полностью разрушенными грехом, жители ада уже не могут рассматриваться как человеческие существа. Они превратились в нечто меньшее, чем человек [12, 181], [11, 48-49]. Аналогичные воззрения высказывал К. Льюис [9, 128]. Оба названных автора считают, что такое состояние грешников не является следствием наказания, налагаемого на них высшей божественной инстанцией.

Как нам представляется, слабость этого построения состоит в том, что в подобных моделях ада также наличествует диспропорция между страданиями, которые переживают проклятые и их злодеяниями. Суинбёрн признает, что жители ада испытывают некоторое страдание – в частности то, которое проистекает из-за отсутствия психической интеграции. Мыслитель указывает, что его следует понимать «не столько наказанием, вызванным внешними факторами, сколько неизбежным следствием потери человеком морального сознания» [12, 182]. Вместе с тем, это страдание нужно признать достаточно интенсивным. Для проклятых, чей характер превратился в полностью порочный, это страдание никогда не закончится. Оно будет длиться вечно, ибо, как эта модель ада предполагает, проклятые потеряли способность к свободному выбору, их сущность окончательно закрепила во зле и не способна к изменению в лучшую сторону. Еще один проблемный момент состоит в том, что проклятые уже не являются свободными деятелями и не несут моральной ответственности за свои действия. Они были морально ответственными *до того*, как их всецело порочный характер был окончательно сформирован. В этот предшествующий данному период они совершили некоторые злодеяния, конечные в числе и степени. Грехи эти должны быть рассмотрены как ограниченные действия, предполагающие ограниченное конечное последствие.

Другие представители аннигиляционизма склоняются к тому, что с точки зрения нравственного чувства, а также и чувства справедливости, оптимальным решением было бы полное уничтожение потерянной для спасения души. В отличие от позиции Льюиса и Суинбёрна, данный подход уже содержит ретрибутивный тезис. Некоторые полагают, что смерть сама по себе уже служит достаточным наказанием за любое зло, которое индивид может совершить в течение своей жизни. Однако в этом случае все нечестивые получают одинаковое наказание, тогда как степени их вины могут различаться весьма существенно. Более согласованной представляется концепция, которая может быть названа постретрибутивным аннигиляционизмом: преступники получают наказание соразмерно вине, а после уничтожаются. Адвентистские авторы С. Баккиоки и Н. Галли придерживаются данного взгляда. Здесь, однако, возникает следующее затруднение. Теория базируется прежде всего на юридической аргументации [1, 417-418]. Но если необходимое наказание (предшествующее аннигиляции) уже было отбыто преступником, ретрибутивный баланс можно считать восстановленным. В таком случае непонятно, чем мотивированно дополнительное наказание – уничтожение. Нужно полагать, что первая и вторая кары представляют собой разные этапы единого ретрибутивного акта, кульминацией которого и есть аннигиляция.

Оппонент может указать на такую проблему: уничтожение порочных на самом деле не соответствует *lex talionis*. Аннигиляционисты согласны, что несправедливо требовать бесконечного наказания за конечную провинность. Однако аннигиляцию в некотором роде можно рассматривать как вечное наказание. Как кажется, сами представители деструкционизма признают это. Так, С. Баккиоки, замечает, что определение «вечный» часто используемое как характеристика адского пламени, относится к неизменности результата, а не к продолжительности процесса [6, 208]. Из этого явствует, что аннигиляционизм сталкивается с той же проблемой, что и традиционная модель – некоторые люди обрекаются на бесконечное по своей сути наказание, ведь они навсегда потеряли вечную жизнь и благо пребывания с Богом.

Критик может также привести то соображение, что лишение жизни (деструкционизм) при сопоставлении его с пожизненным заключением (традиционная концепция) являются либо по существу эквивалентными, либо первое превосходит по суровости второе. Поэтому, пишет американский философ Дж. Кванвиг, если традиционная концепция не способна предложить адекватный ответ на

моральное возражение, то же самое можно сказать об аннигиляционизме [8, 68], [15, 417].

Мы считаем, последние два возражения против деструкционизма хотя и значимы, все же не достаточно сильны. Касательно первого, даже если признать, что аннигиляция действительно есть вечное воздаяние в указанном выше значении, проблема диспропорции проистекает не вследствие вечности наказания, но вследствие вечности *сознательного* наказания. Касательно второго, положение о том, что вечное заключение есть нечто “лучшее”, чем полное уничтожение далеко не самоочевидно. Если объектами сопоставления выступают традиционная модель и указанная разновидность аннигиляционизма, и при этом мы соглашаемся с моральным возражением, о котором говорит Кванвиг, сравнение окажется не в пользу первой даже в случае отказа от чувственно-детализированных описаний ада. Ведь согласно традиционной концепции, как она понимается в большинстве христианских деноминаций, ад является не только состоянием заключения как такового, но и сочетается с физическими и/или духовными страданиями, которые превышают всякие земные страдания и имеют бесконечную продолжительность.

Итак, в современном христианстве наблюдаются заметные тенденции, связанные с существенным переосмыслением традиционных учений относительно посмертного возмездия и участи человеческой души. Идея конечности загробного наказания с новой силой заявила о себе в XX-XXI вв. и обрела поддержку как в трудах известных богословов и философов, так и в среде простых верующих. Кризис традиционного ада способствует поиску иных интерпретаций нравственного воздаяния. В философско-теологическом пространстве аннигиляционизм представляет собой одну из основных альтернатив традиционной концепции ада.

Деструкционизм, как нам видится, способен если не решить *логическую* проблему ада, то значительно ослабить остроту вопроса. В отличие от оригеновской вариации универсализма или т.н. *эскапизма*,¹ аннигиляционизм удовлетворяет доктринальному принципу эсхатологической финальности, что делает его вполне жизнеспособным учением. Вместе с тем, этот взгляд недостаточно укоренен в христианской традиции. Показательно, что в исторической

¹ Одна из производных (issant) концепций ада. Теория эскапизма приобрела особую значимость в дискурсе современной аналитической философии религии, см. [7].

перспективе заметная дезинтеграция идеи ада наблюдалась прежде всего в протестантской среде, тогда как католики и православные сохраняли большую приверженность установившимся взглядам. Таким образом, аннигиляционизм вряд ли получит широкое распространение в последних названных конфессиях как реальная альтернатива преобладающей ныне на вероучительном уровне традиционной концепции.

ლიტერატურა

References:

1. Галли Н. Христос грядет. – Источник жизни, 2005. – 800 с.
2. Гоббс Т. Левиафан. – М.: Мысль, 2001. – 478 с.
3. Рассел Д.Б. Сатана. Восприятие зла в ранней христианской традиции. – СПб.: Евразия, 2001. – 320 с.
4. Эдвардс Дж. Грешники в руках разгневанного Бога. – Режим доступа: <http://www.reformed.org.ua/2/160/Edwards>
5. Almond P. Heaven and Hell in Enlightenment England. – Cambridge: Cambridge University Press, 1994. – 252 p.
6. Bacchiocchi S. Immortality or Resurrection? A Biblical Study on Human Nature and Destiny. – Berrien Springs: Biblical Perspectives, 2000. – 307 p.
7. Buckareff A., Plug A. Escaping Hell: Divine Motivation and the Problem of Hell // Religious Studies, 2005, 41 (1). – P. 39-54.
8. Kvanvig J. The problem of hell. – New York, Oxford: Oxford University Press, 1993. – 192 p.
9. Lewis C.S. The Problem of Pain. – New York: HarperCollins e-books, 2009. – 176 p.
10. Pinnock C.H. The conditional view / Clark H. Pinnock // Four views on hell. – Grand Rapids, 1996. – P. 135-166.
11. Swinburne R. A Theodicy of Heaven and Hell // The Existence and Nature of God [Edited by A. Freddoso]. – Notre Dame, 1983. – P. 37-54.
12. Swinburne R. Responsibility and Atonement. – New York: Oxford University Press, 1989. – 224 p.
13. The Etymologies of Isidore of Seville. – New York: Cambridge University Press, 2010. – 490 p.
14. Walls J.L., Brown C. Annihilationism: A Philosophical Dead End? // The Problem of Hell: An Philosophical Anthology. – Routledge, 2010. – P. 45-64.
15. Walls, Jerry L. (Ed.). The Oxford Handbook of Eschatology. – New York: Oxford University Press, 2007. – 744 p.

Рецензент: Дмитрий Базик, кандидат философских наук Ученый секретарь Отделения религиоведения Института философии имени Г.С. Сковороды НАН Украины

ვალერი კუზევი
ანიგილიაციონიზმი როგორც ჯოჯოხეთის ტრადიციული მოღელის ალტერნატივა

რეზიუმე

სტატიაში ავტორი იკვლევს სწავლებას ანიგილიაციონიზმის შესახებ, რომელიც ქრისტიანულ ტრადიციაში ერთ-ერთ ძირითად ესქატოლოგიურ დოქტრინას წარმოადგენს. იგი აკვირდება მოცემული კონცეფციის ჩამოყალიბების პროცესს და აანალიზებს ამ შეხედულების მომხრეთა რიგ არგუმენტებს, მიმოიხილავს ანიგილიაციონიზმის ჩამოყალიბების პროცესს ისტორიულ – რელიგიურ ჭრილში. ავტორი იყენებს ღვთისმეტყველთა და ფილოსოფოსთა შრომებს, რომლებმაც გავლენა იქონიეს ცოდვილთა საბოლოო მოსპობის შესახებ სწავლების განვითარებაზე.

ავტორის მიერ ასევე გაანალიზებულია ანიგილიაციონიზმის თეორიის ზოგიერთი სახეობა და განხილულია ამ პოზიციის თანამედროვე მომხრეთა დასკვნები.

სტატიაში მნიშვნელოვანი ყურადღება ეთმობა ქრისტიანულ რელიგიურ ფილოსოფიასა და ფილოსოფიურ თეოლოგიაში ბოროტების არარსებობის სწავლებასთან ანიგილიაციონიზმის კორელაციის საკითხებს. ავტორი აგრეთვე განიხილავს რეტრიბუტიული სამართლიანობის ეთიკურ პრობლემატიკას საიქიო დასჯის შესახებ სწავლების კონტექსტში.

საკვანძო სიტყვები: ანიგილიაცია, ჯოჯოხეთის ტრადიციული მოღელი, მიზღვა, ესქატოლოგია.

რეცენზენტი: დიმიტრი ბაზიკი, ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, გ.ს.სკოვოროდას სახელობის ფილოსოფიის ინსტიტუტის რელიგიათმცოდნეობის განყოფილების სწავლული მდივანი.

Valery Kuzev

**ANNIHILATIONISM AS AN ALTERNATIVE TO THE
TRADITIONAL MODEL OF HELL**

Summary

The article examines the doctrine of annihilationism, which is one of the major eschatological doctrines in the Christian tradition. The author traces the formation of the concept and analyzes a number of arguments of supporters of this view.

The first part of the paper provides an overview of the formation of annihilationism in historical and religious studies perspective. The author refers to the works of theologians and philosophers who influenced the development of the doctrine of the final destruction of the wicked.

Further the author analyzes some varieties of annihilation theory and examines the arguments of the modern adherents of this opinion. Considerable attention is paid to the correlation between annihilationism and teaching of non-existence of evil in the Christian religious philosophy and philosophical theology. The author also addresses the ethical issues of retributive justice in the context of the doctrine of the afterlife punishment.

Keywords: annihilation, the traditional model of hell, reward, eschatology.

Reviewer: Dmitry Bazik, Ph.D. Academic Secretary of the Department of Religious Studies H.S. Skovoroda Institute of Philosophy, National Academy of Sciences of Ukraine

ს ა ზ ო გ ა დ ო ე ბ ა

თენგიზ თოფურბიძე საზოგადოებრივი ურთიერთობების დაბაზმვა და მართვა

საზოგადოებასთან ურთიერთობების ცოდნის გარეშე წარმოდგენელია სახელმწიფო თუ კერძო ორგანიზაციების წარმატებული საქმიანობა. წინამდებარე სტატიაში მოკლედ, მაგრამ ინფორმატიულად არის გადმოცემული საზოგადოებასთან ურთიერთობების საკითხები და ის ძირითადი პრინციპები, რომელთა მეშვეობით ნებისმიერი სამთავრობო თუ არასამთავრობო ორგანიზაცია ვაცილებით ეფექტიანად ვააცნობს საზოგადოებას საკუთარ პოზიციას; იოლად წარმართავს საინფორმაციო კამპანიას იმ ქმედებების მხარდასაჭერად, რაც მართებულად მიაჩნია კატერ. აქ წარმოდგენილი მასალები, რომელიც ქართველი და უცხოელი სპეციალისტების დიდ გამოცდილებას ეყრდნობა, ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს აუმაღლებს ინფორმირებულობის ხარისხისა და პროფესიული უნარ-ჩვევების დონეს; პრაქტიკულ დახმარებას გაუწევს საჯარო მოხელეებს, არა მხოლოდ მათ და გარკვეულ წვლილს შეიტანს ქვეყნის დემოკრატიული განვითარების საქმეში.

საკვანძო სიტყვები: ანალიზი, საზოგადოებასთან ურთიერთობა, მედია, კორპორატიული ურთიერთობები, კომუნიკაცია, კრიზის-მენეჯმენტი, პერსონალი, მოსახლეობა, პროპაგანდა.

შესავალი

ინფორმაციის შეკრება და გავრცელება, საზოგადოებრივ აზრზე ზეგავლენა და მუშაობა აღნიშნული მიმართულებით უძველესი დროიდან იღებს სათავეს (ცალკეული ცნობების გადაცემა ზეპირად ან წერილობით ძვ. ეგვიპტეში; განცხადებების დაფები – ძვ. რომსა და ჩინეთში; ბიულეტენები – იულიუს კეისრის ეპოქაში, რომში კატერ).

თანამედროვე Public Relations-ის („საზოგადოებრივი ურთიერთობები“) სამშობლოდ ამერიკის შეერთებული შტატები ითვლება. ტერმინი 1807 წელს, პირველად შემოიტანა აშშ-ს რიგით მესამე პრეზიდენტმა, დამოუკიდებლობის დეკლარაციის ავტორმა თომას ჯეფერსონმა თავის „მეშვიდე მიმართვაში კონგრესისადმი“. ტერმინი „Public Relations“ თანამედროვე

მნიშვნელობით პირველად 1897 წელს, ამერიკის რკინიგზის ასოციაციის მიერ იქნა გამოყენებული. ცნობილი ფაქტია, რომ მე-19 საუკუნეში ორთქლმავლების გამოჩენამ ამერიკის მოსახლეობა პანიკაში ჩააგდო. სწორედ „ცეცხლისმფრქვეველი რკინის მონსტრები“ გახდა მსოფლიოში პირველი კომპლექსური PR კამპანიის საგანი. მოსახლეობის დასამშვიდებლად საგანგებოდ დაიბეჭდა და გავრცელდა საპრეზენტაციო მასალები, სადაც დეტალურად იყო მოთხრობილი ტრანსპორტის ამ სახეობის უსაფრთხოებისა და კომფორტის შესახებ.

Public Relations-ის ფუძემდებლად სამართლიანად ითვლება ამერიკელი ჟურნალისტი, PR-ის პირველი კატერინა აივერ (აივი) ლი, რომელიც ამ მიმართულებით წლების განმავლობაში თანამშრომლობდა მსოფლიოში ცნობილი დინასტიების: როკფელერებისა და ფორდების წარმომადგენლებთან. განსაკუთრებით უნდა აღინიშნოს „PR-ის მამად“ წოდებული ფსიქოლოგის ედუარდ ბერნეისის ღვაწლიც, რომელმაც მე-20 საუკუნის დასაწყისში, ნიუ-იორკში PR-ის პირველი კერძო საკონსულტაციო ფირმა ჩამოაყალიბა. ხოლო მოგვიანებით, საფუძველი ჩაუყარა PR-ის სასწავლო კურსებს.

მართალია, PR-ის სამშობლოდ ამერიკის შეერთებული შტატები ითვლება, მაგრამ სახელმწიფო მართვის დონეზე PR საქმიანობაში პირველობა დიდ ბრიტანეთს ეკუთვნის. საზოგადოებასთან ურთიერთობების სფეროში პირველი საჯარო მოხელეები, პრეს-ატაშეები, 1809 წელს, სწორედ დიდ ბრიტანეთში გამოჩნდნენ.

1719 წელს, რუსეთში, პეტრე I-მა გამოსცა განკარგულება, რომლის თანახმად მთარგმნელ იაკობ სინევიჩს რუსეთის საზოგადოებრიობის ცხოვრების შესწავლა და არსებული ვითარების გაშუქება ევალებოდა. ამ უკანასკნელს გარკვეული პერიოდულობით უნდა გამოეკითხა სენატი და კოლეგია, შეესწავლა საზოგადოებრივი აზრი, ხოლო შედეგები „ცნობის ფურცელში“ გამოქვეყნებინა.

რაც შეეხება საქართველოს... XVIII-ე საუკუნის მიწურულს, თბილისში ადგილი აქვს გაზეთის გამოცემის მცდელობას. 1799 წელს, იოანე ბატონიშვილის მიერ, გიორგი XII-სათვის სახელმწიფოს ადმინისტრაციული მმართველობის გაუმჯობესების შესახებ წარმოდგენილ პროექტში დასმულია გაზეთის გამოცემის საკითხი. იოანე ბატონიშვილი წერს:

„...აგრეთვე, იბეჭდებოდა გაზეთი თვეში ორჯერ, აქედამაც იქნება შემოსავალი და ხალხნიც შეეწვევიანო.“ გიორგი XII-ს ბატონიშვილის წინადადებები მოუწონებია, მაგრამ, როგორც ცნობილია, ეს არ განხორციელებულა.

სხვა ქვეყნების მსგავსად ჩვენში მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების წარმოშობას წინ უსწრებდა ზეპირსიტყვიერება. სწორედ ამ სახით ვრცელდებოდა ხალხში ახალი ამბები. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების წარმოშობამდე ამგვარი ამბების გასავრცელებლად და გასაგებად ზოგიერთ ხალხში არსებობდა სპეციალურად მიჩნეული ადგილები და ხშირად თურმე საგანგებო შენობებიც ჰქონდათ აგებული. ამგვარი ადგილები ცნობილია ძველ თბილისშიც. აქ იყო საყოველთაოდ ცნობილი სალაყბო, სადაც თავს იყრიდა როგორც ადგილობრივი, ისე სხვადასხვა მხარეებიდან თუ ქვეყნებიდან ჩამოსული ხალხი და სადაც შეიძლებოდა ახალი ამბების გაგება. ამგვარი თავშეყრის ადგილები – იმ დროის „საინფორმაციო კერები“ საქართველოს პროვინციებშიც ყოფილა გავრცელებული. თანამედროვე მასმედიის წინამორბედი არსებულა ხევსურეთშიც. ხევსურები მას საფეხნოს (საფიხნოს) უწოდებდნენ. სოფელ შატილში საფეხნოს სპეციალური შენობაც კი ჰქონია დათმობილი, რომელიც, გადმოცემით, „უხსოვარ დროსა“ აშენებული. გავიხსენოთ სტრიქონები ვაჟა-ფშაველას „აღუდა ქეთელაურიდან“:

„...აღუდა ქეთელაური კაცია დავლათიანი,

საფიხნოს თავში დაჯდების, სიტყვა მაუდის გზიანი...“

საფეხნოში (საფიხნოში) „იამბობენ ზოგ სამტროს, ზოგ საკეთოს; ვინა ვინ მოვალს ყველა იქ მივა; დასხდებიან ილაპარაკებენ უცხო ამბებს.“ როგორც სალაყბოს, ისე საფეხნოს (საფიხნოს), საინფორმაციო საშუალებების, პირველ რიგში, პერიოდული პრესის სხვა წინამორბედი ინსტიტუტების, მაგალითად, კალოს, წისქვილის, სადალაქოსა კატერ. განვითარების ისტორია მეტად საინტერესოა.

საქართველოში PR-ს, როგორც პროფესიასა და საუნივერსიტეტო სწავლებას საკმაოდ მოკლე ისტორია აქვს. ყოფილი საბჭოთა კავშირის პერიოდში არსებული იდეოლოგიის პირობებში შეუძლებელი იყო ისეთი ამოცანის დასახვა, როგორცაა საზოგადოებასთან ორმხრივი ურთიერთობის წარმართვა და დიალოგი. ამიტომაც ამ პერიოდის მასმედია და სახელმწიფო პრესისამსახურებიც

მხოლოდ იდეოლოგიური, უწყებრივი და კონტროლირებადი ინფორმაციის გაცემით შემოიფარგლებოდნენ. საბაზრო ეკონომიკის არარსებობის პირობებში, ასევე, შეუძლებელი იყო PR-ის გამოყენება სამრეწველო-სავაჭრო ურთიერთობებში, რადგან მაშინ არ არსებობდა კერძო კომპანიები და ბაზარზე კონკურენციის აუცილებლობა. გამომდინარე აქედან, ეს ტერმინი და მისი ფუნქცია უცხო იყო ჩვენი ქვეყნისათვის 1990 წლამდე. ქვეყანაში მიმდინარე პროცესებმა და კონკურენციის გაჩენამ თითქმის ყველა სფეროში მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა ამ დარგის განვითარების საქმეში. ამ ეტაპზე PR-ი განვითარების ბუნებრივ გზას გადის და მიმდინარეობს საზოგადოებასთან აქტიური ურთიერთობის პროცესი.

საქართველოში, Public Relations – ის, როგორც სახელის, ასევე, მისი არსის შემოტანა 1993 წელს უკავშირდება, როდესაც თბილისში პირველად შეიქმნა “საზოგადოებასთან ურთიერთობის ცენტრი”. ამ პერიოდიდან გაჩნდა სტატიები გაზეთებში, რაც ამ დარგის საზოგადოებისათვის გაცნობას ემსახურებოდა. 1995 წელს, საქართველოს ტექნიკურ უნივერსიტეტში ჩამოყალიბდა საზოგადოებასთან ურთიერთობების პირველი ფაკულტეტი საქართველოში, რომელმაც პირველი სპეციალისტები ბაკალავრის ხარისხით 2000 წელს, ხოლო მაგისტრის ხარისხით 2001 წელს გამოუშვა. ასევე, 1999 წლიდან დაიწყო ანალოგიური საგნის სწავლება თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტში.

საზოგადოებასთან ურთიერთობების კუთხით, ღონისძიებების დაგეგმვა და მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან აქტიური თანამშრომლობა დემოკრატიული ხელისუფლების საქმიანობის გამჭვირვალებისა და საზოგადოების ნდობის მოპოვების გარანტია, რისთვისაც კეთილი ნება და თანამშრომლობისთვის მზადყოფნის გამოვლინება არის საჭირო. სწორედ მასმედიასთან ურთიერთობები შეიძლება გახდეს ხელისუფლების მუშაობის შეფასების ერთ-ერთი კრიტერიუმი.

რა იგულისხმება PR-ის ცნებაში

PR-ი არის კომუნიკაციური ქმედებები ანუ დიალოგი. მას გააჩნია გარკვეული მეთოდოლოგია და ლოგიკა. საზოგადოებრიობა, რომელთან ურთიერთობა PR-ის მეშვეობით უნდა დარეგულირდეს, სულაც არ წარმოადგენს ამორფულ მასას. მას გააჩნია საკუთარი მოთხოვნები, მოლოდინი, იმედები, რის შესწავლა და გათვალისწინება ნიშნავს –

იპოვოთ გზა ადამიანთა გულებისკენ. გამომდინარე იქიდან, რომ აღნიშნულ საკითხებს ფსიქოლოგია და სოციოლოგია შეისწავლის, საკუთარი მიზნების მისაღწევად PR-ი აქტიურად იყენებს ხსენებული დარგების გამოცდილებას. საზოგადოებასთან ურთიერთობების სპეციალისტები, როგორც თეორეტიკოსები, ისე პრაქტიკოსები, ხაზგასმით აღნიშნავენ, რომ PR-ი საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებისა და სასურველი მიმართულებით წარმართვის მეცნიერება და ხელოვნებაა, რისთვისაც აქტიურად გამოიყენებენ ფსიქოლოგიურ ტექნიკას და ზემოქმედების ტექნოლოგიებს.

საზოგადოების თითოეული წევრი საკუთარი ფსიქოლოგიური თავისებურებებით ხასიათდება, ესენია: მოთხოვნილებები, სისუსტეები და ჩვევები. სწორედ ამ თავისებურებებთან უწევს შეხება PR-ს კომუნიკაციის პროცესში.

მოკლედ რომ ვთქვათ, PR-ის ცნებაში იგულისხმება:

- საზოგადოების ცალკეულ ჯგუფებსა და ორგანიზაციებს შორის ურთიერთგაგების მიღწევა;
- კვლევითი ღონისძიებების დაგეგმვა და ორგანიზება;
- ტენდენციების ანალიზი და მათი შედეგების წინასწარ განჭვრეტა;
- ორგანიზაციისა და ხელმძღვანელობის საზოგადოებრივი იმიჯის ფორმირების მიზნით რეკომენდაციების მიცემა;
- ორგანიზაციისა და საზოგადოებრიობის ინტერესების სასარგებლოდ სხვადასხვა პროგრამების განხორციელების ხელოვნება და მეცნიერება;
- ქმედებები, მიმართული არსებული გაუგებრობებისა თუ დეზინფორმაციის წყაროების გამოაშკარავებისა და აღმოფხვრისაკენ;
- სარეკლამო, პროპაგანდისტული თუ სხვა ღონისძიებები, მიმართული ორგანიზაციის საქმიანობის გაფართოებისკენ და სხვ.

რა მიზნები აქვს PR-ს

PR-ის მიზანია ორმხრივი ურთიერთობების დამყარება საერთო ინტერესებისა და შეხედულებების გამოვლენის, ურთიერთგაგების მიღწევის მიზნით, რაც დაფუძნებული იქნება სიმართლეზე, ცოდნასა და სრულ ინფორმირებულობაზე. აღნიშნული ურთიერთობები ხელს უწყობს

საზოგადოებრიობასთან კავშირის განმტკიცებას და მისი მასშტაბები მხარეთა პოტენციალზეა დამოკიდებული. რაც შეეხება PR-ის ფილოსოფიას, სტრატეგიას და მეთოდებს, დასახული მიზნის მიუხედავად, ისინი არსებით ცვლილებებს არ განიცდიან – იქნება ეს ორი ქვეყნის ურთიერთობების საკითხი, კავშირი ორგანიზაციასა და მომხმარებელს შორის თუ სხვ.

ოჯახსა და მცირერიცხოვან საზოგადოებებში ურთიერთობებისა და აზრთა თავისუფალი მიმოცვლის პრობლემა, ფაქტიურად, არ არსებობს. მაგრამ პრობლემებისგან ბოლომდე დაზღვეული არც ამ შემთხვევაში ვართ. სამწუხაროდ, თანამედროვე ეპოქაში, საზოგადოებრივი თუ საქმიანი ცხოვრების წესი, გარკვეულწილად, მოიცავს ადამიანთა დისტანცირებასაც, რაც ურთიერთობებზე უარყოფითად აისახება. პირადი კონტაქტის არქონა აფერხებს ურთიერთგაგების მიღწევას, რის საწინააღმდეგოდაც PR სპეციალისტები ურთიერთობებისა და დარწმუნების თანამედროვე მეთოდებს იყენებენ.

ადამიანთა შორის ურთიერთგაგების მიღწევას მნიშვნელოვნად განაპირობებს რეპუტაცია, არსებული გამოცდილება და კულტურული ფაქტორები. მყარი რეპუტაციის მოპოვების მიზნით შემუშავებული PR პროგრამების ძირითადი შემადგენელი ნაწილი – ნდობის ატმოსფეროს შექმნა და ერთიანი სტრატეგიის განხორციელებაა.

PR სპეციალისტის საქმიანობა აღმასრულებელ ხელისუფლებაში

აღმასრულებელ ხელისუფლებაში PR-ის საქმიანობა სამი ძირითადი მიმართულებით ხორციელდება, ესენია:

მასმედიასთან ურთიერთობა. PR სპეციალისტები ავრცელებენ მასმედიისთვის პრესრელიზებს, აყალიბებენ შეტყობინებების ტექსტებს (მესიჯებს), ორგანიზებას უკეთებენ პრესკონფერენციებსა და ბრიფინგებს, შეკვეთილ სტატიებსა და გადაცემებს, ატარებენ მასმედიის კატერინგს და ა.შ.

მიზნობრივ ჯგუფებთან ურთიერთობა. სწავლობენ საზოგადოებრივ აზრს და ურთიერთობენ მიზნობრივ ჯგუფებთან; ახდენენ ორგანიზაციის გარემოს ანალიზს; აქტიურად მონაწილეობენ კრიზისული სიტუაციების მართვაში (კრიზის-მენეჯმენტი), კონსულტაციებს აძლევენ როგორც ხელმძღვანელებსა და თანამშრომლებს (შიდაორგანიზაციული

PR), ისე ფართო საზოგადოებას; ანგარიშს წარუდგენენ საზოგადოებას, ორგანიზებას უკეთებენ ხელმძღვანელი პირების საჯარო გამოსვლებს, მიმართვებს, განცხადებებს და ა.შ.

სხვადასხვა დონისძიებების ორგანიზება. ორგანიზებას უკეთებენ მიღებებს, შეხვედრებს, ვიზიტებს, სემინარებს, კონფერენციებს, ყრილობებს, სოციოლოგიურ კვლევებს, ღირსშესანიშნავი თარიღების აღნიშვნას, დაჯილდოებებს, ექსკურსიებს და ა.შ.

ხელისუფლებისა და მასმედიის წარმომადგენლები ერთმანეთის მიმართ ზოგჯერ მოძველებული სტერეოტიპებით ხელმძღვანელობენ, რაც ურთიერთობის დეფიციტისა და წლების განმავლობაში ჩამოყალიბებული უნდობლობის შედეგია. დ სპეციალისტმა ყველაფერი უნდა გააკეთოს იმისთვის, რათა შეიცვალოს ეს დამოკიდებულება.

საზრიანი PR კატერინა (PR ჯგუფი) იოლად მიხვდება, რომ რაც უფრო გაუადვილებს ჟურნალისტებს ინფორმაციის მოპოვებას და კეთილგანწყობილი იქნება მათ მიმართ, მით უფრო პოზიტიური ურთიერთობა ჩამოყალიბდება მის უწყებასა და მასმედიას შორის. **მასმედიასთან დაპირისპირებას ხელისუფლებისთვის მხოლოდ უარყოფითი შედეგები შეიძლება მოჰყვეს, რაც, უპირველეს ყოვლისა, ხელმძღვანელი პირების ავტორიტეტზე აისახება.**

PR სპეციალისტმა (PR ჯგუფმა) სისტემატურად უნდა გადახედოს ხელისუფლების პოლიტიკას მასმედიასთან მიმართებაში, რამდენად მოქნილი და სწორია იგი. კატე დროს, სასურველია, კვალიფიციური ექსპერტების მოწვევა სხვადასხვა ორგანიზაციებიდან და ხელისუფლების წარმომადგენლებისათვის თუნდაც, ერთდღიანი სემინარის მოწყობა, სადაც ისინი გაეცნობიან მასმედიასთან ურთიერთობის ძირითად პრინციპებს.

PR სპეციალისტმა (PR ჯგუფმა) უნდა უზრუნველყოს ხელისუფლებისა და მასმედიის წარმომადგენელთა პირველი შეხვედრა (რა თქმა უნდა, შემდგომი შეხვედრებიც), რაც, ძირითადად, პირადი კონტაქტების დამყარება-განვითარებას, ერთმანეთის შესაძლებლობების გამორკვევას, ურთიერთსასარგებლო თანამშრომლობის ნიადაგის მოსინჯვასა და პერსპექტივების დასახვას ემსახურება.

შეხვედრების დროს ხელისუფლების წარმომადგენლებს შეუძლიათ გააცნონ მასმედიას ის პროგრამები და მიზნები,

რომლის განხორციელებასაც გეგმავენ უახლოეს მომავალში, უამბონ მათ განხორციელებული პროექტების შესახებ, ჩააბარონ ანგარიში საზოგადოებას კატერ. ამგვარ შეხვედრებს შეიძლება მოჰყვეს დადებითი და კეთილგანწყობილი სტატია ან ტელეგადაცემა. ასეც რომ არ მოხდეს, ხელისუფლების წარმომადგენლები დადებით შტაბეჭდილებას მოახდენენ რედაქტორებსა და რეპორტიორებზე, რაც ძალიან მნიშვნელოვანია შემდგომი ურთიერთობებისთვის.

მასმედია არის და იქნება მოსახლეობისთვის ინფორმაციის მიწოდების ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტიანი საშუალება. ეს ეხება იმ ინფორმაციასაც, რომლის გავრცელებაც სურს ხელისუფლებას. მასმედია თქვენს რეგიონში, რაიონსა და ქალაქში არსებული ნებისმიერი პრობლემის შესახებ საზოგადოებრივი აზრის დამკვიდრების ერთ-ერთი მძლავრი ინსტრუმენტია. მას შეუძლია შეასრულოს მნიშვნელოვანი როლი ხელისუფლების ავტორიტეტის ჩამოყალიბების საქმეში.

მედიასთან ურთიერთობის შვიდი აქსიომა

გთავაზობთ რამდენიმე რჩევას, მედიასთან პოზიტიური ურთიერთობის ფორმირების მიზნით:

- მუდმივად ეცადეთ გაიუმჯობესოთ ურთიერთობები მასობრივი ინფორმაციის საშუალებებთან. პირადად გაეცანით რედაქტორებს და ჟურნალისტებს, იმეგობრეთ მათთან;

- თანაბრად მოეპყარით ყველა ჟურნალისტს. ქედის მოდრეკა არვის სჭირდება. ერთადერთი, რაც მათ შეიძლება მოითხოვონ თქვენგან – ყურადღება და კეთილი მოპყრობაა;

- იმისათვის, რომ თქვენი პრესრელიზები მასობრივი ინფორმაციის საშუალებების წარმომადგენელთა ყურადღების ცენტრში მოექცეს, ეცადეთ, მარტივი და რაც შეიძლება სრული ინფორმაცია მიაწოდოთ; თქვენი პროფესიონალიზმი პატივისცემით განაწყოფს მათ, რაც პუბლიკაციების გამოქვეყნებაზეც აისახება;

- არასდროს დაემალოთ მედია-საშუალებებს. თუ ჟურნალისტები ვერ ახერხებენ მათთვის საინტერესო რესპონდენტის „მოხელთებას“, ისინი, უბრალოდ, სხდებიან და წერენ იმას, რასაც საჭიროდ თვლიან. ხოლო რას დაწერენ, ანალიზი თქვენთვის მოგვინდია;

- ჟურნალისტებს რაც შეიძლება მეტი ინფორმაცია მიაწოდეთ. ნუ გააყალბებთ ფაქტებს. გახსოვდეთ, ვისაც

ერთხელ მაინც შეამჩნევენ ტყუილში, მედიის ნდობას სამუდამოდ დაკარგავს;

- ჟურნალისტებთან ურთიერთობაში არ არსებობს დამალული ინფორმაცია. ის, რაც საიდუმლოდ ჩასჩურჩულეთ ყურში, გამორიცხული არაა, ხვალ გაზეთის პირველ გვერდზე მოხვდეს. ყველას თავისი მოტივები აქვს;

- არასდროს გამოუცხადოთ პრესას ომი, ვინაიდან ბოლო სიტყვა ყოველთვის მას ეკუთვნის.

ინფორმირებული ადამიანი დემოკრატიული საზოგადოების შემადგენელი ნაწილია. მას უნდა ჰქონდეს საშუალება, დაუბრკოლებლად მიიღოს მისთვის საინტერესო ინფორმაცია, რისთვისაც არათუ საჭირო, გარდაუვალია თანამედროვე მიდგომებისა და ტექნოლოგიების დანერგვა. მასობრივი ინფორმაციის საშუალებები ხელს უწყობს საზოგადოებრივი აზრის ფორმირებას და საზოგადოებასთან ურთიერთობები სწორედ საზოგადოებასთან, ხალხთან, ადამიანებთან მჭიდრო თანამშრომლობით არის შესაძლებელი.

ლიტერატურა

References:

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განვითარების პროგრამა (UNDP), ავტორთა ჯგუფი, „personalis marTva“ (მეთოდურ-პრაქტიკული სახელმძღვანელო), Tbilisi, 2008 w.;
2. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის განვითარების პროგრამა (UNDP), seria – „რეცევი მოხელეთათვის“ (საჯარო მოსამსახურის ბიბლიოთეკა), Tbilisi. „საუბრის უწყვეტობა“ (2003 w.); „საჯარო გამოსვლის მომზადება და კატარეზი“ (2003 w.); „ლიდერობის მიწვევა“ (2003 w.); „თანამშრომლებთან ურთიერთობის მართვა“ (2003 w.); „კონფლიქტის მართვა“ (2005 w.).
3. s. Suri, i. barneti, m. brauni, „megzuri masobrivi informaciis saSualebebTan muSaobisTvis“, aSS-is sainformacio saagento;
4. USAID, Urban Institute, „rogor avawyoT urTierToba masmediasTan“;
6. J. E. Grunig, T. Hunt, “Managing Public Relations”, London, 2014;
7. David M. Dozier, Larissa A. Grunig, James E. Grunig, “Manager’s Guide to Excellence in Public Relations and Communication Management”, London, 2014;
8. Консалтинговая группа “ИМИДЖ – Контакт”, Серия “Современные консалтинговые технологии”, “Самые успешные PR кампании в мировой практике”, Изд. “ИНФРА – М”, Москва, 2012 г.;
9. Е.М. Бортник, Э.М. Коротков, А.Ю. Никитаева, Управление связями с общественностью, Изд. “ИД ФБК-ПРЕСС”, Москва, 2013 г.;

10. www.prguide.ge (bolos Semowmebulia 2016 wlis 22 ivniss);
11. <http://www.online-pr.com> (bolos Semowmebulia 2016 wlis 22 ivniss);
12. <http://www.prmuseum.com> (bolos Semowmebulia 2016 wlis 22 ivniss);
13. <http://www.aboutpublicrelations.net> (bolos Semowmebulia 2016 wlis 22 ivniss);
14. <http://prblog.typepad.com> (bolos Semowmebulia 2016 wlis 22 ivniss).

Tengiz Topuridze

PLANNING AND MANAGEMENT OF PUBLIC RELATIONS

Summary

In the absence of knowledge in the field of public relations cannot be successful activities of public or private organizations.

This article is a brief but informative description of social relations and the basic principles by which any governmental or non-governmental organizations can more effectively inform the public about their intentions and position; It is easy to conduct an information campaign in support of the action, as deemed appropriate, and so on.

Presented materials based on the extensive experience of national and foreign specialists, will improve the quality awareness and professional skills of any person concerned; It will provide practical assistance not only to public servants. To a certain extent it will contribute to the democratic development of the country.

Keywords: analysis, public relations, media, corporate relations, communications, crisis management, the staff, the people, the citizens, propaganda.

Reviewer: Professor Shota Dogonadze, Georgian Technical University

ТенгизТопуридзе

ПЛАНИРОВАНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ СВЯЗЕЙ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ

Резюме

При отсутствии знаний в области связей с общественностью не может быть успешной деятельность государственных или частных организаций.

В данной статье представлено краткое, но информативное описание общественных отношений и основных принципов, с помощью которых любые правительственные или неправительственные организации более эффективно могут информировать общественность о своих намерениях, своей позиции; Легко вести информационную кампанию в поддержку акции, так как это будет сочтено целесообразным, и т.д.

Материалы, представленные в статье, которые основаны на большом опыте национальных и зарубежных специалистов, повысит качество осведомленности и уровня профессионального мастерства любого заинтересованного лица; Окажет практическую помощь государственным служащим, и не только им; В определённой мере будет способствовать демократическому развитию страны.

Ключевые слова: анализ, связи с общественностью, СМИ, корпоративные отношения, коммуникаций, антикризисное управление, персонал, население, граждане, пропаганда.

Рецензент: Профессор Шота Догондзе, Грузинский Технический Университет.

ნათელა ლომაძე PR-დეპარტამენტები სამთავრობო სექტორში

PR-დეპარტამენტები სამთავრობო სექტორში, როგორც წესი იქმნება, მთავრობის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და ღიაობის უზრუნველსაყოფად. საზოგადოების მხრიდან, ურთიერთგაგების მისაღწევად მთავრობისთვის აუცილებელია მისი მოღვაწეობის, მიღებული გადაწყვეტილებების, ქვეყნის შიგნით მდგომარეობის შესახებ ინფორმირება. ამ ამოცანების გადასატრელად PR-დეპარტამენტები ეხმარება სამთავრობო სექტორს ინფორმაციის მართვაში.

PR-დეპარტამენტების მისიაა საზოგადოებასთან ურთიერთობების სისტემის ფორმულირება და მხარდაჭერა, კონსტრუქციული სამოქალაქო ინიციატივების პოტენციალის მოზიდვა სახელმწიფოს პრობლემების გადასატრელად. ეს დაკავშირებულია იმასთან, რომ სახელმწიფო ორგანოებს, საზოგადოებასა და მას-მედიას შორის არ არსებობს პარტნიორული ურთიერთობები. ამის გარეშე არ შეიძლება აშენდეს ძლიერი სახელმწიფო და შეიქმნას სამოქალაქო საზოგადოება, რომელიც შეძლებს გაუძლოს გარე საფრთხეებს. ასეთი პარტნიორული ურთიერთობების შექმნა, მათი ხელშეწყობა და ეფექტური არსებობა დამოკიდებულია მთავრობაზე, მის ორგანიზაციებზე და სტრუქტურაზე. ამით აიხსნება PR-დეპარტამენტების მზარდი როლი სამთავრობო სტრუქტურის მუშაობაში.

PR-დეპარტამენტების ძირითადი როლი, სამთავრობო სექტორში მდგომარეობს ოპტიმალური მმართველობითი გადაწყვეტილებების მისაღებად პირობების შექმნაში, მიღებული გადაწყვეტილებების შესრულებაზე გავლენის მოხდენაში და ამ გადაწყვეტილებების საზოგადოებამდე მიტანაში. PR-დეპარტამენტების საქმიანობა, ეხმარება მთავრობასა და საზოგადოებას შორის დიალოგის შექმნას, ამიტომ სამოქალაქო საზოგადოებასთან შედეგიანი თანამოქმედებისთვის სამთავრობო სექტორს PR-დეპარტამენტების შესაძლებლობების უფრო რაციონალური გამოყენება ესაჭიროება.

საკვანძო სიტყვები: PR; პიარი; PR-დეპარტამენტები; საზოგადოება; სამთავრობო სექტორი, საზოგადოებრივი ურთიერთობები.

PR-დეპარტამენტები სამთავრობო სექტორში, როგორც წესი იქმნება, მთავრობის საქმიანობის გამჭვირვალობისა და ღიაობის უზრუნველსაყოფად. საზოგადოების მხრიდან, ურთიერთგაგების მისაღწევად მთავრობისთვის აუცილებელია მისი მოღვაწეობის, მიღებული გადაწყვეტილებების, ქვეყნის შიგნით მდგომარეობის შესახებ ინფორმირება. ამ ამოცანების გადასაჭრელად PR-დეპარტამენტები ეხმარება სამთავრობო სექტორს ინფორმაციის მართვაში.

PR-დეპარტამენტების მისიაა საზოგადოებასთან ურთიერთობების სისტემის ფორმულირება და მხარდაჭერა, კონსტრუქციული სამოქალაქო ინიციატივების პოტენციალის მოზიდვა სახელმწიფოს პრობლემების გადასაჭრელად. ეს დაკავშირებულია იმასთან, რომ სახელმწიფო ორგანოებს, საზოგადოებასა და მას-მედიას შორის არ არსებობს პარტნიორული ურთიერთობები. ამის გარეშე არ შეიძლება აშენდეს ძლიერი სახელმწიფო და შეიქმნას სამოქალაქო საზოგადოება, რომელიც შეძლებს გაუძლოს გარე საფრთხეებს. ასეთი პარტნიორული ურთიერთობების შექმნა, მათი ხელშეწყობა და ეფექტური არსებობა დამოკიდებულია მთავრობაზე, მის ორგანიზაციებზე და სტრუქტურაზე. ამით აიხსნება PR-დეპარტამენტების მზარდი როლი სამთავრობო სტრუქტურის მუშაობაში.

საჯარო მართვის ორგანოები ხშირად აწყდებიან ისეთ პრობლემებს, როგორიც არის მათი ინფორმაციული ჩაკეტილობა, საზოგადოების მიმდინარე პოლიტიკაში გარკვევის საჭიროება, საზოგადოებაში ჩამოყალიბებული არაეფექტური ღიადერების იმიჯი, მაღალი რანგის თანამდებობის პირებთან მიმართებაში. ასევე მთლიანად სახელმწიფო ხელისუფლების მიმართ საერთო უნდობლობა. ამ პრობლემების გადაჭრის საშუალებებს იძლევა საზოგადოებრივი ურთიერთობების დეპარტამენტები და მომსახურება, პრეს-სამსახურები, ინფორმაციულ-ანალიტიკური სამსახურები და სხვა ანალოგიური დეპარტამენტები... როგორც წესი, ასეთი დეპარტამენტების შექმნის ძირითად მიზნებად შეგვიძლია დავასახელოთ:

- უზრუნველყოფა საჯაროობის, გამჭვირვალობის და გახსნილობის, საქმიანობაში;
- მოქალაქეებთან და მათ გაერთიანებებთან ურთიერთობების უზრუნველყოფა;
- თანამშრომლობის ხელშეწყობა მოქალაქეებთან, მათ გაერთიანებებთან პროგრამებისა და გადაწყვეტილებების შემუშავებასა და განხორციელებაში;
- კანონმდებლობის განხორციელების ხელშეწყობა;
- სამოქალაქო საზოგადოების ფორმირების ხელშეწყობა.

აქედან გამომდინარე სამთავრობო სექტორში PR-დეპარტამენტების ძირითადი ფუნქციებია:

- ინფორმაციული სივრცის ანალიზი და ინფორმაციული პოლიტიკის მონიტორინგი, სახელმწიფოს ეკონომიკური დეპარტამენტების და კორპორაციების მონაწილეობით;
- ინფორმაციული პოლიტიკის შემუშავება და მისი სახელმწიფო ეკონომიკურ ინტერესებთან შეთანხმება;
- ინფორმაციული პოლიტიკის გატარებაში შიდა და უწყებათაშორისო უთანხმოებების აღმოფხვრა.

შეიძლება ითქვას, რომ საზოგადოებრივი ურთიერთობების სამსახური ასრულებს შუამავლის როლს მთავრობასა და საზოგადოებას შორის. ეს, აჯამებს ასეთი მომსახურების მიერ განხორციელებულ ფუნქციას და გამოყოფს PR-დეპარტამენტების საქმიანობის ძირითად მიმართულებას - საზოგადოების ინფორმირება მთავრობის საქმიანობის შესახებ.

აუცილებელია განვიხილოთ ძირითადი ამოცანები, რომლებიც სამთავრობო სექტორის PR-დეპარტამენტების მიერ უნდა იყოს შესრულებული მათი ეფექტიანი ფუნქციონირებისთვის:

- ინფორმაციული პოლიტიკის ნათელი სტრატეგიული მიზნების ფორმულირება, დაფუძნებული სამინისტროს, დეპარტამენტების, კორპორაციებისა თუ ორგანიზაციების მკვეთრ პროგრამაზე. საზოგადოებასთან ურთიერთობების სამსახურების მიერ, განხორციელებული სახელმწიფო ხელისუფლების ორგანოების ინფორმაციული პოლიტიკა, უნდა ეფუძნებოდეს, კარგად შემუშავებულ კორპორაციულ სტრატეგიაში ჩართულ რეალურ პროგრამებს ან/და რეალურ წარმოებულ პროექტებს. უფრო მეტიც,

საჭიროა მოცემულ სექტორში მკაცრად კავშირის დამყარება ინფორმაციული და PR-კამპანიის სახელმწიფო პოლიტიკასთან;

- საზოგადოებასთან ურთიერთობების სამსახურის საქმიანობა, უნდა განხორციელდეს მკაფიოდ, მოცემული ორგანიზაციის შემუშავებულ საინფორმაციო პოლიტიკის ჩარჩოებში. მიზნები და ამოცანები, უნდა იყოს შეთანხმებული მოცემული სტრუქტურის სახელმწიფო პოლიტიკურ და ეკონომიკურ ინტერესებიდან გამომდინარე;
- მუდმივად უნდა ხორციელდებოდეს საინფორმაციო სივრცის მონიტორინგი, ასევე მას-მედიის საშუალებებით გაშუქებული ინფორმაციის შიდაუწყებრივი, უწყებათაშორისო ან შიდაკორპორატიული კონტენტის სისრულისა და საიმედოობის საფუძვლიანი კონტროლის;
- PR-დეპარტამენტებს თავის საქმიანობაში, აუცილებლად სჭირდებათ საზოგადო აზრის ფორმირებაზე გავლენის მოსახდენი უახლესი საინფორმაციო ტექნოლოგიების, მეთოდებისა და სპეციალური ინსტრუმენტების გამოყენება. ეს ინსტრუმენტები და ტექნოლოგიები უნდა იყოს მიმართული:
 - ✓ კომუნიკაციის სუბიექტებისა და ობიექტების ეფექტურ ურთიერთქმედებაზე;
 - ✓ ინფორმაციული სივრცის მონიტორინგი, ოპტიმალური მმართველობითი გადაწყვეტილების მისაღებად;
 - ✓ ინდივიდუალური ან კორპორატიული იმიჯის შესაქმნელად და შესანარჩუნებლად;
 - ✓ აუცილებელი საზოგადო აზრის ფორმირებისთვის;
 - ✓ სიტუაციების პროგნოზირება კონფლიქტების მოგვარების მიზნით.

აღსანიშნავია, რომ სამთავრობო სექტორის PR-დეპარტამენტებმა ყველა მითითებული მიზნები, ამოცანები და ფუნქციები უნდა შეასრულონ კანონის გათვალისწინებით. ეს, საჭიროა PR-სამსახურის საქმიანობის კონტროლისთვის და მათი სამუშაოების შეფასებისთვის. ამისთვის, სახელმწიფო სტრუქტურის ყველა ორგანოში იქმნება დებულებები, საზოგადოებასთან ურთიერთობების მომსახურებაზე, რაც აძლევს საშუალებას ასეთი სამსახურების საქმიანობის

რეგულირებას. როგორც წესი, PR-დეპარტამენტებს გააჩნიათ თავიანთი სტრუქტურა, თითოეულ სამთავრობო ორგანოში, რაც მათ საშუალებას აძლევს შეასრულონ მათი საქმიანობის სფეროში მითითებული ფუნქციები. ფართო სპექტრის ამოცანების ამოსახსნელად, საზოგადოებასთან ურთიერთობების მომსახურების სამსახურში, იქმნება ცალკეული განყოფილებები. საზოგადოებრივი ურთიერთობების სამსახურის საერთო სტრუქტურა შეიძლება გამოიყურებოდეს ასე:

- ინფორმაციულ-ანალიტიკური ცენტრი, რომლის ამოცანებია:
 - ✓ აუცილებელი ინფორმაციის მოგროვება;
 - ✓ ინფორმაციული სივრცის მონიტორინგი;
 - ✓ ინფორმაციული დახმარების მომსახურების ფორმირება.
- ურთიერთქმედებების საკოორდინაციო ცენტრი:
 - ✓ PR და სარეკლამო აქციების, სემინარების, შეხვედრებისა და სხვა ღონისძიებების რეგისტრაციისთვის;
 - ✓ ჩატარებული ღონისძიებების, შექმნილი ტრადიციების და სხვა ვიდეო-ფოტო მასალის არქივის ფორმირებისთვის.
- ინფორმაციული კომუნიკაციების საერთო სისტემა:
 - ✓ აუცილებელი ინდივიდუალური და კორპორატიული იმიჯის ფორმულირებისთვის;
 - ✓ საერთო ინფორმაციული პოლიტიკის შესაბამისი ჩატარებული ღონისძიებებისთვის;
 - ✓ აუცილებელი საზოგადო აზრის ფორმირებისა და შენარჩუნებისთვის.
- უკუკავშირის სისტემა:
 - ✓ ჩატარებული ღონისძიებების, კონფლიქტური სიტუაციების შესახებ ინფორმაციის მისაღებად;
 - ✓ საზოგადოებრივი აზრის;
 - ✓ პარტნიორებთან ოპერატიული ურთიერთ-ქმედებისთვის.
- სასწავლო-მეთოდოლოგიური ცენტრი:
 - ✓ სემინარების, ტრენინგების ჩასატარებლად და სხვ. ამგვარად, შეგვიძლია გავაკეთოთ დასკვნა, იმის შესახებ, რომ დ-დეპარტამენტების ძირითადი როლი, სამთავრობო

სექტორში მდგომარეობს ოპტიმალური მმართველობითი გადაწყვეტილებების მისაღებად პირობების შექმნაში, მიღებული გადაწყვეტილებების შესრულებაზე გავლენის მოხდენაში და ამ გადაწყვეტილებების საზოგადოებამდე მიტანაში. PR-დეპარტამენტების საქმიანობა, ეხმარება მთავრობასა და საზოგადოებას შორის დიალოგის შექმნას, ამიტომ სამოქალაქო საზოგადოებასთან შედეგიანი თანამოქმედებისთვის სამთავრობო სექტორს PR-დეპარტამენტების შესაძლებლობების უფრო რაციონალური გამოყენება ესაჭიროება.

ლიტერატურა

References:

1. www.merriam-webster.com, - ukanasknelad iqna gadamowmebuli-16.05.16.
2. Актуальные проблемы теории и практики связей с общественностью. Ухта: Ухт. гос. техн. ун-т, 2004.
3. Астахова Т.В. Связи с общественностью для третьего сектора, М., 2005.
4. www.prguide.ge, - ukanasknelad iqna gadamowmebuli- 10.06.16.
5. www.tekomai.wordpress.com, ukanasknelad iqna gadamowmebuli-10.06.16.
6. Герасимова Г. Связи с общественностью как социальный механизм взаимодействия власти и общества. // Власть. 2008. №9.
7. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления, М: Омега-Л, 2004.
8. Варакута С.А., Егоров Ю.Н.; Связи с общественностью; М.; 2003.
9. Глазунова Н.И. Система государственного управления. М., 2002.
10. Доскова И.С. PublicRelations: Теория и практика-М.: Издательство «Альфа-Пресс», 2004.
11. Емельянов С.М. Теория и практика связей с общественностью: СПб.: Питер, 2005.
12. Жантукеев С.К. Политика государства по регулированию взаимодействия государственных органов с общественностью. - Астана, 2004.
13. Коханов Е.Ф. Теоретические и методологические основы PR-деятельности. - «РИП-холдинг» - М., 2004.
14. Олышанский Д.В. Политический PR. - СПб.: Питер, 2003.

Natela Lomadze

PR DEPARTMENTS OF GOVERNMENT SECTORS

Summary

PR departments of the governmental sector, as a rule is set up, to ensure the openness and transparency of government activities. It is necessary for the public for better understanding of the government's work, decisions, inside the state of awareness. This objective PR departments help governmental sector in the management of information.

The mission of PR departments is to support the formulation and constructive civic initiatives to attract the potential problems of public relations. It is related to the fact that, there is no partnership between the state authorities, the public and the mass media. Without it you can not build a strong state and a civil society that is able to withstand external threats. Such partnership relations and the effective promotion of their existence depends on the government, its organizations and its structure. This explains the growing role of the PR departments work in government structure.

The major role of PR departments of the governmental sector lies in the optimal management decisions to create conditions for the implementation of the decisions taken at the impact of these decisions and to bring the community. PR departments activities, are helping to create a dialogue between the government and the public, so the civil society in the effective co-ordination of government sector needs in a more rational use of PR departments.

Keywords: PR departments; Public Relations; governmental sector; society

Reviewer: Professor Shota Dogonadze, Georgian Technical University

Натела Ломадзе

PR-ДЕПАРТАМЕНТЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЕКТОРОВ

Резюме

Как правило PR-департаменты государственного сектора, создаются для обеспечения открытости и прозрачности деятельности органов государственного управления. Для взаимопонимания со стороны общественности обязательно информировать общественность о деятельности правительства о принятых решениях и о внутренним

политическом состоянии в государстве. Для решения этих задач правительству помогает именно PR-сектор.

Миссия PR-департамента заключается в формулировании отношении с обществом в поддержке гражданских инициатив направленных на решения проблем. Это связано с тем, что между государственными органами, общественностью и средствами массовой информации нет никакого партнерства. Без партнёрства невозможно построить сильное государство и гражданское общество, которое будет в состоянии выдержать внешние угрозы. Создание и эффективное продвижение таких партнёрских отношении зависит от правительства и его структуры. Это объясняет растущую роль PR-департаментов в правительственной структуре.

Главной ролью PR-департаментов является создание оптимальной среды для принятия правильных управленческих решений, влиять на исполнение принятых решений и доводить сведения об этих решениях до общественности. Деятельность PR-департаментов, помогает создать диалог между правительством и общественностью, по этому государственному сектору с гражданским обществом для эффективного сотрудничестве помогает рациональная деятельность PR- департаментов.

Ключевые слова: PR-департаменты, связи с общественностью, государственный сектор, общество.

Рецензент: профессор Шота Догондзе, Грузинский технический университет

მაია ჯახაია
PR-სასწავლო მოდული საჯარო მმართველობაში

საზოგადოებრივი ურთიერთობების ანუ საზოგადოებასთან სწორი კომუნიკაციის პრობლემა მუდმივად მუხირებს ჩვენ რეალობაში. პოლიტიკა პოსტსოციალისტური ტრანსფორმაციის ქვეყნებში წარმოადგენს ყველაზე პოპულარ და მტკივნეულ თემას, სწორედ ესაა მიზეზი იმისა, რომ ნებისმიერი პოლიტიკური თემა მუდმივად განიხილება საზოგადოებაში, რაც მოითხოვს ხალხისათვის ინფორმაციის მუდმივი, სწორი და რაციონალური მიწოდების აუცილებლობას. სწორედ აქედან გამომდინარე, აუცილებელია PR- დეპარტამენტების მუშაობა კონტროლირდებოდეს და მასში მომუშავე კადრების კვალიფიკაცია, ცოდნა და გამოცდილება შესაბამებოდეს საზოგადოების მოთხოვნას. სტატიაში კი განხილულია სწორედ ამ პრობლემის მოგვარების ერთ-ერთი გზა, რომელიც უზრუნველყოფს PR- სპეციალისტების განვითარებას კონკრეტული საჯარო სამსახურის სპეციფიკის შესაბამისად.

საკვანძო სიტყვები: PR, საჯარო მმართველობა, PR-საჯარო სამსახურებში, სასწავლო მოდული, საზოგადოებასთან ურთიერთობა, პოლიტიკა და PR.

საზოგადოებრივი ურთიერთობები ანუ PR აუცილებელია საჯარო სამსახურებისათვის, რადგან ის სწორედ საზოგადოებისთვისაა, ემსახურება რა მის ინტერესებს, ის ვალდებულია იცოდეს საზოგადოების აზრი ამა თუ იმ საკითხთან დაკავშირებით. ყოველი სფერო, რომელსაც ეხება საჯარო სამსახური, ვალდებულია უზრუნველყოს საზოგადოებრივი კომფორტი, მომსახურებისა და მოქალაქეთათვის საჭირო ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის კუთხით, რაც ქმნის უკუკავშირს საზოგადოებასა და საჯარო სამსახურს შორის, შედეგად კი ვიდებთ ეფექტიან საჯარო სამსახურსა და კმაყოფილ საზოგადოებას. PR აუცილებელია მხოლოდ მას შემდეგ, რაც სხვა ყველაფერი არის რეალიზებული: გვაქვს გეგმა-გაგაცნოთ საზოგადოებას, ვფიქრობთ, როგორ განვხორციელოთ გეგმა-გვასაუბრებით საზოგადოებას, ვხორციელებთ გეგმას-ვრთავთ საზოგადოებას განხორციელების პროცესში, თუ რას, რატომ, რისთვის და როგორ ვაკეთებთ, ვუსხნით მათ თუ რატომ, ვხორციელებთ სოწრედ ისე, როგორც მივაწოდეთ ინფორმაცია და არა სხვანაირად, რა კრიტერიუმით არის საჯარო სამსახურის მიერ

წარმოდგენილი გეგმა სხვაზე პრიორიტეტული. ვინაიდან სახელმწიფო შესაძლებელია შევადართო ბიზნეს ორგანიზაციას, უბრალოდ დიდი მასშტაბებით, საჭიროა გვახსოვდეს, რომ ნებისმიერი ორგანიზაცია პროდუქციის ან მომსახურების წარმოებაში ჩაშვებამდე ატარებს მარკეტინგულ კვლევას, რაც საშუალებას აძლევს კომპანიას გათვალოს თუ როგორი წარმატება ექნება ახლა პროდუქტს ან მომსახურებას ბაზარზე, რაც თვისთავად უზრუნველყოფს წარმოების შედეგების პროგნოზირებას, ანალოგიური მდგომარეობაა სახელმწიფოში, მოსახლეობისათვის განსახორციელებელ ცვლილებათა გეგმის წარდგენა/მიწოდება, სწორედ მსგავსი სახის ურთიერთობაა, საზოგადოებრივ აზრზე დამყარებული, მსაზე მორგებული, მისთვის გასაგები ენით მიწოდებული ცვლილებები გახდის ეფექტიანს საჯარო სამსახურს და გამოიღებს რეალურ შედეგს, უხეშად რომ ეთქვამთ საჭიროა მასშტაბური “მარკეტინგული” კვლევა საზოგადოებრივი აზრისა, რათა სახელმწიფო უწყებებმა მოიპოვონ მათი ნდობა და კეთილგანწყობა.

ვინაიდან არსებობს მოსაზრება, რომ საზოგადოებრივი ურთიერთობები იგივე PR, მხოლოდ რეკლამაა ან აგიტაცია ან პროპაგანდა, შესაძლოა მიზანშეწონილი იყოს სპეციალური საგანმანათლებლო მოდულის ან მეორადი სპეციალისტის შემუშავება სახელწოდებით საზოგადოებრივი ურთიერთობები (PR) – საჯარო მმართველობაში /პოლიტიკაში/ სახელმწიფო პოლიტიკაში/ საერთაშორისო ურთიერთობებში (რადგან სისტემატიურად ვაგებთ საინფორმაციო ომებს.) ეს იქნება შესაძლებლობა საჯარო სამსახურებისათვის კვალიფიციური კადრების საშუალებით დაამყარონ კომინიკაცია საზოგადოებასთან, იმუშაონ როგორც ეფექტურად ასევე, რაც უფრო მნიშვნელოვანია ეფექტიანად და მოახდინონ საზოგადოების (მოქალაქეების, მოქალაქეთა ჯგუფების და მთლიანად საზოგადოების) ჩართვა სახელმწიფოში მიმდინარე პროცესებში.

მოდული იქნება გაერთიანება რამოდენიმე სპეციფიკური საგნისა, რომლებიც უზრუნველყოფენ იმ მნიშვნელოვანი სამუშაოს (მიზნების) ხარისხიან შესრულებას რასაც საჯარო დაწესებულებების საზოგადოებასთან ურთიერთობა ჰქვია.

1. კომუნიკაციის მენეჯმენტი/საჯარო გამოსვლების ხელშეწყობა/მასმედიასთან ურთიერთობა/ მოლაპარაკების

ხელოვნება/კონფლიქტოლოგია (საზოგადოებრივი ურთიერთობები დაწესებულების შიგნით)

2. PR – პოლიტიკაში
3. იმიჯმეიკინგი
4. შაჯარო მმართველობა
5. სოციოლოგია

6. საჯარო მმართველობის დარგების (და შესაძლოა ტერიტორიული ერთეულების) მიხედვით სპეციფიკის მაპროპილირებელი მინი მოდული

7. სამოქალაქო საზოგადოება და თანამედროვე დემოკრატია

8. PR საჯარო სამსახურში

თითოეული მათგანის ლოგიკური ბმა უზრუნველყოფს PR-სპეციალისტის ვიწრო სპეციალიზაციას. საჯარო სამსახურის PR დეპარტამენტებში იმუშავენ ისეთი კადრები, რომლებიც იქნებიან გარკვეულნი საჯარო მმართველობის სპეციფიკაში და ამავდროულად ექნებათ PR ბერკეტები. სწორი აქცენტების დასმასთან ერთად მათ ექნებათ კვალიფიკაცია ინფორმაციის გაერცვლებასთან და საზოგადოებრივი აზრის კვლევასთან. ამ საგნების დაკავშირება საჯარო სამსახურის საზოგადოებასთან ურთიერთობის საკითხში უზრუნველყოფს კიბერნეტიკული მოდელის განვითარებას, რაც პირდაპირპროპორციულია ეფექტიანი საქმიანობისა და საზოგადოებრივი ნდობისა.

კომუნიკაციის მენეჯმენტი/საჯარო გამოსვლების ხელოვნება/მასმედიასთან ურთიერთობა/ მოლაპარაკების ხელოვნება/კონფლიქტოლოგია (საზოგადოებრივი ურთიერთობები დაწესებულების შიგნით)

აუცილებელი თეორიული ცოდნა თუ როგორ დამყარდეს კომუნიკაცია, როგორც ორგანიზაციაში ასევე მის გარეთ. სპეციფიკა თუ რა და რა სახის კომუნიკაცია არსებობს და როგორ შეიძლება თითოეულის გამოყენება საჯარო გამოსვლისას, მასმედიასთან ურთიერთობისას, მოლაპარაკების ხელოვნებაში და კონფლიქტების მოგვარებაში. თითოეული ცალ-ცალკე და ერთად მისცემს სპეციალისტს საშუალებას საზოგადოებას მიაწვდინოს ხმა და მოიპოვოს მისი კეთილგანწყობა. კომუნიკაციის მენეჯმენტი ასწავლის პარალელურად როგორი უნდა იყოს ეფექტიანი საჯარო გამოსვლაგანსხვავებუ საზოგადოებრივ სეგმენტთან, დახვეწს მის სხეულის ენას და მისცემს საშუალებას მოახდინოს ხალხის კონცენტრირება მისთვის მნიშვნელოვან საკითხზე.

არაღელურად უზრუნველყოფს მასმედიათან მათთვის საინტერესო საკითხების გავრცობას და ინფორმაციის მისთვის ხელსაყრელი ფორმით მიწოდებას, ანუ უხეშად რომ ვთქვათ გამოიყენოს მასმედია, როგორც საშუალება კომუნიკაციისა საზოგადოებასთან და მიაწოდოს მას ინფორმაცია. ოლაპარაკების ხელოვნების ცოდნა კი ხელს შეუწყობს მოქალაქეებთან ურთიერთობის რეგლამენტირებას და სამუშაო რეჟიმად ქცევას, ხოლო კონფლიქტოლოგიის საკითხებში გარკვევა საჯარო სამსახურში შიდა პრობლემების მოგვარებას შეუწყობს ხელს, ისევე როგორც უკმაყოფილო და რადიკალურ საზოგადოებასთან საერთო ენის გამონახვის გზას აპოვნინებს.

PR – პოლიტიკაში

PR-ის ძირითად საკითხებში გარკვევასთან ერთად ამ მოდულის შემსწავლელ სტუდენტს შეეძლება შეისწავლოს როგორი PR დაგეგმვაა შესაძლებელი პოლიტიკაში საზოგადოებრივი ინტერესის გამოსაწვევად. დოგორი PR-კამპანიები იქნა ჩატარებული სხვადასხვა დროს სხვადასხვა ქვეყანაში არჩევნებისას, რომელმა მათგანმა გაამართლა და რატომ, ისწავლიან თუ რა კრიტერიუმებით უნდა შეიქმნას და შეფასდეს ესა თუ ის PR აქტივობა პოლიტიკაში და ზუსტად იცოდნენ თუ რა აქცენტების დასმაა სავალდებულო კონკრეტულ რეგიონებში.

იმიჯმეიკინგი

ამ საგნის ძირითადი ფუნქციაა საზოგადოებასთან ურთიერთობის სამსახურის სპეციალისტმა, რომელიც დასაქმებული იქნება საჯარო სამსახურში შექმნას საჯარო სამსახურისა და საჯარო მოხელის ის იმიჯი, რომელიც გამოიწვევს საზოგადოებაში მეტ სიმპათიას და ექნება უპირატესობა სხვა პოლიტიკოსებთან თუ საარჩევნო კანდიდატებთან შედარებით.

საჯარო მმართველობა

საგანი, რომელიც განმარტავს საჯარო სამსახურის სპეციფიკას, რომელიც მოიცავს მისი ჩამოყალიბებისა და ფორმირების ისტორიას და მისი განვითარების აუცილებელ ეტაპებს.

სოციოლოგია

მეცნიერება, რომელიც გაამარტივებს PR-სპეციალისტის მუშაობას საზოგადოების აზრი კვლევისას და ასწავლის იმ ტექნიკურ თუ ტექნოლოგიურ ბერკეტებს, რომლებიც

გაამარტივებს საზოგადოებასთან ურთიერთობას და მასთან კომუნიკაციას.

მაპროფირებელი მინი მოდული

ეს საგანი საშუალებას მისცემს სეყდენტს განსაზღვროს თუ საჯარო სამსახურის, რომელი სპეციფიური მიმართულება აინტერესებს მას და შესაბამისად გაუადვილებს მუშაობას საზოგადოებასთან, რადგან მიეცემა საშუალება კონკრეტულ საკითხებთან მიმართებაში გასცეს კონკრეტულ შეკითხვებს კვალიფიციური და დამაკმაყოფილებელი პასუხი.

სამოქალაქო საზოგადოება და თანამედროვე დემოკრატია

ეს საგანი მოიცავს სამოქალაქო საზოგადოების და დემოკრატიის ფორმირების ისტორიას, მათ ურთიერთდამოკიდებულებას, მნიშვნელობასა და განმარტებას.

PR საჯარო სამსახურში

ჩამოთვლილი საგნები თავისი კონკრეტული, სპეციფიური ასპექტებით არის განმარტება იმისა თუ რა სახის საჭიროებას წარმოადგენს საზოგადოებასთან ურთიერთობა საჯარო სამსახურისათვის, ეს არის ჯაჭვი, რომელიც საბოლოოს შექმნის საზოგადოებასთან ურთიერთობის ისეთ სპეციფიკას, რომელიც გარკვეული იქნება, როგორც საჯარო სამსახურის, ასევე PR-ის სპეციფიკაში და შეძლებს მოსახლეობის, საზოგადოების და სამოქალაქო საზოგადოების ჩართვას სახელმწიფოში მიმდინარე პროცესებში, შექმნის ჯანსაღ სამუშაო გარემოს და დემოკრატიული განვითარების საწიხს, რომელიც დღეს სამწუხაროდ ფორმალურია.

საზოგადოებრივი ურთიერთობების სიღრმისეული არსი, მომსახურები სფეროს მიუხედავად (ბიზნესი, პოლიტიკა, საჯარო მმართველობა), ეს არს საზოგადოების ინფორმირების, მისი ცოდნის გაზრდისა და ცნობიერების გაუმჯობესების, განათლების გავრცელების კულტურა. თუმცა, არსებობს მნიშვნელოვანი განსხვავება საზოგადოებრივი ურთიერთობების საჯარო მმართველობასა და სხვა სფეროებს შორის (მაგალითად ბიზნესი), პირველ რიგში, ეს გამოწვეულია იმით, რომ მათი მიზნები განსხვავდება. თანაც ბიზნესი თავად ირჩევს საზოგადოების იმ ნაწილს სადაც სურს განვითარება და არსებობა, ხოლო საჯარო სფერო ვალდებულია მთლიან საზოგადოებას მოერგოს და მისი სეგმენტირების უფლება საერთო ჯამში არ აქვს, ის ემსახურება ქვეყნის მოსახლეობას სრულად.

საჯარო სფეროს PR-ის ძირითადი მიზნებია:

1. პოლიტიკური კომუნიკაცია, რომლის ძირითად მიზნებსაც წარმოადგენს:

✓ არსდებული, ახალი ან შემოთავაზებული ბიუჯეტის, პოლიტიკი, კანონისადმი საერთაშორისო და ადგილობრივი მხარდაჭერის მოპოვება;

✓ საზოგადოებრივი აზრის მხარდაჭერის უზრუნველყოფა

2. საინფორმაციო სამსახურები:

✓ მათი მიზანია მოახდინონ საზოგადოების სხვადასხვა ნაწილის ინფორმირება სამთავრობო ინფორმაციის ტიპების შესახებ, რომელიც საზოგადოდ ხელმისაწვდომია;

✓ ყოველდღიურად შეასრულონ მთავრობის “მომხმარებელთა მომსახურების” ფუნქცია;

✓ პასუხი გასცენს შეკითხვებს.

3. პოზიტიური ინსტიტუციური იმიჯის ჩამოყალიბება და დაცვა:

✓ ზრუნველყოს ინფორმირების გზით მოკლე და გრძელვადიანი საზოგადოებრივი მხარდაჭერა მთავრობის შტოს ან განყოფილებებისადმი;

✓ აავრცელოს ინფორმაცია ამ სააგენტოს მისიის, საქმიანობის, მასში მომუშავე კადრების შესახებ.

4. საზოგადოებასთან უკუკავაშირისი უზრუნველყოფა:

✓ მიაწოდოს ინფორმაცია საზოგადოებისგან მათ, ვინ პოლიტიკურ გადაწყვეტილებებს იღებს;

✓ შესაძლებელია აგრეთვე სამეცნიერო მუშაობაც საზოგადოებრივი აზრის გამოკითვის სახით.

ზემოთ ჩამოყალიბებული მოდული კი შესაძლებლობას მისცემს საჯარო მმართველობის კურსდამთავრებულს იქონიოს ვიწრო სპეციალიზაცია საჯარო სამსახურებისათვის დამახასიათებელ და საჭირო PR-ში. ყბადაღებული თემა საზოგადოებასთან ურთიერთობისა იქნება რაციონალურად განსაზღვრული და შეცვლის მოქალაქეთა დამოკიდებულებას ამ სამსახურის მიმართ, შეიცვლება რა ამ მოდულის საშუალებით მოსაზრება რომ PR არის მხოლოდ რეკლამა ან მხოლოდ აგიტაცია/პროპაგანდა ან სულაც ასევე ამოწმებული კლიპებისა და პოპულისტური გამოსვლების შემქმნელი საშუალება, ეს მოდული როგორც ჩვეულებრივ მოქალაქეებს ასევე საჯარო სფეროში დასაქმებულ ადამიანებს სწორი კომუნიკაციის დამყარების და ეფექტიანად მუშაობის საშუალებას მისცემს. გაქრება საჯარო სექტორის მიმართ უნდობლობა და ჩამოყალიბდება საზოგადოებასთან ურთიერთობის ვიწრო

საჯარო განხრად, რომელიც რეალურ შედეგებს გამოიღებს და განავითარებს სამოქალაქო საზოგადოებას. შესაძლოა ხმამაღალ განაცხადს წარმოადგენდეს საჯარო სფეროს PR-ის მიერ სამოქალაქო საზოგადოების ჩამოყალიბება, თუმცა ვთვლი, რომ სწორედ რაციონალური და სწორი კომუნიკაცია განავითარებს ხალხის დამოკიდებულებას პოლიტიკისა და ქვეყანაში ან მის გარეთ მიმდინარე პროცესებთან მიმართებაში.

იურიტიერთო საზოგადოებასთან სწორად, ნიშნავს აშენო ქვეყნისა და ხალხის სწორი მომავალი, გვსურს ვიყოთ დემოკრატიული, დასავლურ პრინციპებზე მცხოვრები ქვეყანა? მაშინ უნდა ვიცოდეთ საზოგადოებასთან ურთიერთობის მნიშვნელობა, საჭიროება და შესაბამისად აღეზარდოთ პროფესიონალი კადრები.

ლიტერატურა

References:

1. baRaTuria g. baRaTuria o. : “strategiuli dagegmva saxelmwifo marTvis da biznesis amoacanebSi”, Tbilisi, 2015 w.
2. gocaZe n. sadoqtoro naSromi doqtoris akademiuri xarisxis mosapoveblad sajaro mmarTvelobisa da eleqtronuli biznesis departamenti: “sazogadoobasTan urTierTobis roli Tanamedrove saqarTvelos sajaro mmarTvelobaSi”. Tbilisi 2015 w.
3. Samoevi d. sadoqtroro naSromi doqtoris akademiuri xarisxis mosapoveblad sadoqtoro programa sajaro mmarTveloba: “efeqturi komunikacia da momsaxureba-adgilobrivi TviTmmarTvelobis organoebis saqmianobis xarisxis amaRlebis faqtori”, Tbilisi 2015 w.
4. lominaZe s.: “PR-kampaniebi PR-praqtikaSi”, Tb., 2014 w.
5. devdariani z. darCia m. tlaSaZe m.: “aRmasrulebeli xelisuflebis urTierToba sazogadoebasTan”, Tb., 2015w.
6. lomaZe n. samagistro naSromi wardgenili magistris xarisxis mosapoveblad eleqtronuli biznesisa da sajaro mmarTvelobis departamentSi.: “sazogadoebasTan urTierTobebi, rogorc mTavrobis saqmianobis gamWvirvalobis meqanizmi”, Tbilisi 2016 w.

Maia Jakhaia

PR TEACHING MODULE IN PA

Summary

The problem of political PR, more precisely communication with public, public relations from the state of the government is the problem of

proper communication with the reality we are constantly rumors. In countries such as Georgia as the post-social transformation countries is the most popular and painful issues, this is the reason that any political topics are being discussed in society, which requires people on a continuing basis, the necessity of providing the correct and rational.

It is, therefore, necessary the PR- departments works must be controlled and the staff qualifications, knowledge and experience and knowledge to meet the demands of the public.

The article deals with the solution of this problem, one of the way of solution is providing PR-specialists to develop specific public service in accordance with the specific nature of public service.

Keywords: PR, public governance, PR in PA, teaching module, politic & PR.

Reviewer: Associate Professor Otar Bagaturia, Georgian Technical University

Майя Джахая

УЧЕБНЫЙ МОДУЛЬ PR В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ

Резюме

Проблема политического PR, точнее коммуникации с общественности со стороны государства является активной в таких странах как Грузия так как в странах пост социалистической трансформации политика является самой популярной и болезненной темой, собственно это служит причиной постоянного обсуждения политики в обществе, что определяет обязательство правительства распространять правильную, рациональную информацию, а также контролировать деятельности PR-департаментов и квалификацию сотрудников этих отделов, знание которых должно соответствовать с запросом общество. В статье обсуждается именно эта проблема и определён путь её решения, который гласит об специальном образовании PR специалистов для конкретных организации государственного управления.

Ключевые термины: PR, государственное управление, PR в государственном правление, учебный модуль, общественные отношения, политика и PR.

Рецензент: Ассоциированный профессор Отар Багатурия, Грузинский технический университет.

УДК 614.8

Григорий Иванец, Станислав Горельшев
ОЦЕНКА УРОВНЯ ТЕХНОГЕННО-ПРИРОДНО-СОЦИАЛЬНОЙ
ОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ ГОСУДАРСТВА НА ОСНОВЕ
МЕТОДА ВЕКТОРНО-СТАТИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА С
УЧЕТОМ ПЛОЩАДИ ИХ ТЕРРИТОРИИ И КОЛИЧЕСТВА
НАСЕЛЕНИЯ

В статье рассмотрена методика оценивания уровня техногенно-природно-социальной опасности регионов государства на основе метода векторно-статистического анализа с учетом площади их территории и количества населения, их распределение по уровням опасности.

Ключевые слова: чрезвычайная ситуация, регион государства, обобщенный комплексный показатель, уровни опасности чрезвычайных ситуаций.

Чрезвычайная ситуация (ЧС) – это обстановка на определенной территории, сложившаяся в результате аварии, опасного природного явления, катастрофы, стихийного или иного бедствия, которые могут повлечь или повлекли за собой человеческие жертвы, ущерб здоровью людей или окружающей природной среде, значительные материальные потери и нарушение жизнедеятельности людей [1,2].

Так, например, по данным ООН [2] только в 2008 году в мире погибли 236 тыс. человек. Экономические убытки от разгула стихии составили в общей сложности 181 млрд. долларов. Миллионы людей получили травмы, были вынуждены покинуть свои дома или испытали на себе другие последствия от землетрясений, ураганов, наводнений и засух.

Безопасность – это такое состояние человеческой деятельности, при которой с определенной вероятностью исключается реализация потенциальной опасности [3]. Обеспечение безопасности при ЧС требует надежного функционирования системы реагирования на ЧС природного, техногенного и социального характера, адекватной уровням и характеру угроз. Важным аспектом этой деятельности является своевременное оценивание и прогнозирование состояния техногенно-природно-социальной опасности регионов государства,

поскольку силы гражданской защиты распределены на территории государства в границах его регионов (областей, районов, городов и т.д.). Каждому региону присущи свои уровни природных, техногенных и социальных рисков, что существенно влияет на состав сил и средств для адекватного реагирования на ЧС природного, техногенного и социального характера.

Это требует разработки научных подходов относительно количественного оценивания состояния техногенно-природно-социальной опасности и соответствующего распределения регионов государства по уровням показателей и их сравнительный анализ.

Территория любого государства представляет собой систему с разнесенными в пространстве и времени различного рода источниками опасности.

В качестве обобщенного параметра при анализе надежности функционирования территорий регионов государства выбирают показатель интегральной опасности [4]. Показатель интегральной опасности ($K_{A(x,y)}^{Инт.опасн.}(t)$) в точке $A(x,y)$ территории региону является результатом взаимосвязи во времени природной, техногенной и социальной опасностей:

$$K_{A(x,y)}^{Инт.опасн.}(t) = \psi(K_{A(x,y)}^{Прир.}(t), K_{A(x,y)}^{Техн.}(t), K_{A(x,y)}^{Соц.}(t)),$$

где $K_{A(x,y)}^{Прир.}(t)$ – показатель природной опасности; $K_{A(x,y)}^{Техн.}(t)$ – показатель техногенной опасности; $K_{A(x,y)}^{Соц.}(t)$ – показатель социальной опасности.

Эти показатели в свою очередь являются результатом взаимосвязи соответствующих источников опасности. Так, показатель природной опасности является результатом объединения природных источников опасности, которые возникают в литосфере, гидросфере, биосфере и атмосфере [1,2,5]. Показатель техногенной опасности [6,7] учитывает такие явления, как аварии на промышленных объектах и транспорте, взрывы, пожары и опасности связанные с освобождением других видов энергии. Показатель социальной опасности [3,8] зависит от опасностей, связанных с психологическими особенностями человека, его положением в обществе, социальной несправедливостью, напряженностью в межгрупповых, межрелигиозных и межнациональных отношениях, а также с негативными социальными процессами, которые приводят к уничтожению этических норм и социальной устойчивости личности.

Проведенный анализ научной литературы показывает, что существуют отдельные подходы относительно количественной оценки уровня техногенно-природной опасности [9].

Так, в [10] разработаны показатели оценки состояния опасности территории и сделана попытка ее распределения в соответствии нескольким уровням опасностей отдельно для ЧС техногенного и природного характера.

Рассмотренные в [11] методы оценки уровня опасности жизнедеятельности в условиях проявления ЧС не учитывают причины возникновения факторов опасности и особенности проявления нелинейных взаимосвязей между ними.

В работе [12] приведены попытки построения и использования интегральных показателей оценки и анализа уровня опасности жизнедеятельности потенциально опасных объектов территории при условии базового количественного распределения, что раскрывают причинно-следственные связи управления человеческими, материальными, информационными ресурсами для обеспечения достижения целей проекта регионального развития.

Представленный в работе [13] анализ методов, позволяющих оценить уровни опасности жизнедеятельности в условиях проявления ЧС, не учитывает причины возникновения факторов опасности и особенности проявления нелинейных взаимосвязей между ними.

В [14,15] в качестве комплексного показателя опасности территории государства в условиях проявления ЧС природного и техногенного характера был выбран вектор средней за период мониторинга интенсивности суммы ЧС техногенного и природного характеров в i -м регионе государства, но в этом случае не учитывается интенсивность ЧС социального характера и самое главное – площадь территории региона и количество населения, которое проживает на этой территории.

Таким образом, существующие методы оценки уровня опасности жизнедеятельности в условиях проявления ЧС не в полной мере учитывают причины возникновения факторов опасности и существования взаимосвязей между ними, что приводят к развитию ЧС, которые негативно влияют на условия нормального функционирования регионов государства. Кроме того, следует учитывать, что опасности вследствие ЧС в регионах государства с различной площадью территории и количеством проживаемого населения будут носить совсем иной характер.

В связи с этим целью статьи является разработка методики оценивания уровня природно-техногенно-социальной опасности

регионов государства на основе метода векторно-статистического анализа с учетом площади их территорий и количества населения, их распределения за уровнями опасности.

Обобщенный комплексный показатель, который характеризует состояние техногенно-природно-социальной опасности в государстве, целесообразно определить в виде вектора математического ожидания средней интенсивности возникновения ЧС в регионах страны – $\bar{Z}_i^* \left(\Pi_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}^*} \cdot K_{\text{ЧСРЕГ}}^{\text{Прир}^*}; \Pi_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}} \cdot K_{\text{ЧСРЕГ}}^{\text{Техн}^*}; \Pi_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}^*} \cdot K_{\text{ЧСРЕГ}}^{\text{Соц}^*} \right)$ с учетом количества населения и площади их территории. Модуль обобщенного комплексного показателя определяется следующим образом:

$$|\bar{Z}_i| = \Pi_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}^*} \cdot \sqrt{\left(K_{\text{ЧСРЕГ}}^{\text{Прир}^*} \right)^2 + \left(K_{\text{ЧСРЕГ}}^{\text{Техн}^*} \right)^2 + \left(K_{\text{ЧСРЕГ}}^{\text{Соц}^*} \right)^2},$$

где $\Pi_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}^*} = \frac{N_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}^*}}{S_{\text{Террит}}^{\text{РЕГ}^*}}$ – удельный вес населения i -го региона

государства на единицу площади его территории; $N_{\text{Насел}}^{\text{РЕГ}^*}$ – общее количество населения i -го региона государства; $S_{\text{Террит}}^{\text{РЕГ}^*}$ – общая площадь территории i -го региона государства.

Длина этого вектора $|\bar{Z}_i|$ характеризует интенсивность ЧС техногенного, природного и социального характера с учетом количества населения и площади территории i -го региона государства.

Положение этого вектора в пространстве «техногенная-природная-социальная» опасности определяется углами α, β, γ (α – угол между вектором \bar{Z}_i и осью количества ЧС техногенного характера, β – угол между вектором \bar{Z}_i и осью количества ЧС природного характера, γ – угол между вектором \bar{Z}_i и осью количества ЧС социального характера). Углы между вектором \bar{Z}_i и плоскостью «техногенно-природной», «техногенно-социальной» и «природно-социальной» опасностей соответственно равны: $\theta_1 = 90 - \gamma$; $\theta_2 = 90 - \beta$; $\theta_3 = 90 - \alpha$. Тогда проекции вектора \bar{Z}_i на эти плоскости имеют вид:

$$\text{Пр}_1 \bar{Z}_i = |\bar{Z}_i| \cdot \cos \theta_1; \text{Пр}_2 \bar{Z}_i = |\bar{Z}_i| \cdot \cos \theta_2; \text{Пр}_3 \bar{Z}_i = |\bar{Z}_i| \cdot \cos \theta_3.$$

Угол наклона проекции $\text{Пр}_1 \bar{Z}_i$ $\varphi_1 = \arctg \left(K_{\text{ЧС}_i}^{\text{Прир}^*} / K_{\text{ЧС}_i}^{\text{Техн}^*} \right)$ характеризует соотношение между средним количеством ЧС

природного и техногенного характера; угол наклона проекции $\text{Pr}_2 \bar{Z}_i$
 $\psi_i = \text{arctg} \left(K_{\text{ЧС}_i}^{\text{Прир.}*} / K_{\text{ЧС}_i}^{\text{Соц.}*} \right)$ характеризует соотношение между средним количеством ЧС природного и социального характера, угол наклона проекции $\text{Pr}_3 \bar{Z}_i$ $\omega_i = \text{arctg} \left(K_{\text{ЧС}_i}^{\text{Техн.}*} / K_{\text{ЧС}_i}^{\text{Соц.}*} \right)$ характеризует соотношение между средним количеством ЧС техногенного и социального характера в i -м регионе страны [9, 10].

Обобщенный комплексный показатель, который характеризует состояние техногенно-природно-социальной опасности в государстве, целесообразно определить в виде вектора математического ожидания средней интенсивности возникновения ЧС – $\bar{Z}_{\text{Гос.}}^*$ $\left(\Pi_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*} \cdot K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Прир.}*}; \Pi_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*} \cdot K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Техн.}*}; \Pi_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*} \cdot K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Соц.}*} \right)$ на один регион с учетом количества населения и площади его территории. Модуль обобщенного комплексного показателя определяется следующим образом:

$$\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| = \Pi_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*} \cdot \sqrt{\left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Прир.}*} \right)^2 + \left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Техн.}*} \right)^2 + \left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Соц.}*} \right)^2},$$

где $\Pi_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*} = \frac{N_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*}}{S_{\text{Террит.}}^{\text{Гос.}*}}$ – удельный вес населения государства на

единицу площади его территории; $N_{\text{Насел.}}^{\text{Гос.}*}$ – общее количество населения государства; $S_{\text{Террит.}}^{\text{Гос.}*}$ – общая площадь территории государства.

Соответствующие значения углов рассчитываются следующим образом:

$$\varphi_{\text{Гос.}}^* = \text{arctg} \left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Прир.}*} / K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Техн.}*} \right); \quad \psi_{\text{Гос.}}^* = \text{arctg} \left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Прир.}*} / K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Соц.}*} \right);$$

$$\omega_{\text{Гос.}}^* = \text{arctg} \left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Техн.}*} / K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Соц.}*} \right).$$

Оценивание среднеквадратического отклонения

$\left(\sigma_{\left(K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧС}_{\text{Гос.}}}^{\text{Соц.}*} \right)} \right)$ значений интенсивности $\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|$ позволит

сформировать критерии определения границ зон интенсивности:

– **зона малой интенсивности ЧС:**

$$\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| - \sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right) < \left| \bar{Z}_i \right| < \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2};$$

– **зона средней интенсивности ЧС:**

$$\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| - \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2} < \left| \bar{Z}_i \right| < \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2};$$

– **зона повышенной интенсивности ЧС:**

$$\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2} < \left| \bar{Z}_i \right| < \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| + \sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right);$$

– **зона критической интенсивности ЧС:**

$$\left| \bar{Z}_i \right| > \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right| + \sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right).$$

Нормирование $\left| \bar{Z}_i \right|$ и границ зон интенсивности на $\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|$ позволит ввести коэффициент интенсивности ЧС регионов страны (k_{Z_i}), который соответственно имеет следующую градацию:

– **зона малой интенсивности ЧС:**

$$1 - \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|} \leq k_{Z_i} < 1 - \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2 \cdot \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|};$$

– **зона средней интенсивности ЧС:**

$$1 - \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2 \cdot \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|} \leq k_{Z_i} \leq 1 + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2 \cdot \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|};$$

– **зона повышенной интенсивности ЧС:**

$$1 + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{2 \cdot \left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|} < k_{Z_i} \leq 1 + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|};$$

– **зона критической интенсивности ЧС:**

$$k_{Z_i} > 1 + \frac{\sigma \left(K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Прир.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Техн.}*} + K_{\text{ЧСГос.}}^{\text{Соц.}*} \right)}{\left| \bar{Z}_{\text{Гос.}}^* \right|}.$$

Для распределения регионов государства за показателями φ_i , ψ_i , ω_i относительного преимущества количества ЧС различного характера области возможных значений разделим на три равнозначные зоны.

Первая зона: $0 < \varphi_i < 30^0$ – зона повышенного преимущества ЧС природного характера над техногенными; $0 < \psi_i < 30^0$ – зона повышенного преимущества ЧС природного характера над социальными; $0 < \omega_i < 30^0$ – зона повышенного преимущества ЧС техногенного характера над социальными.

Вторая зона: $30 < \varphi_i < 60^0$ – зона относительного баланса ЧС природного и техногенного характера; $30 < \psi_i < 60^0$ – зона относительного баланса ЧС природного и социального характера; $30 < \omega_i < 60^0$ – зона относительного баланса ЧС техногенного и социального характера.

Третья зона: $60 < \varphi_i < 90^0$ – зона повышенного преимущества ЧС техногенного характера над природными; $60 < \psi_i < 90^0$ – зона повышенного преимущества ЧС социального характера над природными; $60 < \omega_i < 90^0$ – зона повышенного преимущества ЧС социального характера над техногенными.

Эти зоны характеризуются соответствующими соотношениями между ЧС природного и техногенного, природного и социального, техногенного и социального характеров. Коэффициенты относительного преимущества по количеству ЧС имеют вид:

$$k_{\varphi_i} = \frac{\varphi_i}{\varphi_{\text{Гос.}}} ; k_{\psi_i} = \frac{\psi_i}{\psi_{\text{Гос.}}} ; k_{\omega_i} = \frac{\omega_i}{\omega_{\text{Гос.}}} .$$

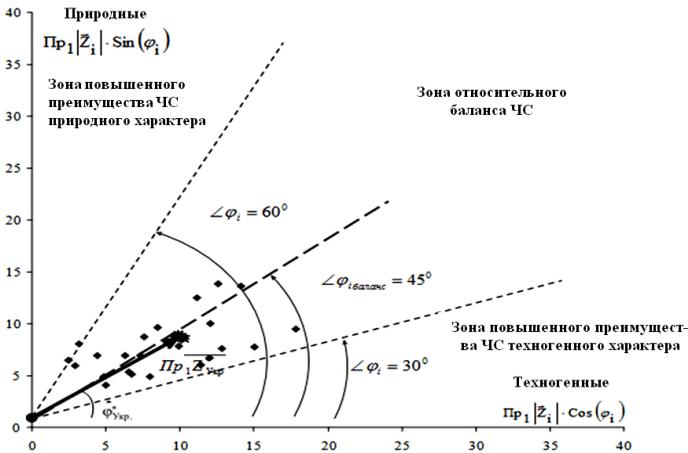
Градации зон относительно коэффициентов k_{φ_i} , k_{ψ_i} и k_{ω_i} приведена в таблице 1.

Распределение регионов Украины относительно показателей φ_i , ψ_i , ω_i приведено на рис. 1, рис.2 и рис.3 соответственно.

Объединение этих зон опасности создают соответствующие сегменты опасности. Распределение регионов Украины по сегментам опасности за показателями k_{Z_i} , k_{φ_i} , k_{ψ_i} и k_{ω_i} приведено в таблице 2.

Таблица 1

Градации зон		Границы зон относит. преимущества
Зона повышенного преимущества ЧС	природного характера над техногенными	$1,52 \leq k_{\varphi_i} < 2,28$
	природного характера над социальными	$0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$
	техногенного характера над социальными	$0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$
Зона относительного баланса ЧС	природного и техногенного характера	$0,76 \leq k_{\varphi_i} < 1,52$
	природного и социального характера	$3,5 \leq k_{\psi_i} < 7,0$
	техногенного и социального характера	$4,3 \leq k_{\omega_i} < 8,5$
Зона повышенного преимущества ЧС	техногенного характера над природными	$0 \leq k_{\varphi_i} < 0,76$
	социального характера над природными	$7,0 \leq k_{\psi_i} < 0,5$
	социального характера над техногенными	$8,5 \leq k_{\omega_i} < 12,8$

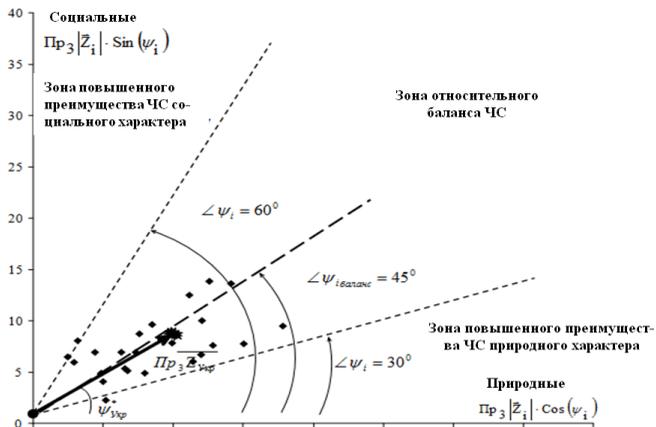

Рис. 1. Распределение регионов Украины по показателю ψ_i

Рис. 2. Распределение регионов Украины по показателю ψ_i

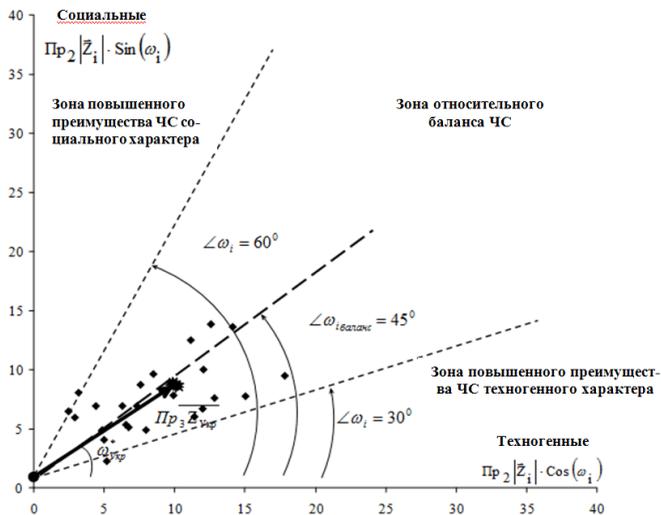

Рис. 3. Распределение регионов Украины по показателю ω_i

Таблица 2

	Сегмент повышен-ного преимущества ЧС природного характера над техногенными и социальными	Сегмент повышен-ного преимущества ЧС техногенного характера над природными и социальными	Сегмент относите-льного баланса ЧС природного и техногенного характера при повышенном преимуществе их над социальными
Зона малой интенсивност и ЧС	$0,29 \leq k_{z_i} < 0,65$ $1,52 \leq k_{\varphi_i} < 2,28$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$0,29 \leq k_{z_i} < 0,65$ $0 \leq k_{\varphi_i} < 0,76$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$0,29 \leq k_{z_i} < 0,65$ $0,76 \leq k_{\varphi_i} < 1,52$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$
Зона средней интенсивност и ЧС	$0,65 \leq k_{z_i} < 1,35$ $1,52 \leq k_{\varphi_i} < 2,28$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$0,65 \leq k_{z_i} < 1,35$ $0 \leq k_{\varphi_i} < 0,76$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$0,65 \leq k_{z_i} < 1,35$ $0,76 \leq k_{\varphi_i} < 1,52$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$
Зона повышенной интенсивност и ЧС	$1,35 \leq k_{z_i} < 1,71$ $1,52 \leq k_{\varphi_i} < 2,28$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$1,35 \leq k_{z_i} < 1,71$ $0 \leq k_{\varphi_i} < 0,76$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$1,35 \leq k_{z_i} < 1,71$ $0,76 \leq k_{\varphi_i} < 1,52$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$
Зона критической интенсивност и ЧС	$1,71 \leq k_{z_i}$ $1,52 \leq k_{\varphi_i} < 2,28$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$1,71 \leq k_{z_i}$ $0 \leq k_{\varphi_i} < 0,76$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$	$1,71 \leq k_{z_i}$ $0,76 \leq k_{\varphi_i} < 1,52$ $0 \leq k_{\psi_i} < 3,5$ $0 \leq k_{\omega_i} < 4,3$

Выводы. Разработана методика оценки уровня техногенно-природно-социальной опасности регионов государства на основе векторно-статистического анализа с учетом площади их территории и количества населения. В качестве комплексного показателя опасности территории региона выбран вектор интенсивности суммы ЧС техногенного, природного и социального характера. Длина вектора определяет суммарное количество ЧС природного, техногенного и социального характера на территории региона с учетом количества его

населения, а угол наклона проекции вектора в соответствующей плоскости – склонность территории региона к одному с видов ЧС.

Литература

References:

1. Шоботов В.М. Цивільна оборона: Навчальний посібник. Вид. 2-е перероб. – Київ: «Центр навчальної літератури», 2006. – 438с.
2. Шаптала В.Г. Основы моделирования чрезвычайных ситуаций: учеб. Пособие /В.Г. Шаптала, В.Ю. Радоуцкий, В.В. Шаптала; под общ. ред. В.Г. Шапталы. – Белгород: Изд-во БГТУ, 2010. – 166с.
3. Емельянов В.М. Защита населения и территорий в чрезвычайных ситуациях. – М., 2002. – С. 279-289.
4. Тютюник В.В. Системний підхід до оцінки небезпеки життєдіяльності при територіально-часовому розподілі енергії джерел надзвичайних ситуацій / В.В. Тютюник, Л.Ф. Черногор, В.Д. Калугін // Проблеми надзвичайних ситуацій. – Х.: НУЦЗУ, 2011. – Вип. 14. – С. 171 – 194.
5. Черногор Л.Ф. О нелинейности в природе и науке: Монография / Л.Ф. Черногор – Х.: ХНУ имени В. Н. Каразина, 2008. – 528 с.
6. Ruelle D. Deterministic chaos: the science and the fiction / D. Ruelle // Proc. Roy. Soc. London A., 1990. – V.427. – P. 241.
7. ГОСТ Р 22.0.05-94. Безопасность в чрезвычайных ситуациях. Техногенные чрезвычайные ситуации. Термины и определения [Электронный ресурс] – Режим доступа:<http://www.fireman.ru/bd/gost/22005.htm>
8. Михайлов Л.А. Чрезвычайные ситуации природного, техногенного и социального характера и защита от них / Л.А. Михайлов, В.П. Соломин. – СПб.: Питер, 2008. – 235 с.
9. Биченок М.М. Проблеми природно-техногенної безпеки в Україні / М.М. Биченок, О.М. Трофимчук – К.: РНБОУ, 2002. – 153 с.
10. Белов П.Г. Системны анализ и моделирование опасных процессов в техносфере / П.Г. Белов – М.: Изд. центр «Академия», 2003. – 512 с.
11. Акимов В.А. Природные и техногенные чрезвычайные ситуации: опасности, угрозы, риски / В.А. Акимов, В.Д. Новиков, Н.Н. Радаев. – М.: «Деловой экспресс», 2001. – 304 с.
12. Кондратьев В.Д. Комплексная оценка уровня риска опасного объекта / В.Д. Кондратьев, А.В. Толстых, Б.К. Уандыков, А.В. Щепкин // Системы управления и информационных технологий.– 2004. – № 3(15). – С. 53 – 57.
13. Гончарук В.Є. Оцінка обстановки у надзвичайних ситуаціях

/ В.С. Гончарук, С.І. Качан, С.М. Орел, В.І. Пуцило – Львів: Нац. ун-т «Львів політехніка», 2004. – 183 с.

14. Тютюник В.В. Оцінка відносної інтенсивності між надзвичайними ситуаціями природного та техногенного характеру в регіонах України / В.В. Тютюник // Проблеми надзвичайних ситуацій. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2015. – Вип. 21. – С. 112 – 120.

15. Андронов В.А. Комплексні показники оцінювання стану природно-техногенної небезпеки адміністративно-територіальних одиниць України / В.А. Андронов, Ю.П. Бабков, В.В. Тютюник, Р.І. Шевченко // Проблеми надзвичайних ситуацій. – Харків: Національний університет цивільного захисту України, 2010. – Вип. 12. – С. 9 – 20.

Рецензент: доктор економічних наук, старший научний співробітник М.М. Медвідь, Національна академія Національної гвардії України, Харків, Україна.

გიორგი ივანეცი, სტანისლავ გორელიშვილი
რეგიონებისა და სახელმწიფოს ტექნოგენურ-ბუნებრივი-სოციალური საფრთხის დონის შეფასება ვექტორულ-სტატისტიკური მეთოდის გამოყენებით ტერიტორიის ფართობისა და მოსახლეობის რაოდენობის ბათვალისწინებით

რეზიუმე

სტატიაში განხილულია ვექტორულ-სტატისტიკური მეთოდის გამოყენებით რეგიონებისა და სახელმწიფოს ტექნოგენურ-ბუნებრივი-სოციალური საფრთხის დონის შეფასების მეთოდიკა ტერიტორიის ფართობისა და მოსახლეობის რაოდენობის ბათვალისწინებით, საფრთხეების განაწილება საფრთხის დონეების მიხედვით.

საკვანძო სიტყვები: საგანგებო სიტუაცია, სახელმწიფოს რეგიონი, განზოგადოებული კომპლექსური მანველებელი, საგანგებო სიტუაციების საფრთხის დონე.

რეცენზენტი: მიხაილო მედვიდი, ეკონომიკურ მეცნიერებათა დოქტორი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი.

Gregory Ivanec, Stanislav Gorelyshev

EVALUATION LEVEL OF TECHNOGENIC-NATURAL AND SOCIALHAZARD REGIONAL STATE ON THE BASIS OF METHOD OF VECTOR-STATISTICAL ANALYSIS TAKING INTO ACCOUNT THEIR AREA TERRITORY AND POPULATION

Summary

The article describes the method of estimating the level of man-made, natural and social threats of administrative-territorial units of Ukraine on the basis of the method of vector-based statistical analysis of the areas of their territory and population, their distribution over the levels of threat. The input empirical basis for calculations up statistics that are annually in the national report “On the state of man-made and natural security Ukraine.”

Keywords: emergency, types of emergencies, administrative and territorial unit, a complex indicator, the level of threat of emergencies.

Reviewer: Mykhajlo Medvid doctor of economics, senior researcher, National Academy of National Guard of Ukraine.

UDC 355.554.2

Nikolai Orlov, Alexander Shapovalov

**THE NECESSITY AND IMPLEMENTATION OF
EXPERIMENTAL RESEARCH BLOCK STACKED BARRAGE
OBSTACLES**

The results of multivariate experimental study of determining the stability of multi-block barrier obstacles row order of construction at different volumes and directions of its liquid content during the application of an external force.

Keywords: *stability, barrier obstacle multivariate experiment, the regression equation.*

Topicality. Law enforcement agencies Ukraine every year faces with emergency situations of technogenic, natural and social nature and operate in accordance with the law [1]. Analysis of prevention and liquidation of emergency situations as described in the work [2] showed that the number of forces and means to solve problems is limited. Therefore, there is a problem or increase the number of personnel required forces or of finding new ways to emergencies localization area using protecting vehicles or obstacles.

In practice, to address the same (or similar) tasks such protective equipment (interference) has a different design and are not interchangeable with each other. One reason is that they have created not on the basis of generalized lack of research and methods of their calculation.

Analysis of recent research. The analysis showed that the structures protecting agents (noise) is widely considered enough, and are tried and tested methods of calculation [3]. However, the most interesting in terms of the operational application of such threats is mounted (block) design with standardize units that have be store on-site storage and efficiently has use if necessary. [4]

But some offer a universal design today is impossible because of the lack of reliable methods of calculation. To create such techniques necessary to develop a model of interaction between: a) the impact of the environment (the external force) and the obstacle; b) barrier and the supporting surface; c) barrier and auxiliary structures. To address this multifaceted problem should conduct experimental research.

The article aims to show version of the pilot study to confirm the accuracy of the results of theoretical studies [4, 5] and obtain analytical relations that bind the friction force between the hollow connecting element

fence row for constructing obstacles at different volumes and directions of the fluid filling in the application of external force.

Main part. In [6] the use of multi-tiered block fence obstacles related to protecting the means to solve various tasks. Based on the goals, to confirm the results of theoretical research and possible new statistical results, developed experimental setup [7] and the model of noise barrier elements (Figure 1).

Figure 1 – Experimental model of multi-tiered barrier barriers block

The developed model elements fence barriers are rectangular parallelepiped geometrical dimensions 1200h600h500 mm and a party made an opening for filling them with fluid. As an experimental model elements selected noise barrier polymer material.

Experimental study of the effect of external forces on the barrier fence row for constructing conducted on the design height of 3 m, consisting of five elements (one of which is shown in Figure 1).

The essence of the experiment is as follows:

1. As an initial response Y_1 adopted the friction that arose between elements fence barriers.

2. Factors affecting the response were selected: X_1 – volume filling 1-st element fluid, %; X_2 – the amount of filling 2-nd element fluid, %; X_3 – volume content of the 3-rd element fluid, %; X_4 – volume filling 4-th element fluid, %; X_5 – volume filling 5-th element fluid, %; X_6 – the angle of application of external force councils.

For given initial data set the resistance (friction) elements fence obstacles as a function of 6 variables $Y_1 = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6)$. Calculations made using the technique [8, 9].

Because the factors are different units, and the numbers that express the values of the factor of a different order, so the processing of the

experimental results applied only system by calculating the transition from actual values to factors encoded by the formulas given in work [8]. In addition, conduct an experiment carried out by the method [8, 9].

To eliminate systematic errors randomization experiments conducted by random numbers. Homogeneity of variance was tested by Cochran criterion [10], which led to the conclusion of the fullness of factors taken into account. As a result of mathematical processing of experimental data obtained adequate regression equation Y_1 depending on the resistance elements external force on the factors mentioned above. Check adequacy describe surfaces Y_1 response polynomial 2-nd degree carried out on F – criterion (Fisher criterion) [10].

Based on experimental data obtained coefficients of the regression equation for the initial response and compiled a mathematical model of the interaction of elements fence row for constructing barriers in the external force is applied. As a result of mathematical processing of experimental data obtained value of friction, which arises between elements fence barriers Y_1 – adequate regression equation the resistance of the 3-rd element of volume filling all elements of fence barriers and angle of external forces:

$$Y_1 = 115,1049 + 22,00654X_5 + 23,68047X_4 + 25,73063X_3 + \\ + 0,699382X_2 + 0,333509X_1 - 4,01399X_6 + 2,224865X_5^2 + \\ + 2,393092X_4^2 + 2,393092X_3^2 + 1,619248X_2^2 + 1,535134X_1^2 - 0,7864X_6^2$$

Graph of the resistance barrier obstacles when external force is applied to the 3rd element of the volume of liquid filling and angle of application of external force is presented in Figure 2.

Analysis of the relationship $Y_1 = f(X_1, X_2, X_3, X_4, X_5, X_6)$ shows that the greatest impact on the resistance of the 3-rd element fence barriers external forces makes the volume filling 5-th, 4-th and 3-rd fluid elements. Filling the 1-st and 2-nd fluid elements virtually no lead material effect on the resistance of the 3-rd element fence barriers.

When force is applied to the external 3-rd element is offset 5-th, 3-rd element relative to 1-st and 2-nd. The greatest influence on the friction force between the 2-nd and the 3-rd volume of content elements has the 5-th, 4-th, 3-rd and corner elements liquid applying external force.

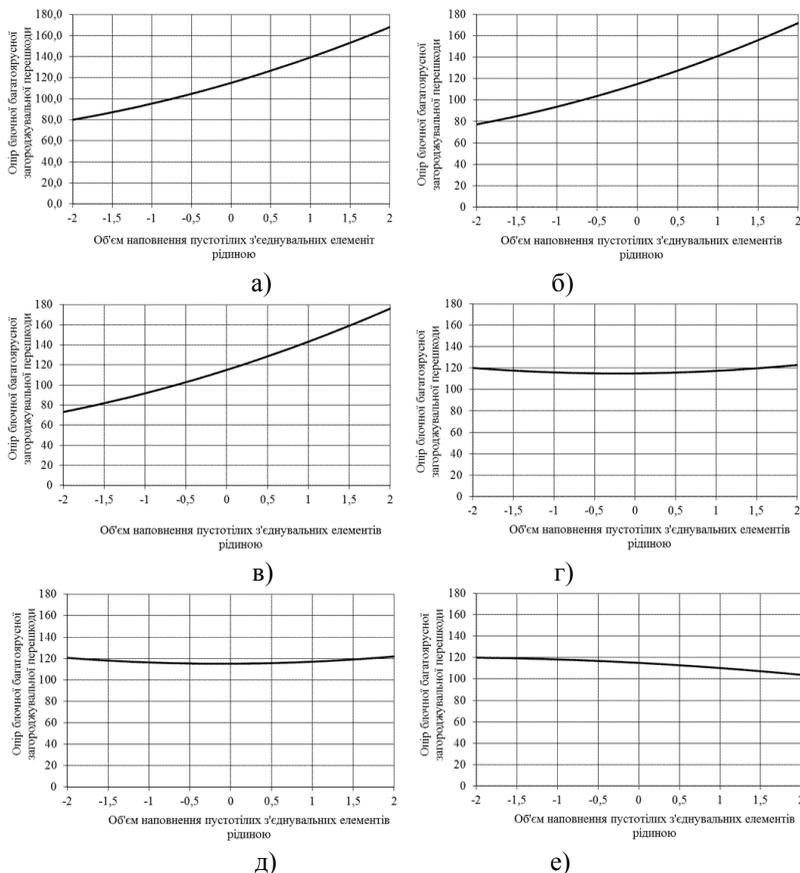

Figure 2 – The dependence of the resistance of the 3-rd item on: a) volume filling 5-th fluid; б) the amount of filling 4-th fluid; в) filling volume 3-rd fluid; д) the amount of filling 2-nd fluid; е) filling volume of the 1-st fluid; е) the angle of application of external force.

The results of experimental studies coincide with the results of theoretical studies presented in [4, 5]. The relative error is 6%, which is a valid result.

Conclusions. Thus, through experimental research conducted coefficients were obtained regression equation based on whom a mathematical model of interaction of elements fence row for constructing barriers in the external force is applied and confirmed the reliability of the results of theoretical research.

LIST OF REFERENCES

1. Про правовий режим надзвичайного стану : закон України від 16.03.2000 р. № 1550-III // ВВР. – 2000. – № 23. – Ст. 176.
2. Чрезвычайная ситуация: [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: www.ru.wikipedia.org.
3. Королева З.А. Руководство по проектированию береговых укреплений на внутренних водоемах / З.А. Королевой, В.М. Костомарова, М.Д. Кустовой, Е.В. Самохваловой. – М. : Стройиздат, 1984. – 84 с.
4. Шаповалов, А.И. Определение устойчивости блочного многоярусного заградительного препятствия для локализации района чрезвычайной ситуации [Текст] / Н.М. Орлов, А.И. Шаповалов // СГТУ им. Ю. Гагарина: сб. науч. трудов – РФ, Иваново: Проблемы и инновации в области механизации и технологий в строительных и дорожных отраслях, 2015. – Вып. – 1(1). – С. 6 – 11.
5. Шаповалов, О.І. Визначення стійкості блочної багатоярусної загороджувальної перешкоди під дією зовнішнього навантаження [Текст] / О.І. Шаповалов // АВВ МВСУ: наукове видання – Х.: Збірник наукових праць, 2011. – Вип. – 1(17). – С. 17 – 28.
6. Пат. 84217 Україна, МПК3 F 41 Н 11/00. Захисна загороджувальна перешкода / Ковтун А.В., Шаповалов О.І., Іванченко А.О.; заявники та власники прав Ковтун А.В., Шаповалов О.І., Іванченко А.О.; заявл. 22.01.07; опубл. 25.09.08, Бюл. № 18.
7. Шаповалов, О.І. Експериментальні дослідження залежності максимальної сили сухого тертя покою між елементами блочної багатоярусної загороджувальної перешкоди від ступеня їх наповнення рідиною [Текст] / А.В. Ковтун, О.І. Шаповалов, А.О. Іванченко // НАДДПС: наукове видання – Хм.: Збірник наукових праць, 2007. – Вип. – 39(II). – С. 39 – 43.
8. Лецкий Э.К. Планирование экспериментов в исследовании технологических процессов / Лецкий Э.К.; [пер. с нем.]. – М.: Мир, 1977. – 552с.
9. Винарский М.С. Планирование экспериментов в технологических исследованиях / М. Винарский, М. Лурье. – К.:Техніка,1975.– 168с.
10. Адлер Ю.П. Введение в планирование эксперимента / Адлер Ю.П. – М.: Металлургия, 1968. – 155 с.

Reviewer: Professor Igor Shasha. National Academy of the National Guard of Ukraine, Doctor of Technical Sciences

ნიკოლოზ ორლოვი, ალექსანდრ შაპოვალოვი
ბლოკური მრავალმარჯანი ბარიერების ექსპერიმენტული
კვლევების აუცილებლობისა და რეალიზაციის შესახებ

რეზიუმე

ნაშრომში მოყვანილია რიგობითი წესით აგებული ბლოკური მრავალმარჯანი ბარიერების მდგრადობის მრავალფაქტორული ექსპერიმენტული კვლევის შედეგები, გარე ძალის ზემოქმედებით სხვადასხვა მოცულობისა და მიმართულებებით მისი სითხით შევსების დროს.

საკვანძო სიტყვები: მდგრადობა, დამაბრკოლებელი ბარიერები, მრავალფაქტორული ექსპერიმენტი, რეგრესიის განტოლება.

რეცენზენტი: პროფესორი იგორ შაშა, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული კატერინ, ტექნიკურ მეცნიერებათა დოქტორი.

Николай Орлов, Александр Шаповалов
О НЕОБХОДИМОСТИ И РЕАЛИЗАЦИИ
ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ БЛОЧНОГО
МНОГОЯРУСНОГО ЗАГРАДИТЕЛЬНОГО ПРЕПЯТСТВИЯ

Резюме

Приведены результаты проведения многофакторного экспериментального исследования определения устойчивости блочного многоярусного заградительного препятствия рядного порядка построения при различных объемах и направлениях его наполнения жидкостью во время приложения внешней силы.

Ключевые слова: устойчивость, заградительное препятствие, многофакторный эксперимент, уравнение регрессии.

Рецензент: профессор Игорь Шаша, Национальная академия Национальной гвардии Украины, доктор технических наук.

CONTENTS

THEORY

Salome Khizanishvili FRIEDRICH NIETZSCHE ABOUT HUMAN HISTORY-----	5
Kateryna Shevchuk THE COMPREHENSION OF ART IN POLISH AESTHETICS OF THE FIRST HALF OF 20 TH CENTURY-----	18
Lydia Poddubnaya, Liudmyla Yaroshenko GENESIS SOCIAL-PHILOSOPHICAL CONCEPT OF POWER: FROM ANTIQUITY TO THE INFORMATION SOCIETY-----	28
Maksim Pampura TRANSFORMATIONAL PROCESSES IN THE MODERN WORLD: CONTENT AND SPECIFIC FEATURES-----	39

PRACTICE OF PUBLIC ADMINISTRATION

Salome Kenchoshvili PROBLEMS OF IMPROVING THE LOCAL GOVERNMENT IN GEORGIA-----	50
Alla Dakar PUBLIC POLICY IN THE SPHERE OF CHILDREN’S RIGHTS PROTECTION: CIVILIZATION ASPECT-----	57
DAVID BAGATURIA, NUNU OVSIANNIKOVA “INFOBOX” – ELECTRONIC SYSTEM OF INFORMATION EXCHANGE BETWEEN EMPLOYEES IN ORGANIZATION-----	75
Vaja Mania LOCAL DEMOCRACY: CIVIL ACTIVITY INCREASING PROBLEMS IN MODERN GEORGIA-----	85

LAW

Aleksandr Muzychuk MONITORING OF LANDS AS A FORM OF CONTROL AND SUPERVISORY ACTIVITY IN THE SPHERE OF LAND RELATIONS IN UKRAINE-----	94
--	----

Oleh Batrachenko EUROPEAN EXPERIENCE OF LEGAL REGULATION OF GUARANTEEING PUBLIC SAFETY AND ORDER BY THE POLICE AND THE WAYS OF ITS USAGE IN THE LEGESLATION OF UKRAINE-----	104
Katerina Izbash THE CONCEPT OF THE SYSTEM OF LAW ENFORCEMENT AGENCIES-----	114

STATE AND RELIGION

Valery Kuzev ANNIHILATIONISM AS AN ALTERNATIVE TO THE TRADITIONAL MODEL OF HELL-----	124
---	-----

SOCIETY

Tengiz Topuridze PLANNING AND MANAGEMENT OF PUBLIC RELATIONS-----	135
Natela Lomadze PR DEPARTMENTS OF GOVERNMENT SECTORS-----	145
Maia Jakhaia PR TEACHING MODULE IN PA-----	154

PRACTICE

Gregory Ivanec, Stanislav Gorelyshev EVALUATION LEVEL OF TECHNOGENIC-NATURAL AND SOCIALHAZARD REGIONAL STATE ON THE BASIS OF METHOD OF VECTOR-STATISTICAL ANALYSIS TAKING INTO ACCOUNT THEIR AREA TERRITORY AND POPULATION-----	162
Nikolai Orlov, Alexander Shapovalov THE NECESSITY AND IMPLEMENTATION OF EXPERIMENTAL RESEARCH BLOCK STACKED BARRAGE OBSTACLES-----	175

СОДЕРЖАНИЕ

ТЕОРИЯ

Саломе Хизанишвили ФРИДРИХ НИЦШЕ ОБ ИСТОРИИ ЧЕЛОВЕЧЕСТВА-----	5
Екатерина Шевчук ПОНИМАНИЕ ИСКУССТВА В ПОЛЬСКОЙ ЭСТЕТИКЕ ПЕРВОЙ ПОЛОВИНЫ XX ВЕКА-----	18
Лидия Поддубная, Людмила Ярошенко ГЕНЕЗИС СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКИХ КОНЦЕПЦИЙ ВЛАСТИ: ОТ АНТИЧНОСТИ ДО ИНФОРМАЦИОННОГО ОБЩЕСТВА-----	28
Максим Пампура ТРАНСФОРМАЦИОННЫЕ ПРОЦЕССЫ В СОВРЕМЕННОМ МИРЕ: СОДЕРЖАНИЕ И СПЕЦИФИКА-----	39

ПРАКТИКА ПУБЛИЧНОГО УПРАВЛЕНИЯ

Саломе Кенчოшвили ПРОБЛЕМЫ СОВЕРШЕНСТВОВАНИЯ СИСТЕМЫ МЕСТНОГО САМОУПРАВЛЕНИЯ В ГРУЗИИ-----	50
Алла Дакал ГОСУДАРСТВЕННАЯ ПОЛИТИКА В СФЕРЕ ЗАЩИТЫ ПРАВ ДЕТЕЙ: ЦИВИЛИЗАЦИОННЫЙ АСПЕКТ-----	57
ДАВИД БАГАТУРИЯ, НУНУ ОВСЯННИКОВА “ИНФОБОКС” – ЭЛЕКТРОННАЯ СИСТЕМА ОБМЕНА ИНФОРМАЦИЕЙ МЕЖДУ СОТРУДНИКАМИ В ОРГАНИЗАЦИИ----	75
Важа Мания МЕСТНАЯ ДЕМОКРАТИЯ: ПРОБЛЕМЫ ПОВЫШЕНИЯ ГРАЖДАНСКОЙ АКТИВНОСТИ В СОВРЕМЕННОЙ ГРУЗИИ-----	85

ПРАВО

Александр Муzychuk МОНИТОРИНГ ЗЕМЕЛЬ КАК ФОРМА КОНТРОЛЬНО-НАДЗОРНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СФЕРЕ ЗЕМЕЛЬНЫХ ОТНОШЕНИЙ В УКРАИНЕ-----	94
Олег Батраченко ЕВРОПЕЙСКИЙ ОПЫТ ПРАВОВОГО РЕГУЛИРОВАНИЯ ОБЕСПЕЧЕНИЯ ПОЛИЦИЕЙ ПУБЛИЧНОЙ БЕЗОПАСНОСТИ И ПОРЯДКА И СПОСОБЫ ЕГО ПРИМЕНЕНИЯ В ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ УКРАИНЫ-----	104

Катерина Избаш ПОНЯТИЕ СИСТЕМЫ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ-----	114
--	-----

ГОСУДАРСТВО И РЕЛИГИЯ

Валерий Кузев АННИГИЛЯЦИОНИЗМ КАК АЛЬТЕРНАТИВА ТРАДИЦИОННОЙ МОДЕЛИ АДА-----	124
--	-----

ОБЩЕСТВО

ТенгизТопуридзе ПЛАНИРОВАНИЕ И УПРАВЛЕНИЕ СВЯЗЕЙ С ОБЩЕСТВЕННОСТЬЮ-----	135
--	-----

Натела Ломадзе PR-ДЕПАРТАМЕНТЫ ГОСУДАРСТВЕННЫХ СЕКТОРОВ-----	146
--	-----

Майя Джахая УЧЕБНЫЙ МОДУЛЬ PR В ГОСУДАРСТВЕННОМ УПРАВЛЕНИИ -	154
--	-----

ПРАКТИКА

Григорий Иванец, Станислав Горельшев ОЦЕНКА УРОВНЯ ТЕХНОГЕННО-ПРИРОДНО-СОЦИАЛЬНОЙ ОПАСНОСТИ РЕГИОНОВ ГОСУДАРСТВА НА ОСНОВЕ МЕТОДА ВЕКТОРНО-СТАТИСТИЧЕСКОГО АНАЛИЗА С УЧЕТОМ ПЛОЩАДИ ИХ ТЕРРИТОРИИ И КОЛИЧЕСТВА НАСЕЛЕНИЯ-----	162
--	-----

Николай Орлов, Александр Шаповалов О НЕОБХОДИМОСТИ И РЕАЛИЗАЦИИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛЬНЫХ ИССЛЕДОВАНИЙ БЛОЧНОГО МНОГОЯРУСНОГО ЗАГРАДИТЕЛЬНОГО ПРЕПЯТСТВИЯ-----	176
--	-----

ავტორები

ოლეგ ბატრანენკო	სუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის ადმინისტრაციული, სამეურნეო სამართლისა და საფინანსო-ეკონომიკური უსაფრთხოების კათედრის მაძიებელი, (უკრაინა)
დავით ბაღათურია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
სტანისლავ გორელიშვილი	ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის დოცენტი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრის სამეცნიერო კვლევითი ლაბორატორიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
ალა დაკალი	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემია; სოციალური და ჰუმანიტარული პოლიტიკის კათედრის დოქტორანტი: მედიცინის მეცნიერებათა კანდიდატი (უკრაინა)
თენგიზ თოფურაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ლიუდმილა იაროშენკო	ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, კიევის ეროვნული სავაჭრო-ეკონომიკური უნივერსიტეტის ფილოსოფიისა და სოციალური მეცნიერებების კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
გიორგი ივანეცი	ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი, უკრაინის სამოქალაქო დაცვის ეროვნული უნივერსიტეტის პიროტექნიკისა და სპეციალური მომზადების კათედრის დოცენტი, (უკრაინა)
კატერინა იზბაში	იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, ოდესის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მეცნიერული შრომის ორგანიზაციის განყოფილების უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი. (უკრაინა)
სალომე კენჭოშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობის მაგისტრი

ვალერი კუზევი	ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, კვლევითი განყოფილების მეცნიერ თანამშრომელი, აზოვისპირა სახელმწიფო ტექნიკური უნივერსიტეტი. (უკრაინა)
ნათელა ლომაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობის მაგისტრი
ვაჟა მანია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის დოქტორანტი
ალექსანდრ მუზინუკი	პროფესორი, შინაგან საქმეთა ხარკოვის სამმებრო სპეციალისტების მომზადების ფაკულტეტის ხელმძღვანელი, იურიდიულ მეცნიერებათა დოქტორი. (უკრაინა)
ნუნუ ოვსიანიკოვა	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
ნიკოლოზ ორლოვი	სახელმწიფო მართვის დოქტორი, უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის ოპერატიული ხელოვნების კათედრის პროფესორი. (უკრაინა)
მაქსიმ პამპურა	იურიდიულ მეცნიერებათა კანდიდატი, შინაგან საქმეთა ხარკოვის ეროვნული უნივერსიტეტის მაძიებელი. (უკრაინა)
ლიდია პოდუბნაია	ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, ხარკოვის საფინანსო ინსტიტუტის ეკონომიკურ-მათემატიკური მეთოდების და ინფორმაციული ტექნოლოგიების კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
ალექსანდრე შაპოვალოვი	უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მასწავლებელი. (უკრაინა)
კატერინა შევჩუკი	ფილოსოფიის მეცნიერებათა კანდიდატი, როვნოს სახელმწიფო ჰუმანიტარული უნივერსიტეტის ფილოსოფიის კათედრის დოცენტი. (უკრაინა)
სალომე ხიზანიშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი
მია ჯახაია	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საჯარო მმართველობის მაგისტრი

Authors

- David Bagaturia
Oleh Batrachenko
Alla Dakal
Stanislav Gorelyshev
Gregory Ivanec
Katerina Izbash
Maia Jakhaia
salome Kenchoshvili
Salome Khizanishvili
Valery Kuzev
Natela Lomadze
Vaja Mania
Aleksandr Muzychuk
Nunu Ovsianikova
Nikolai Orlov
Maksim Pampura
Lydia Poddubnaya
- Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Postgraduate seeker of administrative, business law and financial and economic safety chair of Sumy State University. (Ukraine)
National Academy of State Administration; doctoral student in social and humanitarian policies; Candidate of Medical Sciences. (Ukraine)
PhD of Technical Sciences, Associate Professor, Senior Researcher Research Laboratory provide combat activities of National guard of the Research Center, National academy of the National guard of Ukraine. (Ukraine)
PhD of Technical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of Department of pyrotechnic and special training of the National University of Civil Protection of Ukraine, National University of Civil Protection of Ukraine. (Ukraine).
Senior scientific employee of the department of scientific work organization of Odesa State University of Internal Affairs, candidate of law sciences. (Ukraine)
Master PA of Georgian Technical University
Master PA of Georgian Technical University
Professor of Georgian Technical University
PhD Pryazovskyi State Technical University, Research officer. (Ukraine)
Master PA of Georgian Technical University
Doctoral Candidate, Georgian Technical University
Professor , Head of the Faculty for Training Investigators of Kharkiv National University of Internal Affairs doctor of juridical sciences, (Ukraine)
Professor of Georgian Technical University
Professor of operational art National Academy of the National Guard of Ukraine Doctor of Public Administration. (Ukraine)
Postgraduate seeker of Kharkiv National University of Internal Affairs, candidate of law sciences. (Ukraine)
Ph.D., Associate Professor of Economic-Mathematical Methods and Information Technologies, Kharkov Institute of Finance Kyiv National University of Trade and Economics. (Ukraine).

Alexander Shapovalov

Senior lecturer of the National Academy, National Guard of Ukraine. (Ukraine).

Kateryna Shevchuk

PhD in Philosophy, Associate Professor at Rivne State University of Humanities. (Ukraine)

Tengiz Topuridze

Doctoral Candidate, Georgian Technical University

Liudmyla Yaroshenko

Ph.D., Associate Professor of Philosophy and Social Sciences Kyiv National University of Trade and Economics(Ukraine).

Авторы

Давид Багатурия	Докторант Грузинского технического университета
Олег Батраченко	Соискатель кафедры административного, хозяйственного права и финансово-экономической безопасности Сумского государственного университета. (Украина)
Алла Дакал	Национальная академия государственного управления при Президенте Украины; докторант кафедры социальной и гуманитарной политики; кандидат медицинских наук. (Украина)
Майя Джахаия	Магистр Публичного Управления Грузинского технического университета
Станислав Горельшев	Кандидат технических наук, доцент, старший научный сотрудник научно-исследовательской лаборатории обеспечения служебно-боевой деятельности Национальной гвардии Украины научно-исследовательского центра, Национальная Академия Национальной гвардии Украины (Украина)
Григорий Иванец	Кандидат технических наук, доцент, доцент кафедры пиротехнической и специальной подготовки Национального университета гражданской защиты Украины, Национальный университет гражданской защиты Украины. (Украина)
Катерина Избаш	Кандидат юридических наук, старший научный сотрудник отдела организации научной работы Одесского государственного университета внутренних дел. (Украина)
Саломе Кенчошвили	Магистр Публичного Управления Грузинского технического университета
Валерий Кузев	Кандидат философских наук, научный сотрудник НИЧ, Приазовский государственный технический университет. (Украина)
Натела Ломадзе	Магистр Публичного Управления Грузинского технического университета
Важа Мания	Докторант Грузинского технического университета
Александр Музычук	Профессор, Начальник факультета подготовки специалистов для следственных подразделений Харьковского национального университета внутренних дел, доктор юридических наук. (Украина)

Нуну Овсянникова	Профессор Грузинского технического университета
Николай Орлов	Профессор оперативного искусства в Национальной академии Национальной гвардии Украины. Доктор государственного управления. (Украина)
Максим Пампура	Кандидат юридических наук, соискатель Харьковского национального университета внутренних дел. (Украина).
Лидия Поддубная	Кандидат философских наук, доцент кафедры экономико-математических методов и информационных технологий Харьковского института финансов Киевского национального торгового-экономического университета (Украина).
ТенгизТопуридзе	Докторант Грузинского технического университета
Александр Шаповалов	Старший преподаватель Национальной академии Национальной Гвардии Украины. (Украина).
Екатерина Шевчук	Кандидат философских наук, доцент кафедры философии, Ровенский государственный гуманитарный университет. (Украина).
Саломе Хизанишвили	Профессор Грузинского технического университета
Людмила Ярошенко	Кандидат философских наук, доцент кафедры философских и социальных наук Киевского национального торгового-экономического университета. (Украина).

ქურნალის რეკოლეგია

ნანა ავალიანი	ისტორიის მეცნიერებათა დოქტორი, საქართველოს საგარეო საქმეთა სამინისტროს მრჩეველი (საქართველო)
რუიკიპრ ანდრესენი	ბერლინის უნივერსიტეტის პროფესორი ეკონომიკის დარგში, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის საპატიო დოქტორი (გერმანია)
მუშუმი აბრამი (ბარმელია)	დასავლეთ ევროპის მიტროპოლიტი (საქართველო)
მვბენი ბარათაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ეკონომიკისა და ბიზნესის მართვის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი (საქართველო)
ბიორბი ბაღათური	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ოთარ ბაღათური	პასუხისმგებელი მდივანი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის ასოცირებული პროფესორი (საქართველო)
რასა ბელიკატიძე	ვიტაუტას დიდის უნივერსიტეტის პროფესორი (ლიტვა)
ანასტასია ბანიჩი	რუსეთის მეცნიერებათა აკადემიის ცენტრალური აზიის, კავკასიისა და ურალ-ვოლგისპირეთის შემსწავლელი ცენტრის მეცნიერ-მუშაკი, დოცენტი (რუსეთი)
იური ბორიცი	მოსკოვის ენერგეტიკული ინსტიტუტის პროფესორი (რუსეთი)
მანსტანბ ბურული	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
შოთა დოლონაძე	მთავარი რედაქტორი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, (საქართველო)
ელენ ღრაკე	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (საფრანგეთი)
ჰარალდ ვერტი	სლობონას უნივერსიტეტის „პარი-8“-ის პროფესორი ინფორმატიკის დარგში (საფრანგეთი)
ბენადი იაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, საჯარო მმართველობისა და ელექტრონული ბიზნესის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი (საქართველო)
სერჟო კაშივი	“ლა საპინმა“-ს უნივერსიტეტის პროფესორი (იტალია)

რიჩარდ მანსი	ნოტრდამის უნივერსიტეტის პროფესორი (ნიდერლანდების სამეფო)
მიხაილო მემვიდი	უკრაინის ეროვნული გვარდიის ეროვნული აკადემიის უფროსი მეცნიერ თანამშრომელი (უკრაინა)
როინ მმტრეშვილი	აკადემიკოსი. საქართველოს მეცნიერებათა აკადემიის ვიცე-პრეზიდენტი (საქართველო)
იოჰიკა მიცუი	იოკოჰამას ეროვნული უნივერსიტეტის პროფესორი (იაპონია)
ბაღრი ნაკაშიძე	მ. ლომონოსოვის სახელობის მოსკოვის უნივერსიტეტის სახელმწიფო მართვის ფაკულტეტის პროფესორი (რუსეთი)
ლიზავეტა ჰახანინა	კანზასის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (ამერიკის შეერთებული შტატები)
ბუდი ნურანი რეჩჰანა	პაჯაჯარანის უნივერსიტეტის პროფესორი. (ინდონეზია)
რამონ კიეტრ(ო)-სუარესი	ევროპის საბჭოს ექსპერტი (ესპანეთი)
ბერტ სურმიულენი	დოქტორი, ლოჯისტიკური კომპანიის პრეზიდენტი (გერმანია)
ქეთი ქოქრაშვილი	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ადმინისტრაციის ხელმძღვანელი (საქართველო)
ოთარ ქოჩორაძე	მთავარი რედაქტორის მოადგილე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
რუსულან ქუთათელაძე	საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის პროფესორი, ბიზნესტექნოლოგიების ფაკულტეტის დეკანი (საქართველო)
მაია ჩხეიძე	საქართველოს უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ვიანესლავ ძიუნძიუკი	უკრაინის პრეზიდენტთან არსებული სახელმწიფო მართვის ეროვნული აკადემიის ხარკოვის რეგიონალური ინსტიტუტის პროფესორი, პოლიტოლოგიისა და ფილოსოფიის კათედრის გამგე. (უკრაინა)
ია ხუპაშვილი	ივანე ჯავახიშვილის სახ. თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის პროფესორი (საქართველო)
ენდრიუ ლინუქს ჰარლინგსი	კინგსკოლეჯის პროფესორი (დიდი ბრიტანეთი)

EDITORIAL BOARD

NANA AVALIANI	PhD of History, adviser Ministry of Foreign affairs of Georgia (Georgia)
RUDIGER ANDRESEN	Professor of Economics of Berlin University, Doctor of Honour of Georgian Technical University (Germany)
His Eminence ABRAHAM (GARMELIA)	Metropolitan of Western Europe (Georgia)
EVGENI BARATASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of Department of Economics and Business Management (Georgia)
GIORGI BAGATURIA	Professor of Georgian Technical University (Georgia)
OTAR BAGATURIA	Responsible Editor, Associate Professor of Georgian Technical University (Georgia)
RASA BELOKAITE	Professor of the University of Vitautas the Great (Litva)
MAIA CHKHEIDZE	Professor of University of Georgia (Georgia)
ELUN DRUCKE	Expert of European Council (France)
SHOTA DOGONADZE	Chief Editor, Professor of Georgian Technical University, (Georgia)
VIACHESLAV DZIUNDZIUK	Professor of Kharkiv Regional Institute of Public Administration of National Academy of Public Administration attached to the Office of the President of Ukraine. Head of Political Science and Philosophy Chair. (Ukraine)
ANASTASIA GANICH	Docent, Scientific worker of Central Asia, Caucasus and Ural-Volga researcher center of the Avcademy of Sciences of Russia (RF)
YURI GORITSKIY	Professor of Moscow Power Engineering Institute (RF)
VAKHTANG GURULI	Professor of Ivane Javakhishvili Tbilisi State University (Georgia)
ANDRU LENUKS HARDINGS	Professor of King's college (UK)
GENADI IASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Public Administration and Electronic Business Department (Georgia)
SERGIO CAMIZ	Professor of the University of Roma „La Sapienza“ (Italia)
KETI KOKRASHVILI	Professor of Georgian Technical University, Head of the Administration (Georgia)
OTAR KOCHORADZE	Deputy Editor-in-Chief, Professor of Georgian Technical University (Georgia)

РЕДКОЛЛЕГИЯ

НАНА АВАЛИАНИ	Советник МИД Грузии, доктор исторических наук (Грузия)
Владыко АВРААМ (ГАРМЕЛИЯ)	Митрополит Западной Европы (Грузия)
РУДИГЕР АНДРЕСЕН	Профессор экономики Берлинского университета, почетный доктор Грузинского технического университета (Германия)
ГЕОРГИЙ БАГАТУРИЯ	Профессор Грузинского технического университета (Грузия)
ОТАР БАГАТУРИЯ	Ответственный секретарь, Ассоциированный профессор Грузинского технического университета (Грузия)
ЕВГЕНИЙ БАРАТАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департаментга экономики и управления бизнесом (Грузия)
РАСА БЕЛОКАЙТЕ	Профессор университета Витаутаса Великого (Литва)
ХАРАЛЬД ВЕРТЦ	Профессор информатики Сорбонского университетета «Пари-8» (Франция)
АНАСТАСИЯ ГАНИЧ	Доцент, научный сотрудник исследовательского центра Центральной Азии, Кавказа и Урал-привольжия АН РФ (РФ)
ЮРИЙ ГОРИЦКИЙ	Профессор Московского энергетического института (РФ)
ВАХТАНГ ГУРУЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
ЕЛУН ДРАКЕ	Эксперт Совета Европы (Франция)
ШОТА ДОГОНАДЗЕ	Главный редактор, профессор Грузинского технического университета, (Грузия)
ВЯЧЕСЛАВ ДЗЮНДЗЮК	Профессор Харьковского регионального института государственного управления Национальной академии государственного управления при Президенте Украины, заведующий кафедрой политологии и философии. (Украина)
СЕРДЖИО КАМИЗ	Профессор Римского Университета «Ла Сапиенза» (Италия)

КЕТЕВАН КОКРАШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, глава администрации университета (Грузия)
ОТАР КОЧОРАДЗЕ	Заместитель главного редактора, профессор Грузинского технического университета (Грузия)
РУСУДАН КУТАТЕЛАДЗЕ	Профессор Грузинского технического университета, декан факультета Бизнес-технологии (Грузия)
РИЧАРД МААС	Профессор университета Нотрдам (Нидерланды)
МИХАЙЛО МЕДВИДЬ	Старший научный сотрудник Национальной академии Национальной гвардии Украины (Украина)
РОИН МЕТРЕВЕЛИ	Академик. Вице-президент АН Грузии (Грузия)
ИОШИКА МИЦУИ	Профессор национального университета Йогогамы (Япония)
БАДРИ НАКАШИДЗЕ	Профессор МГУ им. М.Ломоносова (РФ)
РАМОН ПЬЕТРО-СУАРЕС	Эксперт Совета Европы (Испания)
БУДИ НУРАНИ РУЧДЖАНА	Профессор университета Паджаджаран (Индонезия)
ГЕРТ СУРМЮЛЕН	Доктор, президент логистической компании (Германия)
ИЯ ХУБАШВИЛИ	Профессор Тбилисского государственного университета им. Ив.Джавахишвили (Грузия)
МАЙА ЧХЕИДЗЕ	Профессор Университета Грузии (Грузия)
ЛИЗАВЕТА ЖАХАНИНА	Профессор государственного университета Канзас (США)
ЭНДРЮ ЛЕНУКС ХАРДИНГС	Профессор кингсколледжа (Великобритания)
ГЕННАДИЙ ЯШВИЛИ	Профессор Грузинского технического университета, руководитель департамента публичного управления и электронного бизнеса (Грузия)

ჟურნალის ტექნიკური რედაქტორი: ზურაბ ჯიშკარიანი
Технический редактор журнала: Зураб Жишкарняни
Technical Editor: Zurab Jishkariani